

Izhaja ob 4. zjutraj.
Stane mesečno Din 25.—; za ino-
scmstvo Din 40.— neobvezno.
Oglasni po tarifu.
Uredništvo:
Dnevna redakcija: Miklošičeva cesta
št. 16/L. — Telefon št. 72.
Nočna redakcija: od 19. ure naprej v
Knafljov ul. št. 5/L. — Telefon št. 34.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo prosveto in politiko

Uprava

Upravništvo: Ljubljana, Prešernova
ulica št. 54. — Telefon št. 36.
Insistentni oddelek: Ljubljana, Prešer-
nova ulica št. 4. — Telefon št. 36.
Podružnici: Maribor, Baravska ulica
št. 1. — Celje, Aleksandrova cesta,
Račun pri poštnem ček. zavodu: Ljub-
ljana št. 11.842, — Praha čisto 78.180.
Wien Nr. 105.841.

Ljubljana, 30. maja.

Značilno je, da se fraze o sporazumu, ki je postala prava muka za živce vseh onih, ki niso še niti z enim dejanjem pokazali, da streme za kakršnekoli sporazumu. Radičevci so šest in pol leta uporno čakali državo, prizadajali s svojim roparstvom hrvatskemu ljudstvu neprecenljivo moralno in milijardno gospodarsko škodo, z veleizdajstvom pa so jemali Jugoslaviji v inostranstvu kredit. Naše granice napram Italiji bi mogle teči vse kje drugje, kakor tečejo, ako bi jih radičevščina s svojim veleizdajstvom ne okrnila. Ojunačeni in zapeljani po Radiču so klerikalci padli v nov štadij recidive svojega principielnega sovražstva proti jugoslovenski unitaristični narodni in državni misli. Tako radičevci, kakor klerikalci se zavedajo, da lažje pred vso javnostjo, ako govorijo o sporazumu. Oni hočejo absolutne zmage ter brezpogojno dosegajo svojih prevratnih ciljev. »Sporazum« je zanje le sredstvo, le opij za uspavanje indolentnih ljudi.

Tudi muslimani so sporazumaši, ker pričakujejo, da bi mogla postati za njihove voditelje po zmagi Radiča ugodnejša situacija. Na strani bloka »narodnega sporazuma« so Nemci, Turki, Arnavti, židje in sploh vsi elementi, ki Jugoslavije ne marajo in si žele njenega razpada.

V Sloveniji stoje na strani teh blokovšev preplehunci, pučelci, nesesarji in celo nekateri, ki se nazivajo radikale. Mišljenje teh skupin in klik je v vprašanju sporazuma irelevantno in njihove razprave o tem so silno depasirane. Za te vrste politikante je značilno, da po večini od nevrata pa do danes ne morejo pokazati niti enega dela, s katerim bi bili priponožni k napredku države ali h konsolidaciji razmer. Zgagarji, zabavljači, nergači, lenuhi in politični razbojari verižniki so to, ki poskušajo razburjati slovensko javnost s svojim političnim komedijanstvom samo radi špekulacije na politične kariere. Naravno je, da se oni, ki še nikdar gradili niso, marveč imi gre je razdiranje urno izpod rok, predstavljajo kot prvoborilce za sporazum. Njihova slepota je popolna. Še nikdar si menda niso dali odgovora niti o tem, kaj bi bilo z njimi samimi v slučaju, da bi popolnoma zavladal v Sloveniji klerikalizem, kakor to zahteva klerikalni »sporazum«.

Pri vseh sporazumaših vidimo neprestano samo eno čisto jasno tendenco: priti do nadvlade. Dobiti v roke ministristva, upravo, sodstvo, šolstvo, policijo, orožništvo, armado. Brez etične vrednosti je to prizadevanje, naravnost nasprotno pravega sporazumu v naši notranji politiki. Pri radičevcih ima sedanje deklamiranje o sporazumu v glavnem to svrhu, da bi svojo kapitulacijo kar najbolje vnovčili v formi ministrskih portfeljev.

Karakteristično za večino teh sporazumašev je, da kakor večje tavajo iz enega političnega ekstreme naravnost v drugega. Le v enem so si dosledni: da se neprestano koncentrično zaletavajo v samostojne demokrate. To delajo baš prav zato, ker vedo, da je njihova vrtoiglavje politike največji sovražnik načelnosti in neomajnosti politike Sv. Pribečeviča in njegovih somišljenikov. Prelajni so sporazumaši da bi razumeli, da politika jugoslovenske demokracije, ki z jekleno vztrajnostjo že vsa leta obstoja naše države, kakor že preje, poudarja jugoslovenski narodni in državni unitarizem, ni odvisna od oportunističnih vplivov. Dosedaj smo iskali zaveznikov samo tam, kjer smo našli zagovornike in podpornike naših načel in naše nacionalne politike. Vežemo se in sodelujemo z drugimi le tako dolgo, dokler je mogoče njihovo državno politiko odobravati s tega principielnega stališča. Naše ideje, ki jih smatramo v interesu države in naroda za edino prave in spasonesne, kar je dosedaj potrdila tudi politična praksa, niso vezane na noben režim, ker one morejo uspevati tudi izven režima in morajo nastopiti proti vsakemu režimu, ki bi ogrožal temelje jugoslovenske ideologije. Ako bi sporazumaši ta naša načela in načelnost naše politike razumeli, ne bi mogli proti samostojnim demokratom uporabljati v političnem boju tako absurdnih sredstev. Ako bi vse to upoštevali, bi morali tudi videti, da sedanji režim Narodnega bloka ne obstoja radi oseb in osebnosti marveč radi globoko premišlene, stvarno utemeljene unitaristične načela. Sedaj je sporazumašem menda tudi pojasnjeno, zakaj smatramo mi njihov »sporazum« za prosto, danes, hvalabog tudi že obrabljeno politično frazo.

Neprijetna pot g. Kalfova

Bukarešta, 30. maja. p. Rumunski prestolonaslednik Karol ni sprejel bolgarskega zunanega ministra Kalfova. Tudi kralj ga ni želel sprejeti. Splošno se naglašuje dejstvo da Kalfova tudi ni hotel sprejeti predsednik češkoslovaške vlade Švehla.

Pavle Radić pri Pašiću

Poldrugourn konferenca. — Pašić odklanja razpravo o strankarskih in osebnih vprašanjih. — Radičevci naj dajo garancije.

Beograd, 30. maja. p. Danes dopoldne ob pol 11. je min. predsednik Pašić sprejel Pavla Radiča, s katerim je razpravljaj do popoldne. Radić je nocoj odpotoval v Zagreb. Pred svojim odhodom je izjavil novinarjem, da je gošpodu Pašiću zlasti naklašal, da polaga njegovi poslanci največjo važnost na verifikacijo mandatov, ki so pod anketo in da je to njihov predpogoj za sporazum. Pavle Radić je nadalje rekel, da je govoril s predsednikom vlade o sporazumu.

Vaš dopisnik je dobil danes od uglednega člana kabineta tole informacijo o sestanku med Pašićem in Radičem: Stališče g. Pašića je, da ne sme nihče posegati v sestavo vladne večine ali osebna vprašanja. Kar se tiče stvari same, Pašić naravno ne more odbiti pogajanj, ako mu jih kaka stranka ponudi, toda je pripravljen jih voditi le pod pogojem, da se ne načno strankarska ali osebna vprašanja. Razume se, da se g. Pašić ne bo hotel dati prevariti od radičevcev in da se ne bo spustil v

aranšmana, ki bi dali radičevcem nevezane roke za bodočnost. Ako ponujajo radičevci razgovore in pogajanja, je treba videti, kaj prav za prav želijo, in sicer ne samo sedaj, ampak tudi kasneje. Z drugimi besedami, radičevcem se ne bo obneslo, da bi sedaj prikrivali svoje zahteve in jih potem stavliali, ko vstopijo v vlado in se v njej učvrste. Vse to je g. Pašić dobro pomislil in zato ne bo šel radičevcem na limance. Značilno je, da radičevci brezobzirno vlačijo krono v svojo zavezo. Razširjajo vesti, da vladar celo vse to izrecno želi. Tako so danes radičevci govorili, da baže želi kralji, da bi se sporazum slenil v 15 dneh. Vsa stvar je popolnoma izmišljena. Res je le, da je vladar priporočal Pavlu Radiču, naj se v vseh takih stvareh obrne na ministrskega predsednika Pašića. Zato je takoj po avdienci Pavla Radiča na dvoru prodrla v javnost vest, o sestanku med njim in Pašićem. Nocoj je Pavle Radić po vsem tem odpotoval v Zagreb zelo nezadovoljen.

Razkol med radičevci in zajedničarji

Lorković preti z razdružitvijo. — Odnosaji v opoziciji vedno bolj zamotani. — Klerikalci potisnjeni popolnoma v kot.

Beograd, 30. maja. p. Senzacija današnjega dne je bil sestanek med Pavlom Radičem in ministrskim predsednikom Pašićem. Temu sestanku so radičevci in ostala opozicija pripisovali poseben pomen in ga že več dni napovedovali. Zanimivo je, da polaga vsa opozicija vse svoje nade na sporazum med radičevci in radikali, čeprav ne bi imela in tudi ne pričakuje od njega nenosredne koristi. Vse to potrjuje dejstvo, da je edina njihova tendenca zanesti zmehdo v vrste Narodnega bloka in ga razdvojiti. Značilno je nadalje dejstvo, da dela opozicija te svoje poskuse v trenutku, ko postajajo njeni notranji odnosi vedno bolj zamotani in ni iz njene položaja nobenega izhoda. Predvsem velja to za klerikalce, ki so izven vsake kombinacije. Zadnje čase so popolnoma neorientirani, tako, da postaja njihov nastop v Narodni skupščini smešen. Davidovičev klub je v splošnem

brezdel in večji del njegovih članov je potisnjen v politično mrtvilo.

Danes se je pojavila nova razcepjenost v vrstah opozicije. V javnost je prodrl spor med člani Hrvatske zajednice in radičevci, zlasti pa med dr. Lorkovićem in Pavlom Radičem. Zdi se, da postaja njihovo razmerje zadnje čase vedno bolj napeto. Dr. Lorković sploh ne obuje več s Pavlom Radičem in to kaže tudi javno. Dr. Lorković je dal danes nekaterim novinarjem izjavo, da ostala Hrvatska zajednica še nadalje pri svojem federalističnem programu in da od njega ne postopuje, dočim je Pavle Radić s svojo stranko absolutno brez vsakega programa. Dobro poučeni politični krogi zatrjujejo, da je treba pričakovati v najbližji bodočnosti popoln razkol med Hrvatsko zajednico in radičevci. Računajo tudi, da bo precejšen del Radičeve stranke prešel k Hrvatski zajednici.

Samostojni demokrati o kmetijskih kreditih

Na včerajšnjem sestanku Narodne skupščine je bil predložen proračun za l. 1925-26. — V imenu kluba samostojnih demokratov je govoril o kmetijskih kreditih posl. Juraj Demetrović.

Beograd, 30. maja. r. Današnji sestanek Narodne skupščine je bil odprt ob 10. dopoldne. Po prečitaju zapisnika in izvršenih formalnostih je bilo objavljeno, da je finančni minister dr. Stojadinović predložil Narodni skupščini predlog proračuna državnih dohodkov in izdatkov za leto 1925/26 skupno s predlogom finančnega zakona za proračunsko leto. Proračun znaša 11 milijard 910.600.000 Din in izkazuje popolno ravnotežje.

Zatem je bilo objavljeno, da so poslanci Veseljak in tovariši vložili na ministra financ, trgovine in industrije ter kmetijstva in vod vprašanje o izvozu poljedelskih proizvodov in živine.

Po prehodu na dnevni red je prvi govoril zemljoradnik posl. Miloš Moskovljević, nato pa sam demokrat posl. Juraj Demetrović, ki je naglašal, da se bo z zakonom o kmetijskih kreditih povečala sposobnost zlasti malega človeka za borbo v sedanjih težkih gospodarskih razmerah. Voja in povojna konjunktura je minula in zavladala je tendenca padanja cen. Sedaj se predvsem nahajamo pred problemom prehoda z vojnih in povojnih razmer v mirnodobne. Novi zakon o kmetijskih kreditih bo omogočil našemu kmetu, da bo prebolel ta prehod iz ene smeri v drugo brez večjega pretresa. Rentabilnost v kmetijstvu je zelo majhna in se normalno giblje med 2 in 4%, radi česar morajo biti krediti, ki so stavljeni na razpolago, poceni. Potrebna so državna sredstva tudi zato, ker po svojem posebnem narodnem značaju nismo naklonjeni štedenju. Izjema je v precejšnji meri le slovenski del našega naroda, pri katerem je razvit smisel za štedenje in pri katerem je kreditno zadrukarstvo doseglo tudi najboljše uspehe. Zatem je posl. Demetrović govoril o finančni strani zakonskega načrta in je povdarjal, da se imajo pribaviti tudi gotovi kapitali, ki bodo vloženi v Državni hipotekarni banki. Razume se, da obstoje tudi lastna sredstva oblastnih in srezkih zadrug, ki se bodo osnovala a končno pridejo v poštev tudi nova sredstva in fondi onih vlog, ki se stekajo v Državno hipotekarno banko. Po zakonu je preskrbljeno za denarna sredstva in je kritika opozicije depasirana, ker se kmetijska kriza more prebroditi le s pomočjo cenjskih kreditov, zlasti za dviganje produktivnosti vsled oddajanja boljšeje semenja itd. Tudi za povzdigo živinoreje je potreben večji in cenjski kredit. Zakonski predlog se more razdeliti v glavnem na dva dela. V prvem delu so določbe o poslovanju zadrugarstva in organizmu, v drugem pa se ustanavlja posebna kreditna organizacija.

Kot primer je omenjal Francijo in naglašal da bi tako kot v njej moralo biti tudi pri nas. Z onim trenutkom, ko se kreditno zadrukarstvo kanaliziralo, se bo diferenciralo z ozirom na posamezne panoge in vrste poslov, in šele tedaj bodo dobili dobro zadruštvo v tem smislu zadruštva. Trdi se, da tira ta zakon obstoječe zadruge v likvidacijo. To ni točno. Novi zakon ustvarja ustanovo v korist čim večjega razvoja našega zadruštva. Govornik je našteval, kaj vse ustvarja novi zakon za obstoječe zadruge, in je izjavil, da bodo obstoječe zveze dobile kredite različnih vrst. Končno je izjavil v imenu SDS, da sprejema ta zakon in da bo zanj glasoval, ker smatrajo samostojni demokrati, da izvrše s tem koristno narodno delo za našega kmeta in dokazujejo, da so oni pravi predstavniki kmetijske politike. (Burno odobravanje vladne večine.)

Predsednik je nato podelil besedo posl. Hamzajić Aljoviću, ker pa ni bil navzoč, je zaključil sejo ob 12.30 in napovedal prihodnjo za torek ob 9. dopoldne s istim dnevnim redom.

POPOLDANSKI DOGODKI.

Beograd, 30. maja. p. Popoldne ni bilo nobenega važnejšega političnega dogodka. Ministrski predsednik Pašić je bil vse popoldne v svoji vili na Topčideru. Popoldne je bila v kabinetu prosvetnega ministra seja članov samostojnega demokratskega kluba, na kateri je g. Pribečevič poročal o političnem položaju.

V skupščini je zborovala danes le sekcija za pretes zakonskega načrta o sodnikih, ki je končala svoje delo in prešla na končno stilizacijo zakonov o sodnikih, o ustrojstvu sodišč in o državnih pravdnikih. Minister pravde dr. Lukinč je sprejel deputacijo sodnikov, ki ga je zaprosila, naj pri donošenju zakona o sodnikih jemlje njihove zahteve v poštev.

Velik shod SDS v Varaždinu

Tendenciozne vesti o izstopu posl. Krizmana iz SDS.

Beograd, 30. maja. p. Vesti ne o izstopu posl. Krizmana iz SDS. Vesti nekaterih listov o nameravanem izstopu dr. Henrika Krizmana iz kluba samostojnih demokratov se sedaj v »Reči« oficijelno demantirajo. Baš te dni sklicuje dr. Krizman veliko zborovanje SDS v Varaždinu, ki bo doslej eno največjih v tem kraju, kakor se more soditi po zanimanju, ki vlada med tamšnjim prebivalstvom.

Binkoštna številka Jutra

Današnja številka »Jutra« prinaša na 24 straneh med drugim sledeče prispevke:

»Na poletni oddih«, pregled kopališč, zdravilišč in letovišč v Sloveniji in na Jadranu (str. 11 — 15.).

»Naša mala letovišča«, akcija za povzdigo tujkega prometa (str. 3.).

Binkoštna križanka z nagrado (str. 2.).

»Boj za severni tečaj«, pregled dosedanjih poskusov, ga osvojiti (str. 15.).

Do Ohrida in Bitolja (str. 16.).

Mladinska priloga (str. 9. in 10.).

Poletna moda (str. 17.).

Rubrike »Sport« (str. 3.), »Sokol« (str. 6.), »Kino« (str. 18.), »Filatelija« (str. 8.), »Radio« (str. 16.).

Začetek novega romana »Onstran pražozda« (str. 20. in 21.)

Veleposlaniška konferenca odobrila razorožitveno noto

Nota se v torek ali sredo izroči nemški vladi. — Bolgarske zahteve po odgoditvi demobilizacije zavrnjene.

Pariz, 30. maja. s. »Agence Havas« javlja: Poslaniška konferenca je soglasno sprejela besedilo note glede razorožitve in listo kršitev, ki se bo dostavila Nemčiji. Dokument bo v torek ali v sredo izročil angleški poslanik v Berli-

nu lordu D'Abernonu. Nota se bo objavila 12 ur. lista kršitev pa 24 ur po izročitvi.

Nadalje je poslaniška konferenca odločila, da mora bolgarska vlada dne 31. maja odpustiti 10.000 mož milice.

Anglija in nemške vzhodne meje

Anglija predlaga rešitev po razsodišču, priznava pa Franciji pravico, da vojaško podpre Poljsko in Češkoslovaško.

Pariz, 30. maja. s. Vprašanje nemške ponudbe glede garancijskega pakta stoji v ospredju političnega interesa. Londonska nota francoski vladi izjavlja, da se strinja z garancijskim paktom, ki jamči za zapadno mejo. V francoskih krogih izjavljajo, da se angleško stališče še precej razlikuje od francoskega. V Londonu obstoji namera, prepustiti vprašanje vzhodnih mej razsodišču, vendar pa je Anglija pripravljena v toliko ustreči Franciji, da bo mogla v slučaju potrebe poslati svojim zaveznikom v vzhodni in srednji Evropi vojaško po-

moč. V splošnem menijo, da se more rešitev vprašanja garancijskega pakta pričakovati šele v času zasedanja Zvezne narodov v Ženevi, ko bosta Briand in Chamberlain imela priliko za medsebojne osebne razgovore.

Pariz, 30. maja. s. »Petit Parisien« piše, da angleška nota povsem priznava, da eventualno jamstvo za Porenje ne tvori nikake zapreke za Francijo, ako bo hotela v potrebi stopiti v vojaško zvezo s svojimi zaveznikiom Poljsko in Češkoslovaško.

Naša pogajanja za konvencije

V ponedeljek se zopet prično pogajanja za jugoslovensko-grški pakt. — Včeraj je nadaljevala razpravo jugoslovensko-rumunsko konferenca. — Konvencija o letalstvu med Francijo in SHS.

Beograd, 30. maja. p. Pogajanja med jugoslovensko in grško delegacijo za sklenitev pakta prijateljstva med obema državama, ki so bila za par dni prekinjena, se v ponedeljek zopet začne.

Beograd, 30. maja. p. Popoldne je nadaljevala jugoslovensko-rumunsko konferenca svoje delo pod predsedstvom pomočnika prometnega ministra, Avramovića. Naša delegacija je izročila rumunski načrt treh konvencij, na podlagi katerih se ima urediti promet med Jugoslavijo in Rumunijo. Pri tej priliki se je ugotovilo popolno soglasje v načelnih stališčih. Danes popoldne se je začela debata o podrobnostih. Izdan je bil službeni komunikat, da potekajo pogajanja povoljno in da bodo kmalu končana.

Beograd, 30. maja. p. Ker je bila med Francijo in Češkoslovaško sklenjena konvencija o letalstvu, je verjetno, da pride v najkrajšem času tudi do take konvencije med Francijo in našo kraljevino.

Beograd, 30. maja. p. Glavni tajnik posvetovalne komisije za tranzitna vprašanja pri Zvezi narodov, Robert Has, je prišel danes v Beograd na povratku s svojega inspekcijskega potovanja po Nemčiji, Poljski, Litvinski in Rumuniji. Z njim je prišel tudi glavni tajnik komisije za ureditve prometa po Renu, Hosti. Oba gospoda so pozdravili na kolodvoru zastopniki prometnega in zunanega ministra. Informirala sta se o prometnih razmerah v naši kraljevini in posebno v rečni plovbi. Nocoj sta zopet odpotovala iz Beograda.

Beneš proti priklopitvi Avstrije k Nemčiji

Newyork, 30. maja. s. »New York Times« objavljajo razgovor s češkoslovaškim zunanjim ministrom dr. Benešem, ki se izjavlja proti priklopitvi Avstrije k Nemčiji. Med drugim veli dr. Beneš: Prepoved prikloplitve je kršitev samoodločbe narodov, vendarle pa mora Avstrija pristati na to, ker bi sicer za Srednjo Evropo nastale velike politične nevarnosti. Avstrija mora živeti pod sedanjimi pogoji. Lahko trdim, je dejal dr. Beneš, da bo Avstrija živila pod ugodnimi pogoji. Z ozirom na preteklo zgodovino smo upravičeni zahtevati, da Avstrija v interesu evropskega mira doprinese to žrtve in da se odloči priklopitvi k Nemčiji, čeprav želi večina prebivalstva Avstrije združiti z Nemčijo.

Smrt madžarskega politika

Budimpešta, 30. maja. k. Predsednik zbornice kraljevskih notarjev dr. Oskar Charman, ki je bil za Karolyjeve vlade vodja madžarskega poslanstva na Dunaju, je umrl v Inomostu na potu v Budimpešto, zadet od kapi.

Dva aretirana komunistična agenta

Caribrod, 30. maja. r. Včeraj so prijeli v osebnem vlaku, prihajajočem iz Sofije, dva avstrijska državljana Adolfa Neuwirtha in Antona Skopala. Izjavila sta, da potujeta iz Carigrada v trgovskih poslih. Pri obeh so našli korespondenco v šifrah, ki ju izdaja kot člana dunajske komunistične centralne. Prepeljali so ju v boograjake policijske zapore.

Protijaponske demonstracije na Kitajskem

Shanghai, 30. maja. k. Tukaj je prišlo do protijaponskih demonstracij, pri katerih je policija streljala na množico. Pri tem je bilo šest oseb usmrčenih, več pa ranjenih. Približno 30 oseb je bilo aretiranih. Mir je bil kmalu vzpostavljen.

Nemiri v Albaniji udušeni

Beograd, 30. maja. p. Po vesteh iz Albanije kaže, da se je ministrskemu predsedniku Ahmed begu Zogu posrečilo udušiti kačaške nemire, ki so jih izzvali v Južni Albaniji pristaši prejšnjega predsednika albanske vlade Fan Nollija. Vlade čete so vrzle kačake preko meje na Grško.

Značilno je, da so imeli Fan Nollijevi pristaši dne 24. t. m. zborovanje v Brindisiju in Italiji in sklenili, da se imajo združiti vsi albanski emigranti v eno stranko, ki naj bi se imenovala »Baškimska, to pomenja »Edinstvo«. Vodja teh emigrantov je Sotir Peci.

Madžarski ministrski predsednik v Ženevi

Budimpešta, 30. maja. s. Ministrski predsednik grof Bethlen je davi odpotoval v Ženevo k razpravam Zveze narodov.

Avstrijsko-ruski konflikt

Dunaj, 30. maja. s. Moskovski poročevallec lista »Neue Freie Presse« poroča, da se v merodajnih krogih komisarijata za zunanjo politiko smatrajo dosedanje izjave avstrijskega zunanega ministra dr. Mataja za nezadovoljive. Sovjetska vlada namerava odpotati na Dunaj protestno noto, ki bo sestavljena v prijateljskem tonu, vendar pa bo odločno zahtevala zadoščenje.

Dr. M. R.:

K ukinutvi razredov na slovenskih srednjih šolah

Kakor je »Jutro« že poročalo, je kompetentna komisija sklenila predlagati ministrstvu prosvete tudi ukinjenje nekaterih razredov na slovenskih srednjih šolah. »Jutro« je samo pripomnilo, da bi imel ta predlog komisije, če ga sprejme ministrstvo prosvete, za slovesni del našega naroda samo slabe posledice. Naj mi bo dovoljeno, da v naslednjem opozorim samo na nekaj slabih posledic, ki so po mojem mnenju posebno uvaževanja vredne.

Podeželske srednje šole, ki bi bile z ukinutvijo prizadete skoraj vse, so ravno v tem času težkega gospodarskega položaja posebne važnosti. Saj omogočajo šolanje tudi ubožnejšim dijakom bližnje okolice, ki bi sicer ne mogli plačevati stanovanja in hrane v oddaljenih večjih mestih. Nedvomno bi ukinitev posameznih razredov vplivala neugodno tudi na število učencev ostalih razredov, zlasti na število na novo vstopajočih dijakov. Premožnejši starši bodo namreč po ukinutvi katerega zavoda raje dali svoje otroke na tako srednjo šolo, katere popolni obstoj je izven dvoma, ubožnejši starši, ki tega ne zmorejo, pa bodo začeli jemati svoje otroke iz okrnjenih srednjih šol. Tako ukinitev posameznih razredov in s tem hiranje provincijalnih srednjih šol bi bila torej skrajno nesocialna naredba, ker bi zadela najbolj občutno ravno gmožno šibkejšo sloje.

Vrh tega mora imeti vsak razsoden človek resne pomisleke proti ukinutvi posameznih razredov, ker je le slučaj, da to ali ono leto pade število učencev v kakem razredu pod predpisani minimum. Zato bi bilo edino umestno, da bi se pri vprašanju o potrebnosti, upravičenosti in življenjski zmožnosti katerega zavoda gledalo samo na število učencev celotnega zavoda. Samo to število namreč lahko dokaže, ali je dotična srednja šola potrebna in sposobna za življenje ali ne.

Če pogledamo na celotno število učencev naših starih slovenskih srednjih šol, vidimo, da so te upravičene in potrebne, novim slovenskim srednjim šolam, n. pr. oni v Murski Soboti, pa se mora dati priložnost, da se razvijejo v popoln zavod in šele tedaj se sme odločevati o tem, ali so ti novi zavodi upravičeni ali ne.

Čisto drugačne so razmere v nekaterih drugih pokrajinah naše države, zlasti v Stari Srbiji in Macedoniji, kjer so se po svetovni vojni ustanovljale srednje šole, ne da bi imele na razpolago primerne prostore, zadostna učna sredstva in kvalificirane učne moči v potrebnem številu. Tam je ukinitev tudi celotnih zavodov upravičena, ako ni zadosti denarnih sredstev za zidanje šolskih poslopj, nabavo učnih sredstev in izgradnjo kvalificirane učne moči. Sicer pa je štedljivost države prej na mestu pri vseh drugih institucijah, kakor preveliko varčevanje na prosvetnem polju.

Zato je upati, da bosta g. minister dr. Žerjav in narodni poslanec dr. Pivko znala preprečiti izvedbo tega predloga omenjene komisije.

Burna maroška debata v francoskem parlamentu

Pariz, 28. maja.

Francoska poslanska zbornica stoji sredi nadvse burne razprave o bojni v Maroku, o vzrokih, ki so privedli do napada Rifanov in nadaljnjih načrtih vlade napram Abd el Krimu. Interpelacija so vložili komunisti, ki hočejo krvave dogodke v Maroku izraziti v svrhu svoje revolucionarne agitacije. Da vzemo nekoliko vetra iz jader komunistom, so jih prehiteli z lastno interpelacijo socialisti, ki so prišli s tem v čuden položaj: na eni strani so nastopili kot nadležni kritiki, a na drugi strani so bili vezani na vnaprej izdelano zaupnico vladi, katere besedilo je bilo objavljeno še pred začetkom seje.

Prvi je govoril v imenu socialistične frakcije poslanec Pierre Renaudel, ki je izrazil misel, da bi morda brez okupacije ravnine Queme morda ne prišlo do boja z Abd el Krimom. V teh ravniinah nabavljajo Rifanci svojo prehrano in Abd el Krim je morda smatral, da je bila njih zasedba dogovorjena s Španci.

Renaudel se je pritoževal nad počasnostjo, s katero se obvešča javnost o vojaških operacijah. »Zdi se, da se hoče skrivati resnost 25. aprila in dejstvo, da je bil mar-

Ali hočete še dalje dremati?

In vzdihovati, ko vendar čas hiti! Medu. biro, za pospeševanje trgovine in industrije Joh. Bendlen, London, oziroma njen biro v Zagrebu, L. poštni predal 391 Vam vendar nudi priliko novega trgovskega poleta in stik s svetovno trgovino. Svetovna organizacijska služba (30 let izkušenosti) bo tudi Vam doprinesla kot našemu članu korist, ki jih danes še ne slutite. Ne pozabite našo ponudbo ter zahtevajte takoj pojasnila!

šal Lyanthey presenečen. Ali se hoče tajiti število mrtvih in ranjenih?»

Predsednik vlade Painlevé prekinja: »Dokazali bomo, da so številke, o katerih se govori, predrzo lažnjive.«

Renaudel se čudi: »Toda bolnice so natečene! Painlevé protestira.«

Renaudel pravi, da socialisti ne zahtevajo izpraznitve Maroka. Smatra pa, da mora Francija kot velika sila ponuditi mir marmemu Rifu. Če Abd el Krim odgovori na naše ponudbe z aroganco, bomo vsaj pokazali svojo ljubezen do mira. Obrniti se moramo tudi na Zvezo narodov, da ona posreduje. Renaudel govori o neki veliki severno-afriškanski družbi, ki jo sestavljajo Francozi in Španci in ki ima aspiracije na Rif. Na zahtevo, naj pove, kateri francoski kapitalisti so zainteresirani pri marokanskih vojaških operacijah ni hotel Renaudel dati nobenega odgovora.

Drugi interpellant je bil komunist Doriot. Njegov govor je bil poln strupenih napadov na francosko politiko, slavospev Abd el Krimu in odkrit poziv na revolucijo. On je trdil, da je Abd el Krim bil vedno za mir, da je 1. 1924. poslal celo svojega brata v Pariz, ki je tu nakupil orožja proti Špancem z znanjem Poincardejeve vlade in da se je Abd el Krim večkrat obrnil tudi na maršala Lyantheyja z zelo miroljubnimi predlogi. Po Doriotovi trditvi, ki mu je prišlo na pomoč še drugi komunist Berthoin, je seveda Francija zakrivila vojno z Rifanci. V francoskih vojaških krogih so se ba le razveselili vsakega španskega poraza, ker so hoteli okupirati Rif za Francijo.

Zunanji minister Briand je takoj pobil te trditve in je izjavil, da se Abd el Krim nikoli ni obrnil na francosko vladu, in da je absurdno govoriti, da bi Francija želela španski poraz.

Doriot je nadaljeval v istem stilu: dajal je vedno prav Rifancem in obtoževal Francijo. Ko je izustil trditve: »Vi (Francosi) ste tlačili 20 milijonov muslimanov«, je nastal v zbornici velikanski vihar in predsednik Herriot je izjavil: »Zbornica ne more trpeti takih besedi. Noben internacionalist ni on, ki je vedno proti Franciji. Dokler bom na tem mestu, ne bo nihče proti Franciji.«

Doriot se ne da vgnati: »Vi vodite trebljen boj proti kolonialnim narodom. Prišel bo dan, ko se bodo vzdignili proti vam.«

Thomson: »To je nesramno. Poberite se od tod!«

Balamant: »Pošljite tega podleža v streški rovi! Številni klici: »Nesramnosti!« Navzlic ostremu ukoru predsednika Herriota je Doriot nadaljeval z napadi na francoske generale v Maroku in je trdil, da je doslej padlo na tisoče francoskih in domačih vojakov. »Vojaki, ki se bijejo v Maroku, so bližji domačinom, ki jih pobijajo, kot onim, ki jih pošiljajo v mesnico.« (Dolgotrajen vihar ogorčenja.)

Končno se je sprlo teh drzovitosti odločil predsednik Herriot, da kaznuje komunističnega govornika s cenzuro.

Doriot je končal s pozivom na izdajo: »Španski vojski so se pogovarjali z Rifanci, naši vojski morejo slediti temu primeru in tudi vzgledu naših hrabrih mornarjev v Črnem morju« (ki so prestopili k boljševikom).

Komunisti pojo internacionalno med splošnim zgražanjem in kravalom. Herriot se pokriče in prekine sejo.

Debata se je nadaljevala popoldne. Vladi je zagotovljena zaupnica vseh skupin razen komunistov.

Binkoštna dirka SLS

Pavliha: Kaj pa, ko bi narobe sedli, saj veste, da ta živav curuk mašira?

Jahač: Sem že vse poizkusil pa mrha noče naprejš!

Pavliha: No, potem bo pa zmagal gušovo Vaša!

Politične beležke

Prosvetna društva in prosvetno ministrstvo. Notranje ministrstvo je razposlalo podrejenim oblastem okoličnico, v kateri se postavlja na stališče, da je ministrstvo prosvete kompetentno pregledati pravila raznih prosvetnih in humanih društev. Škofovemu glasilu seveda to ni všeč in piše o ministru Pribičeviću na zasmehljiv način. Klerikali v svojem svoboljublju in svobodomiselnosti zahtevajo, naj prosvetna in humana društva še nadalje ostanejo pod izključnim nadzorstvom policije, ki je gotovo manj poklicana za nadzorstvo nad njimi kakor pa organi prosvetne uprave. Klerikali, navajeni na avstrijsko policijo, ki je njihova črnažola izobraževalna društva podpirala v vsakem oziru in ki je z aktivnim sodelovanjem klerikalnih voditeljev zatirala napredne prosvetne ustanove, se sploh ne morejo uživet v misel, da bi morlo namesto policije nadzorovati prosvetna društva prosvetno ministrstvo. Klerikalni reakcionarji zatajujejo s tem tudi dr. Kreka, na katerega se tako radi po krivici sklicujejo in ki je pred vojno javno propagiral misel ter jo menda ob priliki zagovarjal tudi v današnjem parlamentu, da bi se morala prosvetna društva izločiti iz področja policije in podrediti delokrogu prosvetnega ministrstva, v katerega po svojem bistvu tudi spadajo. Seveda pod Avstrijo je bilo to klerikalnem prav. V Jugoslaviji pa se jim prosvetna uprava ne zdi »vredna«, da bi nazirala prosvetna društva. Klerikalni reakcionarji se res ne morejo uživet v svobodni Jugoslaviji!

Opozicija dela! Pod naslovom »Živahna delavnost opozicijskega bloka« poroča škofov list, da je opozicija podpirala obtožbo proti dr. Lukiniču radi imetja Thurn-Taxisa. Reči moramo, da smo na to obtožbo zelo dolgo časa čakali in kakor se vidi iz vsega, obstoji vsa »Živahna delavnost« opozicijskega bloka v tem, da so šele sedaj zbrali podpise zanj. Tako živahno polžarsko delo javnost res preseneča in menimo, da jo toliko niti ne bo presenetila blamaža, ki jo bo doživela s to obtožbo opozicija, zlasti pa naši klerikali.

Dr. Kulovec in kmetijski krediti. Po »Slovenec« je klerikalni poslanec dr. Kulovec trdil v skupščinski debati, da mora vztrajati na tem, da je zakonski načrt o kmetijskih kreditih napravljen proti sedanjemu združništvu. Ugotavljamo samo, da je še nedavno »Domoljub« pisal, da zakon o kmetijskih kreditih ne bo nič škodoval sedanjemu združništvu, in da je tudi »Slovenec«

trdil, da more ta zakon še koristiti sedanjemu združništvu, ako ga bodo seveda izvajali »pošteni ljudje«. Sedaj je vprašanje, kdo ima prav, ali dr. Kulovec ali klerikalna lista? Po našem mnenju bi bili klerikalci popolnoma zadovoljni, ako bi zakon o kmetijskih kreditih favoriziral klerikalno združništvo na račun neklerikalnih slojev, kakor je to skušal n. pr. posl. Sušnik kot prometni minister. Oni so zato proti ustanavljanju novih kreditnih zadrug izven klerikalne Zadrugne zveze, ker se boje, da bi se jih ljudje radi cenejših kreditov raje posluževali in ker bi seveda radi videli, da bi z državnim denarjem razpolagali izključno sami. Tek imajo klerikalci sicer dober, želodec jim tudi vse prebavi, na to pa, da bi jih morala pitati še država bodo zaman čakali. Naj se obrnejo s to zahtevo na papežovo državo.

Z barvo na dan! V Sarajevu je državno pravdnišvo prepovedalo izhajanje muslimanskega avtonomističnega glasila »Pravde« radi hujšaločje pisave. »Slovenec« poroča, da so na to vest nekateri muslimanski poslanci predlagali, naj se takoj prične izdajati nov list pod imenom »Nepravda«. Ta predlog je nam zdi zelo primeren. »Nepravda« je najprimernejše ime za glasilo muslimanskih begov — veleposestnikov v Bosni. Z njim bi jasno pokazali svojo barvo, ki so jo nosili odkrito pod turškim sultanom in avstrijskim cesarjem. Primerno bi bilo, ako bi zgledu muslimanskih klerikalcev sledili tudi slovenski klerikalci ter napisali na čelo svojega lista »Neslovenec, glasilo internacionalnega klerikalizma«. S tem bi mnogo pridobili na simpatijah, ker bi pokazali manj hinavščine. Torej, z barvo na dan!

Po svetu

Anglija ne pusti komunistov v deželo. V angleški spodnji zbornici je izjavil državni podtajnik za notranje zadeve, da je iz dal vsem pristaniščem navodila, da morajo izozemskim komunistom preprečiti udeležbo na konferenci komunistov v Glasgowu. Komunisti, ki bi se hoteli brez dovoljenja izkrcati bodo takoj deportirani.

Upravna reforma v Avstriji. Avstrijska vlada namerava uvesti po angleškem vzorcu v državnih uradih prepoznane liste. Za pisarniške uradnike na Dunaju in v glavnih mestih posameznih dežel bodo uradne ure od 8. do 15. ure, za konceptne uradnike od 9. do 16. ure. V drugih državnih uradih (izvzemki na Dunaju in glavnih deželnih mestih se uvede dvojna frekvenca in sicer od 18. do 12. in od 14. do 17. ure. Od 9. do 15. se bo moral vsak uradnik v dokaz, da

100 binkoštnih nagrad

Za pravilno rešitev binkoštnih križanek razpisuje »Jutro« sto nagrad v skupnem znesku nad 5000 Din.

Prva nagrada znaša 2000 Din. V današnji številki »Jutra« prinašamo obiljubno binkoštno križanko. Za pravilno rešitev križanke razpisujemo sto nagrad v skupni vrednosti preko 5000 dinarjev.

Nagrade so sledeče: Prva nagrada 2000 Din v denarju; druga nagrada 500 Din v denarju; tretja nagrada: vse v »Jutrovi« knjižnici izšle knjige (8 vezanih knjig v vrednosti 265 Din); deset nagrad: po en izvod »Jutrovega« romana »Lucifers«, v skupni vrednosti 450 Din;

dvajset nagrad: po en izvod »Jutrovega« romana »Hči papeža«, v skupni vrednosti 600 Din;

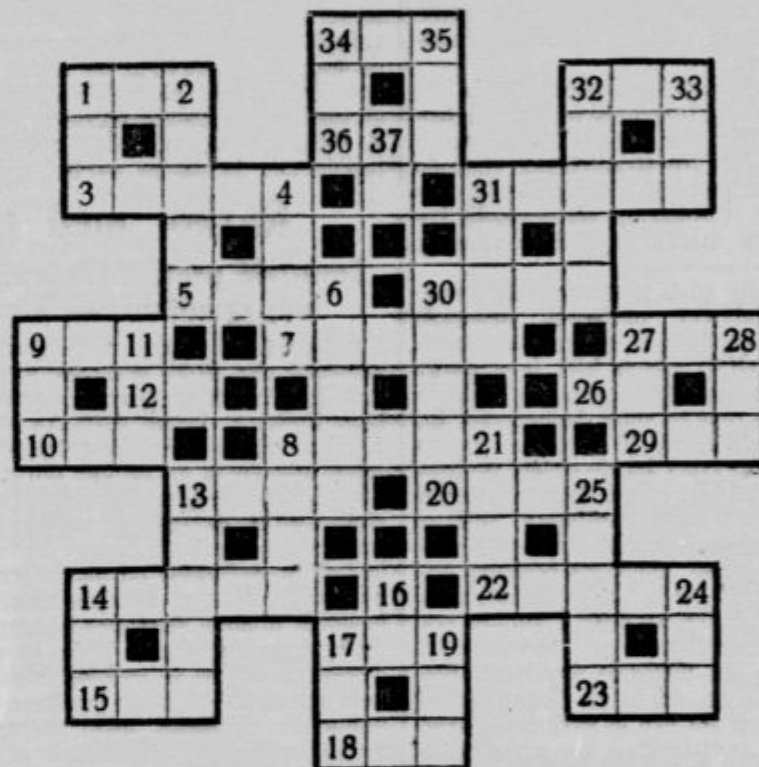
dvajset nagrad: po en izvod »Jutrovega« romana »Pater Kajetan«, v skupni vrednosti 600 Din;

sedem nagrad: po en izvod »Jutrovega« romana »Gusarji«, v skupni vrednosti 140 Din;

deset nagrad: po en izvod »Jutrovega« romana »Blagajna velikega vojvode«, v skupni vrednosti 150 Din;

deset nagrad: po en izvod »Jutrovega« romana »Prigode gospoda Collina«.

Križanka za binkoštno nagrado »Jutra«.

Besede pomenijo:

Navpično:

1. Vevilka;
2. gora na Krasu;
3. prostor v hribi;
4. otok v Sredozemskem morju;
5. oča, ki ni oče;
6. velika posoda;
7. vrsta nemira;
8. oča, ki ni oče;
9. ura v hrvaščini;
10. znana okrajšava naslova;
11. gora na Dolenjskem;
12. hitro premikanje;
13. tuj izraz za besedo poziv;
14. priprava za prelakanje;
15. nebesna stran;
16. domača žival;
17. izvešček iz sedla;
18. pogodba o negotovni stvari;
19. veselje ženina;
20. zlahalni kamen;
21. žensko ime;
22. najstarejši sport;
23. pogovor pravi, da je zla;
24. površinska mera;

Vodoravno:

1. delo večnosti;
2. haremaki stražnik;
3. kraljestvo v Aziji;
4. žensko ime;
5. trava v jeseni;
6. pleatarski izdelek;
7. protizvod ognja;
8. mrčes;
9. žival, plazilka;
10. peščen vihar;
11. glasbeni teras;
12. poljska žival;
13. poljska cvetica;
14. egiptovsko božanstvo;
15. slovenski jezikoslovec;
16. podzemeljski hodnik;
17. povratni zalmek;
18. del obleke;
19. ribička mreža;
20. slika trupla;
21. reka v Bosni;
22. osebni zalmek;
23. izvor svetlobe;
24. naselbina.

Izjava

Podpisani izjavljam, da so govorice glede neke tajne bolezni mojega pacienta Franceta Lenarta docela neresnične ter hudobne in neosnovane izmišljotine; opozarjam, da bom proti vsakomur, ki bi še nadalje širil take podle vesti, v imenu mojega pacienta sodnijsko postopal.

Dr. Aleksander Kühar
primarni javne bolnice v Ptuj.

Poslano

Stavkujoči krojaški pomočniki v Ljubljani opozarjamo vse cenjene naročnike, ki imajo svoje obleke pri krojaških mojstrih, da pazijo, kako bodo izgotovljene. Gospod, ki mojstri oddajajo namreč sedaj med stavko delo podeželskim mojstrom. Pazite, da ne dobite za drag denar slabe konfekcijske izdelane obleke. Na zahtevo smo pripravljeno priti z imeni na dan.

Stavkujoči krojaški pomočniki

To je pravi zametek

Aspirin
tableta Roy

katero izvestno
polajšava boleč

Pazite na modro-belo-rdečo
možnino znamko!

Pomladanske
obleke, površnike
in druga oblačila
nudi najugodnejše
J. Maček
Ljubljana, Aleksan-
drova 12

Naši kraji in ljudje

Potujemo v naše Primorje

Prispevek k današnji prilogi »Na polni oddih«.

Dosti je razlogov, da delamo propagando tudi za naše Primorje. S tujko-prometnega stališča Slovenije že zaradi tega, ker tako naši državljani kakor tujci običajno menjajo gorke primorske kraje z alpskimi letovišči, bodisi da so v pomladnih mesecih ob morju in pridejo julija in avgusta v naše kraje, bodisi da posetijo potem, ko postane pri nas že hladno, tople južne kraje ob morju.

Drugi razlog je gospodarska stran, ki jo moramo z državnega stališča zelo upoštevati. Vzbudivši je treba v naših ljudeh ljubezen do morja, razjasniti jim pomen morja za naše gospodarstvo, določno predložiti neomajno dejstvo, da bomo le takrat dosegli pravo gospodarsko stališče na svetovnem trgu, ako bomo izkoristili največje in najnaravnostno prometno pot trgovine — širno morje.

Pa če tudi bi ne držal ta razlog, moramo opozoriti na one kroge, ki tako radi potujejo v inozemstvu, zlasti po Italiji, da imamo v našem Primorju na nekaterih krajih še lepše zgodovinske umetniške znamenitosti, da je vegetacija tudi taka in da je tudi za udobnost poskrbljeno. Vzbudivši moramo vsaj malce oni domovinski čut v naših krogih, da si naj najprej ogledajo celo naše Primorje, predno potujejo drugam. Je res čudno, da marsikdo pozna bolje Italijo in druge srednjeevropske države, kakor lastno širšo domovino, da raje troši novce v inozemstvo, kakor da bi ga pustil v zemlji. Tu ne pomaga izgovor, da je drugod cenejši, kakor pri nas. Uverjeni smo, da se lahko za isto ceno kakor v Italiji dobijo pod istimi okolnostmi tudi v našem Primorju primerno letovišče ali zdravilišče.

Solnce, zrak in voda so v našem Primorju prav tako zdravi kot v Italiji, ker vsaki drugi revijeri. Ker že mora marsikdo radi zdravja na morje, naj najprej poskuša z našim Primorjem in potem šele za spremembo v italijanskim, če že ne gre drugače. Prepričani smo, da ravno letos potuje v Italijo tisoče in tisoče naših ljudi, od katerih morda štiri petine še ni videlo naše divne Dalmacije. Ali ni v teh ljudeh toliko domovinskega čuta, da bi najprej začeli spoznati lastno domovino?

Predlanska sezona v našem Primorju je bila razupita radi draginje; morda je nekoliko resnice na tem, zlasti za poedine kraje. Toda letošnje cene so popolnoma primerne in sigurno ne višje kakor v Italiji.

Cene se gibljejo za popolno oskrbo, t. j. hrana in stanovanje med 50 Din do 120 Din dnevno. Poslednja cena velja pa samo za grand hotele v Crikvenici in Dubrovniku — vsega skupaj štiri hotele. Povsod drugod je za oskrbo plačati največ 65 Din do 70 Din. — S seznamom hotelov in penzij ter cenami oskrbe v našem Primorju vedno rada posluži Zveza za tujski promet v Ljubljani.

Dr. R. M.

Kdor jo pozna, ta je ne more prehladiti, vsak dan **BONATTI-COKOLADO** mora piti. 2418-a

ELITNI KINO MATICA

Telefon 124.

Umetniški orkester pri vseh predstavah.

Danes zadnjikrat film malega Jackie-a „Fant iz Flandrije“ Jutri ponedeljek veliki Gaumont film

„HLJEBARICA“

po romanu svetovnega pisatelja Xavier Montépina „La porteuse de pain“. Prekrasna igra in izvrstna režija v tem filmu je nedosegljiva.

Izven programa Gaumont Journal 14. in 15.

Romanje v Rim

Pisma našega povodom slovenskega romanja v Rim odposlanega posebnega poročevalca.

On gre v Jeruzalem in Rim

in dobra volja rajša z njim.

Levstik.

Ne, v Jeruzalem ne pojdem, kakor si je v en dan zamislil rajnik France Levstik. V Rim pa moram, saj je letos sveto leto, v Rimu se tro romarji iz vsega sveta, pa ste mi rekli, naj se še jaz pridružim obema prevzvišenima in ostalim gospodom, ki vodijo slovenske ovčice pred oči vrhovnega pastirja. Fijakam se torej z laško lukamatijo, zijam skozi okno, klatim božansko laščino z jasne neba, stremim v Rim — in dobra volja »rajša z njim«, to je z menoj, ki sem se podal na pot z majkeno culico in priročno brošurico o rimskem romanju Slovencev v svetem letu 1925. Baderjeva torej ne pogrešam pa tudi Goetheju, Stendhalu, Shelleyu in drugim entuzijastom ne bom konkuriral, saj me v to svrhu tudi niste poslali, moja dolžnost je predvsem, da vam pošljem iz Mussolinije par prizorov slovenskega filma.

Pričnem nekako pri sredi: Že vidim, da je potovanje po Italiji navzlic obilici romarjev dokaj ugodno, prillično poceni, in v pogledu družine in impresij dovolj interesantno. Ne pozna te nihče, zato lahko govorim kar in kakor znaš, kajti v tem pogledu so Italijani vpludni in koncilijantni, skoraj kakor mi. V kupeju te venomer nazovarjajo in ti drže

Meštrovic v Ameriki

V začetku maja se je otvorila Meštrovjeva razstava v Chicagu. Že takoj prvi dan je dosegla prireditev impozanten uspeh. Lokalni listi hvalijo razstavljene umotvore in njihovega dovršenega mojstra, s katerim ne morejo tekmovali drugi veliki kiparji naše dobe.

Blizu vhoda čikaške razstave stoji »Zvoki iz daljave«, velik kip v bronu. Ostali umotvorji so razporejeni v treh dvoranah. V eni sobi je Meštrovic razstavil tudi portreta svojih roditeljev, očeta in matere. Kipa stojita v dveh kotih, katera veže diagonalna.

Prostorji čikaške razstave stoje v Art Institutu in so občinstvu dostopni do 4. junija. Nato se prepeljejo dela v St. Louis, kjer se odpre razstava dne 20. junija. Trajala bo mesec dni. V programu za nadaljevalno Meštrovjevo razstavo so še naslednja mesta: Filadelfija (v prvi polovici oktobra), Baltimore (v januarju 1926). Meštrovic je pred kratkim odpotoval v Washington, kjer je dobil naročilo za poprsje državnega tajnika za trgovino gosp. Hoovera.

Umetnik je prodal v Ameriki doslej več del. Omenjamo samo nekatera: Arhangel Gabriel, katerega je kupil brooklynjski muzej; prezident Masaryk, Alice Masarykova — kupil Charles R. Crane v Chicagu; Mati in dete, kupil Rufus F. Zogbaum v Buffalu; Nedolžnost, kupil Art Institut v Buffalu; Dekle s kitaro, kupila ga. Templeton-Crocker v San Franciscu; Mati z otrokom, kupila Art Gallery v Rochestru. Za nekatera skulpture se še vrše pogajanja.

Meštrovjeve razstave v Ameriki so torej zvezane tudi z lepimi gmotnimi uspehi velikega kiparja, ki proslavlja tako uspešno ime svojega rodu po svetu.

Za Rdeči križ

Povojno materialistično razpoloženje je potisnilo razumevanje za velika socialna in socialno-higijenska vprašanja v ozadje. In ravno povojna doba z vsemi svojimi strašnimi pojavi bi najbolj potrebovala najskrbnejšega socialnega udeleženja vseh slojev naroda. To delo zato ne sme biti prepuščeno le peščici idealnih in požrtvovalnih podincev. Mirotvorne pogodbe so akcentirale dolžnost socialno-političnega udeleženja. To dolžnost nekatere države v popolni meri razumevajo in izvršujejo. Pri nas globokega pojmovanja te dolžnosti še ni in se moramo boriti z običajnimi začetnimi težavami. Toda te težave moramo z železno in vztrajno energijo prelomiti, da stopimo v krog kulturnih držav.

Zunanjo obliko in organizacijsko sredstvo našega socialnega dela nam nudijo društvo Rdečega križa. Ta mednarodna ustanova je najčistejša internacionalna sila, ki ne pozna državnih meja in narodov, pozna samo človeka, pomoči in podpore potrebnega. Rdeči križ ni več ono, kar je bil pred vojno: militaristična in aristokratska ustanova, ki je zbiralala člane po njih krvi in socialno visoki poziciji, nižjim pa je bil vstop onemogočen. Rdeči križ hoče in mora danes postati najpopulárnejša socialna organizacija, ki naj združuje v sebi celotno naše socialno in karitativno delo. Postati mora najčistejša in najbolj razširjena ljudska ustanova, ki

bo imela točen pregled o vseh socialnih in socialno-zdravstvenih potrebah vseh slojev našega naroda.

Do danes se ni posrečilo razviti organizacijo Rdečega križa. Poskusi so se razbili ob precejšnji brezbriznosti naše javnosti. V tem oziru kaže Srbija zlasti Beograd veliko več nujnosti za nalogo Rdečega križa. Zadnja glavna skupščina v Beogradu dne 26. aprila je pravila spremeniila v smeri večje avtonomije krajevnih in oblastnih odborov zlasti v finančnem pogledu, tako da bo finančna moč pokrajinskih odborov Rdečega križa le v korist pokrajin in okrajev. Morda so bila sedanja pravila delena vzrok, da ni bilo zadostnega zanimanja za Rdeči križ. Ta vzrok pa je danes odpadel. Zato nujno prosimo, zlasti naše zdravnike, podeželske župane, učitelje, uradnike, kulturna društva, sploh vse fizične in juridične osebe, da v svojih krajih ustanove krajevnih odborov Rdečega križa in s tem omogočijo, da bo Slovenija v tej važni socialni organizaciji v naši državi prednjačila. Posvetimo svoje organizatorne zmožnosti tudi namenom Rdečega križa.

Perilo

za gospode v koloratni izberi po izredno nizkih cenah Vam nudi

P. MAGDIČ, Ljubljana.

Posljam na izbero tudi po pošti.

Beg pred bogastvom

Bogatemu beograjskemu trgovcu in borziancu M. P. se je pripetilo te dni nenavaden dogodek, ki je vzbudil v mestu splošno pozornost. Na veliko presenečenje je našel doma na mizi sledeče pismo svoje žene: »Odkar sem te poznala, si bil nenavadno dober z mano, česar ne bom nikdar pozabila. Storiš mi vsi vse, kar sem hotela. Imela sem na razpolago tudi denarja, kolikor sem ga želela. Toda, vse to uživanje me je napravilo, vsaj tako se mi zdi, nesrečno... Bil si napram meni predober in prenežen. Morda bi bilo bolje, da bi bil ostrejši. Vem pa, da tega ne bi storil in zato te nočem mučiti. Nočem pa mučiti niti sebe. Hrepenim po bedi in pomikanju. Hočem trpeti in se mučiti za kos kruha. Oprost mi torej, da te zapustim. Vse tvoje blago, avtomobil, luksurijsne obleke, vse je ničevno za mene. Ne vprašaj, kam grem in oprosti, ako sem te razžalila!«

Tako pismo je našel trgovec P. ko se je vrnil s posla domov. Čim ga je prečital, je preiskal vso hišo in se prečital, da ga je žena v resnici zapustila. Javil je stvar takoj policiji, da izsledi njegovo soprogo, da se more z njo sporazumeti. On je prišel nedavno iz Amerike, kjer si je prihranil z marljivim delom okoli 20.000 dolarjev. Z denarjem je prišel v Beogradu trgovino in si kot soliden delavec kmalu pridobil v trgovskih krogih splošno zaupanje. Premoženje je raslo od meseca do meseca. Kmalu se je spoznal z gospico T., hčerko bogatega beograjskega trgovca in ji ponudil svojo roko. Ona je privolila in zakonske harmonije dve leti, odkar sta bila poročena, ni motil niti najmanjši dogodek. S pomočjo tasta in starih ameriških zvez je trgovčev premoženje napolnoma postalo tako veliko, da je žena hodila na sprehode samo še z avtomobilom in se direktno kopala v luksuzu in bogastvu. Kljub temu pa je postala zadnje čase nezadovoljna in vedno bolj zamišljena. Na moževa vprašanja, kaj ji je, je odgovarjala nejasno, dokler ni dobil lepega dne, kakor poročamo, odgovor na svoja vprašanja v navedenem pismu.

pridigo gosp. Hohnjea, o kateri je šel med romarji e n glas: Ta je pa dal liberelem! Ob grobu sv. Antona! Ko vstopim v cerkev, so nekateri ravno pristopili k obhajilu. Grešnik sem, pa se jim ne morem pridružiti. Zato pa ogledujem hram sv. Antona, ki je s svojimi tremi ladjami, šestimi kupolami in številnimi stranskimi oltarji dokaj obsežna cerkev, toda brez vsega veličastja razun starinske častilivosti v kombinaciji gotsekega in bizantinskega sloga surovi zidavi in nekaterih freskah. Ko dospem do oltarja v levi prečni ladij, v katerem počiva truplo svetnika Antona (Padovanca mi kratko pravijo »Il Santo«), je opravilo že končano in mlad duhovnik vneto razlaga ljubljanskemu gospodu škofu svetnikove zgodbe.

Zunaj cerkve si ogledam naše romarje. Poglej ga no, Janeza — stari moj komiliton iz šolskih let je tudi poleg, in z njim dvoje prav luškanih in pravkar obhajanih romaric. Kam pa, kam, Janez?

»I no, v Rim!« pravi in mi kar začne razlagati, kako da je veselo na takemle rimskem romanju. Družčina, pravi, je zabavna, dekleta rada prepevajo in molijo, samo s spanjem da je malo nerodnejše. Toda romanje je pot pokore, pravi Janez in mi mežikajoče kaže »važna navodila za romarje«, natisnjena v priročni romarski brošuri, kjer stoji zapisano: »... zato naj nikdo ne išče na romanju zabave: kdor bi se na potovanju rad zabaval, naj se ne pridruži romarjem.« In dalje: »Vsako romanje je združeno z velikimi napori in težavami, zato se mora romar zatajevati in naj vzame s seboj na pot veli-

Naša mala letovišča

Poziv našim lepim krajem, podjetnikom na deželi in prijateljem tujkega prometa.

V današnjem listu objavljamo pregled naših znanih slovenskih in primorskih letovišč in kopališč. Med nami jih je mnogo, ki so jim kraji s številnimi gosti, z zabavami, godbami, toaletami, promenadami odveč in ne ugaia jim niti »besedilo« hotelskega cenika niti ono restavracijskega jedilnega lista. Hoteli bi par dni ali tednov mirnega nemotnega oddiha, želeli bi si v lepem zdravem kraju nekaj uric veselja z otroci in ženo, v hladnem gozdičku, po senčnih potih, ob žuborečih potokih. Iz srca si želijo malo na deželo, a brzo nastane konflikt z domačo računico in z resigniranim vzdihom blagoslovja in zavida naš mali človek svoje srečnejše tovariše, ki odhajajo ven na dopust, na odmor v naša lepa letovišča. Ako bi vedel, kje bi se dalo poceni in prijetno preživeti nekaj dni, bi šel tudi on.

Ali res ni mogoče pripraviti tudi skromnemu slovenskemu človeku, našemu javnemu in privatnemu uslužbencu, obrtniku, vsem ki bi si mogli odtrgati teden dni časa in skromnih sredstev lepega letovišča in prijetnega oddiha? Koliko je krasnih malih slovenskih krajev! Na Gorenjskem in Dolenjskem, na Posavju in Podravju, v prelepi Savinjski in Saleški dolini, na zelenem Pohorju, je polno vasic in trgov, kjer postoji potnik in si misli: »Tu je dobro biti.« Povsod najdeš dobre in solidne gostilne, ki bi mogle dati i hrano i sobo. Tudi marsikatera privatna hiša bi se morda odločila, da sprejme čez poletje gosta iz Ljubljane, Maribora pod svoj krov.

Nam se zdi, da je vprašanje organizacije malih letovišč za malega slovenskega človeka važno s socialnopolitičnega in zdravstvenega stališča za goste in z gospodarskega za naše ljudi na deželi.

»Jutro« je pripravljeno poskusiti s tako organizacijo. Ona se bo obnesla v obojestransko korist, ako se naši mali kraji in gostilničarji po deželi odločijo smatrati gosta kot človeka, kateremu se za čim skromnejši denar ponudi in da čim boljše, akoravno enostavna oskrba in čim čistejši stan in če se tudi pri nas uveljavi načelo, da gost ne prihaja zapravljati in da ima tudi letovišar svoj budžet in svoj račun. Umerjenost pri poedincu se bogato poplača pri številu. Solidnost in prijaznost sta poleg lepote kraja dve osnovni točki tujkega prpmeta.

»Jutro« je pripravljeno brezplačno objavljati imena onih krajev in gostlin na deželi, ki bi bile pripravljene čez poletje sprejemati goste na hrano in stanovanje. Naš list prevzema s tem neko moralno odgovornost, kateri hoče zadostiti na ta način, da bo sprejemal in eventualno tudi objavljati utemeljene sodbje in priporočbe gostov, ki so si na podlagi naših notic izbrali letovišče. To bo potrebna in zdrava kontrola.

Kdor hoče, da bo njegov kraj, odnosno njegovo podjetje (gostilna, hotel, privatna hiša za sobe) v »Jutru« naznanjen, naj nam sporoči sledeče podatke:

1.) Kraj, pošta, brzojav, oddaljenost od železnice, posebne lepote ali privlačnosti (lene šume, šetnje, izleti, prilika za kopanje.)

2.) Cena sobe in hrane (skupaj ali vsako posebej). Pri sobi navesti števil-

KINO TIVOLI

Telef. 103

Danes 31. maja in jutri 1. junija 1925

Nadse zanimiva in krasna filmska igra v 6 dej.

„Zakonolom“

z divno **Mario Corda** poznano iz filma „Tragedija na dvoru Habsburg“ poleg nje še poznani **Werner Kraus** in **Friedrich Kühne**

Predstave v nedeljo in ponedeljek ob 11/11, 3, 1/25, 6, 1/28. in 9. uri.

lo posteli, pri hrani kolikrat na dan, v tem v glavnem obstoji.

3.) Koliko gostov bi se v dotičnem kraju ali gostilni lahko sprejelo. Ali so tudi privatne sobe na razpolago in po kateri ceni.

4.) Natančen naslov interesenta.

Došle nam ponudbe bomo v »Jutru« priobčevali po redu, kakor nam dosepejo. Interesenti naj nam pošljejo, če so jim na razpolago, tudi fotografije ali razglednice svojega kraja ali podjetja.

Vse kroge po deželi, ki se zavedajo pomena tujkega prometa, zlasti naše učiteljstvo in ostalo podeželsko inteligenco, prosimo, da nas podprejo v stremljenju, nuditi malemu našemu človeku pregled lepih skromnih letovišč za nastajajoče počitniške tedne.

»Jutro«.

LJUBLJANSKI DVOR
Kino Telefon 730.

Večeri smekal Samo 2 dal
Binkoštna nedelja 31. maja

Zaročenka iz Avstralije

Burka v 5 velikih dejanjih v glavnih vlogah svetovna komika

Pat in Patachon

Mladini vstop dovoljen samo k predstavam, ki končajo pred osmo uro zvečer.

Predstave: ob delavnikih ob 4, 1/2 6, 1/2 8. in 9. — Ob praznikih ob 11, 3, 1/2 5, 6, 3, 1/2 5, 6, 1/2 8. in 9. uri zvečer, ob do-

Mamica!?

daj mi zopet čudovite „TORO“ prsne karamele, ki mi vedno tako dobro deajo. Iz pet raznih zdravilnih želešč učinkujejo na prebavo in proti prehladanju in njega posledicah. Imajo fin okus ter stanejo samo 5 Din pri vsakem trgovcu. 2756-a

Kino »LJUBLJANSKI DVOR«.

Telefon 730. Telefo 730

Novo! Prvič v Ljubljani! Samo 3 dni!

Binkoštni ponedeljek 1., torek 2. in sredo 3. junija

Harold Lloyd kot pustolovec.

Najboljša burka znanega komika Harold Lloydja v 5 velikih dejanjih.

Izven sporeda: ???

Smehopolna burka v 2 velikih dejanjih. —

V glavni vlogi sloviti komik

Charlie Chaplin

Predstave ob običajnih urah!

Predstave: ob delavnikih ob 4, 1/2 6, 1/2 8. in 9. — Ob nedeljah ob 11, 3, 1/2 5, 6, 1/2 8. in 9. uri.

dvoje črnkastih dam. Venomer silijo vame s vorašanji in ponujajo svoje cigarete za moje vdarje. Aj, aj, aj, zdaj uvidim, da sem v Ljubljani pozabil nakupiti dovoljno zalogo SHS - tobačne robe, ki je navzlic pritožbam doma neprimerno okusnejša, kakor italijanska najfinjša, z zlatimi ustniki. V italijanshni napredujem od postaje do postaje. Ko dospem v Bologno, kjer prestopimo v direktni brzovlak za Firenzo in Rim, poslužim nemškemu župniku za tolmača z železniškimi uradniki! Talent, kaj hočete.

Iz Bologne zavijemo v naglem diru s plodovite ravnine v romantični apeninski svet, v toskansko provinco. Ob čerih in soteskah začne Lukamatija težje sopihati, polahko nas vleče navkreber. A ko se prerijemo skozi desetero ali dvanaeststo tunelov, vrže Lukamatija zopet grivo preko sebe in nas majestetično fura ravno preko Toskane. Tujec pa ostrniš ob oknu in se zamakneš v prelestje pejsažev, smehljajočih se v rahlem pomladnem solncu sredi popoldneva... Evo tam, Firenza, »La Bella«, kakor ji pravijo Italijani! O, še ti pridem v svate! Paenkrat pa moram — spokorni romar — v Rim, nad katerim je sveto leto — anno santo — razpredlo zlato mrežo. Pa naj še vjamene mene! Zdaleč, proti polnoči se mu bližamo — večnemu Rimu. Nervozno pripravljamo prtljago in jaz pečatim tale prvi odlomek svojega površnega filma, da ga koj oddam v Rimu za Vas, preljubi gospodje pri »Jutru«.

Romarski pozdrav in — dalje prihodniš... Janez Svetojetičnik.

Orjunaši!

V ponedeljek, dne 1. junija mine leto dni, odkar so naši nepozabni bratje France Slajpah, Stanko Znidaršič in Zarko Boltavzer v Trbovljah lunaško prelili svojo kri, brance naše prapote pred komunistovskim navalom. Orjune vse dužave, zbrane na kongresu v Beogradu, se bodo skupno poklonile njihove smrti tudi v Ljubljani ne ostane neproslavljena, vabim vse tiste brate in sestre iz Ljubljane in okolice, ki niso odpotovali na kongres, da se zbero v ponedeljek, dne 1. junija ob 10. uri dopoldne pred cerkvijo pri Sv. Križu. Točno ob tej uri krenemo na njihov grob, da počastimo njih spomin s kratkim nagovorom in s položajno venca.

Oblastni tajnik.

Resnica o invalidskem vprašanju

Izvršni odbor Udruga vojnih invalidov v Sloveniji nas prosi za objavo sledečega pojasnila o pravem stanju invalidskega vprašanja:

Časopisje v zadnjem času zopet mnogo bavi s invalidskim zakonom in stališčem sedanjice vlade napram invalidskemu vprašanju. Med drugim poročajo, da je izdelan zopet nov načrt invalidskega zakona, ki bo v kratkem predložen skupščini, ter prišli na vrsto ba je še v sedanjem zasiedanju. Slove- nec piše, da je načrt slab in ne bo zadovoljil interesov vojnih žrtev. Čudno se mi zdi, da je pri Udrugi invalidov vse tako tiho in da nikdo ne nastopi proti taki rešitvi.

Udruga invalidov pozdravlja z veseljem, da se javnost nekoliko bolj zanima za vprašanje vojnih žrtev, vendar pa smatra za potrebno, da tudi s svoje strani informira javnost o pravem stanju invalidskega vprašanja.

Sedanjí načrt invalidskega zakona je izdelala posebna komisija v ministrstvu za socialno politiko brez sodelovanja invalidov. Šele po posredovanju kralja je prišel v komisijo zastopnik Udrugi invalidov, toda brez odločujoče funkcije. Tako izdelan načrt, ki niti od daleč ni bil zadovoljiv, so pozneje še popravili v škodo vojnih žrtev. Udruga invalidov je prosila zato za nadaljnjo pomoč na najvišjem mestu ter izročila svoj memorandum. Kakor se čuje, je opozicija predložila zakonodajnemu odboru blivši Behmenov načrt invalidskega zakona, ki je bil izdelan sporazumno z invalidskim udruženjem. Udruga invalidov, da je sedanjí načrt nezadovoljiv in ga odklanja, ker ne vsebuje poglobljenih invalidskih zahtev in tudi ni bil izdelan v sporazumu z Udrugo.

Sedanjí zakonski načrt o invalidih je pomankljiv predvsem iz sledečih ozir- kov: 1.) Ne priznava invalidskega udru- ženja in materialnih ugodnosti, ki so bile pridobljene že po sedanjem začas- nem zakonu. 2.) Loči prečanske oficirje od srbskih. 3.) Izroča Narodni fond, ki je mišljen kot ustanova s široko samo- upravo, na dispozicijo enemu ministru s par pomagaliči. 4.) Prezira vozne ugo- dnosti vojnih žrtev, katere uživa že vsa- ko zabavno društvo. 5.) Ne izraža se določno glede priprave redukcij potom- stvialne komisije. 6.) Predvideva ve- liko manjši pokojnine od drugih načrt- ov. 7.) Deli miloščne, ne pa priznanje.

Dne 7. junija se bo vršil v Skopju reden invalidski kongres. Udruga in- validov bo pri tej priliki ponovno naj- odločneje protestiralo proti namerava- ni rešitvi tako važnega državnega vprašanja. Natančneje stališče Udu- ženja glede vprašanja vojnih žrtev je objavljeno v »Ratnem invalidu«, v do- mačem »Vojnem invalidu« pa bo me- morandum objavljen v prihodnih šte- vilkih.

Novi Bizeljski Novi

čevček po Din 10.— liter v večji mno- žini v gostilni »Leon«, Kolodvorska ul. 29

Za nakup

OBLEKE

Vam nudi najcenejši vir

JOS. ROJINA,

Ljubljana

Pozor!

Radi opustite trgovine z urami v Slo- venski ulici 5 so do 1. julija 1925

proje ter zlati in srebrni predmeti na

prodaj po zelo znižanih cenah.

I. KNEŠER, MARIBOR

Slovenska ulica št. 5. 2941-a

VI MEČETE VAS DENAR SKOZ OKNO!

če kupite nogavice brez žiga

»ključ«, ker eden par nogavic

z žigom in znakom (rdečo,

modro, zeleno ali zlato)

»ključ«

traja tako dolgo kakor štirje

pari drugih. Kupite eden par

in prepričajte se!

os-a VI

Kongres naprednih srednješolcev v Ljubljani

Včeraj se je otvoril v Ljubljani prvi kongres Zupe Saveza jugoslovenskih srednješolskih udruženj, ki si je stavila nalogo čimbolj ojačati enotno fronto nacionalnega dijaštva v Sloveniji. Že dopoldne je prispelo večje število delegatov, predvsem iz Novega mesta, a v zgodnjih popoldanskih urah so ljubljanski srednješolci sprejeli na kolodvoru še ostale delegate iz Maribora, Celja, Kočevja in Kranja.

Ob 15. se je vršil v dvorani Napr. diji. doma zbor delegatov, na katerem je bil izvoljen verifikacijski in revizijski odbor ter javljen program za glavno zborovanje, ki se vrši danes ob 8. ter popoldne ob 14. ki obeta postati, sodeč po včerajšnji udeležbi in uspehih, sijaj- na manifestacija idej naprednega dija- štva. Ob 17. uri so odšli zborovalci na pokopališče k Sv. Križu, kjer so se po- klonili svojemu vzorniku Endlicherju in tovarišem. V daljšem govoru je orisal gimnazijec Iskra pomen in važnost Endlicherjevega delovanja in njevo- vih idej ter predvsem poudarjal, da se morajo napredni srednješolci tudi v de- janih posvetitvi izvršiti teh idej. Po govorih tov. Černeja (Celje), g. Bajčič in zastopnika mariborskih srednješolcev so se vrnili delegati nazaj v mesto, kjer se je vršil ob 20. uri v »Zvezdi« lepo uspešni pozdravni večer.

Mnogobrojno četo naših najmlajših so pozdravili na predvečer kongresa na prijateljskem sestanku v »Zvezdi«: fil. Tonja kot predsednik C. T. g. dr. Puc, ki se je zahvalil za pozdrave kot gerent Ljubljane in v lepem govoru orisal naj- bližje naloge naprednega študenta, go- spod profesor Dolžan v imenu napred- nih profesorjev ter inž. Planinšek kot zastopnik Inž. akad. društva »Triglav«. Navzoča je bila na večeru poleg osta- lega odličnega občinstva tudi gospa Žerjavova.

Že včerajšnji dan je pokazal, da naši napredni dijakli ne spe, marveč se resno trudijo v doseg svojih ciljev.

Hazona
V nedeljo Atena: Adria, Trst
v ponedeljek Ilirija: Adria
Igrišče Atene v Tivoli
Pričetek ob pol 12. uri.

Nove pošne pristojbine

Z jutrišnjim dnem se zvišajo nekatere pošne pristojbine. Za tiskovine se zviša pristojbina od 20 na 25 par za vsakih 50 gramov ali del te teže, istotako tudi za bla- govne vzorce, za poslovne papirje in za me- šane pošiljke. Vendar pa ostane za blagov- ne vzorce najmanjša pristojbina 50 par; za poslovne papirje se najmanjša pristojbina zviša od 80 par na 1 dinar.

Za priporočene pošiljke so priporo- čeni zvišati od 2 na 3 dinarje; isto velja za povrat- nico in za izplačilno potrdilo pri oddaji poš- iljke. Ekspresnina za pisemsko pošiljke se zviša od 2 na 3 dinarje, za pakete pa od 5 na 6 dinarjev. Obvestnina znaša odsej 50 par, dostavnina za vrednostna pisma 3 di- narje. Izplačilnina za nakaznice od 50 dinar- jev se zviša od 20 na 50 par, za nakaznice od 50 do 1000 dinarjev od 50 par na 1 dinar, za nakaznice od 1000 do 5000 dinarjev pa od 1 na 2 dinarja. Za poizvedbo se zvi- ša pristojbina od 2 na 3 dinarje. Pstojbina za pisma in dopisnice ostane neizpre- menjena.

Za inozemstvo se zviša pristojbina za ti- skovine od 40 na 50 par za vsakih 50 gra- mov ali del te teže; istotako za blagovne vzorce in za poslovne papirje. Glede tisko- vin pa velja za češkoslovaško republiko tu- zemski pristojbenik priporočnina se tudi za inozemstvo zviša od 2 na 3 Din, ekspresnina pa od 4 na 6 Din.

Imenovanja pri financi

Minister za finance je imenoval za oblas- nega inšpektorja finančne kontrole v Ljub- ljani v 1. skupini II. kategorije Pavla Vu- ljiča, za inšpektorja v 2. skupini II. kate- gorije Frana Habjana in Martina Kovača, dodeljena oblastnemu inšpektoratu finančne kontrole v Ljubljani; za inšpektorje v 2. skupini II. kategorije Mihajla Amona, sre- skega upravnika v Ljubljani; Alojzija Ar- melinija, sreskega upravnika na Jesenicah; Ivana Baniča, sreskega upravnika v Brež- icah in Miroslava Ribariča, sreskega uprav- nika v Mariboru levi brez Drave; za pod- inšpektorje finančne kontrole v 3. skupini II. kategorije Frana Goloba, dodeljenega oblastnemu inšpektoratu finančne kontrole v Ljubljani; Ivana Küstla, sreskega uprav- nika v Mariboru, desni brez Drave, in Jo- sipa Pogorevca, sreskega upravnika v Šmarju pri Jelšah; za komisarje v 4. sku- pini II. kategorije Frana Arka, sreskega upravnika finančne kontrole pri Sv. Lenar- tu v Slov. goricah, Frana Burgerja, sreske- ga upravnika v Kranju; Ivana Čretnika, sreskega upravnika v Prevaljah; Frana Er- javca, dodeljenega oblastnemu inšpektora- tu: Frana Kocjanca, sreskega upravnika v Škofji Loki; Josipa Lužarja, sreskega uprav- nika v Ptuj; Milo Ferenčaka, sreskega upravnika v Laškem; Antona Fabiana, sre- skega upravnika v Petrovcih; Antona Mu- ca, sreskega upravnika v Celju; Antona Muškatalca, sreskega upravnika v Novem mestu; Martina Potočnika, sreskega upravnika v Murski Soboti; Frana Repolu- ška, sreskega upravnika v Šoštanj; Mati- josa Rihariča, sreskega upravnika v Dolenji Vtini; Josipa Volavška, sreskega uprav- nika v Marenbergu; Dušana Vladočiča, do- dlenega oblastnemu inšpektoratu in An- dreja Vebleja, sreskega upravnika v Ko- čevju.

HOTEL JADRAN, CRKVENICA

s restavracijo in kavarno, pogledom na morje, kopališčem ob obali. Moderno urejena
slastičarna a la Gerband s 400² veliko udobno teraso nad morjem, Naimoderneje
urejene sobe, glasba, odlikovana domača kuhinja (Hausmanskost).
Pension od 80 Din naprej.
Postrežba solidna in promptna.

3048a

Lastnik: G. Buckhoffer.

Tat in tatice v cerkvi

Ljubljana, 30. maja.

Ko je legel mrak na ulice, je pristo- picala izza nekega vogala in usmerila pot proti frančiškanski cerkvi. Šla je pri glavnih vratih notri, pomolila pri vsakem oltarju, ali vsaj delala tako, da moti, naposled pa se je odzibala proti sv. Antonu. V cerkvi se je nahajalo še nekaj starih ženic, ki so se zamudile po šmarnicah dalje čaka. Obracala se je nazaj in se strahovito jezila, seveda po- tiho, nad pobožnostjo teh mamic in jih pošiljala v pekel drugo za drugo. Usta- vila se je v končni klopi in migala z ustnimi kot bi hotela moliti. Naposled so je ženske počasi odhajali.

Čas je hitel naprej in odpravila se je zadnja pobožnica. Tilki se je že olajšalo srce, čeprav ji je obenem pričelo butati močnejše. Polotila se jo je čudna živ- nost, ki obide tatu pred tatvino. Že je hotela smukniti tiho kot miška v stran- ski prostor na obisk k sv. Antonu, ko je nakrat vsa zaprepaščena opazila v poltmi za stebrom dvojce žarečih oči, ki so jo napeto opazovale.

«Uf, vražji pobožnjakar!», je vzdihni- la sama pri sebi, jezna, da mora še po- čakati. Moški za stebrom je potrpež- livo čakal in jo onrezo ogledoval od strani. Oba sta menda mislila: Če je potrpljenje res božja mast, potem je tudi oni res revež, ki se z njo maže.

Tilka je postala že nervozna in oni za stebrom menda nič manj. Ker pa ima po navadi ženska manj potrpljenja kot moški, se je Tilka naposled odlo- čila prva. Še enkrat je nezaupljivo po- gledala pobožnjakarja za stebrom, na- to pa se je postavila na noge in smuk- nila v kapelico sv. Antona. Vedela je menda, da je on zaščiten deklet, ki iščejo fanta in moža. «Z nečem me bo že podprle, si je mislila. Privleka je iz žepa razne ključke in kose žice ter pri- čela previdno odpirati nabiralnik. Ker to ni šlo tako naglo, si je hotela pomagati drugače. Poskušala je s precepom ščegetati dinarček in morda večje nov- ce na svetlo. Ko je pokukal na dan prvi vogal prvega dinarja, pa je nenadoma nekaj zašumelo za njenim hrbtom. Tilka se bi skoro zrušila na tla, toda mo- škí lastnik onih svetlečih se oči za ste- brom jo je prestregel. Šepetajoč: «Nič se ne boi, samo na tale način gre ta »špas«. Tilki je postajalo kljub dobro- hotnim besedam nekoliko slablo. Ko pa je videla, da jemlje oni iz žepa vse bolj pripravno vlomilsko orodje, se je kar hi- tro opomogla, tako da je celo vprašala: Ali me kaj poznate? Oni je delal naprej in se pritaeno zasmejal:

«Prav nič!»

«Vaju bomo pa mi seznanili!» je na- krat zadonel v odgovor tretji glas in iz sence vrat sta priskočila dva detektiva, katera je opozoril nekdo že preje na sumljiv par. Tako sta se v petek zve- čer seznanila znana tatica Tilka in še nevarnejši tat Dofek Birkič.

Sport

Binkoštna stafeta skozi mesto
za darilo »Jutra«

Med pojave, ki dajejo življenju v našem mestu moderen, sodoben značaj, spada brez dvoma naš sport. Ne moremo ravno trditi, da bi bil dosegel višino sportno naprednej- ših narodov. Toda gibljemo se in v neka- terih panogah niti ne zaostajamo za svojimi bližnjimi sosedi.

Smo lahko pesimisti glede slovenskega nogometnega sporta in tudi naš vodni sport ne napreduje tako, kakor zahteva naše pre- cej razmreženo rečje. Toda v lahkoatletiki smo dosegli Slovenci prilično višino ter dr- žimo n. pr. v damski atletiki prvenstvo dr- žave. Po pravici si je Ljubljana vrla preko početnih potežkoč pot k lepemu razvoju lahke atletike, kar bo menda globoko vte- meljeno v našem naratu. Kakor je prej Slovenec prednjačil v Sokolstvu, tako stopa tudi v lahki atletiki v prvih vrstah...

Največje zasluge v tem oziru so si stekli sportniki Ljubljane. Iliriji, ki je prva gojila to sportno panogo in jo prva propagirala, se je pridružilo Primorje, sledijo jima Lask in mnogi naši agilni klubi.

Tudi na zunaj se je pokazala agilnost ljubljanskega lahkoatletičnega sporta. Z ve- seljem so naši sportniki pozdravili vsako pobudo, ki ji mje lajšala težavno propa- gandno delo za to plemenito sportno pa- nogo. V razumevanju teh potežkoč je »Ju- tro« že pred leti razpisalo binkoštni stafet- ni tek skozi mesto, ki pelje po najlepših ljubljanskih ulicah od Narodnega doma, pre- k Dunajske ceste, Resljeve ceste, Pred- škofije, Prešernove ulice do Zvezde in do Nunske cerkve. Vsa leta je občinstvo to prireditve sprejelo z velikim razumevanjem ter ji tudi sledilo z napetim interesom. Da- nes lahko rečemo, da se je »Jutro« bin- koštni stafetni tek skozi mesto tako udo- mačil, da bi ga prebivalstvo, zlasti pa ml- adina, če bi ga nanovo ne razpisali, narav- nost pogrešala.

Sportna ideja še ni prodira v vse plasti našega prebivalstva. Treba še mnogo, mno- go propagande! V tej nameri je »Jutro« na- daljevalo z razpisom novega darila, dela

akad. slikarja Dolinarja, za stafetnega zma- govalca. Binkoštna stafeta skozi Ljubljano naj postane naša tradicionalna lahkoatletič- na prireditve, za katero bo treba prihodnja leta zainteresirati ne samo moštva iz osta- lih krajev države, marveč tudi inozemska, priznana moštva, da postane pomen in in- terese te prireditve še večji.

Pomladi tekajo po vseh kulturnih mestih propagandne stafete skozi mesto. Skoraj v vseh državah se prirejuje v svrhu propa- gande med širokimi plastmi prebivalstva taki stafetni teki, ki imajo vedno zelo velik uspeh. Naj navedemo najvažnejše: Na Du- naju se prirejuje vsako leto propagandni stafeti »Rund um Wien« in »Rund um Schönbrunn«, na propagandni stafeti »Na- plice Brnec« in Brnu za darilo »Moravskih Novin« smo videli že drugo leto startati naše atlete. Na vsakoletni propagandni sta- feti skozi mesto Praga je graški list poklonil lepo darilo, ki si ga je letos 24. maja na 3600 m dolgi progi v času 8:50.1 priboril GAK. Propagandne stafete so zlasti raz- širjene v Nemčiji. Omenimo le stafeto Ber- lin-Potsdam (letos zmagal A. C. Charlotten- burg), stafeto skozi Monakovo (zmagal T. V. München) in rensko stafeto, pri kateri je startalo več tisoč tekačev.

Ker je tudi naš lahkoatletski podsaver uvidel veliko važnost takih stafetnih tekov, je leta 1922. razpisal prvi tek na gori ime- novani progi. Za tek je »Jutro« naslednje leto podarilo prehodno darilo. Dosedaj se je vršila stafeta na tej progi petkrat. Izidi so bili naslednji:

L. 1922.: 1. Primorje 5:00.1, 2. Ilirija, 3. Ja- dran. — Leta 1923.: 1. Primorje 4:47.1, 2. Jadran, 3. Ilirija. — Leta 1924.: 1. Primor- je 4:51, 2. Lask, 3. Ilirija. Po teh tekih je pokal »Jutra« prešel v definitivno posest Primorja.

Tudi olimpijski odbor je v svrhu pro- pagande na olimpijski dan razpisal stafeto na isti progi. Leta 1923. je zmagal Jadran v 5:14.2, drugi je bil Lask, leta 1924. pa je zmagal Lask pred Primorjem v 5:10.

Rekord na tej progi znaša torej 4:47.1, čas, ki ga je doseglo Primorje 1. 1923.

Ceprav ima stafeta v prvi vrsti propa- gandni namen, hočemo tudi nekoliko pre- gledati šanse, kateremu klubu bo letos pri- padla zmaga. Prorokovanje za letos gotovo ni težko. Če pri stafeti petletnice Laska je zmagal Primorje, čeprav je bilo treba teči tudi dve dolgi progi. Primorje za sedaj brez dvomno prednjači s svojimi sprinterji in mu bo za letos težko odvzeti zmago. Za drugo mesto se bo Ilirija mogoče borila z Laskom, vendar menimo, da ji je drugo me- sto gotovo. Jadran in Hermes za letos ne moreta priti v poštev za prva mesta.

»Jutro« pa je pri razpisu svojega darila zasledovalo poleg propagandnega še drugi namen. Pogoji za definitivno posest darila so težki. Štiri leta mora moštvo zmagati za- poredoma, ali šestkrat v presledkih. To je mnogo. Klubi tudi manjši bodo vsled tega gotovo storiili vse, da z rednimi treningi postanejo resen konkurent za darilo. Kako se menja razmerje moči v posameznih klub- ih, smo videli pri lahkoatletskem prven- stvu Slovenije.

Zdrava misel propagande je izšla iz sport- nih krogov samih, ki gotovo pozdravljajo podporo, ki jo dobijo od drugih faktorjev. Zato smo prepričani, da bomo videli na startu tekače vsaj vseh naših vodilnih sport- nih klubov, katerim je startanje, ako jih vodijo edinele sportni, in ne ozki klubski interesi, brezdvomno moralna dolžnost.

Ljubljana pa bo z živahnim zanimanjem pokazala, da ve ceniti mladino, ki se po- tom samovoljno, telesnozdravstvene in plemenite borbene ideje, ki tiči v sportu, pripravlja na svoje velike življenske dneve.

Našim sportnikom pa ključno tudi to pot: Pozdravljeni na ljubljanskih ulicah!

Binkoštna sportne prireditve
v Ljubljani

ILIRIJA: VENEZIJA. — Ilirija igra da- nes in jutri ob 17.30 dve internacionalni no- getmetni tekmi z Associazione Calcio »Ve- nezia«. Venezia je prvi renomirani, kvali- tativno prvorazredni klub stare Italije, ki poseti Ljubljano. Tekmam treba posvetiti vsled tega posebno pažnjo. Trener Venezie je znani avstrijski internacionalce Sedlaček (preje dun. Rapid), moštvo se po načinu igre precej razlikuje od vodilnih jugosloven- skih klubov, ker je kljub uvajanju moder- ne dunajske žole znalo ohraniti italijanske- mu temperamentu bolj odgovarjajočo hi- tro in prodorno igro, v kateri pride do po- sebne veljave igra z glavo, in ki je za pub- liko morda bolj učinkovita kot trezna pri- zemna kombinacijska igra naših klubov. Postava moštva je sledeča: De Sansoani- D' Este, Lazzaratto, Visentin, I. Borin, Vi- stente, Martinello, Gorini, Manghi, Mu- ratori, Bonello. Z ležim tiskom navedeni igralci so nastopili že opetovano reprezen- tativno za Benedijo in Gornjo Italijo. Iliri- ja nastopi v sestavi, v kateri bo predvodo- ma nastopila k prvenstveni tekmi s subo- tiško Bačko; notranji trio forwarda tvorijo Oman-Milan-Doberlet, ostalo moštvo nasto- pi v običajni sestavi.

Predigre: danes ob 16. Ilirija rez. : Her- mes komb., v ponedeljek Ilirija jun. : S. K. Krakova.

HAZNANILO!

Slavnemu p. n. občinstvu naznanjam, da sem kot odgovorni poslovodja in družabnik pri tv. Jugo Auto, d. z. o. v. Ljubljani kot tak iz omenjene družbe izstopil ter se prevzel zopet svoje staropoznato podjetje, s katerim sem takrat kot družabnik vstopil, zo- pet v polni obrat.

Slavnemu p. n. občinstvu stojim vedno na razpolago z vseh avtomobilskih vozni, ter za km računam Dln 6. Pavšalne in dalje vožnje po dogovoru.

Naročila se sprejemajo ob vsakem času Kapiteleska ulica št. 3, telefon št. 942. Stajališče mojih avtomobilov št. 4901 432, 481 in 1-173 se nahaja pred hotelom Sion in Union. Se pripravam cenj. naročim in beležim z odl. spoštovanjem Pavle Stole, Ljubljana, Kapiteleska ulica šte. 3. 3057-a

HAZENA: — Oba binkoštna praznika gostuje v Ljubljani prva hazenska družina Trsta S. K. Adria. V Italiji je hazena zad- nja leta zelo popularen sport in mnogi klubi bi so dosegli tu že visoko, češkim vzorom dorošalo stopnjo. Tudi Adria je na glas, da goji efektno in prikupno igro in da pre- stavlja enoto, proti kateri bosta morala na- ša vodilna kluba razviti vse znanje, ako bosta hotela doseči dober izidi. Obe tekmi se vršita na igrišču Atene ob Tivolskem dre- voredu, pričetek obakrat ob pol 12. dop. Prvi dan igra prvi Tržačankam Atene, dru- gi dan Ilirija.

LAHKA ATLETIKA. — Jutri, v ponde- ljek dopoldne izvede LLAP četrti propa- gandno stafeto skozi Ljubljano za prehod- no darilo našega lista (kip Matije Gubca) na običajni približno 2400 m dolgi progi. O teku poročamo obširno v gornjem šte- lku.

Službene objave LLAP

Opozarjajo se ponovno vsi klubi, da po- stavijo za propagandno stafeto skozi Ljub- ljano po 10 rediteljev, da se izognejo kazni.

Dalje se naproša kolestarska Ilirija, S. K. Primorje, kolestarsko društvo Sava in orga- nizacija skavtov, da dajo za rediteljsko služ- bo primerno število kolestarske ozir. skav- tov na razpolago. Sestanek vseh rediteljev v ponedeljek dopoldne ob pol 10. v Naro- dem domu. Vrhovni reditelj g. Smersu.

Sestanek juryje v Narodnem domu — Sportna zveza — v ponedeljek ob pol 10. dopoldne. Prosjajo se vsi gospodje, ki so bili določeni v juryjo, da se sigurno in točno udeležijo sestanka. Tajnik II.

Udeležba pri stafetnih tekih v Nemčiji. Prošla nedelja je bila v Nemčiji dan sta- fetnih tekov. Vršili so se nastopni teki: ren- ski stafetni tek Reuss-Düsseldorf, nadalje stafetni teki Grünwald-München, Nürn- berg-Fürth, Hildesheim-Hannover, Kolb- tzow-Stettin, Rund um Stuttgart, Rund um die Alster v Hamburgu, Rund um den Gros- sen Garten v Draßdani, Rund um Franko- furt in Quer durch Bochum. Pri vseh teh tekih je bilo število udeležencev izredno ve- liko. Tako se je teka Grünwald-München udeležilo 2270, Nürnberg-Fürth 1835 in Kol- bitzow-Stettin 1300 tekačev. In pri nas?

Skupna seja mednarodnih sportnih zvez. V četrtak se je vršilo zborovanje 18 sportnih savezov, ki ga je sklicala FIFA. Zborovanje, kateremu je predsedoval Ri- met, je imelo predvsem namen, da se iz- ravnaio diference med FIFA in olimpijskim komitejem. V to svrhu je bil izvoljen pro- vizorni komitej, sestojč iz gg. Rimeta (Francija), Endströma (Švedska) in Kirby- ja (Amerika). Francija je predlagala, naj se ustanovi poseben svetovni sportni savez. Ker je bilo glasovanje z 18 proti 18 glasov- om neodločeno, se bo o tem sklepalo šele na olimpijskem kongresu.

Drsalni kongres. V Davosu zaseda mednarodni drsalni kongres. Prvi dan ni prinesel nobenih posebnih sklepov. Drugi dan se je storil nastopni važni sklep: Uki- ne se komite razsodnikov za evropska in svetovna prvenstva v umetnem drsanju. Ta sklep pomenja vsekakor demokratizacijo vprašanja sodnikov, ker je omenjeni ko- mité do sedaj nastopal precej diktatorsko.

Hazenska trening tekma Ilirija: Lask in Hermes (komb.). Danes dopoldne ob pol 11. nastopi na igrišču Atene kombinirana družina Ilirije proti kombinirani družini Laska in Hermesa. Ilirija nastopi skoro iz- ključno z novimi mladimi močmi, ki so ja- ko poizrtvalne v igri in posedujejo tudi že prav dobro tehniko. Ker imata tudi Lask in Hermes nekatere prav izvrstne moči, obe ta biti tekma jako zanimiva. Tekma se vrši kot predigra tekme Adria: Atene.

Old Boys v Beogradu. V četrtak je švicarsko moštvo Old Boys igralo proti Jugoslaviji. Zmagali so domačini s 3 : 1 (2 : 0).

Nacionalni lahkoatletski miting priro- di na praznik, 11. junija S. K. Ilirija v Ljub- ljani. Miting je dostopen vsem jugosloven- skim klubom in obsega teke na 100, 1000, 400 in 5000 m, stafeto 200 + 200 + 400 + 800 + 1500, met kopja, diska in kladiva, skok v višino in daljavo ter skok ob palici. Prijave s prijavnino (10 Din za osebo in toč- ko, 20 Din za stafeto) do 6. junija na nas- slov Viktor Vodišek, Ljubljana, kavarna Evropa.

S. K. Primorje. — Binkoštni ponedeljek klubski izlet na Tacon. Zbirališče ob pol 2. uri pred »Zvezdo«. Vabijo se članice, člani in prijatelji kluba k čim večji ude- ležbi. — Odbor.

Razbitje FIFA. Kakor poročajo neke- teri češki isti, so države, ki so na kongresu FIFA ostale s svojimi predlogi v manjšini, nameravale izstopiti iz FIFA ter ustanoviti svoj lastni savez. Tajnik FIFA pa je do- mantiral vse te vesti ter je izjavil, da gre le za razgovore, ki jih bodo imele v krat- kem te države, da bodo zavzele stališče proti sklepom, storjenim na kongresu FIFA. Švedski delegat Johanson je na kongresu FIFA izjavil, da se Švedska prihodnje leto ne bo več udeležila kongresa. S težavo se je posrežilo, pregovoriti švedskega zastop- nika. Vsekakor se vidi iz teh poročil, da vlada zaradi neuspeha kongresa FIFA med- nogometniki krogi veliko nezadovoljstvo.

Domače vesti

Pentekoste

Eni so danes v Benetkah, kjer bodo gledali gondolierje in pitali golobe. Eni pa na Učko goro, eni v Gorico, Velika družba je šla v Sarajevo in Tuzlo. Orjunaši v Beogradu. Drugi se zadovolje s Pohorjem, s Kumom, Smarno goro in Katarino, Krimom, Št. Joštom in Smarjetno goro, Kucijem in Kamniško Bistrico. Potem seveda Bohinj, Bled, Golica, — to je za maso. So pa nekateri tudi bolj sami zase, takšni so šli, kakor je pač sveti Duh. — nekateri v Pariz in Firence, nekateri samo do Dunaja ali le Gradca, v Budimpešto, da, Ljubljancina, terenitete, (in na davkariji so mi to povedali, kjer imajo takšne letalnike zapisane, Vrag vedi, kako vse to pogruntajo, in kakšna je evidenca!) Kar jih je bolj na naturo udarjenih se pa poskrbijo v gore, tiste, kjer ni izletnikov v masah, in ne vem, komu je bolje, onemu v Parizu, ali onemu, ki se bo na smučkah spuščal s Kredarice čez Kot do studenca, ali pa s Krvavčevega sedla gledal na Grinativce.

Sveti Duh je torej prav mnogostranski letos. Kar nas ostane v štirih stenah, pa tudi nismo kar tako. Vsi smo radovedni, kako se letos obnese binkoštna štajeta za krasno umetniško darilo »Jutra«! Imam med klubi svojega favorita, a bom povedal — po zmagi. Dva dni bodo tudi zapored brčali žogo, dopoldne dekleta, popoldne pa fantje. Roka, roga. Tepeni bomo dopoldne in popoldne, oba dneva, in jaz bom vesel, če ne bo glas iz občinstva rekel kaj razljudnega, da bi o nas pisali, kakor zadnjič Zagrebčani. V takšnih rečeh niti sveti Duh ne pomaga.

Kakor so nekateri šli v Pariz, tako pojde za praznike tudi morda kakšen Ljubljancin na umetniško razstavo, da si omisli redek užitek, fin pa nerazumljen kakor tisti Kočevar, ki je kalodot namazal na zemljico.

Da tudi pravica ne ostane brez binkošti, se prične tik za prazniki tudi še poletna poroka. Konkurenca za kino in teater. Same grde storije, kako so kradli, goljufali, ubijali, posiljevali, poneverjali, — pa ima tudi ta reč svoj publikum in ne najslabšega. Razven direktno prizadetih.

Do binkošti smo živeli v Ljubljani v znamenju justifikacije. Ne političnih, — da se razumemo! (Tu so bile bolj prisilne poravnave na dnevnem redu, na primer ustanovitve firme Pucelj, Prepeluh & Co.) Od Donave do Voglajne in Krimske vode eno samo zanimanje za justifikacijo. Pri eni se je zgodilo, da je na dan pred izvršitvijo branitelj prišel h klijentu in za vprašal, kaj še želi in če ima kaj sporočiti. Pa mu je izrazil pohvalo in željo: »Dozdaj ste me dobro zastopali, hm, pa bi me še... jutri!«

Kaj še govorim o sodiščih, tudi stanovanja... pa čemu bi motil praznike! O tem drugič! Pa velicega tiča, goloba, vsem, ki so ga potrebni, vošim!

M. A. C.

* Promocija. Na graški univerzi je bil včeraj g. Karel Matko, sin šolskega nadzornika Martina Matka v Novem mestu, promoviran za doktorja vsega zdravilstva. Čestitamo!

* Izpembe v vojaški službi. Imenovan so pri pihoti: Feliks Kren za kapetana 1. razreda, Peter Ferlan za kapetana 2. razreda, v artiljeriji Oton Pečar za poročnika, v ekonomski stroki Mihael Žerjav in Janko Rodič za administrativnega kapetana 2. razreda; Ivan Fabjančič, Anton Filipič, Josip Illovar, Jakob Čeh in Fran Smrečnik za poročnike; v sanitetni stroki Ljudevit Debeljak za majorja v žandarmeriji Josip Tomšič, Josip Čebokli, Matej Jež, Ivan Lavrič, Franc Tič, Ivan Podobnik, Anton Gorenjak in Andrej Napotnik — vsi za poročnike. V vojni mornarici je kapetan korvete Avgust Kuster imenovan za kapetana fregate, kapetan korvete Emil Marijašević pa je zopet sprejet v aktivno službo.

* Zlet Orjuna v Beogradu. V dnevi od 31. maja do 3. junija se vrši v Beogradu velik zlet Orjuna, za katerega je pripravljen nad 5000 udeležnikov iz vseh pokrajin Jugoslavije. Zlet se odpravi v veliko manifestacijo po beograjskih ulicah. Vsaka delegacija prinese cvetja iz domačega kraja ter ga položi na grob neznanega junaka na Avali. Posebna deputacija se poda v Topolo, da se pokloni grobu blagopokojnega kralja Petra Osvoboditelja ter položi na grob cvetja iz vseh naših pokrajin.

* Z naših vseučilišč. Ministrstvo prosvete je odredilo, da se na vseh naših vseučiliščih prične velike politične dne 1. julija ter trajajo do 1. oktobra. Izpiti se zaključijo najkasneje početkom julija.

* Zilžane vožnje za »Ferijalce«. Uprave »Jadranske plovnice«, »Dubrovačke plovnice« in »Boke« so za člane ferijalnega saveza dovolile polovično vozno ceno, ako potujejo v skupinah po najmanj pet oseb. Uprava Brodarskega sindikata pa je »Ferijalce« pri potovanjih z ladjo dovolila popust na četrtinsko vozno ceno.

* Spominška plošča padlim vojakom. Prihodnje nedelje se odkrije spominška plošča v svetovni vojni padlim vojakom iz župnije Lom. Spomenik bo vzidan v cerkveni zid.

* Nov župan v Novem Sadu. Po poletni vakanci je ministrstvo za notranje zadeve imenovalo te dni odvetnika dr. Milovana Milovanovića za župana v Novem Sadu. Ker je dr. Milovanović napreden človek, je tamkajšnja javnost z zadovoljenjem pozdravila njegovo imenovanje.

* Nakup plemenitih bikov za Srbijsko. Ministrstvo za kmetijstvo bo nakupilo večje število bikov montafonske in enobarvne sive pasme. Nakup se bo vršil po ministrski komisiji v četrtek 4. junija v Orteneku in v

petek v Radohovi vasi po dohodu jutranjih vlakov. Prodajalec bikov naj prinesejo seboj žvižgalni potni list in potrdilo od županstva, da so sami biki vzgojili.

* Surtina kosa. V Ivanjovcih je preminul v sredo po 17 letni bolezni veleposesnik g. Josip Simončič, brat pokojnega dr. Fr. Simončiča, kustosa na dunajski univerzi. Ranjki je kot načelnik krajnega šolskega sveta sezidal l. 1882. za takratno čase in sicer s prostovoljnimi delom (kul'kom) lepo svedeljsko šolo. Pozneje je bil skozi dve periodi načelnik krajnega šolskega sveta in vedno velik prijatelj šole. Devet let je bil župan, dolga leta občinski odbornik oz. svetovalec, dalje časa član okrajnega zastopa, odbornik Ormoške posojilnice, ter med ustanovniki ormoške čitalnice. Vedno vnet za gospodarski napredek in izrazi narodnjak, se kasneje, ko so pričeli duhovniki tudi na štajerskem ekstremno klerikalno politiko, ni več politično udeleževal. Pogreba se je udeležilo veliko število občanov, svetijsko učitelstvo z učenci, ter gasilno društvo. Moški pevski zbor mu je zapel več žalostink. — Blag mu spomin!

* Proslava 1600 letnice prvega vasieljskega sabora. Danes se bo vršila v vseh pravoslavskih cerkvah naše kraljevine proslava 1600 letnice prvega vasieljskega sabora, katerega je sklical l. 325. v Nikeji v Mali Aziji cesar Konstantin.

* Poroka. Danes se poroči g. Fran Čuk z gospodično Faniko Cigaletovo. Mlademu paru obilo sreče!

* Himen. Poročil se je 29. t. m. g. Franc Pavlin, strojevodja drž. železnice na Jesenicah, z gospo Anico Štritarovo z Jesenic. — V Zagrebu se poroči danes gđ. Nikola Jasovec z g. Drago Sportičem. Bilo srečno!

* Novoizvoljeni odbor »Gospodstvskega Zvona« vabi vse v Jugoslaviji bivačje Korosce, da javijo svoj naslov.

* Društvo orožniških vpokloencev v Ljubljani vabi svoje člane na občni zbor, ki bo v nedeljo 7. t. m. ob 10. dopoldne pri Novem svetu v Ljubljani. — Odbor. 1144

* Organizacija absolutov elektro-teh. delovodske šole v Ljubljani ima občni zbor dne 7. junija ob 9. dopoldne v prostorih Tehnične srednje šole v Ljubljani. Vljudo se vabijo vsi zainteresirani, da se zbora polnoštevilo udeleže. — Pripravljalni odbor.

* Gand-Hotel Sv. Janez leži v najlepšem delu naše Gorenjske tik ob Bohinjskem jezeru. Krasna okolica nudi najlepše planinske izlete na jezeru, kopališče, čolni itd. Hotel sv. Janez je prvovrstno opremljen in nudi gostom najudobnejši počitek.

* V Čateških toplicah pri Brezicah je zgrajen lastnik novo kopališko poslopje, ki obsega 18 moderno napravljatih banj in nad 30 sob za tuje razen drugih prostorov. Povsod električna razsvetljava, vodovod itd. vse moderno urejeno. Nova zgradba bo odprta čez 14 dni. Tudi v drugem ozirju je za goste bolj preskrbljeno kot doslej. Izborna kuhinja, dobra pišča — od k vialkom vsak dan voz na postaji Dobova in v Brezicah. Tamošnja termalna voda je proti revmatizmu, ishtasu i. dr. na najboljšem glasu. 1135

* Pouk iz strojepisja, stenografije in knjižgovodstva se začne na zasebnem učnem zavodu Ant. Rud. Legat v Mariboru dne 2. junija. Vpisovanja in prospekti v trgovini s pisalnimi stroji Ant. Rud. Legat & Co., Maribor, Slovenska ulica 7, telefon 100. Nobene podružnice. 1131

* Eno je važno in sicer to, da pazljivo prečitajte oglas na predzadnji strani v desnem kotu zgoraj! 1135

* Moderne dame uporabljajo pri svojih toaletah Sanoform. Dobi se v vseh lekarnah in drogerijah. 1192

Remington novi model

3043-a

12

prvovrstni ameriški dobavlja trdka

Franc Bar, Ljubljana

Cankarjevo nabrežje 5, tel. 407.

* Vsa priporočila o redilnosti, lahki prebavnosti itd. ne veljajo, ako se ne odlikuje jed v prvi vrsti po okusu. Okus je odločilen! To vidimo pri izvršnih testeninah »Pekate«.

* Kam gremo za binkoštni ponedeljek? V Višnjo goro kjer se bo vršila velika ljudska veselica v korist gasilnega društva. Preizkusila se bo nova motorna brzgalna, domača godba na pihala pa bo prikladala najrazličnejše komade, od valček do najmodernejšega šimija. Pri tej priliki bo prilezel tudi višnjo gorski polj, ki je že stoletja priklenjen na verigo iz svoje kočine in se predstavlja gostom. Za jed in dobro kapljico je preskrbljeno kar najbolje v lastni režiji, za zabavo občinstva pa tudi s srečolovom, šaljivo pošto itd. Za vse udeležence je dovoljena polovična vožnja po dolenski progi.

* Zdravstven inhalacijski aparat »Augolator« od zdravnika avtoritet izpopolnjen in preizkušen in kot izborno zdravilno sredstvo priznan. Škodljive posledice pri pravilni uporabi popolnoma izključene. Poleg privatnikov se trajno uporablja v bolnišnicah in zdraviliščih z največjim uspehi pri vseh navedenih boleznih. Prav vsled tega ta aparat vsakomur toplo priporočamo. Podrobnosti so razvidne iz inserata »Augolator« v današnji številki.

* Za mrtvo roko. Pišejo nam: Staro šolo bi bil rad pridobil za svoje klerikalne namene župnik v Žalni. Pri tem se poslužuje laži, obrekovanja in blatnega žalniškega učiteljstva. Za verouk mu gre, katerega baje po novem zakonu ne bo on več poučeval, temveč učitelji. Občina naj bi zato odstopila cerkvi staro šolo, da bi mogel v njej vse-

Cerkveni koncert

GLASBENE MATICE

v četrtek, 4. junija ob 8. zvečer v frančiškanski cerkvi.

Cesar Franck: BLAGRI.

Vstopnice od 25 — navzdol v Matični knjigarni.

Nova dražba lova

občine Koče se bode vršila dne 9. junija 1925. ob 10. uri v sobi št. 5 pri sreznem poglavarju v Kočevju in sicer za dobo od 15. junija 1925 do 31. januarja 1928. 303-a

Novi stanovanjski zakon

s pojasnili dr. Al. Gradnika je izšel in se dobi v knjigarni Tiskovne zadruge v Ljubljani, Prešernova ul. 51, nasproti glavne pošte.

Na že mislim

»Mirim« čokolada!

čaj poučevati verouk. In za Marijino družbo in ne vem za kaj vse, ki se še lahko porabila stara šola. Kako lepo si je že vse zamislil, kako vse uredil, pa mu sedaj močje nečesto ustreči. Ko je v zadnji sili krajnega šolskega sveta postavil šolski upravitelj nekak posredovalni predlog, ki bi naj zadovoljilo obe stranki, je župnik v zahvalo surovo napadel vse tamošnje učitelje. Taki ko naši gospodje — vse hočejo imeti! Može žalinski, varuje svojo posest, da se je ne polasti mrtva roka!

* Moš Pišade obsojen na 20 let ješe. Predvčerajšnjim popoldne je bila v Beogradu razglašena razsodba v znanem komunističnem procesu proti novinarju Moši Pišadeju in tovarišem. Obsojeni so: Moš Pišade na 20 let težke ješe. Čipčič na 10 let, Čipčičeva žena na 2 leti, Živočič na 10 let, Gjoka Pašič na 10 let in Vinkovič na 6 let težke ješe. Vsi obsojenci so prijavili priziv proti razsodbi.

* Trije vlomji v eni noči. V Borovnici so te dni tatovski poskusi svojo srečo. Vlomili so v eni noči kar na treh krajih: v trgovino g. Balona, v gostilno g. Svigheve in v Drašlerjevo gostilno na Dolu pri Borovnici. Denarja niso dobili, pač pa so odnesli nekoliko kosov manufakturnega blaga in nekoliko kilogramov sira. Zandarmerija je tatorom na sledu.

* Slovenski biografski leksikon izide v 6 zvezkih do konca 1926. Naročniki celega leksikona plačajo ali 500 Din takoj ali Din 90 za posamezni zvezek. Naročila sprejema in oddaja že prvi zvezek založnika Zadruga na gospodarska banka v Ljubljani in njene podružnice.

* Dva avliatki aponeščila. V Mostarju se je predvčerajšnjim pripetila težka aeroplanska nesreča. Podporočnik Jungič in narednik Mišković sta se dvignila v višino 2000 metrov. Ko je aeroplan plul proti Nevesinju, zalotil ga je vihar. Po nesreči se je izsodobno pokvaril tudi motor. Aeroplan je treščil na tla. Narednik Mišković je ostal na mestu mrtve, podporočnik Jungič pa je težko poškodovan in se dvomi, da bi okrev.

Iz Ljubljane

u— Statetni tek skozi Ljubljano za darilo »Jutra« se vrši tudi letos jutri na binkoštni ponedeljek ob pol 11. dopoldne. Odhod je točno ob 10.30 izpred Narodnega doma, cilj kakih 5 minut kasneje pred Nunsko cerkvijo. Proga teče tako-le: Narodni dom — Pošta — Dunajska in Dalmatinska cesta — Komenskega ul. — Resljeva c. — Jubilejni most — Kopitarjeva ul. — Krekov trg — Pred Škofijo — Marijin trg — Prešernova in Selenburgova ul. Razdeljena je na 7 predaj: 1. pošta, 2. oga Dunajske in Dalmatinske ul., 3. hotel Štrukelj, 4. Jubilejni most, 5. Pred Škofijo, 6. Prešernov spomenik, 7. Pošta. — Uverjeni smo, da bo občinstvo kakor vsako leto tudi letos šlo rediteljem na roko in tako omogočilo neoviran potek tekmovanja. Obširnejše o njega pomenu in namenu govorimo v sportni rubriki na 4. strani.

u— Seton Watson, ki potuje, kakor smo že poročali, s svojo soprogo po Jugoslaviji, je prispel včeraj popoldne z avtomobilom iz Zagreba v Ljubljano, kjer o ga sprejeli člani angleškega kluba. Odlični angleški publicist in njegova soproga se odpeljeta danes na Gorenjsko, kjer ostaneta čez praznike in obiščeta Bled in Bohinj. Nato se vrne v Ljubljano, v sredo pa se vrne preko Dunaja nazaj v Anglijo.

u— Maša zadušnica za trboveljske žrtve Orjuna. Na binkoštni ponedeljek, ob 7. gluh, bo v trboveljski cerkvi maša zadušnica za trboveljske žrtve Orjuna. Orjunaši se pozivajo k obilni udeležbi. — Orjuna št. Jakob-Krakovo-Trnovo.

u— Na gozdni piknik Sentjakobčanov na binkoštni ponedeljek 1. junija na Jelačnovem razgledu na Dolenski cesti opozarjamo občinstvo. Začetek ob 2. pop., vstopni na samo 2 Din.

u— Mladinski odsek sokolskega društva na Viču priredi za svojo deco in naraščaj na binkoštni ponedeljek popoldanski prižet v bližino okolice. Zbirališče ob 1½. uri pred Sok. domom. Vabljeni so vsi člani, posebno pa starši.

u— Človeka z bombami, pesniško zbirko Aneta Podbevška so pričeli prodajati po vseh ljubljanskih knjigarnah za ceno 30 Din.

u— Na binkoštni ponedeljek vsi na sokolsko tombolo v Udmu, po tomboli pa v Kodeljev grad na veliko veselico. Sodeluje godba Drav. divizije. Vstop prost.

u— Na pokopališču pri sv. Križu se ceno proda lep ograjen prostor pri zidu in spomenik z granitnimi ploščami. Naslov v upravi. 1151

u— Razgovor. Janez: Zdravo Micka! Kam pa jutri gremo? Micka: Kam? Jutri gremo pa v Borovnico, potem pa v Pekel. Nazaj gremo pa na vrmo veselico k Mavki, kjer praznuje borovniško gasilno društvo 40 let obstanka društva. Veš Janez, preskrbljeno bo za najboljšo piščajo in jestvino. Le povej tudi Neški in Francu ter drugim, da nas bo več, ki se bomo prav dobro zabavali v hladni dolinici pod »borščikom«. Zdravo! Na svidenje pod »Borščikom«! 1114

u— Lepo vreme se na obeta za praznike. Ljubljanska okolica bo, kakor kaže od izletnikov preplavljena. Izletniki pri tem pohodu ne bodo pozabili poiskati si najbolj-sih gostin in senčnatih vrtov, kjer se bo dalo primerno ohladiti in namočiti suha grla. Da bo zopet naša senčnata »Kolezija« radi priznana dobrih vin, kuhinje (danes med drugimi jedli tudi piščanec), dobro obiskana, in dvoma, saj se nobena vest ne raznese tako hitro, kakor vest, kje dobiti dobro kapljico. 1155

u— Dijaške gospodinjje so sklenile na sestanku 7. maja t. l. da podražijo dijaška stanovanja vsled podražje stanovanj razmerno z družinskih članov od 15. maja t. l. u— Slava 16. artiljerijskega polka. Sestajši artiljerijski polk v Ljubljani praznuje svojo Slavo dne 5. junija kot spominski dan, ko so baterije tega polka leta 1919. prvokrat stopile na Gosposvetsko polje. Služba božja se vrši ob desetih na dvorišču vojašnice kralja Aleksandra I.

u— Pomladok Rečnega križa v Ljubljani opozarja občinstvo na današnje predavanje. Predaval bo g. dr. Žilko Lapajne ob 11. uri v veliki dvorani Mestnega doma o temi »Stališče Slovencev napram skavtizmu, planinstvu in tuberkulozi«. Vstop prost.

u— »Stan in dom«. Z odobrenjem velikega župana ljubljanske občine, je mestna občina ljubljanska prevzela garancijo stavbni in kreditni zadrugi »Stan in dom« v Ljubljani za posojilo 2.210.000 dinarjev zaradi zgradbe stanovanjskih hiš s približno 32 stanovanji. Pogoji za prevzete garancije pa je, da se morajo vse stavbe izvršiti v območju mestne občine ljubljanske. Občina si pridržuje za vse stavbe predkupno pravico. V vsa- kokratni odbor zadruge morata biti vedno izvoljena vsaj dva zastopnika mestne občine. Mestna občina pa si tudi pridržuje pravico, soodločati in odobravati najemnine za prostore, oddane v zgrajenih hišah.

u— Ljubljanski skavti. V nedeljo ob ½ 10. stegov sestanek za rovere in izvidnike. Dogovor glede rediteljske službe pri štetnem tekcu. Obieka civilna. Stegovodja. 1143

u— Šerpetovski (moška in ženska) podružnici cv. Cirila in Metoda v Ljubljani imata v soboto 6. junija t. l. ob 20. redni občni zbor v kolodvorski restavraciji M. Dolničarja na glavnem kolodvoru. Prijatelji naše šolske družbe dobro došli! 1137

u— Splošno žensko društvo pozivlja članice k množični udeležbi tekme med tržaško »Adrijo«, »Ateno« ter »Ilirijo« na krišku »Atene« nedeljo in ponedeljek ob ½ 12. dop. Izrazimo tržaškim Slovenkam svoje simpatije. 1141

u— Ljudska higijenska šola. V torek, dne 2. junija ob 7. zvečer se vrši v risalnici državne realne zadnje predavanje. Govoril bo dr. Ivo Pirn, predstojnik državnega higijenskega zavoda v Ljubljani o »Potrebi privatne inicijative za zdravstveno izobrazbo«. Radi važnosti poslednjega predavanja, ker se vrši tudi obenem zaključitev tečaja in razdelitev potrdil o obisku, se pozivajo občivalci, da so vsi navzoči.

u— Umrlj v Ljubljani. Prijavljeni so bili sledeči smrtini slučaj: Marija Pavlovič, mestna uboga, 69 let. — Majda Gajšek, trgovčeva hči, 6 let. — Ana Rožič, dijakinja, 17 let. — Julijana Orel, sprevednikova žena, 39 let. — Marija Kosler, veleposesnikova vdova, 90 let. — Fran Pekelj, posestnik, 60 let. — Martin Požar, rudar, 57 let.

u— Promenadni koncert muzike dravske divizijske oblasti se vrši jutri v ponedeljek ob 11. v »Zvezdi«. Spored: 1. Brodij: »Ciganske pesmi«. 2. Linček: »Luna«, ouvertura. 3. Smetana: »Prodana nevesta«, fantazija. 4. Jaki: »Jugoslovenske cvetke«.

u— Graje vreden slučaj pokopališkega vodstva. Prešli smo: Dne 10. t. m. se je vršil pogreb železniškega uslužbenca Milana Štupice iz Most. Na pravočasno izraženo zahtevo svojcev bi se imeli negovji zemski ostanek položiti v grob l. 1910. umrlega sorodnika. Ko pa je cerkovnik vodil žalno spremstvo k popolnoma drugemu grobu, so se svojci javno zgražali nad samolastnim postopanjem pokopališkega upravitelja. Na takojšnjo intervencijo se jim je odgovorilo, da bodo pokopali pokopnika v zahtevani grob naslednjega dne. Postopanje upravitelja je tem bolj obzrebno vredno, ker je iz neupravičljive brezobzirnosti pustil za pokop Štupice prekopati grob komaj pred štirimi leti umrle ženske, dasiravno pokopališki sanitarni predpisi zabranjujejo prekop grobov pred potekom desetletne dobe brez intervencije policijsko - sanitarne komisije.

Na slučaj pomeni obenem tudi neupravičljivo poseganje v pravice svojcev pokojnice do tega groba, ki so si jih pridobili za deset let s plačilom pokopališke pristojbine. Sanitarno oblasti opozarjamo na to brezobzirno protizakonno postopanje pokopališkega upravitelja, škofjski ordinarijat pa na svoje posle tako »vestno« izvršujočega duhovnega uslužbenca.

u— Policijske prijave. Od petka na soboto so bili prijavljeni policijski sledeči slučaji:

u— Hrastniški pralni prašek čisto sam po sebi snežnobelo opere Vam! 190-a

u— Hrastniški pralni prašek čisto sam po sebi snežnobelo opere Vam! 190-a

u— Hrastniški pralni prašek čisto sam po sebi snežnobelo opere Vam! 190-a

10. pošiljatev

lepote bogatih »kazak jumperjev«, je najboljši dokaz, da je fin okus trdke F. LUKIC. Pred škojijo 19 nenačrpljivo. Vse dame, ki so si ogledale bajno zalogo, so to eno — dušno potrjujejo. — — —

čaji: 2 tatvini, 1 goljufija, 2 poškodbi tuje lastnine, 1 prestopok ogrožanja telesne varnosti, 2 prestopka kaljenja nočnega mira, 1 nezgoda, 9 prestopkov cestnega policijskega reda in 1 slučaj nenadne smrti na cesti. Aretacij ta se izvršili 2 in sicer: 1 radi po-neverbe in 1 radi postopanja.

u— Mica Kovačeva. Za naraščajočo nezaposlenostjo naraščajo tudi male goljufije po gostilnah. V Možinovo gostilno na Vi-dovdanski cesti je prišel v petek popoldne brezposelni kolarski pomočnik Ivan Z. in zahteval pečenko ter salato ter jo tudi dobil. Privoščil si je poleg tega še pol litra vina, nato pa se skrivoma izmuznil iz gostilne. Natakarcia, ki je beg opazila, je hitela za njim in ga ujela na Taboru. Predala ga je stražniku, ker pa je ubežnik trdil, da prinese plačilo zvečer, je bil izpuščen. Plačilo pa je pozabil prinesiti.

u— Nenadna smrt na česti. V petek opoldne sta opazila pleskarski pomočnik Ferdo Wolf in dijak Ciril Tavčar v Gorupovi ulici, da se je neki moški nenadoma zgrudil na tla. Priskočila sta takoj k njemu, a nesrečnej je že izdihnil. Prenesla sta nato truplo v vežo hiše št. 4. in obvestila policijo. Na kraj dogodka je prispel takoj zdravnik dr. Avramovič, ki je konstatiral, da je nastopila smrt vsled srčne kapi. Iz dokumentov, ki so jih našli pri mrtvecu, se je dogodilo, da je France Pekelj, posestnik iz Hrastnice, star 60 let. Truplo je bilo prepeljano v mrtvašnico k sv. Krištofu.

u— Vandali. Nočni kafilci miru postajajo v zadnjem času sicer čimdalje neprijetnejši, vendar se z njimi še nekako potpi. Nevarnejši so pa oni tihi zlikovci, ki se pode ponoči po raznih javnih nasadih in uganjajo v temi razna vandalstva. Zato bi bilo potrebno, da se jih kaznuje prav eksemplarično. Da pridejo z imeni in polnim naslovom v javnost, bodo že poskrbeli listi. V petek, okrog pol 23. ponoči, so trije boljši oblečeni zlikovci v parku na Kralja Petra trgu trgali cvetje in pokvarili več grmičev peljunc. Čim pa je prišel stražnik, so »junaki« seveda takoj pobegnili na vse strani.

u— Čudne vrste nagajivosti. V noči na petek so neznani storilci odtrgali napisne tablice dr. A. Fetiha na hiši Dalmatinova ulica št. 7 in dr. Ivana Robide v isti ulici št. 3. Tablici so nato »nagajivci« pustili na tleh, kjer jih je zjmuril našel stražnik ter izročil lastnikom.

u— Nezgoda. Sodarski vajenec France Jurančič iz Dravlj se je peljal v petek popoldne s kolesom skozi Zg. Šiško domov. Ko je privozel pred vilo tovarnarja Carmana, so se mu nenadoma zlomile na kolesu prednje vilice in fant je treščil s vso silo na tla. Radi zmanjšan in notranjih poškodb je padel v nezavest in so ga morali prepe-ljati v bolnico.

u— Mladostni pokvarjenec. Stražnik je dne 27. t. m. zvečer opazil na Izanski cesti kopo 12 do 13 letnih dečakov, ki so se zabavali na ta način, da so metali v žarnice kamenje, obenem pa z drobnejšimi kamni bombardirali še električno stikalo, tako da so žarnice vsled večkratnega stika zagorele po celi Izanski cesti. Stražniku se je posrečilo enega izmed poboljalov prijeti, ta pa je izdal še svoje tovaršje. Stitnost radi neubogljivih otrok bodo imeli sedaj stariši.

Iz Maribora

a— Program promenadnega koncerta mariborske vojne muzike v mestnem parku, ki se vrši danes od 11.—12. ure: Smetana »Prodana nevesta«, marš: Balfe »Ciganka«, ouvertura: Morena »Žive pjesme«, valček: Wagner »Lohengrin«, fantazija: Gervais »Jadran u veselju i tuzi«, potpuri: Petrovič »Brđjanin«, marš.

a— Še velikonočni žrtve v bolnici. Svoječasno smo poročali, da je letošnje veliko-nočno streljanje zahtevalo samo v mariborski oblasti deset težkih žrtv med kmeti-skimi fanti in možmi, ki so jih sprejeli v mariborsko splošno bolnico. Poškodbe so bile žal tako težke, da ležijo še sedaj trije ranjenoci v bolnici. 25letni fant od Sv. Mar-tina pri Vurbergu, ki je izgubil pri tem desno roko, bo prihodnje dni odpuščen iz bol-nice. Zdravila pa se še na očesnem oddel-ku: 55letni kmet iz Kaple, ki je pri stre-ljanju na veliko soboto zgubil kos leve ro-ke in oslepel na obeh očeh ter mladi kme-tiški fant iz Zrkovc pri Mariboru, ki je bil tudi na obeh očeh poškodovan, pa se je no-srečilo mu še eno oko rešiti. Mirno lahko trdimo, da je

Ob vsakem vremenu.

V nedeljo in ponedeljek ob pol 6. uri

A. C. VENEZIA (Benetke) : S. K. ILIRIJA

(Prvak Venezle)

Italijansko nogometno moštvo prvič v Ljubljani!

Propagandno nizke cene

Lz Trbovelj

Star rudniški običaj. Jutri, na binkošti, bi ponedeljek ob 10. dopoldne se bo vršila v podružnični cerkvi na Sv. Planini vsakoletna običajna rudarska maša, ker je bila lani pri Sv. Katarini. Več sto, v slučaju lepšega vremena tudi čez tisoč mož broječi sprejeto se bo sestavilo pred glavno pisarno tukajšnjega rudnika, odkoder se bo podal z rudarsko godbo na četu in s staro rudarsko zastavo proti Sv. Planini.

Titularni škof. V večeršnjem poročilu o hišnih preiskavah je bila izpuščena pri stavku »pri katerih se ni našlo nič« besedica »bistvenega«, kar je dopolniti, v članku »Epilog k dvema samomoroma v Trbovljah« pa bi moralo stati namesto »so prav danes pokopali« večer, ker je bil neznan mladenič pokopan 28. t. m. in ne 29. t. m.

Razveseljevo širjenje kraj. org. SDS. Na odborovi seji kraj. org. SDS v petek zvečer 29. t. m. je bilo soglasno sproti 48 novih članov, kar znači vsakorazveseljevo napredek. Na zadnji odborovi seji jih je bilo sprejetih 44, kar znaša skupno 92. Sklenilo se je, da se bo vršil v najkrajšem času širši sestanek, ki bo obvezen za vse člane, nadalje pa da bo dala kraj. org. SDS vzpodbudo za medstrankarski odbor, ki se naj pobriga za pridobitev meščanske šole, kakor tudi nove šole na Vodah, ker dosežanja šole že dolgo ne ustreza več svojemu namenu. Sestanek, na katerega bo povabila kraj. org. SDS po dva delegata vseh političnih skupin v Trbovljah, se bo vršil istotako v najkrajšem času.

Iz Primorja

Društvo Slovanov v Italiji za Zvezo narodov. V petek zvečer se je vršil v uredniških prostorih tržaške »Edinosti« ustanovni občni zbor »Društva Slovanov v Italiji za Zvezo narodov«. O programu društva je poročal poslanec dr. Willan, ki je bil tudi izvoljen za predsednika nove organizacije.

Odvetnik dr. Stanič umrl. Sedmi preteklega tedna je umrl v Vidnu odvetnik dr. Josip Stanič, doma iz Bat na Banjski planoti. Svoje lastne je bil Stanič odvetnik v Tolminu, pozneje pa v Gorici. Udeleževal se je tudi političnega življenja, zadnja leta pa se je umaknil v pokoj in sedaj je umrl v 72. letu svojega življenja.

Nastop gojencev »Glasbene Matice« v Trstu. V soboto zvečer se je vršil prvi javni nastop letošnjih gojencev tržaške »Glasbene Matice« v Trstu. Občinstvu se je predstavljal kompleten šolski orkester na lok, ki je izvajal uverturo iz Mozartove opere Don Juan.

Planinski klub v Gorici. V Gorici se je omoval »Planinski klub«, ki je izvolil za svojega začasnega predsednika g. Miho Kovarja. Klub priredi že za binkoštno prazniko svoj prvi izlet.

Dopisi

RADOMLJE. Naše sokolsko društvo napreduje tako v telovadbi, kakor tudi na prostnem polju. Zadnja predstava »Vdova Rošinka« je prav dobro izpadla. Predvsem moramo pohvaliti Rošinko, ki je rešila svoje naloge nad vse zadovoljivo. Tudi Balenčič se je potrudil in nam predstavil prav originalnega berača. V splošnem so igralci čisto rešili svoje vloge. Pripominjamo pa, da je predpogoj sigurnega nastopa, da se igralci dobro nauči svoje vloge. Obisk je bil prav dober. Le tako naprej bratje in sestre, v slogi je moč! Pokazimo, da Sokola v Radomlju ne razbije nobena sila!

RADOMLJICA. Podružnica Kola jugoslovanskih sester v Radomlju priredi v soboto, 6. junija v restavraciji Kunstelj čajanko s plesom. Začetek ob 20. Vstopnina 5 Din. Ker je čisti dobiček namenjen za obdaritev revnih otrok, je želeli obilne udeležbe.

SLOVENSKA BISTRICA. Pomlad je prišla in razcvetela tisto bore malo nasadov, kar jih imamo, pa še v tih nasadih ni vse v redu, kakor bi moralo biti. Na Olavnem trgu imamo precej velik trk, obdan z množicami kostanj, o katerem menda vsak tujec, ki vidi ta prostor le pozimi, misli, da je poleti pravi okras našega mesta. Naj si pride ta tujec pogledat ta prostor sedaj: pod množicami kostanj, ki so v najlepšem cvetju, je vedno polno živine in vovoz in celi kupi živinskih odpadkov, ki s svojim duhom prav uspešno paralizirajo vonj kostanjevega cvetja. Sicer vabijo klopi, ki so postavljene v dobrem namenu okrog in okrog prostora, pa kdo bo sedel med govedo, muhami in gnojem! To se mora na vsak način odpraviti! Živina naj čaka na gostilniških dvoriščih, da si ujeni gospodarji v gostilnah zadosti počitje, ne sme se pa pustiti, da nam uničuje tako krasen prostor. Prostor se naj očisti in posuje s peskom in morda tudi z nekaj gredicami okrasa, pa se bo z malimi stroški zelo olepšalo lice mesta, meščanom pa pripravil zelo prijeten prostorček za odhiti po vsakdanjem opravilu. Opozorjamo na to naše Olepševalno društvo in mestno občinsko upravo. Če smemo še malo pokritizirati, bi v prvi vrsti omenili, da je zelo neokusna silka, ki jo nudi vsakemu prišlec takoj pri vstopu v mesto mučeniki odseka drevesa pred Mačkovo trgovino na Olavnem trgu, ki tako kontrastirajo z lepimi lipami pred Pongračevo hišo, da je za vsakega človeka, ki ima le malo estetičnega čuta, grozen pogled. Naj se raje popolnoma izruva in zasaadi ves prostor z lipami, kakor pa da se

se jim posekale prav pri deblu vse veje in pustilo le golo steblo, ki zdaj žalostno štrli kraj ceste. Kam so nadalje izginile klopi, ki so še lanske leto bile nanovo postavljene v drevoredu proti kolodvoru? Zakaj stojijo pred drevoredom napis, da je pod kaznijo strogo prepovedano, kolesariti po drevoredu, ko človek tudi zdi ni nikdar varan, da ga vsak hip v drevoredu ne noderi kak kolesar? Prosimo, da se to napravi red.

PTUJ. Občni zbor muzejskega društva v Ptuj se vrši 3. junija ob 17. oz. 18. v posvetovalnici tukajšnjega magistrata s sledečim sporedom: 1. Čitanje zapisnika

zadnjega obč. zbora; 2. poročilo odbora; 3. imenovanje častnih in dopisujočih članov; 4. slučajnosti.

SV. MARJETA PRI RIMSKIH TOPLICAH. Tu se je ustanovila javna ljudska knjižnica, ki prične v kratkem poslovanje. Knjižnica bo nastanjena v šoli in se bodo izposojevale knjige vsako nedeljo dopoldne. Odbor se je sestavil sledeče: predsednik Franc Kokalj, namestnik Rudolf Mejak, tajnik in knjižničar Drago Majer, blagajničarka gđica Gabriella Pukmeister, odborniki gg. Franc Dernovšek, Karel Dvorčak, Karel Orlob, Franc Kreuh, Karel Purg in Teodor Pušnik.

Kulturni pregled

Gledališki repertoar

Ljubljanska drama
Nedelja, 31.: »Vdova Rošinka« izv. Ponedeljek, 1.: »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«. Izv.
Torek, 2.: Produktivna gojencev dramatično šole. Izv.
Sreda, 3.: »Narodni poslanec«. C. Četrtek, 4.: Zaprt.
Petek, 5.: »Roka roko umije obe obrazi«. B. Sobota, 6.: »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«. A.
Nedelja, 7.: »Vozel«. (Premijera). Izv. Ponedeljek, 8.: »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«. D.

Ljubljanska opera
Nedelja, 31.: »Brivce Bagdaski«. Izv. Ponedeljek, 1.: »V vodnjaku«. »Cvetice male le Ide«. Ljudska predstava pri znižanih cenah. Izv.
Torek, 2.: »Bagdaski brivce«. F. Sreda, 3.: »Carmen«. B. Četrtek, 4.: Zaprt.
Petek, 5.: »Bagdaski brivce«. E. Sobota, 6.: »Pikov dama«. C. Nedelja, 7.: »Bohema«. Ljudska predstava pri znižanih cenah. Izv. Ponedeljek, 8.: Zaprt.

Mariborsko gledališče
Nedelja, 31.: »Charleyeva teta«. Ponedeljek, 1.: »Marta«. (Kuponi). Zadnjič v sezoni.
Torek 2.: Zaprt.

Ljubljanska opera. Operna predstava na binkoštni ponedeljek je posebno pomembna za mladino. »V vodnjaku« je ljubka in izredno melodična opera, polna živih vsebin. Balet »Cvetice male le Ide« pa je kakor naša zamljiva naša mladina saj nastopajo v drugi sliki tega baleta tudi otroci. Cene za to predstavo so znižane, ljudske. — Pri današnji predstavi »Bagdaski brivce« poje glavno basistovsko vlogo Ali Hasanogović gospod Hugo Zathay, vloga simpatične Margjane pa gospa Ribičeva. Ostale partije so v rokah: gđ. Strojčičeva, g. Meška, g. Mohorič in g. Šubja. Opera je pri premijeri lepo uspešno in pripravi smo, da bo tako v muzikalnem kakor miselnem pogledu splošno ugajala.

Dramska šola Udruženja gledaliških igralcev v Ljubljani priredi ob zaključku šolskega leta štiri javne nastope v dramskem gledališču. Prva javna produkcija je v torek dne 2. junija ob 8. zvečer. Spored je sestavljen zelo pestro in prehaja od recitacij preko Mollera, Shakespeara in Strindberga v moderno francosko literaturo. Pričakujemo, da bo ljubljansko občinstvo razumevaloj duše mladih ljudi poslušalo to prireditev v dokaz, da budno spremlja vse korake našega mladega kulturnega življenja. Mladina bo to čutila in razumela. Cene zelo znižane.

Binkoštni prazniki v mariborskem gledališču. Za binkoštno praznike bosta v mariborskem gledališču dve predstavi. V nedeljo se vprizori vitezabavna angleška burka v treh dejanjih »Charleyeva teta«, ki bo nedvomno vzbujala mnogo smeha. Režira g. Zeleznik, ki igra tudi »teta«. Dalje sodelujejo ga Bukšekova, gđ. Kovarčičeva, gđ. Savinova, gđ. Kraljeva, ga Petkova ter gg. Kovič, Hastovič, Rasberger, Grom, Škerl, na binkoštni ponedeljek se vprizori zadnjič v tej sezoni komična opera »Marta«, ki je s svojo melodično glasbo pri vsaki vprizoritvi občinstvu močno ugajala.

Vprizoritev opere »Tosca« na mariborskem odru. Mariborsko gledališče vprizori v najkrajšem času eno najpopularnejših in najprijetnejših Puccinijevih oper »Tosca«. Izmed mnogih Puccinijevih oper »Edgar«, »Manon Lescaut«, »Bohema« je postala »Tosca« najprijetnejša repertoarna opera svetovnega slovesa. Nadejati se je, da bo tudi mariborska opera nudila s vprizoritvijo »Tosce« občinstvu lep umetniški užitek. Vsekakor pa bo za našo opero, ki se je pravkar komaj dobro, a uspešno začela razvijati, pomembna vprizoritve tega dela, lep in pomemben napredek. — Naslovno partijo bo pela ga Mitrovičeva, dalje bodo nastopili gg. Petrovski, Gvozdov, Oksanski, Janko itd. Režijsko in muzikalno vodstvo je v rokah ravatelj g. Mitrovič.

Cesar Franckov oratorij »Les Beati des« (Blagor) se je prvokrat izvajal v naši državi na Matijem koncertu v ponedeljek, 18. t. m. Tako kritika kakor tudi poslušalci so bili polni hvale tako o delu samem kakor tudi o izvajanju. Delo je napisano za 7 solistov, veliki mešani zbor in popolni simfonični orkester. Kot solisti sodelujejo dame Lovšetova, Thierryjeva in Wobinčeva ter gg. Banovec, Betetto in Zathay. Ponovi se ta koncert v četrtek, 4. junija t. l. ob 8. uri zvečer v franciškanski cerkvi kot cerkveni koncert. Vstopnice od 25 Din navzdol, v Matijem knjižarni.

Ljubljanska drama vprizori danes v nedeljo, zadnjičkrat v sezoni Golarjevo »Vdovo Rošinko« v ponedeljek pa Cankarjevo »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«. Pri tej predstavi igra dcaarja g. Danilo, vloga govornika pa g. Ptu. Prihodnja dramska noviteta bo v nedeljo. Vprizori se delo zagrebškega pisatelja P. Petroviča: »Vozel« (čvor). Na praznik v četrtek dne 11. junija pa bo premijera veseloigre »Pezica mojega srca«, ki jo spisal Anglež Clanders. Drama zaključuje letošnjo sezono v soboto 13. junija.

Noviteta Narodnega gledališča v Oslju. Narodno gledališče v Oslju pripravlja Massanetovo delo »Gluma naše priljbe Oospe« in Shakespearejevo tragedijo »Kralj Lear«. Naslovno vlogo v poslednjem komadu bo igral Aca Gavrilović.

Razstavo vojnih slik je otvoril te dni v Beogradu slikar Dragutin M. Kandić.

Konec gledališkega trupa v Budimpešti. Gledališki trup, katerega so ustanovili denarni mogotci v Budimpešti pred letom dni z osnovnim kapitalom 45 milijonov platiš kron, končuje te dni z žalostno likvidacijo. Trup je imel v našem štiri najboljša pevska gledališča, ki so z največjo razkošnostjo vprizorjale operete skladateljev Lehara, Falla, Kalmara in drugih.

25 letni jubilej gledališkega igralca. Dne 14. junija bo praznoval član Narodnega gledališča v Novem Sadu Laza L. Lazarevič 25 letnico svojega udejstvovanja na odr. Juhliani nastopi v »Ojdu«, znani narodni in popularni igri srbskega pisatelja Janka Veselinovića.

Tartaglia in Pallavicini v Splitu. Sredi prošlega tedna se je otvorila v Splitu kolektivna razstava slikarja Marina Tartaglia in kiparja Petra Pallavicinija. Na otvoritveni svečanosti je govoril kipar Tomo Rosandić.

Repertoar praških gledališč. Narodni gledališki trupi, ki so danes v Splitu, so: Divoška, Žilka, Luiza, iz življenja žužek, Prodana nevesta, Tosca, Bohema; Gledališče na Kralji. Vynohradili: Cyrano de Bergerac; Stavovski divadlo: Cyrano de Bergerac, Figaro se ženi, Così fan tutte, Nerzelo sadje; Nemško gledališče: Rensko zlato, Walküra t. dr.

Razstava slik iz cisalno Vlah Bukovca. V Pragi so včeraj otvorili razstavo slik iz ostaline slikarja Vlah Bukovca v Rudolfinu. Za razstavo vlada kakor je razvidno iz časopisa, v praški javnosti veliko zanimanje.

»Obločnica, ki se rojeva« je naslov novi moderni dramski tvorbi. Z nje izvedbo se predstavi ljubljanskemu občinstvu kroz svobodnih gledaliških umetnikov v Ljubljani Umetnina je po svojem notranjem ustroju čisto svojevrstna ter se bo temu primerno tudi izvajala v četrtek 4. junija ob pol 9. zvečer v Mestnem domu. — Predprodaja vstopnic v trafiki Praprotnik-Pugelj, Prešernova ulica.

Sokol

Župa Ljubljana je izdala pravkar drugo številko svojega Vestnika, ki prinaša E. Ganglov članek: Praznik dela, in nagovor br. Bezeljaka: Pred odhodom na izlet. Ostali del vsebine je namenjen organizaciji, ter vsebuje tudi nekaj dopisov iz društev, ki so vključeni v župl.

Naš sokolski dom je pa naslov listu, ki ga izdajata Sokolsko društvo v Mariboru in odtok za zgradbo sokolskega doma v Mariboru. Tokrat je izšel list litografran in prinaša zanimiva poročila o delovanju društva in odtoka.

Sokolski društvi St. Vid nad Ljubljano in Ježica priredita skupno v nedeljo dne 7. junija ob 5. popoldne na vrtu g. Fr. Sušteršiča, p. d. pri Slepem Janezu v Zupah javen telovadni nastop z zelo pestrim sporedom. Po telovadbi veselica s plesom. Pri prireditvi sodeluje šentvitski sokolski salsonski orkester in tamburaški zbor.

Gorenjska Sokolska župa ima svoj III. naračajski dan dne 7. junija v Kranju. Zlet bo spojen z jutranjimi tekmami naračaja in člansva GSZ za izbirne tekme v Beogradu. Dopoldne ob 11. uri je sprejeto skozi mesto, potem skušnje za popoldanski nastop. Po nastopu velika ljudska veselica v in pred Narodnim domom. Pri prireditvi sodeluje godba Sokola na Jesenicah, tanb. zbor »Edinost« in pevski zbor Nar. Čitalnice. Župna društva bodo pokazala na tem nastopu uspehe sok. dela, napredno občinstvo pa naj s svojim posetom pokaže simpatije našemu naračaju in sokolskim delavcem, da bodo šli v bodoče z enakim in voščim veseljem na delo. Vožnja na Ježnici je proti izkaznici polovična. Torej 7. junija vse, kar čuti s Sokolstvom v Kranju Sokolski župi Ljubljana je društvo »Ostrorelec« dovolilo en dan v tednu porabo streljaja. Društvo daje orožje brezplačno na razpolago, municijo in tarče si nabavljajo streljajci sami. Člani reflektanti naj se čimprej potom društev javijo župi. S tem je ustrezno želji našega člansva, da se vežbajo v streljanju.

Župna izbirna tekma v Ljubljani. Opozorjamo naše občinstvo na župno tekmo, ki se vrši danes na Taboru in na družabni sestanek, ki se priredi istotam po tekmi v podzav vsemu pri tekmi sodelujočemu člansvu. Sodeluje orkester »Sokola L.« Ogled nove zgradbe. Zdravo! — Odbor.

— »Neosna« krema Vam štedi na dveh straneh, prvič, ker se je zelo malo porabi, drugič, ker poveča trepnost obutve. 50/L — Sokolsko okrožje II. ljubljanske župe priredi 7. junija t. l. svoj okrožni zlet v Štepanji vasi. Opozorjamo že danes na to prireditev predvsem vsa društva okrožja (za katera je udeležba obvezna), dalje vsa ostala sokolska in narodna društva, kakor splošno občinstvo na to prireditev. Natančni spored prireditve objavljamo prihodnji teden. Zdravo! 1099/n

Medzletnih tekem JSS v Beogradu dne 27. in 28. junija se udeležita v imenu ČOS brata Očenašek in Bilek.

Sokoli št. 5. ima na prvem mestu pesem br. Gangla: Naš znak, dalje pesem R. Katalinčiča-Jeretova: Dva brata brez sleke (sestre). Nik. Došenčev pesem: Narodni hram in Ide nam proleče od brata Sava. Vrhutega se nahaja v tej številki za kolo glasbena pesmica »Naša radost« od E. Gangla uglasbena od brata P. Juvana. Nadaljna vsebina te številke so spisi: Ali naj bom Sokolica samo v telovadnici od sestre Nme, Spomini ob 25 letnici od br. Krapeža, Zgodovina telovadbe od br. Jerasa, Sokolska prosvetna šola o npravstveni vzgoji

Za deloma že vpeljan proizvod 146em

provizij. zastopalka

s kavcijo za mesta Ljubljana, Maribor in Ptuj. Ponudbe poslati na Aloha Company, Ljubljana pod »Lahet katežek«.

100% ZASLUŽEK

s praktičnimi in lahko prodajnimi predmeti dosežete, ako imate malo zanimanja. Zadoštuje le malenkostna svoja denarja. — Ponudbe pod »100% zaslužek« na APOLO Ljubljana, Stari trg 19/II. 3130a

»Jutrov« roman

LUCIFER

katero skratkasto angela vsebina, prepletena s fantastičnimi zapletmi od začeta do konca, ki prinaša zavidljivo štastljivo s interesnim razmišljanjem vsak hip presenečenje, ki mu še sledi razobrazje in konstantna in sproti presenečenju tako, da so čitatelji ostrono pričakovali vsako nadaljevanje romana, je izšel in se dobiva pri upravi »Jutra« v Ljubljani.

Vsi ki so ga čitali in oni, ki niso imeli te prilike, naj si ga takoj naroče za domače knjižnice. Želj zabavati Vas ne more nobena knjiga! Vezano stane . . . 50 Din Brošura pa . . . 30 Din

Excelsa

je najboljši in vendar najcenejši stroj za rodbino in obit.

Nadomestni deli za vse stroje.

I. GOREC, LJUBLJANA

palača Ljubljanske kreditne banke

od br. Bajžlje in lepa poučna razprava Higijena zobovja od dr. Brendiča. Ob koncu lista se nahajajo zabavne načrtovalne in računске naloge. Priloga Sokoliku »Naša radost« ima tudi tri kratke in primerne pesmice: Bendič: »Naša radost«, Tomi: Sokoliki stupaju in Udicki: Brača. Tri krajše povesti za mladino: Sokol i kukavica, Mikalica in Tudi od živali se moramo marsikaj naučiti pa tvorijo ostalo vsebino tega sokolskega mladinskega lista. Na koncu so priložene pod poglavjem zabava, razne igranke.

21. maja 1925. je preteklo 10 let, odkar je bil aretiran v Pragi starosta ČOS br. dr. Scheiner, na povelje vrhovnega armadnega poveljstva in drugi dan prepeljan domobranskemu divizijskemu sodišču na Dunaj. Istočasno z dr. Scheinerjem je bil aretiran tudi dr. Kramar, in sicer prvi zaradi spionáže, drugi zaradi veleizdaje.

Vestnik Sokolsky (št. 21.) prinaša zanimivo poročilo o aretaciji obeh in hišni preiskavi pri br. Scheinerju ter o vožnji iz Prage do Dunaja. Preskrbljeno je bilo, da bi bil dr. Scheiner še pravočasno ubežal, toda ni se hotel poslužiti te prilike, ker je bil uverjen, da mu ne bodo mogli krivde dokazati in ker bi njegov beg še bolj oslabil čiško sokolsko organizacijo.

Tri dni po tej desetletnici je odpravljal list dr. Scheiner Tyršev dom v Pragi v samostojni češki republiki, o čemer ob svoji aretaciji pač ni malo mislil in pričakoval.

Ob otvoritvi Tyrševega doma. V četrtek ob 8. zvečer prirede ljubljanski Sokol I, Sokol II in Šiška v Veliki dvorani Narodnega doma večer, posvečen spominu Miroslava Tyrša in otvoritvi Tyrševega doma v Pragi. Za brate in sestre ter naračaji je obisk večera obvezen, ostalo narodno občinstvo je vljudno vabljeno.

Letošnje košnje trave in nemške detelje

bo prodajal na binkoštni ponedeljek, dne 1. junija 1925 ob 2. uri popoldan Ivan Knez iz Ljubljane pri Ančnikovem kozolcu v Sp. Šiški. 2910-a

Krojači, šivilje, rodbine

naj se spomnijo pri nakupu šivalnega stroja, da so si v. Jax in sin šivalni stroji radi neprekinljive trepnosti, fine mehanike in najlažjega teka pridobili med vsemi šivalnimi stroji

najboljši sloves. 2974-a

Zaloga: Iv. Jax in sin, Ljubljana, Gosposvetska c.

Jermena za cepe

gože, biče (gajzle), tržaške bičevnike, razne krtače, motvoz (špago), pasove (gurtne), drete in perline vrvi kupite najceneje v veletrgovni

OSVALD DOBEIC

Ljubljana 317-a Sv. Jakob trg 9.

Ažurira in entla

volno v vseh barvah 214

Toni Jager-Cerne
Ljubljana, Dvorni trg št. 1.

Proda se

senožet, 6 oralo velika, ob glavni cesti v Črno vas. Leži pri hiši v Črni vasi 23. od glavne ceste do Ljubljane. Proda se tudi v manjših delih. Ponudbe na ing. Tavčar, stavbna družba, Ljubljana, Levstikova ulica.

Stanovanjske zadeve

urejuje in zastopa

DR. EMIL GAJ

javno-agencijska in gospodarska pisarna

Ljubljana

Beethovnova ul. 15. Telefon 971

1^a Portlandcement

samo prvovrstno blago v vsaki množini v sodih in juta vrečah nudi po najnižji tovarniški ceni

Tovarna cementa v Zidanem mostu.

Išče se šofer

s ključavničarsko prakso v stalno namestitev. — Prednost imajo neozemljeni.

— Kolekovane ponudbe s spričevali naj se predložijo Ravnateljstvu državnega zdravilišča, Bogaška Slatina.

MARKO ROSNER
Zaloga
manufakturnega blaga
MARIBOR
Slovenska ul. 13 Telefon št. 232
Samo na debelo!

Pozor! Samo 300 Din franko na dom!

Ta garnitura kuhinjske posode je iz najboljšega aluminija snežno-bela in desetletja trpežna. Dobavlja se proti predplačilu ali povzetju.

Kovinska industrija (Metalindustrija) INŽ. J. H. BOHL, Maribor, SLS Aleksandrova cesta 100. 265-a

Centi brezplačno. Inerati priložiti. Ako bi ne ugajalo, se vzame radevolje nazaj.

Iz življenja in sveta

Največja mesta na svetu

Največje evropsko mesto je London, ki šteje z vsemi predmestji, to je kar skoraj daleč sega londonski policijski distrikt, 7.476.000 prebivalcev. Mesto samo šteje 4.483.000 ljudi. Toda Anglija ima še več mest, ki štejejo nad milijon ljudi, tako Glasgow 1.104.000 (samo mesto 1.034.000), dalje Birmingham s predmestji 1.166.000 ljudi (mesto samo 919.000), Liverpool 1.162.000 (mesto samo 803.000), Manchester 1.025.000 prebivalcev (mesto samo 731.000).

Drugo največje mesto v Evropi je Pariz, ki ima s predmestji 4.412.000 ljudi, mesto samo pa šteje 2.906.000 prebivalcev. Francija sicer nima milijonskih mest; največji za Parizom je Marseille s 586.000 ljudmi.

Tretje največje mesto v Evropi je Berlin, ki ima 4.018.000 prebivalcev, mesto samo pa ima le 1.990.000 prebivalcev. Vrh tega ima Hamburg 1 milijon 73 tisoč ljudi, nakar sledi kot največji Köln s 699.000 ljudmi. Pripomniti pa je, da so podatki za Nemčijo iz l. 1923, za ostale države pa povprečini za l. 1920 in 1921.

Na četrtem mestu v Evropi je Dunaj, ki je imel l. 1923, 1.865.000 prebivalcev.

Ruska mesta, ki so bila nekdanj za naštetimi največja, so sedaj znatno manjša. Po podatkih iz l. 1920, šteje Moskva le še 1.028.000, Petrograd (Leningrad) pa celo samo 706.000 ljudi.

Budimpešta šteje 1.184.000 ljudi (mesto samo 926.000).

Varšava ima s predmestji 1.040.000 prebivalcev (mesto samo 931.000 ljudi). Carigrad ima 1.200.000 prebivalcev, mesto samo 943.000; toda to so le približne cenitve, vrh tega zastarele, ki pa ne kažejo točno današnjega, neugodnejšega stanja.

S tem iz vrsta evropskih milijonskih mest zaključena. Ostale prestolice so manjše. Bruxelles, prestolnica Belgije, ima 803.000 prebivalcev, Kjöbenhavn (Kodani) na Danskem 710.000 ljudi. Rim 691.000 prebivalcev. — Italija pa ima od prestolice dve večji mesti: Neapel, ki šteje 780.000, in Milano, ki ima 718.000 ljudi. Haag, prestolnica Nizozemske, ima le 355.000 prebivalcev, večji holandski mesti pa sta Amsterdam s 647.000 in Rotterdam s 516.000 ljudi. Lissabon ima 490.000 prebivalcev. Za Bukarešto, prestolico Rumunije, se trdi, da ima 520.000 prebivalcev, toda to ni še rumunska uradna navedba; število je bržkone nekoliko previsoko. Stockholm, prestolnica Švedske, ima 422.000 prebivalcev. Madrid v Španiji šteje 764.000 ljudi, le malo manjša je Barcelona, ki šteje sedaj 720.000 ljudi, a je bila še nedavno večja od prestolice. Praga ima 677.000 ljudi.

Naposled sledijo najmanjše prestolice, glavna mesta malih držav ter takih, ki so se povečale šele zadnji čas. To so: Sofija s 154.000 prebivalci, Reval, prestolnica Estonke, 123.000 prebivalci, Helsingfors, prestolnica Finske 198 tisoč preb., Atene 293.000 prebivalcev, Beograd 112.000 prebivalcev, Riga, glavno mesto Latvije, 270.000, Kovno, prestolnica Litve 90.000 ljudi, Oslo (poprje Kristiania) prestolnica Norveške, 258.000 prebivalcev, Bern, prestolnica Švice 105.000 prebivalcev (večja so tri švicarska mesta: Zürich z 207.000, Basel s 136.000, Zeneva s 135.000 ljudi), Luxemburg z 48.000 prebivalci in Tirana, prestolica Albanije z 10.000 ljudmi (večji je v Albaniji Skadar, ki ima 23.000 prebivalcev).

Izven Evrope imamo še velika mesta. V Ameriki je največji New York, ki ima s predmestji 8.431.000 prebivalcev, sam pa 5.620.000. Chicago ima 2.702.000 ljudi, Philadelphia 1 milijon 824.000 ljudi, Detroit s predmestji 1.129.000, Boston s predmestji 1.072.000 prebivalcev; prestolica Unije Washington ima samo 438.000 ljudi.

V Južni Ameriki je največje mesto Buenos Aires, prestolica Argentine, ki ima 1.674.000 ljudi, za njim pa Rio de Janeiro, prestolica Brazilije z 1 milijon 158.000 preb., Mexiko, prestolnica enakoimenovane države ima samo 862 tisoč prebivalcev.

Peking, prestolica Kitajske, ima 1 milijon 300 tisoč prebivalcev, a Tokio,

glavno mesto Japonske 2.304.000 ljudi. V angleški Indiji sta največji mesti Bombay 1.325.000 in Kalkuta z 1.263.000 prebivalci.

V Afriki je največje mesto Kairo v Egiptu s 791.000 ljudmi, v Avstraliji pa Sidney z 906.000 prebivalci.

Maršal Joffre

Cliché d'après «Matin»

Maršal Joffre, sloviti francoski vojskovodja v svetovni vojni, prvi vrhovni poveljnik francoske armade, opravlja sedaj funkcije inspektorja francoske vojske. Koncem maja je bil na večtedenskem inspekcijskem potovanju po garnizijah severne Francije. Naša slika ga kaže, ko se v Reimsu skozi okno svojega vagona posavlja od svojih spremljevalcev.

Nakit cesarice Elizabete

Senzacionalni proces, ki se pripravlja na Dunaju.

Na Dunaju pričakujejo velezanimive pravde, radi katere se ljudje že sedaj trgajo za vstopnice v sodno dvorano. Nadrevident državne železnice Franc Jožef Glatz-Althaus toži knjigoveškega pomočnika Höpfnerja radi tatvine dragocene nakita, katerega mu je baje poklonila cesarica Elizabeta, žena cesarja Franca Jožefa.

Bilo je leta 1889. Franc Jožef Glatz-Althaus je bil tedaj še mlad železniški adjunkt in je služil na kolodvoru Zell am See. Po naročilu postajenačelnika je nekoč pričakoval dunajski brzdovlak. Vlak je pridrdral na postajo, se ustavil in iz njegovega salonskega vagona je stonila dama visoke in vitke postave, oblečena v turistovsko obleko. Adjunkt je pogledal gospe v obraz in srce mu je začelo močno utripati. Dama je bila — cesarica Elizabeta.

Adjunkt je vladarici strumno salutiral, nakar se mu je dama približala. Vprašala ga je, če bi bil morda voljan povesti jo do nekega hotela v bližini. Ves srečen je adjunkt sprejel novabilo. Šel je s cesarico ter jo spremljal do hotela «Elizabeta» ob jezeru. Ko je dama bila na cilju, se je železniškemu uradniku prijazno zahvalila. Nekaj dni nato je prejel Glatz-Althaus poziv, naj se javi pri cesaričinem adjunktu grofu Paar. Prišel je, in pobočnik mu je izročil v zahvalo za njegovo uslugo častno cesaričino darilo — briljanten nakit na verižici iz platine in etui iz usnja.

Leta 1897, je ta nakit na nepojasnen način izginil. Kdo ga je ukradel, ni mogoče nihče povedati. Dne 23. aprila 1923, pa je čital Glatz-Althaus, sedaj že upokojen nadrevident, liste v kavarni. Neki je naletel na policijsko poročilo, v katerem je stalo, da so varnostni organi aretirali knjigoveza Henrika Höpfnerja in pri njem našli briljantni nakit z verižico iz platine. Brž se je nadrevident požuril na civilno sodišče, kjer se je nahajal nakit. Ogleдал si ga je in ugotovil, da je ta nakit baš ona dragocenost, ki mu je bila pred leti ukradena in katero je prejel iz rok grofa Paara, pobočnika avstrijske cesarice. Vložil je proti Höpfnerju tožbo.

Sodišče je zaslislalo knjigoveza, ki taji tatvino. Kako je prišel do nakita, trdovratno molči. Glatz-Althaus samo ugovarja in pravi, da se sliši precej ne-

verjetno vest, da se je cesarica Elizabeta poslužila vodnika na svojem izletu v Zell am See, ker je pot od postaje do hotela ob jezeru zelo enostavna in jo najde lahko vsak otrok.

Stvar se bo sedaj javno obravnavala. Franc Jožef Glatz-Althaus obljublja, da bo pred sodiščem razvil cel roman in natančno popisal dogodek svojega obdaranja. Dunajski radovedneži, posebno ženski svet, pa pričakujejo razpravo z velikanskim zanimanjem.

Stoletna angleška pravda

Sire Edvard Hamilton Seymour je naznanil angleški zbornici lordov, da je podedoval po stricu naslov somersetskega vojvode. Na temelju tega je prosil, naj se mu prizna čast člana zbornice. Ta prošnja je naletela na ogorčen odpor dveh drugih članov iste rodbine: Henryja Sidneja Seymora in Williama vojvode Herfaudskega. Vzroki odpora tičijo v stari rodbinski zadevi. Prednik sedanjih Somersetskih vojvod, kapitan Francis Seymour je bil pustolovec koncem XVII. stoletja in je večkrat objadral svet na lastni ladji. Leta 1775, je prišel v Kalkuto. Tam je srečal v neki mornariški krčmi kramarjevo vdovo Leonoro Hudsonovo. Neki pijanci so nadlegovali vdovo; prišlo je do pretepa. Kapitan je razpršil napadalce, otel Leonoro, jo vzel s seboj in jo končno poročil na Angleškem, kamor mu je sledila.

Imela sta tri sinove. Najstarejši je podedoval po angleški postavi vao kapitanove časti in premoženje. Umril je 22 let star, toda ostali semmersethski vojvode niso hoteli priznati njegovim naslednikom vojvodske časti. Trdili so, da je bila poroka njihovega prednika neveljavna. Leonora je baje bila vdova ob živem možu, mornarju Johnu Handsonu in je lazala, ko se je zaljala za vdovo. Mornar je tudi obiskal kapitana Seymora več let pozneje in odnesel veliko vsoto kot darilo za molo. Vojvode so sedaj predložili zbornici 100 let staro listino, ki bi naj bila pričala o ti čudni zgodbi. Zaključek pa je bil nepričakovan. Izvedenci so izjavili, da je listina ponarejena, dasi je komaj 50 let stara. Zbornica ka je proglasila pred 100 leti sklenjen zakon za veljavnega. Potomec kapitana sire Edvard je s tem postal član zbornice in pravi vojvoda.

Odklonjen zaklad

Menda ga ni na svetu človeka, ki ne bi hotel sprejeti velikanskega zaklada, ako bi mu ga podaril. Tuintam pa se le dobe izjeme. Ne morda zato, ker dotičnik ne bi hotel postati bogat, ali pa še bogatejši, kot je že, temveč iz enostavnega razloga, ker mu nalaga novo bogastvo neprimerne dolžnosti. Tak slučaj se je pripetil pred kratkim v Ameriki.

Kakor se čitatelji «Jutra» gotovo še spominjajo, je pred par tedni umrl v New Yorku kralj bakra William A. Clark, eden najbogatejših mož v Ameriki. Zapustil je dragoceno zbirko umetnin, ki jo cenijo nad 3 milijone dolarjev (malo manj kot 200 milijonov dinarjev). To zbirko je zapustil Metropolitanskemu muzeju umetnosti v New Yorku. Toda ta dar ni razveselil uprave muzeja, ampak jo je spravil v nemalo zadrego, tako da sedaj ne ve, kaj naj stori. Muzeju ne bo preostalo nič drugega, kot da dragoceno darilo hvaležno odkloni. Milijonar Clark je namreč v svojem volilu določil, da se mora namestiti ta redki in tako dragoceni umetniški za-

klad kot celota v muzeju. Predsednik Metropolitanskega muzeja, Robert de Forest, izjavlja, da bi nameščenje cele izredno obširne zbirke bilo v protislovju z razvrstitvijo ostalih umetnin. Zakaj razni predmeti Clarkove zbirke niso enotni, ampak obstajajo iz raznih slik, fajensov, preprog, goblenov itd. najrazličnejših dob in časov in bi motili celoten vtis ostalih razvrščenih zbirk. Za novo dragoceno zbirko bi se moralo zgraditi posebno poslopje, kar se vsekakor ne bi izplačalo.

Zato je uprava Metropolitanskega muzeja sedaj po daljšem razmišljanju prišla do zaključka, da dragoceno darilo hvaležno odkloni. Zaklad pride potem v posest Corcoranske galerije v Washingtonu.

Angleži na pariški razstavi

Cliché d'après «Matin»

Na mednarodni razstavi dekorativnih umetnosti v Parizu so poleg drugih narodov zlasti častno zastopali Angleži. Angleške priprave za razstavo je vodil poseben odbor, katerega ne samo častni, ampak tudi faktični in podietni predsednik je princ Artur de Connaught, sorodnik angleškega kralja. Princ (na naši sliki v sredi) je v torek podrobno ogledal razstavo, v kolikor je že gotova. Spremljala sta ga ravnatelj pariškega instituta lepih umetnosti Paul Léon (na desni) in generalni tajnik razstave Nicolle (na levi).

Pikanten škandalček na Dunaju

V sredo se je vršila pred kazenskim sodnikom okrajnega sodišča v Favoritnu na Dunaju zanimiva razprava pri kateri je bila dvorana nabito polna radovednega občinstva, ki je hotelo vedeti, kako se bosta zagovarjala glavna junaka res pikantnega škandalčka, ki se je končal pred sodnikom.

Kot tožitelj je nastopil tlakovalec Ivan Wachterl proti 38 letnemu nočnemu čuvaju Vaclavu Novotnemu. Tožba se glasi na motenje zakonske sreče.

Oba moža sta bila najboljša prijatelja. Wachterl je oženjen in ima osem otrok, od katerih imajo zadnji trije, kakor vse kaže, za očeta Novotnega. Prijateljstvo je šlo namreč tako daleč, da je Wachterl brez pomisleka odstopil prijateljstvo ženo.

Toda lepega dne se je ta cesija zakonske polovice kruto maščevala. Novotny je imel namreč še drugo ljubico, ki jo je imel na sumu, da je tudi prijateljlu Wachterlu malo preveč naklonjena. Sum je dobil pri njem konkretno obliko, ko

je ljubica povila otroka, ki nikakor ni bil podoben njemu, ampak je bil cel Wachterl.

Med obema možema se prijateljstvo ni samo ohladilo, ampak celo sprla sta se na življenje in smrt, kar radi verjamemo, da odslej ne sme več prihajati na njegovo stanovanje. Ko pa je prišel tlakovalec dne 18. marca domov, mu je rekla 16 letna hči, da se je Novotny zaprl z materjo v sobo in da je bil nad pol ure pri njej. Wachterl je postal ves divji in je šel in tožil bivšega prijatelja zaradi motenja zakonske sreče.

Novotny na sodišču ni zanikal, da ne bi bil takrat pri Wachterlovih, rekel pa je, da je hotel le videti svoje otroke. Do intimnosti z ženo, ki mu jo je bil nekdanji prijatelj tako ljubeznjivo prepustil, takrat ni prišlo.

Sodnik: «Prav lepa družba ste vsi skupaj!»

Obtoženec: «Kaj čemo, res je!»

Sodnik: «Pri osmih otrocih se nisto prepirali, pač pa zaradi devetega.»

Obtoženec: «Eden od obeh mora pač biti in bo pravi oče!»

Zaslišana je bila kot priča tudi gospa Wachterlova, stasita in živahna plavalaska, ki je prišla z dečjo frizuro. Na vsa vprašanja sodnikova je potrdila navedbe obtoženčeve.

Sodnik je končno vprostil Novotnega z razlogom, da njegovega zagovora ni bilo mogoče ovreči.

Velikanske morske pošasti

Navadna sipa, kalmar (ligani) in hobotnica so že čudne morske živali, ki napravijo na morsikoga skoraj neprijeten utis. S svojimi dolgimi lovskami so trdno oprimejo skalovja ali pa svojega plena, drugih živali: prisreajo se nanje in jih razkosajo s svojimi ostrimi, papirgemu kljunu podobnimi čeljustmi.

Se vse drugačni «polipi» živijo v velikih oceanih. Prav redko se prikažejo človeškemu očesu, tako da so bili dolgo časa samo pravilni predmet. L. 1545. je morje vrglo na dansko obalo 2½ m dolg, čuden stvor z golo, nagubano, ob robu razcefrano kožo, pokrito povsod z okroglimi temnimi pegami. Tri dni je to bitje še živelo; potem so ga na zapoved kralja Kristiana III. pokopali. «da ne bi vzbujalo pohujšanja» — raznim vladarjem in učenjakom pa so razposlali slike te živali. Ker so pa takrat živeli vsi še pod mogočnim vplivom reformacije, je pač razumljivo, da so čudno pošast primerjali z — rimskim menihom; slika sama je že modificirana pod utisom te primerjave (saj takrat še ni bila fotografij).

Kasneje je znanost dvomila o resnični eksistenci tega «riblega meniha». Šele čez 300 let je profesor Steenstrup izrazil misel, da je bila ta čudna žival gotovo velikanska sorodnica sipe. V muzeje so prihajali posamezni kosi takih velikih hobotnic, čeljusti, kremplji in dr. Mornarji pa so jih včasih srečavali celo žive. Neki francoski parnik je l. 1861. med Madeiro in Tenerifo skoraj ujel takšno žival, dolgo 5—6 m, težko pač približno 2000 kg!

Kaj stanejo zločinci Anglijo in Ameriko

Ravnokar je bila objavljena zanimiva statistika na podlagi poročil angleških zavarovalnic, trgovskih zbornic in policijskih oblastev. Iz nje se vidi, koliko stane angleško državo pobijanje zločinstva in kakšno škodo povzročajo na leto razni hudodelci.

Po teh podatkih znaša škoda, ki jo povzročajo zločinci v Veliki Britaniji, približno 20 milijonov funtov (šest milijard dinarjev) na leto. To pomenja, da ima vsak angleški državljani na leto po 10 šilingov ali 150 Dinarjev hudodelskega davka.

Največja škoda nastane z goljufivimi bankroti in poneverbami v denarnih zavodih, namreč 10 milijonov funtov na leto. Ponarejanje in druge sleparije stanejo dva milijona in pol, vlomi in žepne tatvine pa dva milijona funtov. Veliko škodo povzročajo tudi tatvine na železnicah in omnibusih.

Velikanska je škoda, ki jo povzročajo zločinci v Angliji, vendar jo z daleka ne presega znesek, ki ga morajo plačevati prebivalci Zedinjenih držav na ta račun. Zlikovci povzročajo v Zedinje-

O binokostih, krizah in cvetličnih dneh

Milostna!

Nekateri se jeze zaradi letošnjih binokost, da jih ni. Toda se ne jeze zaradi vere in duše, jeze se namreč zaradi posvetnega blaga in ničemurnih koristi. Pravijo: Ker birne ni bilo o pravem času, ampak je bila teden dni po prej, da niso mogli ustreči vsem naročilom zaradi sraja in oblek in shimmy - čevljev birmanskih in da imajo zato izkušbo.

Takega stališča ni odobraval.

Jurjevanje je bilo prenehanje trikrat, tombola tudi trikrat, preloženi sta bili iz tehtnih vzrokov, pa so bili nazadnje vendarle zadovoljni, do treh jutrajnj so se pijanci drli po cestah.

In če se je prihod sv. Duha preložil na teden poprej, nego ga naznanja pratika, se tudi ni zgodilo brez tehtnih vzrokov. Ne vem, kdo ga je preložil. Toda ne dvomim — kdor ga je, ga ni brez sporazuma z imenovano božjo osebo. To pa je edino, kar je mero-dajno. Da bi bilo treba sporazuma tudi še s kakršnikoli šiviljami, krojači in čevliarji, ne stoji zapisano ne v ustavu

svete cerkve ne v ustavu nebeške kraljevine.

Ali ni res, milostna?

Vam je oboje prav, kaj ne, ali so binokosti o binokostih ali so teden preje? Vi ste že davno opravili birmo, in kar je, to je. Opravili ste jo in upajmo, da se je sv. Duh obnesel nad Vami! Če se ni obnesel, se pa ni in se ta reč ne da več popraviti. Sicer pa ženskam ne škoduje dosti, če se ni — «milostna» so lahko vendarle.

Za botrico letos tudi niste šli — sem že slišal praviti. In so pravili, da tudi Vaš «on» ni šel. Pravijo, da je užaljen. Globoko da je užaljen zaradi dvanajstink. In da je pristopil skrajni opoziciji in da vse raztrga, kar je pisano ali tiskano v cirilici. Cirilica je tisto, česar ne zna brati, tega je dosti!

Sinoči sva sedela vkone in se je strahovito znašal nad dvanajstinkami, da so nepotrebna novotarija cirilska. Mi Slovenci da smo vajeni četrtink — še četrtinke so dovolj majhne in jih je treba šest ali sedem, da se priveže duša. Kaj bodo Slovencem dvanajstinke — je rekel Vaš dedec in ima zategadelj prav. Najbolj hud je na one zadnje dvanajstinke, veste, ki notri stojo, da je ukinitelj poravnalno postopanja.

Veste, milostna, Vaš dedec je zad-

nje dni jako učen postal, o vsem govori in vse bolje ve — to ne bo imelo dobrega konca!

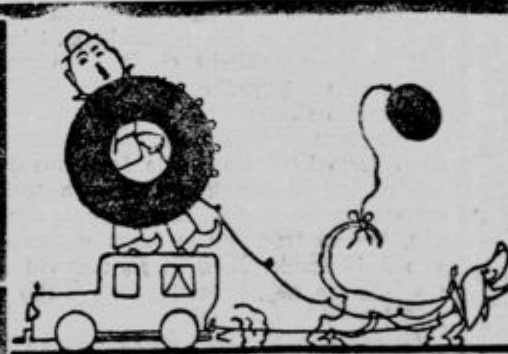
Rekel je, da je trgovina v strašni krizi — kdo vé, kje je slišal to razodetje in da se trgovina že poprej ni izplačala uglednejšim verzičnikom. Vendar da ni bila čisto brezupna, dokler so jo preudarni zakoni ščitili in so nudili možnost, da se trgovce vsako drugo leto poravnava s 25 %. Sedaj je poravnava ukinjena. Ampak, je dejal, da so hkratu s poravnavo ukinjene tudi korenine solidne trgovine! — In je potem prijel Vašega dedca, da je prišel robneti, naj mu prinese še šest dvanajstink vina in naj mu prinese porcijo cirilice, da jo bo z zobmi raztrgal in krvavo požrl in kosmato. Pri drugi mizi so sedeli neki gospodje, vkone so sfilali glave in kimali: «Tega le bomo volili, ta zna!»

O, milostna, tako globoko je padel: volili ga bodo!

Vedno sem ga bil lepo neil naj hodi pametne poti, naj pusti vse druge niance in naj se drži mene! Za zgled sem mu postavil Vas, kako varčujete pri obleki, da skoraj hodite brez, in še pri laseh da ste pričeli. On pa nič in je trdil da je ob treh jutraj v baru najugodnejši kraj in čas za kupčije, tam da je ljubljanska borza, in pred mese-

ci, ko še ni bilo dvanajstink, da mu nisem leno svetoval: zdaj je čas, zdaj se požuri s poravnavo, kavalirsko se poravnaj s petindvajsetim od sto, plačilo jim obljubi v desetih letnih obrokih, prvi obrok naj doteče čez pet let, jaz pa da mu bom za garanta, kajti meni je vseeno, ker nič nimam. On pa je vihal nos, da mu za poravnavo ni dovolj ugodna konjunktura. Konjunktura, seveda konjunktura! Kdo ve, kje je zopet to besedo nobral! Ali Vi, milostna, kdaj rečete konjunktura? Zadnjič sem slišal neko gospo, ki je svojo služkinjo zmerjala z «neumno konjunkturo». In je bila služkinja jako užaljena, menda je šla tožiti. Zdaj ima Vaš dedec svojo konjunkturo — še za botra ni mogel, mu ne nese toliko!

Za poravnavo je že prepozno. Pa je tudi prepozno, da bi po gostilnah preklinali dvanajstinke in trgali cirilico. Rajši naj si kaj drugega izmisli, kaj pametnega, kaj takega, da mu bo neslo! N. pr. so jako priljubljeni cvetlični dnevi. Kdor nima denarja in bi ga potreboval, pa skliče cvetlični dan in potem se naj vsi drugi nanj ozirajo! Vsako nedeljo in vsak praznik je kateri in so Ljubljanci zelo veselji in ponosni. Recite svojemu dedcu, naj še on pozikusi in naj skliče cvetlični dan!

Auto, psa in «luftbalon»

ter mnogo raznih koristnih pre-mičnin sem si nakupil s prišteđenim denarjem odkar kupujem za sebe in vso svojo rodbino, vsa oblačila pri najcenejši ljubljanski trdk Drago Schwab, Ljubljana

Maksim Gocki:

Aforizmi

(Iz slike v 4. dejanjih «Na dnus».)

Čast in vest sta potrebna onim, ki imajo oblast in silo. No, te robe nihče ne kupuje. Vsak človek hoče, da bi imel njegov bližnjik vest, a nikomur ni ugodno, če jo ima.

Jaz upoštevam tudi tatove. Po mojem so vse boljše dobre: vse so črne in vse ska-čejo.

Kjer je toplo, tam je domovina za starce. Vsi smo ljudje. Pritvarjam se, peči se, da

nih državah vsakemu Američanu po 30 dolarjev ali 1800 dinarjev na leto. Zveza ameriških bančnikov, ki obsega 22 tisoč bank, cení skupno izgubo, ki jo povzročajo najrazličnejši zločini, na grozno vsoto treh milijard dolarjev ali v jugoslovenskih valutah 180 milijard dinarjev na leto.

Res je, da imajo Zedinjene države približno 110 milijonov prebivalcev in da pri bogastvu te velike države ta znesek ne pada tako zelo v oči. Vendar so številke tako hude, da se ne smemo čuditi, da izdaja ameriška vlada na milijarde dolarjev na leto za pobijanje zločinstva in preprečevanje hudodelstev.

Amerikanski dvoboj

Dogodek, ki spominja naravnost na življenjski roman, se je odigral te dni v Nagykárolyju na Madžarskem. 72 letni upokojeni finančni uradnik Josip Hermann si je končal življenje na domačem židovskem pokopališču s kroglo iz revolverja. V njegovem žepu so našle oblasti samo košček papirja, na katerem je stalo: «1890. do 1925. 21. maja, zvečer ob 11.» V ta košček papirja je bila zavita črna kroglica.

Orožniki so začeli poizvedovati o zadevi, katere ni mogel raztolmačiti nihče razen ene osebe. Zvedeli so sledeče:

Pred 25 leti se je Hermann zaljubil v dekle, katro je pozneje vzelo za moža nekega njegovega prijatelja. Oba moža, ki sta ljubila žensko, sta se dogovorila, da izvršita po 25. letih ameriški dvoboj s črno kroglo. Zavila sta dve kroglici v papir in sta žrebala. Žreb smrti je določil za žrtev Josipa Hermanna, ki je obljubo zvesto držal kljub temu, da je njegov prijatelj umrl že pred 10 leti. Dama, za katero je šlo v tej zadevi, se piše Regina Weiss. Hermannovi sorodniki, prijatelji in znanci niso vedeli zadnjih 25 let prav nič o črni krogli in tudi ne o tem, da bi moral Hermann končati radi ameriškega dvoboja. Mož se je očividno sprijaznil z mislijo smrti in je smatral usodo črne krogle za častno zadevo, kateri se ne sme izneveriti. Njegova smrt je povzročila v budimpeštanskem tisku mnogo komentarjev.

Igra za življenje

V Mehiki se je te dni začela zanimiva sodna razprava. Pred sodniki se zagovarja senorita Hortensia Cortesova, lepa demimondka iz glavnega mesta Mehike, ki je ustrelila svojega ljubčka.

Hortensio so pred par leti ugrabili roparji in jo odvedli v južno Mehiko, od koder se je po romantičnem begu čez nekaj časa povrnila v Mehiko. Naletela je na bogatega Mehikanca Saucerio, ki mu je postala ljubica. Cortesova je začela potratno in razuzdano življenje s prijateljem, s katerim je izpla kupo naslad in pregreh, ki jo nudi vlemesto do dna.

Ko sta se že vsega naveličala, sta začela igrati in v kratkem času izgubila vse veliko premoženje Sauceriove. Prišla sta do zaključka, da je sedaj vse izgubljeno in da se mora eden umakniti s pozorišča. Njuna igralska strast je bila tako velika, da sta se zatekla k igri, da določi, kdo mora odmanikati. Z zadnjimi novci, ki si jih še imela, sta se enkrat vrgla razuzdanemu življenju v naročje in preživela noč strašnih orgij. Zjutraj sta se spravila na vadljenje za življenje.

Domenila sta se, da mora onega, ki izgubi igro, drugi ustreliti.

Grozna igra se je začela. Čeprav odločena in pripravljena na smrt, se je med igro pri obeh pojavilo veselje do življenja. Skrbno sta pazila na igro in s tretjim čakala, kakšno karto bo vrgel nasprotnik na mizo. Strašno dolgo so se vlekle minute. Igra je postajala vedno bolj napeta. V skrajni napetosti živcev so se obema strašno svetile oči in hotele stopiti iz jamic. Že se je Saucerio zaiskrilo oko od trumfa, da bo zmagal in da mu ne bo treba umreti, kar je Hortensia vrgla zadnji adut na mizo. Igro je izgubil...

Zapeljala demimondka je vstala in vzela revolver, ki ga ji je propal bogataš molče prožil. Počil je strel, in zadnje dejanje tragedije je bilo končano. Epilog se je pričel pred porotniki.

Sodna preiskava je veličanska senzacija za vso Mehiko. Na tisoče ljudi oblega sodno poslopje. Vse čaka za mrzlično nervoznostjo na proglasitev razsodbe.

Iaj, kar hočeš: kot človek si se rodil, kot človek umreš.

Vsi smo na zemlji romarji.

Brez vzroka se niti mozolj ne napravi.

Vsi trpimo... vsak po svoje trpimo življenje.

Smrt je nam kakor mati majhnim otrokom.

Kdor svojemu bližnjemu ne stori nič dobrega, dela slabo.

Ali je Bog? Če verjameš — je, če ne verjameš — ga ni. Kar verjameš — to je.

Zenska mora imeti dušo, zakaj možki smo zverine. Nas je treba učiti!

Vsi ljudje imajo sive duše, a vsi bi si jih radi pobarvali rdeče.

Človeku polaskati, to nikoli ne škoduje.

O pravem času imeti s človekom usmiljenje — potem je dobro.

Ce naj cenim ljudi po delu, potem je konj boljši od vsakega človeka... vozi in molči.

Resnica ni zmeraj dobra za človeka... z resnico zmeraj ne ozdravi duše.

Ce kruha ni, otrobe jedo.

Močna struja še kamen naprej nese.

Človek plača za vse sam — zato je svo boden.

Vse je v človeku, vse je za človeka. Samo človek je; vse drugo je delo njegovih rok ali njegovih možganov.

sodbe, ki še vedno noče priti. Sodni dvor je zasljal že polno prič, ki razbremenjuje obtoženke. Toda ona je strahno potrta, ker je moral izgubiti nesrečno igro baš on, za katerega bi šla z največjim veseljem v smrt... pred grozno igro in tudi potem. Da je zanimanje za lepo Hortensio ogromno, je umevno. Saj je bila znana po vsej Mehiki in ravno tako tudi njen ljubček.

3000 km v enem dnevu

Cliché d'après «Matin»

Neverjeten svetovni rekord je dosegel angleški avtomobilni dirkač Thomas Gillett pri dirkah na francoskem avtodromu Linas - Monthery. Prevozil je v enem dnevu 2,5 km dolgo dirkališče 1254 krat, tako da je skupno prevozil v 24 urah 3137 km, ali približno trikrat pot iz Ljubljane do Beograda in nazaj. Ako pomislimo, da vozi brzovlak iz Ljubljane do Beograda 15 ur in da bi torej rabil tri dni za progo, ki jo je prevozil Gillett v enem dnevu, si lahko predstavljamo divjo brzino, ki jo je obvladal drzni avtomobilist.

Duhovi, ki rišejo

V Berlinu, Kunsthandlung Graetz, Achenbach str. 21 so razstavljene čudne slike nekega Mansfelda, 50 let starega tapetnika. Može ne zna sploh risati in ne razume nobenega jezika razven svoje nizozemščine. Mansfeld je na glas izrednega medija in riše — z olinatimi barvamj ali s pasteli — edino v hipnotičnem stanju. Posnema slog in način umrlih slikarjev s neverjetno spretnostjo in natančnostjo. Tudi njegovega podpisa ni mogoče ločiti od izvirnega. In vendar se ni zanimal nikdar za umetnostno zgodovino. Ponavljaje je nekoč tudi natančen podpis znanega japonskega slikarja in obenem govoril v lepi japonščini z navzočimi strokovnjaki, dokler je bil v hipnozi. Ko se je prebudil, pa ni znal zopet niti besedice japonske.

Mansfeld zatrjuje, da vodi njegovo roko duša umrlega mojstra. Začetkom naredi vedno vtis obsedenca in le maže — borijo se v njem baje duše več slikarjev. Nato pa zmaga močnejša duša in nastane čudovito naglo lepa slika. Strokovnjaki morajo včasih dolgo gledati v knjigah predno najdejo ime kakega manj poznane slikarja, katerega delo ponavlja medij. Najbolj so posrečene slike Fantina Latouria in Jakoba Marrisja, katere so izvršene popolnoma v izvirnem slogu. Navaden slikar ni v stanju tako dovršeno posnemati umetnikov iz različnih stoletij in dežel. Poleg krasnih nizozemskih krajev so najboljše Mansfeldove tihožitja in monumentalne slike. Človeške postave so zastopane bolj poredkoma. Može je torej nov čudež podzavrednega spomina.

Dva milijona zločincev v Ameriki

Vojne izbruhnje in končajo, zločin in armada zločincev pa ostane v družbi, ki se ne prestano bori proti temu socialnemu zlu. Kakor je v zadnjih desetletjih napredovalo vse, na čemur je bila interesirana naša družba, tako se je pomaknilo naprej tudi najhujše nasprotstvo dobrega — moderni zločinci. Kot proizvod moderne civilizacije je postal zločinec problem, ki danes resno skrbi vse države na svetu. Radi tega problema, katerega je treba rešiti čimprej, se ne počemo pogrezniti še globlje, če se vršila pred kratkim mednarodna policijska konferenca v New Yorku. Konferenca so se udeležili policijski odposlanci vseh svetovnih držav iz Evrope, Amerike, Azije, Afrike in Avstralije. Zanimanje za sestanek je bilo tako veliko in splošno, da je prišlo na zbor odposlanstvo z obojega Ptu v daljnem Pacifiku.

Eden najvažnejših čimteljev policijske aktivnosti je identifikacija zločincev ter ugotavljanje identifikacije. Konferenca se je zato na široko bavila z vprašanjem osrednjega mednarodnega urada za odtiske prstov. Kakor je znano, postaja ta metoda vedno bolj zanesljiva, zato so se policijski faktorji odločili, da ji odstopijo vlogo, katere bo vredna policijskega truda, ki ima en edini namen — poboljšati družbo.

Veliko zanimanje za policijski kongres v Ameriki nam postane jasno šele tedaj, če premostimo dejstvo, da je v zadnjih petih letih padlo od zločinske roke toliko policijskih uradnikov in zaupnikov, kolikor je umrlo ameriških vojakov in mornarjev v svetovni vojni.

Kriminalna statistika pravi, da živi samo v ameriških Zedinjenih državah okoli dva milijona zločincev. Tudi druge države na svetu imajo ogromno število zločincev, ki so namnožili posebno po vojni. Prva leta po premirju se je

problem lokalnega značaja, sčasoma pa so prišli merodajni čimtelji do spoznanja, da so to mednarodna vprašanja in da se je treba v boju proti zločinskemu izročkom popolnoma zediniti. Značilno je posebno dejstvo, da je število zločincev v civiliziranih državah mnogo večje, kakor v zaostalih deželah. Civilizacija nam torej ne prinaša samo koristi, ampak tudi škodo, katere šestokrat ne vidimo in se jo v površnosti vsakdanjega življenja niti ne zavedamo.

Saturn

Astronomski pomenki.

Osmega junija bodo Francozi praznovali tristoletnico rojstva Jeana-Dominika Cassinija, nazvanega Cassini I. Cassinija je poklical v Pariz Ludvik XIV. da bi organiziral observatorij — solnični kralj se je namreč blagovolil znanosti tudi za druge zvezde — in tako je postal Cassini pravi početnik opazovalne astronomije v Franciji. Ko je umrl, mu je sledil na prestolu pariškega Observatorija njegov sin, potom tega sin in vnuk njegovega sina. Zgodovina je Cassinije zaznamovala s tekočimi številkami kakor kralje. Cassinija I. je nasledil njegov sin Jacques, nazvan Cassini II., nato vnuk César-François (Cassin III.) in končno Jean - Dominik - Cassini IV. Vsi štirje Cassiniji so sloveli kot učeni astronomi.

Zakaj omenjamo Cassinije? Zato ker je prvi izmed njih odkril temni brezmasni obroč, ki deli Saturnov obroč v dva dela. Ta temni obroč nosi po slovi temnega astronoma tudi ime; imenuje se «Cassinijeva delitev».

Saturn se nahaja ta čas na južnem horizontu in ga je lahko opazovati vso noč s srednjevelikim daljnogledom. Drugače naša tega leta je bil v največji bližini naše zemlje: bil je od ne oddaljen «samo» dvajset milijonov kilometrov. Od takrat se je razdalja med njim in zemljo le malo povečala. Njegovo rdečkasto ploščo ni težko razločiti od migljajočih sosednih zvezd v «Tehtnici». Ker je zemeljski razmeroma blizu, je nekoliko svetlejši kakor zvezde prvega reda. Že v majhnem daljnogledu se razločno vidi njegova značilna slika, ki ga odlikuje od vseh zvezd na firmamentu. Tudi fini Saturnov obroč, čudo nebesnega vseмира, opazimo na prvi pogled v količnik dobrem daljnogledu.

Planet Saturn ima okoli 745 krat večjo vsebino kot naša zemlja, 300-krat večji obroč pa meri skoraj 300.000 kilometrov, toliko kolikor napravi svetloba poti v eni sekundi in malo manj kot znaša razdalja med zemljo in luno. Te suhe številke ponazorjuje dovolj jasno, kako neizmerno velik napram naši zemlji je planet Saturn, ki pa še precej zaostaja za prvkom našega solčnega sistema — Jupitrom.

Muzej cerkve Sv. Petra v Rimu

Že več desetletij se je povdarjalo v Italiji in v inozemstvu, da bi morala bazilika Sv. Petra v Rimu dobiti poseben muzej, v katerem bi se shranjevali dragoceni predmeti, ki se nanašajo na zgodovino postanka tega cerkvenega hrama. Katedrale v Florenci, Sieni, Arvietu in drugod imajo take muzeje. Arhitekti in stavbeniki so dolgo delali načrte za stavbo, ki je zahtevala posebne obzornosti radi soglasja s historičnimi in monumentalnimi zgradbami v okolici Vatikana. Leta 1915. je bil končno postavljen temeljni kamen za muzej, a ko je to leto Italija napovedala vojno, je bilo nemogoče izpeljati načrt in sezidati stavbo. Zidanje so morali pozneje večkrat prekiniti. Poleg tega so se oglašili tudi stavbarski strokovnjaki, ki so protestirali proti prvotnemu načrtu za zgradbo, ki bi po njihovem kazila okolico, v katero je bila postavljena. Slednjič je našel arhitekt G. B. Giovenale primeren stil zgradbe, ki tvori s klasično okoliščino skladno celoto.

Pologoma se je stavba bližala dograditvi. Leta 1917. ko je bila že skoro dovršena, pa je nenkrat nastopila težka denarna kriza in delo se je moralo ustaviti. V tem trenutku je segel v mošnjo papež Benedikt XV., ki je daroval 20 tisoč lir za nadaljevanje dela. Tako je prišel muzej pod streho.

Muzej bazilike Sv. Petra obsega 12 večjih in manjših prostorov. V njih se nahajajo vse dragocenosti umetniškega značaja, ki spadajo v ta prostor ter spominjajo na veliko delo, katerega so izvršili graditelji bazilike.

Velika osrednja dvorana, ki tvori nekako tribuno celoga muzeja, nam kaže med drugim znameniti leseni model za katedralo, katerega je napravil de Sangallo in katerega ni bilo mogoče uresničiti radi njegove kompliciranosti. Poteg načrta vidimo model projekta veličastne kupole, delo kiparja Michelangela Bonarottija. V istem prostoru je nameščen še nagrobni spomenik iz bronu, lik papeža Siksta IV., ki je prej stal v takozvani kapeli «Sacramenta» v baziliki sv. Petra. Muzej hrani tudi znamenit Giottov medaljon, kateri se je našel šele v novejšem času.

V ostalih dvoranah je videti zgodovinske spomenike, starinske relikvije in umetniške dragocenosti v splošnem. Ti predmeti izvirajo iz V. do IX. stoletja. Med njimi je mnogo mozaikov, mramornih plošč, kiparskih osnutkov iz XII. in XIII. stoletja in iz prejšnjih časov, več modelov Berninija, Canove, Thorvaldsena in drugih. Knjižnica pa hrani zbirko starejših in novejših knjig ter rokopisov, ki se bavijo z zgodovino Petrove cerkve v Rimu.

Vatikanske cerkev je dobila z muzejem važno dopolnilo in kdor poseti Rim ter si ogleda baziliko sv. Petra, naj niti ne pozabi posetiti tudi vatikanskega muzeja, ki hrani mnogo zanimivosti in odpira človeku vpogled v davno dobo zgodovine krščanstva.

Japonski Rasputin

Njegovo ime je Jino Kicisuluro, star je 59 let. Ljudstvo pa ga imenuje «svet človek, živ bog» ali pa «ondenski žudodelec», ker bi v Orlenu, tokolskem predmestju. Več let uživa Jino velik upliv v aristokratskih, vladnih, armadnih in drugih krogih. V času vojne z Rusijo je napovedal zmago Japoncev. Po vojni je dobil kot nagrado za svoje promokovanje veliko jadrlo v Tokiju in bogate ribolove v Hokaidu na Severnem Japonskem. Slava Jina stalno narašča. Gospa Simoda, avateličica Sole za hčerke japonskih knezov in grofov, je njegova stalna obiskovalka, dasi je svetnik vedno na obisku v veselih hišah «Asakuse» četrti gejš, kjer zapravi mesečno ogromne svote denarja.

Vse napredno občinstvo pa sovraži japonskega Rasputina. Leta 1910. ga je hotela policija spraviti na pritisk javnega mnenja pred sodnijo, toda ni opravičila. Zadnjič se je pritoževal neki trgovec, da mu je izvalil Jino tri tisoč jenov; obljubil mu je v zameno stalne dobave živil za mornarico. Svetnik je ogoljufal trgovca. Ko pa se je ta pritožil, so ga odpeljali Jinovi pajdaši na Novega leta dan ponoči v gozd in ga tam

Čončka!

Pojdi k našemu trgovcu ter mi prinesi Mirim čokolado za kuhinjo. Zapani si pa, da hočem samo Mirim čokolado, ki je dvakrat tako izdatna kakor druge vrste, pri tem pa še dosti boljše. Izvrstno učinkuje na naše zdravje in razpoloženje. Kuhanje z njo je veselje.

hudo pretepli. Ko je zahtevala policija, da se pojavi svetnik na sodišču, je sporočil, da bo leha. Policija pa se ni upala v njegovo palačo, ki šteje 300 sob in nebroj hodnikov, kjer se človek kar izgubi. Angleška izdaja «Nici-Nici» imenuje to palačo «hareem in zavetišče tolovajev». Jino potroši mesечно za prebivalstvo svoje hiše, katerega tvorijo čuvaji in prijatelji, do 5 tisoč jenov mesečno. V nasprotju z ruskim kmetavsom Rasputinom pa je Jino zelo izobražen, posebno v verskih stvarih. Uživa baje tudi velik vpliv na dvoru ravno ker je potomec stare duhovniške rodbine.

× Če jo bodo še dalje jezili... Svetovnoznana operna pevka Marija Jeritza, ki je imela pred par dnevi na dunajski operi zet afera, tokrat z aistisko Olszewsko, ki je med predstavo pljunila za kulise proti primadoni in bila zato na mestu odpuščenja, je izjavila dopisniku nekega lista v Budimpešti, kjer gostuje te dni v več operah, da bo, ako jo bodo še dalje jezili, pobesala svoje stvari na Dunaju, šla v Budimpešto in postala Madžarka.

Filatelija

Organizacija naših filatelistov

To je naslov izbrnega članka v «Muzer Zig», ki dokazuje, kako neobhodno potrebna je nam osrednja organizacija, in pravi: Izkušnja je le preprosto pokazala, da so posamezna mala društva in klubi, kakršne imamo sedaj v Sloveniji, le lokalnega pomena in njihovo obstojno samo tako dolgo, dokler je njihovo vodstvo v delavnih rokah. Z ozirom na malo število svojih članov ne morejo dobiti niti stikov z velikimi menjalnimi klubi, niti z zvezami trgovcev z znamkami, zato tudi ne morejo trajno nuditi svojim članom potrebnih koristi, zato morajo s časom izbirati. Čisto drugače je pa, če so združeni v večji zvezi. Škoda bi bilo torej za lepe začetke k razširjanju filatelije, ki so se pokazali pri nas, če bi se nadalje hodili po takem potu. Zato je dolžnost vseh naših resnih filatelistov brezpogojno in z vsemi sredstvi delati za združitev vseh društev in klubov.

Ce bi pa proti volji večine filatelistov ne uspelo ustanoviti zveze vseh filatelistov Slovenije, bo posamezna društva in klube, če hočejo še nadalje obstati, prisiljena potreba v kratkem poslati zvezo z zagrebškim filatelističnim društvom, ker sami nimajo trajne življenske moči. S tem bi bil pa združen tudi konec samostojnih slovenskih filatelistov. Vzorov je dovolj, katerim je treba samo slediti, če nečemo biti vedno zadnji. Skrajni čas je že, ker je že tako mnogo zamujenega. S ponosom lahko trdim, da ima Slovenija najzanimivejše znamke, za katere nas vse dežele zavideajo in prihajajo tudi do celjave, kakor Borek v svojem zadnjem veliki gmenja, šele ko jih skoro nič več nimamo. Če bi imeli že prej zvezo, ki bi si bila znala pridobiti veljavo, ne bi bili zakladi naših znamk potovali v inozemstvo in mi bi ne bili naših dobrih stvari, katere deloma danes že zelo iščejo in marsikaterih že ni več mogoče dobiti, razmetali in tako obdržali milijone naših zemlji. Se vedno je pa čas, čeprav zamujenega ni mogoče več popraviti.

Zato tembolj upamo, da bo predlog splošno radostno sprejet in tudi izvršen v prosep kulturnega ugleda naše zemlje in v korist naše prikljubljene stroke ter razširjenje filatelije, na kateri vskimo, in vzgoje naraščajo, ki naj našo zemljo tudi na tem polju zastopa v kulturnem svetu.

Avtor je torej jasen dovolj in uverjen smi, da njegov dobro misljeni poziv ne bo našel gluhih ušes, saj je samostojnost naše filatelije najožje zvezana z ugledom in ceno naših znamk. Še je čas, da nasprotnik združitev dobro premislijo, če bodo mogli prenesti opravičeni oditi kot resnični škodljivci slovenske filatelije, ker bo močna slovenska filat. organizacija ustanovljena tudi proti njihovi volji in brez njih. Vendar z vso gotovostjo upamo, da bo nedeljski sestanek v Celju pokazal, kako vsi slovenski filatelisti složno ustanavljajo osrednjo organizacijo.

Na sestanek slov. filatelistov vabilo filatelisti krožki Maribor, Slovenjgradec, Škofja Loka, Kranj, Ljubljana in društvo «Orient» v Celju vse slov. fil. organizacije in njih člani s sledečim vabilom:

Vsled poziva mariborskega fil. krožka Vam uljudno sporočamo, da se vrši v nedeljo dne 7. junija t. l. ob pol 11. uri v Celjskem domu v Celju sestanek v svrhu priprave za osrednjo organizacijo slovenskih filatelistov.

Glavni namen organizacije je potrebna združitev vseh zbiralcev Slovenije brez omejitve njihove dosedanje društvene priпадnosti in avtonomije.

Z najuljudnejšo prošnjo, da odposlujete k sestanku čimveč pooblaščenih članov itd. slede podpisov vodij imenovanih krožkov in društev.

Ta važni sestanek, s katerim se prične gotovo nova lepša doba naših filatelij, se vrši ob tako pripravnem času, da je mogoče celo Gorenjem se z jutranjim vlakom odpeljati v Celje in se še zvečer vrniti dom. Na sestanku so dorodošči seveda vsi zbiralci, katerim so naše znamke pri srcu, ker morajo imeti pooblastila le oni udeleženci, ki bodo hoteli govoriti v imenu katerega društva. Zagotovljena je že tako številna udeležba, da sestanek gotovo ne bo potekel brez uspeha: sloge med vsemi organizacijami.

Mens sana in corpore sano

Želi vsaka pametna mati svojim otrokom 1924-4. V doseg tega mnogo pomembno dnevno en kozarec Radenske vode. Uvažujte presenetljivo analizo, vprašajte Vašega zdravnika.

Varstvo interesov zbiralcev. Tudi v filateliji se na žalost pojavljajo slučaj, da se med poštno zbiranje vrinejo taki, ki bi na škodo drugih radi obogatili svoje zbirke in žepo. O takih osebah vodijo vse večje organizacije točno evidenco in črne liste. Ker je ta evidenca tudi pri nas potrebna, je «Kolektor» začel voditi poseben protokol, iz katerega se bodo zbiralci vedno lahko poučili o nezanesljivih tovarših. Vodstvo «Kolektorja» zato prosi vse filateliste, naj mu sporoče vse slabe izkušnje pri menjanju in nakupu ter prodaji znamk v tu- in inozemstvu, seveda z dokazi, ker je za poslano poročilo vsak sam odgovoren. «Kolektor» bo te podatke vodil pod najstrožjo diskrekcijo in dajal informacije ter na zahtevo tudi posredoval. Dopisi na «Kolektor» v Kranju.

Falzifikati bosanskih znamk. Neki avstrijski trgovec je prinesel v Zagreb bosanske znamke iz leta 1900, rezane po 1, 2, 3, 5, 6, 10, 20, 25, 30, 40, 50 vln. in 1, 2, 5 kron, katere je pa trgovec Weiss takoj spoznal za precej nerodne falzifikate. Ker je pa trgovec trdil, da so te znamke del ostanka in jih je prežekusil Riedl na Dunaju, jih je vendar v Zagreb nekaj prodal in belim odkuril. Falzifikati so tiskani na belem, tankem papirju dveh vrst brez filigrana, gumi je popolnoma bel in čisto drugačen kot pri originalnih in originalnih ponovnih tiskih, najbolj značilna je pa barva, posebno pri vinarških, in pri vrednostih po 2, 3, 30 in 40 vln. je tisk nenavadno bel. Ker bi falzifikati, ki baje izvirajo iz Belgije, prav lahko prišli tudi k nam, opozarjamo, da je g. Weiss falzifikate pokazal Riedlu na Dunaju, ki jih pa ne smatra za pristne, kot je lagal trgovec, temveč jih ima v svoji zbirki falzifikatov. «Zagreb» Tagblatt, iz katerega smo to včerajšnji obeta obširnejše poročilo, katerega pa po šestih tednih še ni objavil.

Konec «modre Pokucije» je sila skromen. Kot odškodnino za izgubljeno znamko je trgovec Marbach dal lastniku drugih znamk v vrednosti okrog 12000 dinarjev.

Vendar je najboljši!

Van Kaster kakao

Mladinska priloga

binkoštnega 'Jutra'

N. S. Gurnilov:

Sudan

Ah, gotovo pregluho ropoče danes zjutraj boben zamorcev s krokodilom: m usnjem napetim, večje molijo danes preglasno na skalovju ob nubijskem Nilu ker premočno srce mi utripa, kri mi vre in oči se temnjajo. Vidim v sanjah pristan in množico, slišim krik temnopoltih mornarjev. Morje peni vesele valove, a za njim so soteske Dar — Fora, drevoredi dobrih Kordofana in veliko vodovje Bornu.

Solnčna mesta so kakor zakladi ki so skriti v zelenih brlogih, in sredi njih kakor roke grozeče proti nebu štrle minareti. A na prestolih iz slonovine kakor more stoletne, svečano poglavarji in kralji sedijo. Poleg vsakega lev je priklenjen in mežika s privzdignjeno glavo in človeško kri z brk obližuje. Poleg vsakega ustnic — debelih mastne polti, igra se s sekiro rabelj v srjaci kričeče — rudeči ki je črn ko vladarjeva vest. Sužnje pelje pred njimi trgovec in ponosno blago razkazuje. Vsi ljudje v težkih jarmih ječijo, njih oči se belijo na solncu. Iz puščave prijašejo knezi z nizi biserov v turbarih svojih. Dolgo nojevo perje se žblje z glav njih konj, ki se vpenjajo vroče. In ošabno gredo tam Francozi vsi obriti in v beli obleki, v žepu nosijo liste s pečati — se privzdignejo kralji Sudana na prestolih ko vidijo jih.

A okrog na širokih planjavah, kjer zakrivajo trave žirafa, vstvarja angel mogočnega Boga v senci plašča srebrnih peroti pravo sliko nebeškega raja, razprostrl je tam senčnate gaje iz bohotnih mimos in akacij, je po klancih vsadil baobabe, v drevored pragozda, ki hladni so in svetli ko grško svetlišče mnogovodne napeljal je reke in v mogočnem zanosu navdušen ustvaril je tiho jezero Čad.

Se nato je nasmešnil ko deček ki si zamislil zabavno je šlo ter je zbral tu nikjer nepoznane čudne ptice in čudne živali. Vzel je barve od zarje v puščavi in je papigam perje pobarval. Slonu dal je dva zoba belejša od oblakov afriškega neba, leva z zlato odel je obleko, leoparda odel pa je s pestro, dal je rog ko jantar nosoročju in gazeli — dekliske oči pa je šel na oddaljene zvezde da jih bo menda tudi pobarval. Zver živi, kot ji Bog je določil. Se ob vodi vsi zbirajo skupaj, ne vedo, da so divno prekrasni, da nikjer se jim sličnih ne najde, in ne ve tega tudi ta lovec ki se skriva v ognjenem poldnevnu in grmu s svojo strupeno puščico in kriči nad zverjo ustreljeno

kadar pleše ples srečnega lovca in odnese vladarjem Sudana dragoceni zaslužen plen.

Toda večesih združujejo stepne prebivalce veliki požari, dnevi, kadar po vetru leteči siv pepel omrači tudi solnce, po ravninah plameni vršijo ko nevidena zver rdeče dlake. Takšen dan — to je praznik bobneči ki ga Satan prijazen napravi Dami smrti in sestrici Grozi! Ni mogoče spoznati človeka med množico, ožganih, rjovečih ki se suvajo z zobom in rogom, ki vsi mislijo eno: goril!

Se mračni. Zdaj oko ne razloči barvnih niti na belih pasovih. To je znak, da moslem je obvezan pred Alahom obraz svoj umiti: en z vodo, če je v gozdu nad reko, drugi s peskom v brezvodni puščavi. In od golih čeri peskovitih vedno burnega Rdečega morja do zelenih in s peno pokritih gred valov v oceanu atlantskem moli vse. Mir zavlada v Sudanu in nad njim, velikanskim otrokom, — o, verujem! — naklanja se Bog.

N. A. Nekrasov:

Čebele

Med sem in kruh ti na mizo postavil je! Jaz pa ti o čebelah bom pravil!

Letos preveč so se vode razlile, kmalu bi bila povodenj pri nas. Suha ostala je le naša vas tja do vrtov, kjer čebele so bile. Reve povsod so od vode obkrožene, vidijo daleč livado in gaj, prazne — zletijo, domov pa nazaj nesejo tovor in vse so ogrčene. Manjka čebelicam sile. — Gorje! Mnogo jih v vodi utonilo je. Tonejo delavke! To ti je žalost! Mi se v zadregi ničesar ne zmislimo, da bi pomagali. Smo kot brez rok. Kaj pa se hoče od kmeta nerodnega. Končno dobimo človeka ugodnega. Menda poslal ga je Bog!

Slušaj kako so čebele se rešile! Tožil sem potniku, da smo ob med. «Vtaknite veje, da ne bi pot zgrešile.» On mi je dal ta nasvet!

Komaj zelene pripeljem veje, Komaj jih vtaknemo v vočo, takoj so že zvijačo razumele revice: vsaka je rada, da najde pokoj! vsaka uvidi, da ji je pomagano, sinček ti moj!

— Zdaj je voda premagana. Kaj je zato, da na vrtu nič ni: lahko letijo, kjer se zeleni. Vse je storila razumna beseda!

— Kmet je povest o čebelah končal «Naj bi popotniku srečo Bog dal!» «Zdaj brez medu ne ostanem seveda!»

— Deček medtem je kruh z medom pojedel, slišal je kar mu je oče povedal in za popotnika nizek poklon Bogu Gospodu storil je še on.

L. N. Tolstoj:

Kako se sem se naučil jahati

Ko sem bil majhen, smo se vsak dan učili, le ob nedeljah in praznikih sem se z brati igral in hodil na sprehod. Nekoč je rekel oče: »Starejši dečki se morajo učiti jahati. Naj gredo v jahalnico.« Jaz sem bil izmed vseh bratov najmlajši in sem vprašal: »Ali bi se jaz tudi lahko učil?« Oče je rekel: »Padel boš.« Prišel sem ga prositi, da bi mene tudi dal učiti in sem se skoraj zjokal. Oče je rekel: »No dobro, tebe bomo tudi učili. Samo pazi! Ne joči se, če padeš. Kdor ne pade nikdar s konja, se nikdar ne nauči jahati.«

V sredo, so nas peljali vse tri brate v jahalnico. Šli smo skozi velika vrata po stopnicah. Od tam smo prišli na mali balkon. Pod balkonom pa je bila zelo velika zoba. Mesto noda je imela soba pesek. V tej sobi so jahali gospodje, gospe in ravno takšni dečki kakor mi. To je bila jahalnica. V jahalnici ni bilo posebno svetlo, dišalo je po konjih in se je slišalo, kako pokajo z biči, kričijo na konje, konji pa suvajo s kopiti v leseno ograjo. Od kraja sem se prestrašil in nisem mogel ničesar razločiti. Potem je poklical naš sluga konjarja in rekel: »Dajte konje temle dečkom. Učili se bodo jahati.« Konjar je rekel: »Dobro.«

Nato me je pogledal in rekel: »Ta pa je še premajhen.« Sluga pa je rekel: »Obljubuje, da se ne bo jokal, če pade.« Konjar se je nasmešnil in odšel.

Pripeljali so tri osedlane konje. Slekli smo plašče in šli po stopnicah v jahalnico. Konjar je držal konja na udi, bratje pa so jahali okrog njega. Od kraja so jahali v koraku, potem pa v trabu. Nato so pripeljali malega konjička rjavca s pristrizanim repom. Ime mu je bilo Cekinček. Jezdar se je zasmejal in rekel: »No junak, vsee se.« Bil sem vesel, obenem pa sem se bal, pa se potrudil, da ne bi tega nihče opazil. Dolgo sem poskušal vtakniti nogo v streme, pa ni šlo za nobeno ceno, ker sem bil premajhen. Takrat me je vzel konjar v naročje in me posadil. Rekel je: »Gospod pa ni težak, kako kilo tehta, nič več.«

Od kraja me je držal za roko, toda videl sem, da bratov niso držali in sem prosil, naj me spusti. Rekel je: »Ali vas ni strah?« Zelo sem se bal, toda rekel sem, da me ni. Bal sem se največ radi tega, ker je vedno strigel Cekinček z ušesi. Mislim sem, da je na me hud. Konjar je rekel: »No, le pazite, da se ne boste zvrnili!« Pa me je spustil. Od kraja je Cekinček samo korakal in jaz sem se strumno držal. Toda sedlo je bilo polzko in sem se bal, da bom zdrsnil. Konjar me je vprašal: »No, ali še trdno sedite?« Rekel sem mu: »Sedim trdno.« »No zdaj pa v trab!« in je tlesnil z jezikom.

Cekinček se je spustil v droben trab, da me je metalo sem in tja. To-

da bil sem vedno tih in sem se potrudil, da ne bi zdrsnil v stran. Konjar me je pohvalil: »Glej ga junaka, dobro gre!« To me je jako veselilo. Ta čas pa se je pridružil konjarju tovariš, prišel je z njim govoriti in konjar me ni več gledal.

Nenadoma sem občutil, da sem nekoliko zdrsnil v sedlu v stran. Hotel sem se naravnati, pa nikakor ni šlo. Hotel sem zakričati naj ustavijo konja, toda tega me je bilo sram, pa sem molčal. Konjar me ni gledal. Cekinček je še vedno tekkel v trabu. Zdrsnil sem še bolj v stran. Pogledal sem konjarja, ali mi ne bo pomagal, toda on je še vedno govoril s tovarišem in venomer ponavljal, ne da bi me pogledal: »To ti je junak!« Bil sem že čisto na kraju sedla in sem se zelo bal. Mislim sem, da bom izgubljen. Vendar pa me je bilo sram kričati. Cekinček me je vnovič pretresel, zdrsnil sem in padel na tla. Takrat se je Cekinček ustavil, konjar se je okrenil in videl, da me ni več na konju. Rekel je: »Oje! Padel je moj junak!« In je stopil k meni. Ko sem mu rekel, da me nič ne boli, se je zasmejal in rekel: »Otroško telo je mehko.« Jaz pa se bi bil rad zjokal. Prosil sem ga, naj me posadi zopet na sedlo, pa me je dvignil gor. Pa vendar nisem več padel.

Na ta način smo se vadili v jahalnici dvakrat na teden. Kmalu sem postal dober jahač in se nisem bal ničesar več.

K. Balmont:

Vila pri delu

V gradu vile zbrane so žužki in mušice, prej pa se napili so makove medicine.

In pričel se je nered v pajkovi dvorani, kakor da so gostje v kleti, ne v palači zbrani.

Vsi tožarijo, da mak z vinom roso meša, da še padli bodo vznak, ker jim zdravje peša.

— Me razžalil je komar, — se pritoži muha, — nikdar mu ni mene mar! — joče se staruha.

Vila reče: »Čakaj ti! Kdo mi tu razgraja! Kreg neznošen in smeti, vse to mi nagaja. —

Pajku reče, naj takoj ves mrčes nažene in na veje še nočjo nove mreže dene.

In obeša pajek vnet novo pajčevino, vila gre pa roso šlet v makovo dolino.

Huda mati.

Mati starka je kregala paglavca, naj se ne hodi v reko kopat. — »No, pasji sin, pazi če utoneš, mi ne priidi domov. Ti bom glavo odtrgala.«

A. K. Tolstoj:

Libeli

Nad virom ob sklonjeni ivi, kjer poldan poleten je vroč, tam kačji pastirji šaljivi razpredeje ples svoj pojoč.

Otrok, če pogledaj bistreje, če hočeš boš letal še ti! Le stopi, le stopi hitreje, če mati ne spi, ne pusti!

Glej, bilka pod nami trepeče, prijazen in topel je zrak, perotke so steklo bleščeče, plav hrbet je kamenček drag.

Zapojemo tebi v veselje, si davno že ljubljenec naš... Breg zložen k tolmunu te pelje, lep posek na dnu tam imaš!

Hudič in vojakova duša

Sedel je vojak v jarkih, celo jesen, celo zimo, in stožilo se mu je po domu. — »Če bi me le hudič tja zanesel!«, reče. »da vsaj vidim, kako je doma!« Hudič je bil takoj tu. »Ti si me zval, Koroljev?« — »Zval sem te, rad bi šel domov. Vsaj za teden dni.« — »Prosim, tudi za tri tedne,« se je hudič razkoračil, »samo dušo mi daj v zameno.« — »Kaj pa bo z mojo službo?« »Jo bom jaz opravil za te.« In sta pogodbo sklenila, vojak in hudič. Vojak bo doma živel prvi, drugi in tretji teden, hudič pa bo ta čas v jarkih sedel. »No sleči se,« reče hudič. Vojak sleče plašč, odloži kapo in izroči hudiču tudi ruško. Kakor bi trenil, je bil doma.

Hudič pa se je opasal z jermeni, kakor je to razumel in se vlegel s puško v jarek. Ni bil vajen tega posla, mislil je, da bo nekako šlo, a mu je primrznil rep k zemlji že prvo teden. Vlekel je, vlekel in komaj je odtrgal. A kaj se hoče, služba je služba! Pa lačen je tudi. Navadil se je potikati s pijanci po krčmah, tu pa ni nobene krčme. Pa še sam ne ve, kaj mu vse prihaja na misel. Vest hudiča seveda ne peče, a vendar ko so jih poslali v napad z la-

A. P. Čehov:

Beloglavec

Lačna volkulja se je zbudila, da gre na lov. Njeni volčiči, vsi trije, so trdno spali stisnjeni vkup in so grel drug drugega. Oblizala jih je in šla.

Bil je še spomladanski mesec marec toda ponoči so pokala drevesa od mraza kakor decembra in če si iztegnil jezik, te je takoj močno zaskledlo. Volkulja je bila rahlega zdravja in domišljjava, stresla se je pri najmanjšem ropotu in vedno se je bala, da ne bi prišel kdo v njeno odsotnosti k mladičem. Duh človeških in konjskih stopinj, štori, zložena drva in od gnoja temna cesta, vse to jo je strašilo. Zdelo se ji je, kakor da stojijo za drevesi v mraku ljudje in cvilijo nekje za gozdom psi.

Ni bila več mlada in njen voli je postal slab, tako da je imela včasih lisičjo sled za pasjo. Marsikdaj je celo zgrešila pot, ker jo je zapeljal voli, kar se ji ni pripetilo nikdar v mladosti. Ni napadala vsled slabega zdravja telet in debelih jarcev kakor je to delala poprej. Že od daleč se je izogibala konjem z žrebeti. Živela je od same mrhovine. Le redko in

samo spomladi se ji je posrečilo jesti sveže meso če je zasledila zajko in ji odvzela mladiče ali pa če je spiezala v kmečki hlev, kjer so bila izgnjeta.

Kake štiri kilometre od njenega brloga je stala ob velikih cesti koč. Tam je živel čuvaj Ignat, 70 leten stariček, ki je neprenehoma kašljal in se pogovarjal sam s seboj. Ponoči je navadno spal, podnevi pa se je potikal v gozdu s puško enocevko in živžgal zajcem. Gotovo je bil nekoč mehanik, ker si je vsakokrat zaklical predno se je ustavil: »Stroj, stoj!« in »Polno paro!« predno je šel naprej. Spremljala ga je velikanska črna psica bogve kake pasme, z imenom Murka. Če je stekla predaleč naprej, ji je vselej zakričal: »Stroj, nazaj!« Včasih je prepeval, zraven pa se je močno zibal pogosto padel (volkulja je mislila, da je to vsled vetra) in je kričal: »Skočil s tira!«

Volkulja se je spominjala, da se je pasel poleti in v jeseni okoli koč jarec z dvema ovčama. Ko je tekla pred nekoliko dnevi mimo koč, se ji je zdelo, da sliši meketanje v hlevu. Ko se je sedaj bližala koči je tudi mislila, da je že marec in da morajo biti vsi seki ob tem času v hlevu

junčki. Mučil jo je glad. Mislila je, kako hlastno bo požirala jagnje in od teh misli so ji šklepetali zobje, oči pa so se svetile v temi kakor dve lučki.

Ignatova koč, njegova drvarnica, hlev in vodnjak so bili obdani z velikimi sneženimi zameti. Bilo je tiho. Murka je menda spala poleg drvarnice.

Volkulja je splezala po zabetu na hlev in pričela grebsti z gobcem in šapami v slamnato streho. Slama je bila mehka in preperela tako, da bi bila volkulja skoraj padla skozi. Nenadoma pa ji je oplazila gobec topla sapa, ki je dišala po gnoju in ovčjem mleku. Spodaj je nežno zameketalo jagnje, ki ga je zabele. Volkulja je skočila v luknjo ter je zadela s spretnimi šapami in prsi v nekaj mehkega in toplega, menda ob jarca. Nekaj je nenadoma zavillilo, zalajalo in zatulilo s tenkim tresočim se glasom, ovce so se stisnile k steni, preplašena volkulja pa je zgrabila prvo, kar je prišlo pod zobe in se je pogrnala ven...

Tekla je in napenjala vse moči. Ta čas pa je že tulila na vse grlo Murka, ki je zavohala volka, so kodakale prebujene kokoši, Ignat pa

pa je stopil ven in kričal: Polno paro! Strojvodja žvižgal!

Žvižgal je zraven, kakor lokomotiva in potem kričal: ho-ho-ho-ho! In ta šunder je ponavljal gozdni odmev.

Ko je vse to polagoma utihnilo, se je volkulja nekoliko pomirila in pričela opazovati, da je njen plen, ki ga je držala v zobeh in vlekla po snegu, bolj težak in nekoliko bolj trd, nego so navadno jančki ob tem času... Dišal je tudi nekako drugače in so se čuli neki čudni glasovi... Volkulja se je ustavila in položila svoje breme na sneg, da bi se odpočila in pričela trgati meso.

Nenadoma pa je s studom odskočila. To, kar je prinesla v zobeh, ni bilo jagnje, temveč črno sčene debele glave in visokih nog, velike pasme, z isto belo liso čez vse telo, kakor jo je imela Murka. Po vedenju sodeč je bil to neotesanec, navaden kmečki kužek. Oblizal si je zmečkan ranjen hrbet, ter je pričel majati z repom in lajati na volkuljo, kakor da se ni nič zgodilo. Volkulja je zarenčala kakor pes in se spustila v beg. On pa se je spustil za njo. Volkulja se je obrnila in zašklepetala z zobmi. Pes pa se je v zadregi ustavil, potem

pa menda presodil, da se volkulja z njim igra. Stegnil je vrat v smeri proti koči in pričel glasno, veselo lajati kakor da bi vabil svojo mater Murko, naj se pride igrati z njim in z volkuljo.

Že se je svitalo. Volkulja se je plazila proti domu skozi goste trepetlike. Lahko je bilo razločiti vsako drevce. Ruševci so se prebujali in pogostoma so zleteli lepi petelin, ki jih je preplašilo nevidno skakanje in lajanje kužka.

»Čemu neki teče za menoj?« je mislila jezno volkulja. »Ali hoče, da ga požrem?«

Stanovala je z volčici v negloboki jami. Pred kakimi tremi leti je izruvala nevihta s korenino vred star visok bor in tako je nastala ta jama. Sedaj je ležalo na dnu staro listje in mah, zraven pa so se valjale kosti in rogovi, s katerimi so se igrali volčiči. Ti so se že zbudili in postavili v vrsto. Bili so zelo podobni drug drugemu, stali so na robu jame ter migali z repi in gledali prihajajočo mater. Ko jih je sčene zagledala, se je ustavilo bolj daleč in jih dolgo opazovalo. Ko pa je videlo, da ga mladiči pazno ogledujejo, je zalajalo na njih jezno kakor na tujce.

joneti — težko vzdiguje roko, kakor da bi se mu ljudje smilili. Minil je teden, zdelo se mu je, da je preteklo celo leto. Malu je dobil hudič uši, brada pa mu je zrastle ta-akšna, da je groza videti. Sedi hudič v jarkih, zmruže in z zobmi sklepeta. Zmislila se je sicer vraga nekada dobra duša in poslala hudiču v jarek za voček tobaka. Navezal si ga je hudič na ran, a ni bilo nič boljše.

Končno je potekel rok za vojaka. Poslovil se je od domačih. «Ni mi več mogoče ostati doma. Zbogom!» reče in zleti zopet v jarek. Hudič pa, komaj je ugledal vojaka, je že vrgel raz sebe uniformo. — «Naj vas vrag pobere,» reče «z vašo vojaško službo! Kako morete to prestopiti?» In zdirla na vrat na nos iz jarka ter pozabi celo na vojakovo dušo.

Zračni gradovi.

Reven kmet je šel po ravnem polju, zagledal je pod grmom zajca, razveselil se je in rekel: «No, zdaj bom lahko bogat. Vlovil bom zajca in prodal kožo. Za ta denar kupim svinjo, ta mi bo vrgla dvanajst mladičev. Prasički bodo zrastle, pa mi zopet prinesejo vsak po dvanajst mladit. Te bom zaklal in napolnil s hrambo z mesom. Meso seveda prodam, za iztrženi denar pa si zgradim hišo in se oženim. Imela bova z ženo dva sina: Vasjka in Vanjka. Sina bosta orala, jaz pa se bom vsedel gosposki k oknu in delil povolja: «Hej, vidva otroka,» bom zaklical. «Vasjko in Vanjko, naj nihče od vaju ljudi preveč na delu ne preganja! Vidi se, da nista bila sama revna!» Kmet je pri tem tako glasno vpil, da se je zajec prestrašil in utekel, hiša pa je šla z vsem bogastvom, z ženo in otroci.

Zvit bedak.

Vaški fantje so prestrašili bedaka ponoči, drugi dan pa so se mu smejali. — «No,» reče bedak, «le zahvalite Boga, da je bila noč tako svetla, drugače bi vam bil eno zagodel.» — «Kakšno pa? Povej prosim!» — «Veste kaj: bil bi se — skril.»

Težko ime.

«Poslušaj Ivan,» reče graščak slugi, «koga pa si imel včeraj zvečer na obisku, da si tako pozno pristavil čaj?» — «To je bil gospod iz mesta, prosim, uradnik deželne vlade, ki potuje.» — «Kako pa se piče?» — «To pa sem pozabil.» — «Nekako ptiče ime je to, kakemu ptiču je podobno?» — «Srakoper,» vpraša gospod. — «Ne.» — «Vrabc?» — «Tudi to

ne.» — «Senica.» — «Zopet ne.» Ravno sem ga imel na jeziku, pa se ne morem spomniti. Čakajte... Vrbovec, Vrbovec, gospod! Komaj sem se domislil.» — «Ti si vendar rekel, da spominja ime na ptiča.» — «E, pa kaj mar ne sedi ptič nikdar na vrbi?»

Drag obed.

Trije kmetje so obedovali v gostilni in nato šli naprej. «Veste kaj fantje, meni se zdi, da smo predrago plačali naš obed.» — «No,» reče eden, «če sem tudi drago plačal, ni to bilo zaman.» — «A kako?» — «Ali niste zapazili. Komaj se je gostilničar obrnil, sem takoj zagrabil celo pest soli, pa kar v usta, kar v usta!»

Izdaten požirek.

Kmet je prodal prešiča na sejmu, šel je pit likof, pa ni mogel odnehati. Kupil si je kar štefan vina, pa ga je spil na dušek. To mu ni škodovalo. Kupil si je še pol litra, pa ni bil pijan. Nazadnje si je plačal še en požirek in ta ga je prevzel. Zdaj je pričel kmet tožiti: «Čemu sem plačal štefan in pol litra? Ne bi si rajše kupil kar naravnost požirek — tega bi imel takoj zadosti.»

Vrana in rak.

Vrana je letela čez morje, pa opazila, da pleza rak. Smuk po njem in ga je nesla v gozd. Tam je sedla na vejo in se spravila k dobremu koslu. Rak vidi, da je izgubljen in reče vrani: «Hej, vrana, vrana! Poznal sem tvojega očeta in tvojo mater, to so bili dobri starši.» — «Uhu,» je rekla vrana, ne da bi odprla kljuna. — «Pa tudi tvoje brate in sestre sem poznal. To so bili dobri ljudje.» — «Uhu!» — «Čeprav so tudi dobri bili, tebi vendar niso bili enaki. Zdi se mi, da na svetu ni pametnejšega od tebe.» — «Aha,» zakroka vrana, odpre široko kljun in rak pade nazaj v vodo.

Ruske narodne uganke

Kdo je to? Ni čevljar in krojač tudi ni, v ustih pa ima ščetino in v rokah škarje. (Rak.)

Kakšna žival je najbolj huda? (Huda žena.)

Kakšna družba je to? Celo noč je igrala, pa ni nič zaigrala, temveč zaslužila? (Godci.)

Za kaj si škof kupi klobuk? (Za denar.)

Ali je mogoče, da bi šel dež dva dneva zaporedoma? (Ne, vmes je noč.)

Šli so skupaj z et s taščo, mož z ženo, mati s hčerko, pa še mati s hčerko, pa stara mati z vnukinjo, pa še hčerka z očetom. Koliko jih je bilo? (Samo štirje.)

Kaj je boljše nego 100 Din? (200 Din.)

Cel dan razbija, pa nič ne pokvari. (Nihalo.)

Kdo gre v kopel čisto črn, a pride ven rdeč? (Rak.)

Čimbolj skačem, tembolj se debelim. (Vreteno.)

Krpa na krpi, a igle ni bilo zraven. (Zelnata glava.)

Okrogla in mala stvarca, obesiti se ne da, na mizi pa tudi ne stoji. (Jajce.)

Za cel svet šivam, sama pa sem gola. (Igl.)

Na oknu je mačka, tudi rep ima kakor mačka, a vendar ni mačka. (Maček.)

Ima jezik in ušesa, a ničesar ne sliši in nikogar ne razume. (Zvon.)

Leži telo, glave ni, vrat pa je cel. (Steklenica.)

Je višje nego konj in obenem je nižje nego pes. (Sedlo.)

Hodi brez nog, rokavi so brez rok, usta pa brez besed. (Reka.)

Ko leti — molči, ko leži — molči, ko pa umira — zakriči. (Sneg, ki se tali na ognjišču.)

Niso živi, pa vendar skačejo, nihče jih ne prižge, pa vendar gorijo. (Divji ognji na močvirju.)

Pozimi pogreje, spomladi gni, poleti umira, jeseni oživi. (Sneg.)

Česa ni mogoče pregnati iz hiše? (Prah.)

Sedi ženska na tleh, z rokama mahaja, poje veliko, ljudje pa so s tem siti. (Mlin na veter.)

Niti morje, niti zemlja, ladje tu ne plovejo, hoditi pa se ne da. (Močvirje.)

Ravna cesta, lesen konj, vozi brez hrane, le nos obrača. (Coln.)

Šale in uganke

Kakšen del naše obleke je najstarejši? (Copata, ker je bil že Adam pod Evino copato.)

Kdo je imel hudo slano ženo? (Lot.)

Znani francoski politik Thiers je imel več sinov. Koliko jih je bilo? (Rešitev je v njegovem imenu.)

(Thiers pomeni francosko tretjina, žena pa je vedno moževa boljša polovica, torej polovica ene tretjine, to je ena šestinka. Otroci so dediči obeh staršev, torej veljajo

— Rodbina cela velja kot enojka, Mož in žena tvorita njeno polovico, druga torej ostane = 9. — Thiers je imel devet sinov.)

Ali je zmožen vrabec bolj hitro jesti zrno ovsu nego kljuse? (Vrabc pač ni v stanu jesti kljuse.)

Če težko nosi — lahko gre, če pa odloži breme — se takoj ustavi. (Stenska ura z uteži.)

Kdo govori vse jezike? (Odmev.)

Kakšen ogenj ne žge? (Naslihan.)

Iz kakšne posode se ne da niti piti niti jesti? (Iz prazne.)

Prvi zlog bivam le redko, gospoda, tega mi pač ne privošču usoda. Drugi zlog bila je grška kraljična, krava postala je reva dotična. Vse skupaj je v modo veliko prišlo, pošta zahteva zanj davek celo. (Rad-lo.)

Jaz sem žival; če mi izmenjate glavo — bom škatlja, če pa drugo, bom položaj telesa. (Koža — doza — poza.)

Beseda, ki jo imam v mislih, pomeni ime mogočne angleške trdnjave. Če jo boš ponovil, a ne boš bral srednjega zloga in če dodaš še en samoglasnik, dobiš godalo. (Di-bral-tar.) (Di-tar-a.)

Zemljepisna uganke.

1. Mesto na Poljskem s petimi črkami.

2. Ruska reka s tremi črkami, pritok še večje reke.

3. Angleško mesto s šestimi črkami.

4. Visok kraj s štirimi črkami.

5. Del sveta s štirimi črkami. — Začetnice tvorijo ime velike ruske reke. (Vilna, Oka, London, Gora, Azija — Volga.)

Čudotvorna košarica

Ruska narodna pripovedka.

Ubogemu Gliši ni šla nobena stvar izpod rok. Pognal so ga iz njegove zadnje službe, ker je gledal pregloboke v kozarec. Zdaj ni imel niti počenega groša v žepu. Zena in deca so bili lačni kruha, in Gliša je šel med drvarje. Podal se je v gozd, katerega so se ostali drvarji ogibali, ker so bili v njem zli duhovi. Ali Gliša ni bil mar za te govorice in je marljivo sekal drva.

Nekega dne začuje čudno hrzanje; bilo je glasno kakor hrzanje konja; neko čudno javkanje, tulenje, ječanje. Naglo se okrene in opazi ogromnega črnega človeka.

Ubogi Gliša dvigne sekuro, da se brani. «Kaj delaš v mojem gozdu?» zavpije orjak; pilne v sekuro in ta odleti kakor mušica.

«Joj, moj dragi — dobri velikan,» zavjaka Gliša in pade pred njim na kolena. «Ne stori mi nič žalega. Ne bi bil prišel sem, ali v drugih gozdih me ne trpijo drugi drvarji. Prišel sem semkaj, ker nimajo moja deca in žena niti skorjice kruha pri hiši. Usmili se me!»

Orjakovo lice se umiri. «Vi ljudje ste me često nalagali in varali, ali tebi hočem še enkrat verjeti. To pot ti oprostim, ali da ne stopiš nikoli več v moj gozd.» To rekoči, seže z roko v ogromno vrečo, ki jo je imel s seboj.

«Tu imaš košarico, ona vas bo otela od glada. Čim izgovoriš košarico, odprsi se, se bosta pojavila dva moja služabnika in ti pripravila jedila, ki si jih želiš. Ali to skrivnostno zadrži samo za sebe.» S solzami v očeh se Gliša zahvali orjaku in steče domov. Če tudi ni verjel v čudeže, ker so mu pravili, da prebivalo v tem gozdu sami zli duhovi, je bila košarica vredna vsaj en tolar, ker je bila spletena iz najlepšega glasov.

Prišedi domu, je hotel najprej sam spoznati moč čudotvorne košarice in jo je pobžljal na mizo.

«Košarica, odprsi se!» reče z drhtečim glasom.

V istem trenutku skočita iz nje dva črnca, priklonita se pred Glišo in vprašata:

«Kaj zapove najni gospodar?» Gliša je moral od strahu priti najprej k sebi, potem pa je rekel:

«Donesi mi mesa, sira, masla, kruha in vrč vina.»

Služabnika sta izginila in prinesla takoj vse.

«No, zdaj pa mi dajta še eno sladko potico, za mojo ženo in črešnji in slaščice za mojega sina.»

Služabnika izgineta in se vrneta takoj z zapovedanim. Gliša se domisli tedaj, da zli duh ni lagal. Od veselja začne skakati po sobi, pokliče ženo in sina. Čim stopita ona dva v sobo, ne vprašata niti odkod so vse te dobrote, ampak sedeta in poljesta takoj vse v najboljsem razpoloženju. Gliša zdaj ni bilo treba delati; vsak dan se je zapri v svojo sobo, dal si prinašati jedila od služabnikov in živel srečen in zadovoljen. Tako je to trajalo nekaj časa.

Njegova žena je gledala na vse te darove, ali naenkrat jo je začela mučiti radovednost: ni dala miru svojemu Gliši, dokler ji ni odkril skrivnosti. «Ali da ne zineš niti besedice o tem,» reče ji Gliša potem, ko ji je izdal tajnost.

«Naše sosedje bodo gotovo kaj izkicali o tej stvari.»

Zena v resnici ni nikomur rekla besedice, skrivnost jo je neprestano mučila. Ko je prišel nekoč na obisk neki njen zelo bogat sorodnik, se je tudi ona hotela postaviti in je izbrbljala vso skrivnost. Seljak pa ji reče: «Gliša je našel to košarico na mojem zemljišču. To, kar je najdeno v mojem gozdu, je moja last. Takoj mi jo izroč, sicer bo vama obema huda preda.»

Zena ni smela poklicati obeh orjakovih služabnikov in je morala košarico izročiti. Ko je prišel Gliša zvečer domu, mu je v obupnem joku povedala, kaj se je zgodilo. V hišo sta se vrnila zopet beda in pomanjkanje in Gliša je moral slednjič zopet v gozd, da si s sekanjem drv prisluži skorjico kruha. Ker ga drugi drvarji niso marali, se je

odločil, da gre zopet v začarani gozd. Pride tja, ali jedva zamahne s sekuro, zasliši stokanje, hrzanje javkanje in rjovenje. Ves prestrašen se okrene in zapazi vlikana, ki se je ves penil od srda.

«Kaj ti nisem zabranil, ničvrednež, da prideš v moj gozd? Ali je to tvoja zahvala za moje darilo, ki te je rešilo bede?»

Gliša se je tresel kakor šiba na vodi in ni mogel izpregovoriti besede.

«Zdaj moram umreti!» zavpije velikan.

«Ah, dragi, dobri in plemeniti moj velikan, povedati ti hočem, kaj se mi je dogodilo z darilom, je lečjal Gliša. In povedal je vse po vrsti, kako in kaj je bilo s košarico.

«No, takšni ste vsi, človeška sodrga,» se zlobno nasmeje velikan. Ostal pa je miren, kakor da ga je dirnila usoda ubogega Gliša.

«Dobro, odpuščam ti to pot. Pozabili hočem, da si me prevaral in še enkrat ti bom pomagal. Tu imaš košarico, udari z roko ob roko in reci: «Odprsi se, košarica!» a ostalo boš videl.»

O, kako se je razveselil ubogi Gliša! «Hvala ti, stokrat hvala, dobri velikan! Nikoli več ne pridem v tvoj gozd,» je vpil Gliša ves blažen.

Duh izgine tako brzo kakor je prišel. Gliša pa ostane sam s košarico. Bil je zelo gladen in ni hotel čakati, da bi prišel domu. Spusti košarico, udari z dlanjo ob dlan in reče: «Odprsi se, košarica!»

Košarica se odpre in dva črnca skočita iz nje. Gliša hoče zavpiti, ko zgrabita onadva za šibe in mu začeta strotiti kožo. «To ti poklanjamo zato, ker nisi držal besede!» sta vpila, pretepajo ubogega Gliša. Nazadnje sta ga ustupila in izginila. Ves nabunkan je Gliša obležal na tleh.

Cez nekaj časa je šla za njim v gozd tudi njegova žena Maša. Ko ga je videla ležečega in košarico kraj njega, je takoj pomislila, da mu je dal velikan novo košarico in da se je Gliša malo preveč napil in obležal.

«O, lenoba ti malopridna,» je zavpila žena, «tukaj ležiš kakor klada, sit in pijan in ne misliš na svoje gladno dete in na ženo. Daj mi kaj sem košarico, da se tudi jaz poslužim.»

Jedva je izgovorila Maša čarobne besede, sta skočila dva črnca iz košarice s šibami v rokah in jo začela neusmiljeno pretepavati. Maša se je drla kot blazna, ali nič ji ni pomagalo. Ko sta jo dobro naščakala, sta služabnika izginila.

Med tem se je bil oni bogati seljak odločil, da preizkusi čudotvornost košarice. Zapovedal je dvojici služabnikov, da mu nabavita za večerjo najboljše jestvino. Na večer je povabil vse svoje prijatelje in znanca na bogato večerjo. Gosti so prišli, tujdi pa so se, da iz kuhinje nič ne diši. Sedli so za prazne mize in niso se mogli načuditi, da ni na njih nobenih jedil. Bogati seljak je bil v drugi sobi s košarico, ne da bi ne izdal skrivnosti.

Tedaj prileti ves zasoplen Glišin sin Peter in reče, da mora govoriti z gospodarjem. Pustijo ga v sobo.

«Botrček, botrček, glejte, naš oče je dobil še večjo košarico. Gotovo je v njej še več služabnikov.»

«Daj sem, daj!» zakliče seljak, «tu vzemi to-le in nes ji domov!» Paglavci zabrega košarico.

In tedaj udari selja z dlanjo ob dlan in reče: «Odprsi se, košarica!»

Jedva izgovori te besede, ko se prikažeta dva črnca s palico v rokah, ki začeta strahovito mlattiti in nabijati debelega seljaka. Ta se jame dreti na ves glas, in gostje jo popihajo, ko vidi, kako bunkata oba služabnika njih domačina.

«To je za tvojo grabežljivost,» mu rečejo, ko sta ga dobro premikastila. Ko sta že davno izginila, je seljak še vedno ležal na tleh. Dobro si je zapomnil ta nauk.

Gliša in Maša pa sta postala pametnejša. Takoj sta se preselila drugam, kjer ju ni nihče poznal. Njun Peter pa je postal vrl delavec in ni potreboval košarice, ker si je služil vsakdanji kruh s svojimi marljivimi in prizadevnimi rokami.

Postalo je že svetlo in pokazalo se je solnce. Zalesketal se je okoli sneg, sčene pa je vedno stalo bolj daleč od jame in neprestano lajalo. Volčiči so sesali mater in jo suvali s šapami v suh trehuh, ona pa je gledala ta čas belo in suho konjsko kost. Mučilo jo je lakota. Od pasjega lajanja jo je pričela boleti glava. Najraje bi se vrgla na nepovabljene goste in ga raztrgala.

Končno se je sčene utrudilo in ohripelo. Razumelo je, da se ga ne boji in se niti ne zmenijo zanj ter se je pričelo plaho — sedaj čepé, sedaj v skoku — bližati volčičem. Sedaj ob dnevnih luči se je videlo vse razločnejše, kar kaže navadno na zelo neumnega psa. Oči so mu bile majhne, plave, brez leska, gobec pa je imel jako neumen izraz. Ko se je približal volčičem, je stegnil pes široko šapo, položil je na njih gobec in pričel:

— Muja, muja... uga-uga-uga!

Volčiči niso ničesar razumeli, toda zamahali so z repi. Sedaj je udarilo sčene s šapo enega volčiča po debeli glavi. Volčič mu je vrnil udarec istotako po glavi. Sčene je stalo z bokom obrnjeno proti njemu, ga je postrani pogledalo in vedno je

mahalo z repom, potem pa se je nenadoma spustilo v besen tek in naredilo več krogov po zmrzlem snegu. Volčiči so se vrgli za njim, sčene se je zvrnilo znak in molilo noge gor, oni pa so ga napadli vsi trije. Rečali so od veselja in soga pričeli grizti, toda le za šalo, ne da bi ga bolelo. Vrane so sedele na visokem boru, gledale so od zgoraj borbo in so bile jako vznemirjene. Postalo je živahno in veselo, solnce je pripekalo prav spomladansko. Petelin, ki so vedno letali preko po barji podrtiga bora so se svetili v solčnih žarkih kakor dijamanti.

Volkulje uničijo navadno deco lova s tem, da jo pustijo igrati se s plenom. Tudi sedaj je mislila volkulja, ko je gledala kako se podijo volčiči po snegu za sčenetom in z njim borijo:

«Naj se navadijo!»

Ko so se volčiči naigrali, so šli v jamo in so legli spat. Sčene je tulilo nekoliko časa, ker je bilo lačno, potem pa se je tudi stegnilo na solnce. Ko so se vsi zbudili, so zopet pričeli z igro.

Cel dan in ves večer se je spominjala volkulja, kako je meketal ponoči janček v hlevu in kako je dišalo

po ovčjem mleku. Lačno je sklepetala z zobmi, neprestano je hlastno grizla staro kost in si domišljala, da je to jagnje. Volčiči so sesali, sčene je tekalo lačno okoli in vohalo po snegu.

«Pa ga bom pojedla...» je sklenila volkulja. Stopila je k njemu. Sčene ji je lizalo gobec in zavililo, ker je mislilo, da se hoče z njim igrati. V starih časih je volkulja žrla tudi pse, toda sčene je močno dišalo po psini, ona pa ni mogla trpeti tega duha vsled slabega zdravja. Postalo ji je zoprn in šla je proč.

Proti noči se je pričel mraz. Sčene se je naveličalo in je šlo domov. Ko so volčiči trdno zaspali, se je zopet podala volkulja na lov. Kakor zadnje noč, jo je razburil tudi sedaj vsak najmanjši ropot, splašili so jo štori, drva, temni osamljeni stoječi brinjavi grmi, ki so bili oddaleč podobni človeku. Tekla je stran ceste, po zmrzlem snegu... Nenadoma je nejasno zagledala nekaj temnega daleč pred seboj na cesti... Napela je sluh in vid: v resnici je korakalo nekaj spredaj in so se celo slisali koraki. Ali ni to jazbec? Previdno je vlekla sapo k sebi in naredila še večji ovinek. Prehitela je temni ma-

dež na cesti, se ozrla in ga spoznala. Polagoma, v koraku se je vračalo proti domu sčene-beloglavca.

«Da mi ne bo zopet na poti,» je pomislila volkulja in tekla hitro naprej.

Koča je bila že blizu. Volkulja je splezala zopet po zabetu na hlev. Včerajšnja luknja je bila že zamazana z jarnjsko slamo in povrh sta ležala dva nova droga. Volkulja je pričela hitro delati z gobcem in šapami in se je ozirala, ali ne gre sčene; toda baš ko je zavohala toplo sapo in gnoj, je že začela zadaj veselo, visoko lajanje. Sčene se je vrnilo. Skočilo je k volkulji na streho, na to pa v luknjo, in ko se je počutil doma, na toplem, ko je spoznalo znova ovce, je zalajalo še bolj glasno... Murka se je zbudila v drvarnici, zavohala je volka in zatullila, kokoši so zakokodakale in ko se je prikazal iz hiše Ignat s svojo enovčevko, je bila preplašena volkulja že daleč od koče.

— Pjuti! — je zaživžgal Ignat. — Pjuti! Stroj, polno paro!

Sprožil je petelina — puška je zgrešila, sprožil je drugič — zopet je bil strel zgrešen, sprožil je tretjič — in iz čevi je priletel velikanski

ognjen snop. Oglušljivo je zadonelo: «bre, bre!» Močno ga je sunilo v ramo. Vzel je v eno roko puško, v drugo pa sekuro in je šel pogledat, kaj je povzročilo ta šunder...

Malo pozneje se je povrnil v kočo.

— Kaj pa je? — je hripavo vprašal romar, ki je prenočil pri njem to noč in ga je hrup zbudil.

— Nič... — je odgovoril Ignat. — Bedarija. Naš beloglavca se je navadil spati pri ovcah, na toplem. Toliko slame pa nima v glavi, da bi hodil skozi vrata, vedno gre rajši na streho. Včeraj je prevrtal ponoči luknjo v strehi, pa je šel v vas, potepuh, sedaj pa se je vrnil in je zopet razmetel streho.

— Bedast je.

— Da, počilo mu je pero v možganih. Ne morem trpeti bedakov! — je vzdihnil Ignat in zlezal na peč. — No, človek božji, prezgodaj je še, da bi vstala, le pojdiva spat s polno paro...

Zjutraj je poklical beloglavca. Hudo mu je navil ušesa in ko ga je potem tepel z grčavo vejo, je večkrat pristavil:

— Skozi vrata hodi! Skozi vrata hodi! Skozi vrata hodi!

Na poletni oddih

Malo pregleda o letoviščih, kopališčih in zdraviliščih v Sloveniji in na Jadranu

Mesto uvoda

Kljub težkim razmeram, v katerih živimo, je glavno vprašanje, ki si ga stavi prebivalstvo naših mest, večjih trgov in industrijskih krajev, ko se bliža poletje, prihajajo šolske počitnice, vprašanje: kam pojdemo letos? Odveč bi bilo govoriti o pomenu in potrebi vsaj začasne preselitve iz mesta in zakajenih velikih delavskih naselbin, saj ve danes že vsakdo, da bivanje na deželi ni nikak luksuz, nikak zabava, ampak nujna življenska potreba za osveženje duševnih in telesnih sil. Zato je bivanje izven mestnega zidovja vsaj za kratke tedne tudi v Sloveniji že silno razširjeno in hvalabogu ne več privilegij samo takozvanih bogatih slojev. Vse problem obstoja edino v vprašanju, kje in kako naj si privoščimo letovišče, da ga zmoremo z našimi skromnimi denarnimi sredstvi. V tem oziru svetovati, hočemo poskusiti tudi mi v današnji in prihodnji številki «Jutra».

Za Slovenijo pa je problem letovišč izrednega pomena tudi v gospodarskem oziru. Naše kmetijstvo ne more konkurirati s plodnim in bogatim Sremom, Banatom in Bačko. Še huje bo, ko si opomoreta Kosovo in ostala Makedonija. Naša industrija, v katero so stavili velike nade, ne more naprej. Izgledi so tako slabi, da tudi glede bodočnosti ne moremo biti preveliki optimisti. Ogromne vires gospodarskih dohodkov pa ima baš Slovenija v svojih prirodnih krasotah. Znanje so že danes širom sveta, a treba jih je razglasiti še bolj. Vse predpogoje imamo, da dvignemo tujski promet v Sloveniji na čim najvišjo stopnjo. Ni se nam treba bati konkurence primorja; ljudi, ki si žele oddiha sredi divne narave, je v Jugoslaviji in ostali Srednji Evropi dovolj, da napolnijo poleg jadranskih kopališč tudi kopališča, zdravilišča in letovišča v Sloveniji. Treba je le smotene propagande in seveda tudi pravega razumevanja s strani našega prebivalstva. Ustvarimo si lahko na tem polju trajen in bogat vir dohodkov.

Tudi v tej smeri hočemo prispevati skromen obolus z našo današnjo številko. Poskrbeli bomo, da pride v čim širše kroge po celi naši državi tudi izven mej Slovenije. Uredništvo današnje priloge sta z ljubeznjivo naklonenostjo prevzela dva naša najodličnejša strokovnjaka na polju tujkega prometa, g. načelnik za trgovino in industrijo dr. Rudolf Marn in vladni svetnik dr. Rudolf Andrejka. Prvi nam je zbral in uredil podatke o našem Jadranu in njegovih kopališčih, drugi nam je prispeval strokovnjaške sestavke o tujskem prometu v Sloveniji in naši tujko-prometni literaturi. Obema gospodoma se tem potom tudi javno iskreno zahvaljujemo.

Uredništvo «Jutra».

Kopališča, zdravilišča in letovišča Slovenije

Nosili bi kamenje na Kras, ko bi tu razpravljali nadrobno o naravnih krasotah Slovenije, ko bi vznemirjali blagopokožna in že tolikrat citiranega Humphry Davyja, ki je označil savsko dolino nad Ljubljano za eno najlepših Evrope ali pa natanko popisoval «otok bleški, kinč nebeški».

Naj tu navajam le ona naša velika in večja kopališča in zdravilišča, ki so poznana ne le po Sloveniji, ampak po celi naši državi in deloma tudi že v inozemstvu.

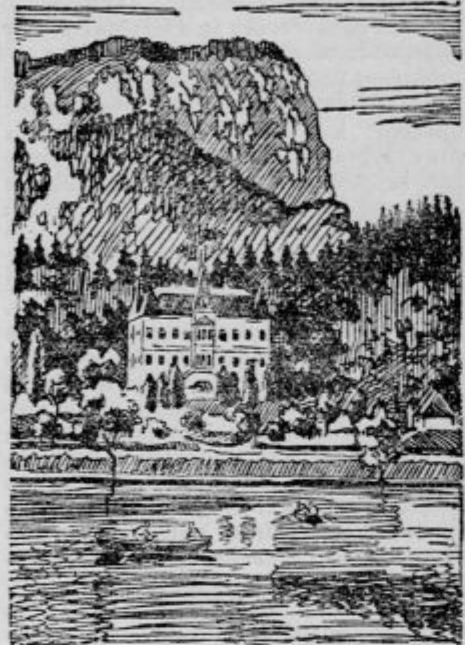
Vsem drugim prednjačita pač Bled in Rogaška Slatina, prvi kot biser našega planinskega sveta in poletna rezidenca našega kralja, druga kot svetovno znano in svetovno urejeno zdravilišče v sredi prijaznih štajerskih gor in gor.

Bled je bil našemu narodu in našim pesnikom od nekdaj omiljen kot «poda raja». Podzavvedno so čutili njegovo lepoto vsi oni tisoči pobožnih romarjev, ki so skozi stoletja romali k

Mariji na Otoku, «Kraljici nebes», zavestno pa naši pesniki od Prešerna do Župančiča ter naši pisatelji od Bohinca do Rado Murnika.

Zdravilno moč njegove subalpinske lege, njegovega solca in zraka je prvi spoznal in na zdravje trepečega človeštva uporabil Švicar Riktl.

Danes je Bled zdravilišče in kopališče svetovnega slovesa, opremljeno z vsemi pridobitvami modernega časa, vodovodom, električno razsvetlavo, intenzivnim železniškim in avtomobilnim

Kraljev dvorec «Suvobor» na Bledu

prometom, brzoiavom in telefonom, lepimi širokimi cestami, zdraviliškim domom, s parki in promenadami itd.

Njegovi hoteli so se po ujedinenju znatno razširili in modernizirali, na naši omenimo hotel Toplice z zdravilno termo ali na hotel Mažnar s krasnim parkom, idilični hotel Petran na Mlinem z lepo jezersko teraso v bližini kraljevega dvorca «Suvobor», hotela Triglav in Evropa visoko nad jezerom v neposredni bližini kolodvora s krasnim razgledom po jezeru ali pa za zdraviliškim parkom, v senci košatih kostanjev ležeči hotel «Jekler». Vsi so prijetna in udobna pribežališča utrujenim in razvedrila potrebnim gostom s priznano kuhinjo in lepimi, snažnimi sobami. Vseh bleških hotelov pa tu ne moremo navajati, ker je prostor pretesno odmerjen; naj omenimo v bližini Bleda ležečo penzijo «Wilsonja» v gradu Rečici, last dr. Ivana Shveglja.

Rogaška Slatina je svetovno, v resnici «fashionable» zdravilišče, ki združuje v svojih treh slatinah: tempelski, Styria in Donatijevi velikanstvo in uspešno zdravilno silo, znano že daleč preko mej naše države. Kronične želodčne in črevesne bolezni, odelobost, bolezni na oblištih in mehuru, sladkorna bolezen, se tu nad vse uspešno zdravijo. Najudobnejši in z vsem modernim konforom urejeni Zdraviliški dom zbira v svojih sijajnih dvoranah zdraviliške goste cellega sveta, njemu vsporedni so hoteli: Aleksandrov dom, Zagrebški dom, Ljubljanski dom, Strossmayerjev dom, hotel Evropa itd.

Rogaška Slatina pri vsem svojem sijaju in razkošnosti ni predrago kopališče v primeri s tem, kar nudi. Nudi pa razen zdravja tudi najprijetnejšo zabavo, ki si jo lahko vsak po svoji mili volji poišče, bodisi na popoldanskih promenadah ob zvokih zdraviliške godbe ali pa pri koncertih in plesih. — Kdor si želi tihe in lepe narave, jo najde na gozdnatih hribihi, ki obdajajo kopališče od vseh strani. Kdor je turist, se lahko povzpne na 883 m visoko Donaško goro s krasnim razgledom po celi južni Štajerski in dobrem delu sosedne Hrvaške, pa tja do avstrijskih Alp.

Ne daleč od Rogaške Slatine, 18 km od Celja oddaljeno leži drugo državno zdravilišče, Dobrna, sicer manjše, a ravno tako ljubko ležeče ob prisolnem

vznožju Pohorja, 397 m nad morjem. Dobrna je slavnoznana kot tipično zdravilišče za ženske bolezni, a vpliva zelo blagodejno tudi pri boleznih srca in ledvic, proti protinu in revmatizmu in živčnim boleznim. Izoborno so se obnesli njeni vrelci pri zapenjenju žil (ateriosklerozii) in vnetju spolnih organov.

Dobrnški vrelci imajo stalno toploto 37° C ter nalikuje po kemični sestavi vrelcem v Gasteinu in Toplicah (Tep-litz) na Češkem.

Stanovanja so v zdraviliškem domu in njegovih depandansah, Švicariji, vili Beograd, vili Styria itd. Hrana v zdraviliški restavraciji je priznana dobra. Zvezo z železniško postajo Celje oskrbujejo v sezoni redno zdraviliški avtomobil in vozovi. Užitek polni so izleti v bližino in daleč okolico: v Vitanje, Konjice, na Kozjak itd., ki jih pozorna zdraviliška uprava no večkrat v sezoni prireja. Sploh je zdraviliško življenje v tem tihem, od sveta kakor izločenem gorskem kotu domače, rodbinsko, patriarhalno, kar že samo na sebi pomirjujoče vpliva na bolnike in rekonvalescente. Tudi Dobrna ima, kakor Rogaška Slatina svoj kader stalnih gostov, ki prihajajo iz juga naše države, pa tudi iz Dunaja in ostale Avstrije, iz Nemčije, Madžarske in Italije.

Od Dobrne gredo žile gorskih vrelcev naprej v južni smeri proti Celju in se pojavijo v Spodnji Savinski dolini pri Laškem in Rimskih Toplicah.

Kopališče Laško leži kakih 10 km južno od Celja na desnem bregu Savinje, tik ob železniški postaji enakega imena, krog in krog obdano od hladnega in gostega parka. Na levem bregu, kopališču nasproti pa se razprostira ob vznožju strmege Kuma prijazni in solčni Laški trg, pripravljen tudi kot letovišče ne glede na bližnjo termo.

Zdravilni vrelci laškega zdravilišča izvirajo komaj par metrov od desnega brega Savinje in so kakor je ravno v začetnem času medicinsko kemijski zavod zagrebške univerze dognal, zelo radioaktivni.

To kopališče je gotovo eno najlepših v Sloveniji, saj so ga že Rimljani poznali, kakor izpričajo izkopanine. —

značaj, saj raste na pobočjih strme gore Sv. Krištofa in po hribihi okoli trga že vinska trta! Kdor si pa je okrepčal svoje telo v zdravilnem vrelcu in hoče poskusiti svojo telesno moč, se lahko povzpne na bližnje in daljne hribe in gore, na Sv. Krištof, Kum, Tolsti vrh, Smohor in na kraljico bližnje rečiške dolince, na mogočno Mrzlico.

Laški vrelci izvrstno učinkujejo proti vsem revmatičnim in protinskim boleznim, išiasu, arteriosklerozii, kroničnim gnojjenjem, kožnim in živčnim boleznim.

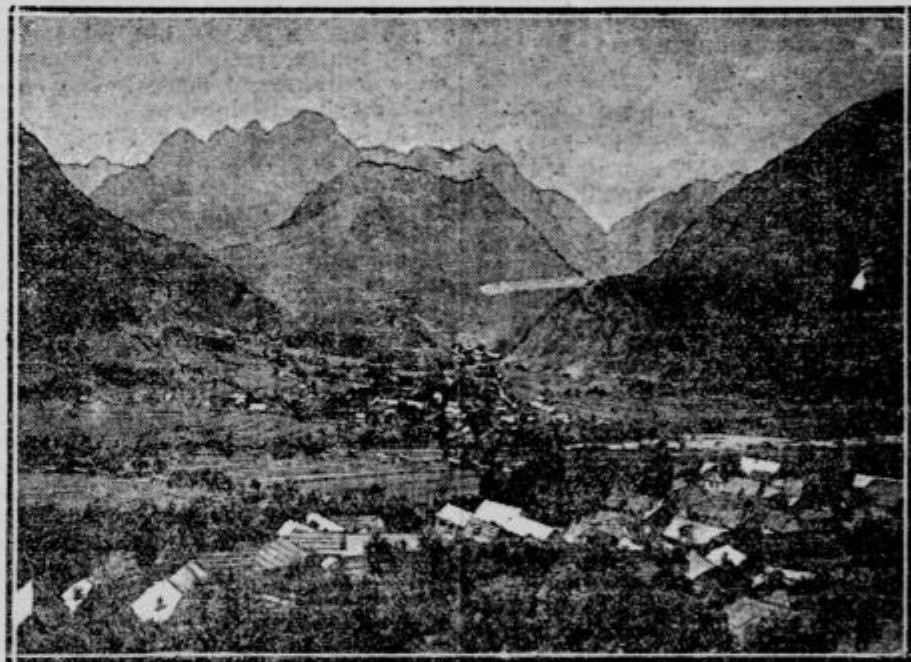
Vzporedne učinke kakor Laške toplice imajo Rimske toplice, ki leže kakih 5 km južneje tudi na desnem bregu Savinje, a oddaljene od njega kakor četrt ure, visoko v bregu med zelenimi stenami bukovihi in kostanjevih gozdov. Na istoimenski postaji južne železnice, se ustavljajo med sezono kakor v Laškem, tudi dnevni brzovlaki. Tudi ti zdravilni vrelci so prastari. To izpričuje leto 1845, in 1874 našdeni votlini spomeniki, ki so jih stari Rimljani posvetili, najbrže iz hvalečnosti za kako ozdravljenje, «nymphis augustis» («blagim vrelskim boginjam») in pa nanis «Valetudini», najden na izkopanem kamnu, posvečen «boginji zdravja». A tudi že v srednjem veku so bile te toplice znane; prva listina, ki govori o njih, je iz leta 1265.

Impozantno kopališko poslopje ima nad 200 sob, ki so urejene z vsem konforom. Izletov iz tega kopališča nač ni treba delati, saj leži, kakor je nekdanj vzraslo, visoko gori v gozdu, ki ga kakor čudotvorni plašč obdaja od vseh strani.

To zdravilišče je zelo priljubljeno pri hrvatskih gostih, osobito Zagrebčanih, ki najdejo tu absolutni mir in krasen vzduh vseh gorskih gozdov.

Toda nas zdravilnih sil, ki prepleta našo Slovenijo od severa do juga, sega še daleč. Preko Šmarjetskih toplic na Dolenjskem, kjer pronikne en del njegovih vrelcev na dan, se pojavi z vso mogočnostjo, gorkoto in silo zopet v Dolenjskih Toplicah pri Novem mestu.

V dolinici Sušice, ki se izliva pol ure nad postajo Straža dolenske železnice v tiho in mogočno Krko, leže med iz-

Mojstrana, na levi zadaj Dražki vrh, Mecescenovec in Rjavina, v sredi Triglav, na desni Stenar med njima prelaz Luknja.

Celjski grofi so imeli tu svoj lovski grad, njegove razvaline se še vidijo danes na hribu, vzdigajočem se nad Laškim trgom proti strmim skalam štajerskega Kuma.

Zdravilišče, ki je bilo prej nemška last, je konzorcijski podjetnik celjskih in žalskih domačinov pred kratkim ponovno prenovil. Glavno poslopje in njegove depandance, obstoječe iz 4 vil, razpolaga s preko 100 sobami.

Tudi to zdravilišče ima značilno lastnost slovenskih zdravilišč in kopališč, da nudi poleg zdravilnega vpliva nenavadno naravno krasoto. Njegovo podnebje ima gorski in vendar že tudi južni

rastki temnega kočevskega Roga in vinorodnih gorov pogorja Straže ti starodavni čudezni vrelci, kakor jih imenuje naš zrodovinar Valvazor. Turjanci, ki so jim bili skozi stoletja lastniki, so skrbeli za procvit in povzdigo Toplice. Še ob otvoritvi dolenske železnice je dal knez Karel Auersperg prenoviti kopališče ter zgradil njemu nasproti sedanj Zdraviliški dom, za njim na dal napravit lep park, ki je s senčnatim drevoredom preko okrajne ceste zvezan s krasnim gozdom, segajočim daleč naprej do Meniške vasi in v tiho dolino Sušice.

Po vsej pokrajini in najsi bodi proti

Straži in Novem mestu ali pa po reki Krki navzgor do starodavnega Žužemberka, je razlit oni ljubeznivi čar sladke, ohlapne milobe, ki je znak, «da vse drugač Dolenjem solnce sije». Sladko opojni čar bližnjih vinskih gor, združen z rezkejšim vzduhom stoletnih zamolklih smrekovih gozdov, zaokrožena kotlina in vendar odprta v smejočo se ravnino novomeško, ti z neznano čudovitostjo silo pomiri utrujene živce.

A kaj šele topleški vrelci! Eden najmočnejših je v Sloveniji, 1980 litrov v eni minuti privre iz zagonetne globine skozi špranje kamenitega tlaka v knežjem kopališču in z 38° C gorkote! Sedani lastnik, zaveden in že skoraj posloven Ceh, ob enem tudi šef-zdravnik kopališča, ga je pustil docela nedotaknjena, dočim je vse ostalo kopališko poslopje na najmodernejši način prenovil. Centralna kurjava, električna luč, v parketiranih sobah povsem novo pohištvo, gorka in mrzla voda v vžidanih umivalnikih, masaže in elektroterapija, Roentgenov aparat, vse te pridobitve modernega časa prijetno presenetijo tudi razvzajenega kopališkega gosta.

Zdravilna moč vrelca na ni v toliko v vodi, čeprav njena velika toplota gotovo tudi ublažujoče vpliva na telo, ker se je dognalo, da ima sicer mnogo ogljikove kisline, a le malo rudninskih primesi. Glavni zdravilni činitelji je takozvani nito, emanacija radijskih plinov, ki so le zelo rahlo vezani z vodo in se hitro razblinijo, kakor hitro dospeljo na prosti zrak. Ravno zato pa je tako velike važnosti, da je kopališče zgrajeno nad izvornim vrelcem, da ujameta nevidni plin, to nevidno emanacijo, ki bi jo stari Rimljani gotovo imenovali božanstvo vrelca.

Topliški vrelci imajo 13,6 takozvanih stotilnih enot, torej toliko, kolikor imajo vrelci v Gasteinu. Ni nam treba iskati v inozemstvu zdravja in ozdravljanja, ko nam lastna domovina nudi toliko božjih darov!

Popis naših zdravilišč bi ne bil popoln, ako bi ne omenili še termalnega zdravilišča Topolšice pri Soštani, ki je, ležeče v višini 400 m nad morjem, s svojim vrelcem 30° C specijelno lečilišče za bolne na pljučih; in pa na najsevernejši meji naše zemlje ležečega zdravilišča Slatina-Radencl ob železniški progi Ljutomer—Zg. Radgona, ki je posebeno učinkovito zoper srčne bolezni.

Povrnimo se sedaj k našim večjim in prizanim letoviščem. To so ona, ki imajo stalno in večje število letnih gostov, stalne letoviške in tujkoprometne naprave ter uravnano svoje gospodarstvo pretežno ali v veliki meri na stalni poset letoviščnikov. Taka letovišča imamo razen Bleda še ob Bohinjskem jezeru in Bohinjski Bistrici, v Kranjski gori, Mojstrani, na Jezerškem in v Poljčah.

Bohinjsko jezero je živo nasprotje bleškega jezera, ki se smeje, poje in veseli, ko lepa devotica, svesta si svojih čarov in svojega lepotečja, Resno in tiho je vkopano v skale triglavske sinove: Pršivca, Komne in Bogatina, saj varuje mlado kraljičino Savico, ki priteče po divjem skoku v njegovo naročje, da ga zapusti ojačena za svojo zmagovitost kot kraljica jugoslovenskih rek.

Ob tem jezeru ne iščeš in tudi ne najdeš onih razvedril in onega skoraj velikomestnega razkošja in vrvenja kakor na veselem Bledu. Sive prepadne skale poljubljajo temnozeleno in globoko jezero, ki odseva v ostrih obrisih drzovite vrhove gorskih velikanov. Mir vlada vse na okoli, ki ga prekinja le sem in tja zamolkli krik orla ali pa zvonjenje planinskih čred na paši. Tako je to jezero še danes skoraj neskaljeno si ohranilo prvotni značaj planinske samotnosti in ravno to tvori njegov poseben čar, ki ga mnogi letoviščniki mnogo bolj čislajo ko šumno in veselo življenje na veselem Bledu.

Trije hoteli so sedaj na Bohinjskem jezeru: Sv. Janez prav na vzhodnem in Zlatorog na zapadnem koncu jezera, oba last Slovenskega planinskega društva, vmes na leži na južni obali samotni

Rado Murnik:

Na naboru

Letos je minilo 15 let, odkar sem bil pr vojaškem naboru v Jablanici. Jaz sem imel največji, pa tudi najlepši šopek, veste. Jujulu! Prišel sem prav kmalu na vrsto. Postaren soldaški dohtar, ki sem od konca mislil, da vse ve do ali pa uganejo, so me najnaprvo skozi svetle naočnike čemerikavo premerili od nog do glave in me vprašali: «Ti kaj manjka?» Govorili so na kratko, ne morda tako, da bi dejal: To so prijazen gospod.

Jaz sem se odrezal: «Naj vam po pravici povem! Zatožiti moram lisico. Odnosla mi je tri najlepše putke pa še petelina, petelina! Da bi jo kolkja brcnila!»

Nekateri gospodje, ki so prišli za pričo, so se hahljali, ker so privoščili lisici pojedino, meni pa škodo.

Le dohtar so se grdo držali, gledali so kakor osa; jezili so se nad požrešno lisico, i kajpak. Zarezali so: «Osel!» Jaz pa na to: «Gospod dohtar, to ste pa res imenitno zadelil! Tudi oslička nimam več. Lani na Urbanovo sem ga prodal, pa veliko prepoceni. Lejte, še danes mi je žal, nol!»

Zdaj so pa zarohneli: «Jezik za zobel!» Gledali so pa še tako pisano, da Bog nas vari! Nič več mi niso dali izpregovoriti. Mislil sem si pa: Bog se usmili. Oče nebeški, lahko bi bili majčkeno bolj ljubeznivi z mano, čeprav sem samo kmet. Vsak ne more biti škof ali pa general. Pa saj se vam nisem prišel ponujati! Ali me niste vi sami semkaj povabili?

Potlej so me pa pretrkali, pa dobro prešli, če imam še vsa rebra, in pa na tako trobentico so poslušali, kako mi srce bije in kaj pravi želodec. Nato so se obrnili k bledemu mlademu pisarju pa godrnjali kaj vem kaj. Takji jo znajo kajne vsi dobro po nemško rezati, jaz pa nič.

Ko je bilo vse zapisano, so dohtar spet po domače zarentačili name: «Ti že nisi za nas. Poberi se, irhovinal!»

To pa rečem, ni ga kmalu tako zarobljenega hribovca kakor ta učeni gospod. Gorje bolniku, ki pride takemu brdvasu v kremplje! Toliko, da sem še dejal: «Zdaj pa zdravi ostanite vsi, kar vas je tukaj! Bog vas obvari! Pa nikar kaj ne zarerite!»

Že so se lotili drugega fantiča. Jaz sem bil pa strašno radoveden, zakaj me niso potrdili...

No, opoldne sem v največji jablani

ški gostilnici našel tistega mladega pisarja. Fantje so peli pa vriskali in se silili piti, pisarček se je pa šoniril in se postavljval, kakor bi bila vsa Jablanica z graščino vred njegova. Prisedel sem in dal za vino. On se ga ni branil, še prav rad ga je poskušal kakor vprek taki gadje. Pomenkovala sva se o tem in onem. Čez nekaj časa ga ponižno vprašam, zakaj so me zavrgli.

Odgovori mi holi natihoma, da bi kdo drug ne slišal. Pravi: «Vam že novem, vam, Matija! Ko so vas naš dohtar preiskali, so me naprosili: «Dragi prijatelj, bodi tako dober, zapiši, hitro, da kaj snoti ne pozabim, da je Matija zdrav kakor dren, samo da ima bela jetra kakor volkodlak. Tak kajon pa sam dobro veš da ni na ni za k soldatom. Tako so rekli dohtar, pa nič drugače.»

Jaz se hudo začudim — kaj bi se pa tudi nel — pa pravim pisarju: «Da te šenta, kaj takega pa še ne! Jaz bela jetra? Slišite, ta je pa že bosa — ne zamerite, če kaj takega zinam! I kdo jih je neki videl? Dohtar? Ne verjamem, na-a. Vaš dohtar so res prebrisana glava, ne bom dejal, pa tudi grozno učeni so, zakaj pa naočnike nosijo? — ali pri meni, pri meni so jo pa zraven vse učenosti presneto zavozili.»

Pisar me povpraša: «Ali se boste kaj pritožili?»

Jaz pa brž: «Kaj? Pritožil? Jaz pritožil? O prav nič! Nisem tako siten pa neslan. Ne, ne. Bog ne zadeni! Tožariti se mi ne kaže.»

Oni mi pa le prigovarja: «Ko bi bil jaz z vami, bi to neutegoma naznanil, pa še na Dunaj!»

Jaz se mu le branim: «I zakaj neki, duša božja.»

On pa reče: «Zakaj? Vidite, zato. Dobro me poslušajte! Opeharili so vas, da je grdo! Pri nas bi bili vi cela tri leta dobro preskrbljeni: imeli bi dobro hrano, lepo obleko in pa prijazno stanovanje — vse čisto zastoj! Pa vsak dan meso, kakor pri največji gospodil Dela malo, počitka dosti — vse kakor prva gospodja! Zraven tega pa še po šest krajcarjev na dan za veselice pa zabave, da bi vas dolgčas ne snedel. Če bi zboleli, bi imeli postrežbo, zdravila, dohtarja in nogreb — spet vse čisto zastoj! Matija, tolikšen ste, da ga ni kmalu takega; kakor nalašč bi bili za tistega, ki nosi cesarsko zastavo, da ga tudi najmanjši vojak zmajar dobro vidijo in se ne razgube kakor ovce, kadar se bliska in treska. Takega z zastavo vsi ljudje gledajo, pa naj bo še tako neumen pa zabiti, vsi ga občudujejo.»

jejo, da še generala ne tako. To je najljepša službica. Vam je niso privoščili. Ukanili so vas! Že zato bi se jaz bridko pritožil, pa tudi zaradi razžaljenja jeter, tako vam povem. In če želite, vam pa za nekaj soldov kar tukajle napišem pravno pritožbo.»

Tako je tiščal nadležni pisarček vame; da se mi je že sitno zdelo — jaz pa, da ne pa da ne! Na vse zadnje sem mu jo zabelil: «Nisem tak, da bi hotel biti po vsej sili vojak, nikar ne mislite! Brata mojega tudi niso marali, pa zato ni bil prav nič razžaljen. Pa naj bo in naj vekomaj ostane napak zapisano, da ima Matija taka in taka jetra, da so bela ali črna ali pa tudi pisana kakor najlepša mavrica — zdrava so pa le, zdrava. Nič kaj rad ne lazim po pustih kancelijah, ne ljubi se mi kregati pa pravdati. In zato zavoljo svojih jeter ne bom gospodski nobenih sitnosti prodajal, še Bog, da jih ona meni ne! Tudi ni treba, da bi jedel vsak dan meso. Dober ti bodi rjot, dober močnik, da si le sam svoj na svojem, pravijo očka moj.»

Tako sva se pomenila s tem tičkom. Komaj in komaj sem se mu ubranil. Placal sem za oba.

Medtem so se v široki veži fantje stekli, pa so jim nedolžno veselje pre-

kraja priporočamo onim stanovom, katerim bi bilo bivanje in zdravljenje v rekel bi oficijelnih naših zdraviliščih Laško, Dobrna, Rimske toplice in Dolenske toplice, predrago. Ravno kopalnišče Čatež se je v zadnjem času precej prenovilo, njegov vrt pa je eden najmočnejših v Sloveniji.

Ako gremo sedaj bolj proti severu, moramo omeniti predvsem Savinjsko dolino in njene odcepke. Tu so krasni kraji, vsi ustvarjeni za letovišča. Že Celje samo je letovišče par excellence in je bilo kot tako znano in zelo obiskano pred vojno. Lep urejena kopalnišča v Savinji, krasen mestni, skoraj bi rekli zdraviliški park, neboj izletov v slikovito okolico in poleg tega vse udobnosti, ki jih pač nudi mesto, so oni činitelji, ki bi utegnili marsikateri prebivalca posebno večjih mest na jugu države privabiti v to geografično središče Slovenije. Po Savinji na vzgor so kraji kakor *St. Peter, Sv. Peter pri Preboldu, Vransko, Braslovče, Polzela, Rečica na Paki, Gornji grad*, nad vse prijazni trg *Mozirje, Ljubno, Luče in Solčava*, ki so že prava letovišča.

Od Savinjske doline se cepi pri Rečici na Papi prijazna *Saleška dolina*, ki jo veže velenjska železnica z *Mislinjsko*. V obeh dolinah so letoviški kraji kakor *Šoštanj, St. Lenart pod Turjaškom* in pa prelepo mesto *Slovenjegraдец*, na vznožju Uršlje gore, ki ga kot letovišče najtopleje priporočamo.

Pri Dravogradu pridemo v dravsko dolino, ki ima vse polno prijaznih in udobnih malih letovišč, kakor *Dravograd, Muta, Vuzenica, Marenberg, Vuhred, Brezno, Ruše in Limbuš*, slednja dva že v bližini Maribora.

Tu nas vabi temno in orjaško *Pohorje*, da ga posejemo, in sicer ne samo za en dan, ampak za več tednov, saj sta *Ruška in Mariborska* koča na njem pravi letovišči, o katerih daje radevolje pojasnila agila mariborska po društva S. P. D. Sploh je Pohorje vse premalo poznano in vpoštevano. Kdor se hoče o njem natančneje podučiti, naj si nabavi izvrstno Badiurovo knjigo *«Pohorje»*, ki se dobiva v vseh knjižarnah.

Tudi vzhodno in južno Pohorje je posejano s slikovitimi in mičnimi kraji, ki so ustvarjeni za letovišča. Naj omenimo le solčno mesto *Slovensko Bistrico*, ležečo ob stranski progi *Južne železnice*, ali pa trg *Konice* in vas *Opotnico*; vzhodno od njih, tik ob progi *Južne železnice* leže ob vznožju *Boča Poljčane*, ki jih kot letovišče toplo priporočamo; na prisojni strani Pohorja pa trg *Vitanje*, ki bo prišel poseben onim prav, ki si žele v poletni vročini hladu in senčnatih gozdov.

Mnogo krajev bi še lahko navedli, ki prihajajo kot letovišča v poštev v zeleni severni Sloveniji, kakor *Zreče, Grobeljno, St. Jurij ob Južni železnici, Smarje pri Jelšah, Kozje, Planino pri Sevnici* itd., itd., a obseg tega kratkega informativnega članka bi preveč narastel.

Naj bo ta članek predvsem pobuda vsem tem našim malim letoviščem, njihovim županstvom, tujsko-prometnim in planinskim društvom, hotelirjem in

gostilničarjem, da oglašajo v našem listu pod posebno rubriko *«Naša mala letovišča»*, ki jo hočemo prinašati vsako nedeljo, prosta stanovanja, vile, gostilne in hotele, ki bi bili pripravljeni sprejemati naše letovišnike. Pri tej priliki naj se navedejo tudi vse udobnosti, kakor vodovod, električna razsvetljava, zdravnik, pošta in brzojav, železniška zveza, kopalnišča itd., in pa na vsak način točno cene sobam ali pa celotna prehrana. Na ta način bo pomagano i našemu odličnemu občinstvu i tvisko-prometnim interesantom samim.

Potovanje po Jadranu

Med potovanjem in potovanjem je velik razloček. Mnogo jih potuje semtertja, pa se vračajo domov zbiti, dis-gustirani, nesrečni še bolj kakor popreje. — Drugi pa, ki ume potovanje bolje, se povrne zdrav, zadovoljen in kar iz lic mu žari še najmanj 14 dni po potovanju veselje in očitno se mu bere na obrazu nekaj kakor pomlajenje.

Lahko bi rekli, da je pravo potovanje neka posebna vrsta umetnosti. In ta je: s primeroma malimi denarnimi sredstvi kolikor mogoče mnogo lepega užiti, okusiti nallense čare, prirode, in pri tem kajpada dobro spati, jesti in piti. Ali z drugimi besedami: ostaviti, čeprav samo za nekaj časa, zoperno mesto in se izgubiti v drugi, lepši svet, kjer ti na mah odleže in se okiepljen na duši in telesu ter kakor prerojen povrneš po dopustu na svoje mesto. To je ona velika dobrota potovanja, a skrita, tajna, podaljšanja, pomlajenja življenja, ki jo malokdo prav razume, in, čudno, ravno ozi navadno najmanj, ki bi sicer lahko mnogo potovali.

Mnogo težje za marsikoga je zadeti to pravo pot in način pri kolikor toliko napornem potovanju v neobludenih, divjih, hladnih krajih, nepreglednih smah in samotnih tesnah alpskega sveta, med orjaškimi gorskimi velikani, kjer izgine potnik kakor mala goma-zeča mravljia.

Marsikomu se tu stiska sccc ter se težko in le sčasoma na to privadi preden mu postane to v slast.

Nekaj povsem drugega je potovanje po našem milem Jadranu, po sijem našem morju, deželi solnca in pestrih, živozarečih barv, v lučnem, veseltem temperamentu tamkašnje narave! Tu te obide vse drugo razpoloženje. Brez dvoma se boš ta prirode prei privadil, jo lažje razumel in užival. Tu treba samo enkrat odločiti in poskusiti, Po-glejva!

Prvi vtisi.

O polnoči te vzame noč. Z bogom, Ljubljana, z bogom. Kurja vas — peliem se na Sušak! In že drdr, ropota in buta neumorni doletenski lukamatla, in brez miru divja dalje tia do Bub-njarce. Tu mu prvič zmanjka sape. Izmučen porabiš priliko in se zleknesh v horincontalo. Ne za dolgo — — Karlovac! — Karlovac! — in komaj si z-manesh oč in spraviš zopet pokonci svoje kosti, zopet škriplje dalje, meče, tolče, trese tia do davno zaželenega

cilja, Hvala bogu od Sušaka dalje — toga nema... Kar oddahneš se!

Plove, mirno plove bela tvoja ladja po sinji gladki modrini odprtega morja. Kolika razlika! Kako elegantno, kako mehko se giblje in ziblje, brez hrusča in trušča in neprijetnega vonja. Premagane, pozabljene so muke pre-stane noči v vlakcu. Prijetno pihlja morski vetrič, mogočno te prešinja veli-

Palme na otoku Visu

častnost morja! Oke bega in bega na-koči in počasi razbira v velikanski razdalji krog sebe neštete divne moti-ve novega, nepričakovanega lepega sveta, kakor da gleda podobe iz sanj.

Lahno igrajo pod nami temnomo-dro-zelenkasti valovčki, poljskačo ob brod in se penijo, bierno blesti in se iskri v sijajem solnčnem svitu vse ne-pregledni daljni lučni horizont! Tam zadaj s kopnega nas pozdravljajo v slovo plešasta Učka in Snežnik in pod njima v zelenje odeta bela morskca Onatija, Reka, Sušak; na levi visoki pi-sani breg z vinskimi goricami, bele hi-slice, rdeče strehe, sloki, temnozeleni stolpci — ciprese, od spredaj nam kli-čejo dobrodošlico kršni, beli otoki in pisane, mnogobrojne jadretice. Snež-nobele, velike, močno mahajoče ptice — galebi spremljajo naš prijazni brod, v zabavo planeo semberja iz morja ljudomili delfini in se prevračajo v elegantnih lokih nazaj v vodo pod naš brod. Kako sijajna, kako čudna, blago-dejna izprememba in nova zabava za komaj nekaj ur od doma!

In tako gre dalje od pristana do pri-stana. Vsak hip nekaj novega, kamor se oko ozre, nekaj drugega. Pa to so le prvi vtisi. Kdo bi jih vse naštel in opisal, ves ta čarobni naravni film, ki ti ga nudi še nadaljnji pot po našem Jadranu. Prijatelji, to si je treba ogledati na lastne oči.

Posebne privlačnosti morja.

Eno smo bili že omenili, in sicer vožnjo po morju. To je nekaj vse drugega kakor z vlakom! Čarovit vtis napravi to še posebej na Slovenca, ki ni nikdar videl večje luže od Blejskega, Bihinskega ali Cerkniškega jezera ter ni videl drugih plavajočih sredstev neko poedine lesene čolnice in flosarske splave, El, tu so druge pomorske lupine: neštete pisane, slikovite male in velike jadrenice, motorne ladje, veliki trgovski brodovi in ponosne, orja-ske vojne ladje, ki se jih gleda z dru-gim respektom!

Poleg morja in pomorskega življe-nja pa ima naš Jadran še vse polno drugih zanimivosti in posebnosti in je zelo priporočljivo za vsakega Sloven-ca, da to vidi in si poveča svoje obzorje. Drugo največje začudenje je po-vsem druga subtropska in de-oma tropična vegetacija. Slo-venci smo vajeni le naših smrek, hra-stov, kostanjev, bukev itd. Citrone, pomaranče, smokve, rožiče, datleje i. dr. južno sadje vidimo le v košarah na trgu in pri trgovcu kot trgovsko blago — tu v Primorju imamo priliko, videti vsa ta za naše oko nenavadna drevesa, kako rasto in zoré, kako prijetno raz-širjajo svoje senčnato veljevie in voni. Prekrasni, polni poezije so ti gail, vr-

tovi in parki palm, pinji, cipres, oljk in mirt, lorberja in rožmarina, agav in or-jajskih platan, ki zaljšajo naša primor-ska mesta in vasi pod južnim solncem na kopnem in na otokih.

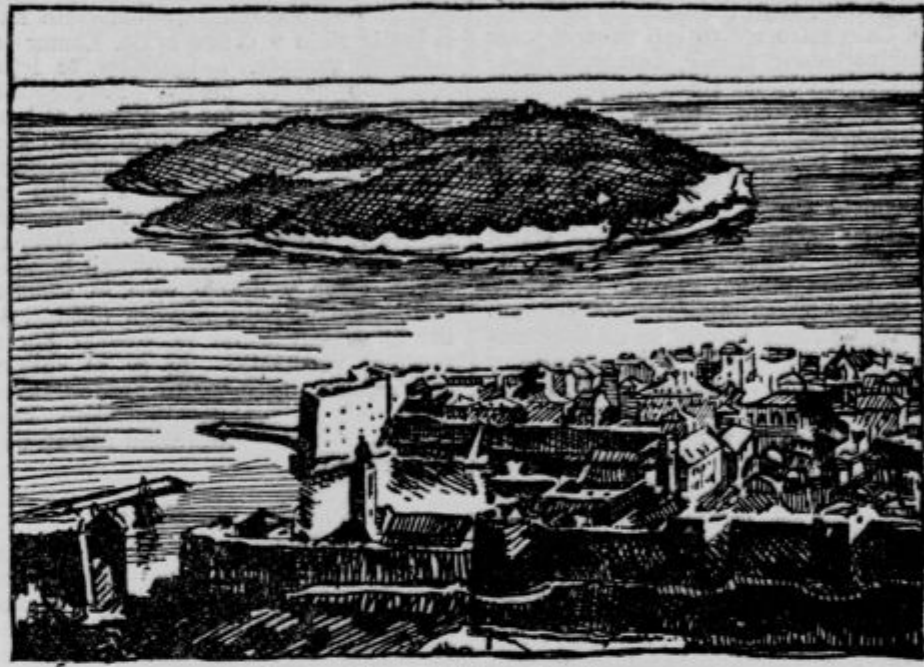
Tretja važna in posebno karakteri-stična znamenitost se zrcali v zgo-dovini našega Primorja. Na obali na-šega Jadrana se je odigral velik del svetovne historije: vsaka doba ji je vtisnila svoj poseben karakter. Tu so se pojavljali in spopadali malone vsi glavni narodi Evrope, zapadne Azije in severne Afrike. Dalmacija je bila skozi vso svojo historijo zemlja borbe, tra-gičnih obratov, krajenja in rušenja. — Skozi malokatero deželo naše zemlje so besnele tolike vihré historije kakor skozi ta vrata Istoka in Zapada. V vseh mestih govore o tem premnogi spomeniki, izkopine, muzeji, cerkve, gradovi in poedine hiše ter vzbujajo iz-redno pozornost potnikov, ki se mudé v Primorju bodisi radi zdravja, oddiha, izpremembe ali študijskih potovanjih.

K navedenim lepotam prirode in kraljevim znamenitostim se priključuje slednjič velika jadranskih morsk-skih kopalnišč in prezimova-lišč, ki so neprecenljive vrednosti za lečenje raznih bolečin za okrepjenje zdravja, oddih gostov itd. Mnogo kra-jev je že dobro urejenih v te svrhe, premnogo pa jih še čaka, da se jih dvem uredi in odpre tujskemu pro-

niji in drugih alpskih deželah.

Najprikladnejši čas za potovanje v našem Primorju je v zgodnji (od srede marca do konca junija) in v pozni (od srede septembra do srede novembra). Ta čas uporabljajo navad-no vsi mednarodni potniki, ki se niso namenili tu muditi toliko iz zdravstve-nih oziroy (kopanje, solčenje i. dr.), kakor da si ogledajo znamenitosti in prirodne posebnosti Jadrana. Ta čas je za pravo potovanje (hoja, vožnja), ko še ni pretoplo, najugodnejši, vegetaci-ja najbujnejša. — Seveda za poseča-nje morskih kopalnišč je voliti poznejši čas, to je junij, julij in avgust.

Betežnim, rekonvalescentom i. dr. bolnikom, ki jim je naša zima proso-rna, nudi naš Jadran izvrstno prezimo-vališče. Hvar (jugoslov. Madejra), Vis, Korčula in Rab ter na celini Dubrov-nik, Boka Kotorska, Split s kaštelanskim zalivom, Cavtat in Makarska slovó po izredno blagi in mili zimski klimi. Tudi za turista-alpinista se nudi v zimskem času najprimernejša doba, kajti med tem, ko morj srednjo in severno Evro-po mokromrzla megla in pade pri nas toplina na 10°—15° pod ničlo, obeduje lahko na Jadranu turist v primorskih lukah na prostem v žarkem solncu pri 12°—16° toplini! Zrak ej tedaj izredno čist in razgled raz planin, vrhov na pestrobavne pokrajine in po morju prikazen izrednega užitka!

Dubrovnik z otokom Lokrumom.

metu, ki bo donajal enkrat naši državi velike koristi.

V nastopnem podajemo mali pregled krajev, ki so že urejeni za sprejem go-stov, ti so:

V severnem Primorju: Sušak, Omišalj, Kraljevica, Crikvenica, Selce, Novi, Baška, Krk, Malinska, Senj, Rab, Pag.

V srednjem Primorju: Šibenik, Rogoznica, Kaštela, Split, Makarska, Omiš, Hvar, Jelsa, Vis, Komiža, Korčula.

V južnem Primorju: Dubrovnik, Gruž, Lapad, Lopud, Cavtat, Kupari, Srebreno, Ercegnovi, Risan, Zelenika, Kotor.

Dohod v Primorje.

Za potnike iz Slovenije je najpri-mernejši pot na Jadran iz Ljubljane čez Grosuplje (ali preko Zagreba) in skozi Karlovac na Sušak (direktni vozovi) v severnem ali Hrvatskem Primorju in odtod z brodom vzdolž obale. Čim steče nova «lička» proga — upajmo v juliju — nam bo odprta zelo ugodna in brza zveza iz Ljubljane čez Karlovac — Gospič direktno do Si-benika in Splita, naravnost v osrčje našega Primorja. Potnikom, ki so na-menjeni v južno Primorje (Dubrovnik, Kotor, Crna gora), priporočamo pot čez Brod in Sarajevo v Metković in odtod po morju, ako jim ne ugaia ce-lotna vožnja po morju od Sušaka.

Pravi čas za potovanje.

Poudarili smo že kontrast med Slo-venijo, alpsko pokrajino in Primorjem. Potemtakem se nam je tudi povsem drugače obleči in pripraviti za pot po Jadranu, ker tu imamo računati z dru-gim, mnogo milejšim podnebjem in bolj stanovitnim vremenom kakor v Slove-

Večja zdravilišča Dalmacije

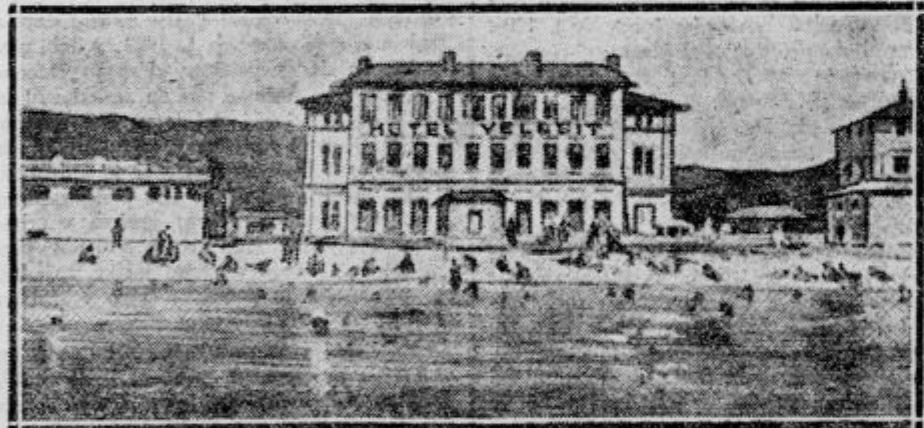
V prejšnjem članku smo omenili manjša kopalnišča in letovišča v pri-morju, ki jih lahko obiskujejo tudi manj imoviti sloji. V tem spisu so v kratkem omenjeni kraji, ki jih je treba videti radi njih naravne lepote, še bolj pa radi njih znamenitosti v umetniškem in zgodovinskem oziru.

Predno pridemo do Dalmacije, nam je omeniti najbolj udobno in najlepše morsk kopalnišče in hrvatskem primor-ju *Crikvenica*, ki se priporoča kot celo-letno klimatično zdravilišče. Morske, peščene, solčne in zračne kopeli so pa v kopalnišču odprte od polovice aprila do polovice oktobra.

Kopalnišče *Plaže* je moderno urejeno za vse prej omenjene kopeli in se pri-poroča za ozdravljenje živčnih bolezi-ni, slabokrvnosti in za okrepčavanje po težkih boleznih. Krasen kopalniški park, kopalniška godba, mnoge druge za-bave na suhem in na morju, izleti na-dijo gostom spremembo in zabavo. — Potne zveze na morju in na suhem so nad vse ugodne.

Šibenik je važno trgovsko mesto v Dalmaciji in bo na važnosti še pridlo-bilo vsled železniške zveze z Ogulino. Ima veliko pristanišče, ki je do-stopno skozi v skalo vsekane morske ožine. Ima komfortne hotele in morsk kopalnišče. Izmed znamenitosti je ome-niti veličastno katedralo iz XV. stolet-ja, ki je vsa iz kamna, in druge stare zgodovinske hiše in spomenike.

Trogir in Kaštela ležijo v enem naj-lepših primorskih krajev. Trogir je ra-di umetniških stavb zelo interesantno mesto in leži na otoku, ki je s celino turo. Zveza za tujski promet v Sloveniji, ki

Hotel «Velebit» v Baški na otoku Krku.

Baška je ena najlepših kopalnišč ob na-šem Jadranu. Mnogo smo že pisali o njej, znana pa je tudi drugače že po vsej Slo-veniji, saj je vsako leto tamkaj več sto Slovencev. Njihovo zbirališče je udobni hotel Velebit, last popularnega hotelirja Tudorja. Hotel leži v divni legi tik ob morju, ima električno razsvetljava, moder-no komoditeto in slovensko kuhinjo. Poleg

tega je, kar je za naše razmere najvaž-nejše, razmeroma poceni.

V bližini hotela je tudi tik ob obrežju urejena v prijazni liniji depandansa, tako da so stanovanja skoro vedno na razpolo-go. Seveda pa kljub temu priporočamo vsakomur, da si sobo rezervira že naprej. Anton Lajovic.

Ivan Podražaj:

Izobčenec

Potrkaló je na vrata. Plaho in ob-zirno. Najraje bi bil molčal, pa sem se spomnil, da vrata niso zaklenjena. Vstopil je zanemarjeno oblečen, brad-dat mož.

— Dobro jutro!

— Naj bi bilo!

Sedel je na prvi stol. Pogledal je sra-nežljivo po sobi, uprl vame oči in pri-sel vrtni svoje pokrivalo.

— Čedno in prijetno je tu.

Meni ni bilo prijetno, vendar sem molčal.

— In toplo je tudi!

Čutil sem vročino, pa sem ostal mladen.

— Tako bi se dalo živeti...

Ozrl se je po sobi in po vratih v palnico.

— Ste sami?

— Ne!

V resnici sem bil sam.

— Nič za to!

Iz resigniranega poudarka teh besed em spoznal, da je odločen stati, kar e namenil. Čuden način njega ve-tenja me je vznemirjal. V m.

— Ne vznemirjajte se gospodi!

Mirno je položil klobuk na mizo in se vzravnil in segel v notranjost svoje oguljene, zanošene suknje.

Bil sem res vznemirjen.

— Kaj želite pravzaprav?

Moj glas je moral biti neprijeten, kajti v njegovih očeh sem opazil nekaj razočaranja podobnega.

— Samo trenutek, gospodi!

Iz žepa, če ga je imel, je potegnil umazan kos papirja. S počasno kretnjo ga je razvil in me pogledal nezaupljivo.

— Kaj želite?

— Dovolite, da sedem. Bolan sem.

Sede mi je ponudil papir. Oči je uprl v aravnost v moje.

Bilo je priporočilo društva za varstvo dpuščenih kaznjencev.

— Kaj ste zagrešili?

— Tri leta sem bil v ječi, ker so me obsodili...

Glas se mu je nenadno ustavil.

V srcu se mi je vzbudilo usmiljenje.

— Veliko ste trpeli.

— Preveč...

Sklonil je glavo, in roki sta mu ob-viseli ob stolu.

— Ste lačni?

— Ne, gospodi! Samo bolan sem.

Prekrižal je roki v naročje ter je na-daljeval:

— Tri leta sem moral trpeti, ker niso našli pravega! In so obsodili mene!

Bil sem prepričan o njegovi nedolž-nosti.

— Česa so vas osumili?

Stresel se je po vsem životu.

— Gotovo ste brali takrat...

— Se ne spominjam.

— Saj so pisali vsi listi, da sem jo jaz, mi je pravil zagovornik.

V pretiranih stavkih mi je povedal svojo nesrečo. Povzdignil je oči in roki ter pristavil:

— Bog mi je pričal!

Skušal sem ga tolažiti.

— Bog je slaba pričla, kadar ni dru-gih! Paragrafi ga poznajo samo v svoj prid.

Pogledal me je začudeno. Ni pričal koval take tolažbe.

— In vest? Zavest nedolžnosti.

— To je, kar sem hotel reči.

— In trpljenje v tej zavesti?

— Plačilo nedolžnim.

— In zadoščenje? Kdo mi ga da?

Nisem vedel odgovora.

— Nihče! Ker ne verujejo v Boga!

— Kako naj vam pomagam?

Odprl sem listnico.

— Gospod, nisem prišel zato!

— Vem, toda od dobrih besed se ne živil

— Od usmiljenja tudi ne!

— Razumem.

Spremlil sem ga do vrtnih vrat.

Sel je po cesti kakor človek, ki ve,

da so ga izobčili iz družbe, ker jim ni mogel dokazati njihove zmot.

A. P. K.

Moderen oltar

To je bil dogodek za vso faro. Hri-bovci Vrhunci so dobili moderen oltar. Celo tam iz same Ljubljane so ga prišli delat. Pa le kje so dobili denar, ti baj-tarji; imeli so cerkev, ki je bila res pra-va «štalca božja», pa jim je zgorela in so si sezadili novo. Sedaj pa celo mo-deren oltar! Če le ne bodo porabili far-nega denarja mladi gospod župnik Ma-tija, ki ga je precej. Saj so jak gospod, nič se jim ne sme reči, ampak mladi so še mladi in pravijo, da so precej demo-krafični nazorov. Saj tako je povedal cerkveni ključar Bobnar, ki govori z njimi večkrat o politiki. In pridigajo tu-di najraje vedno o ljubezni do bliž-njega, da si morajo farani drug druge-mu pomagati. Celo vrhunsko uro so že nekoč tako-le od strani omenili. Bog ti ga vеди, kako da so jim ti hribovci tako k srcu prirastli, ko vendar v vsej fari najmanj pomenijo in ne redijo dru-

ge živine kakor polhe in bolhe.

Kako pa je bilo že, res, z vrhunsko uro? Ubogi Vrhunci, vsa fara je imela takrat njihovo modrost na jeziki! To je bilo v tistih žalostnih, hudih časih. Tudi na Vrh, dasiravno leži skrit viso-ko med gorami, so prišli vojaki po zvo-nove, ali kakor so rekli farani «po vrhunske zvonce». Tedaj se je pač še črviček težko skril, kaj šele vasica Vrh. In ko so smekali zvonove, so vzdihnile pobožne dušice vrhunskih ženic: «Če nam bodo vzeli že zvonove ti rablji Kris-tusovi, vsaj ura nam bo ostala in bo nas klicala mesto njih!» Ali vsa fara jim je odgovorila: «Po njihovih jezikih bo pa tolkla.» Uboge ženice se niso «zrajtale», da ura brez zvonov ne bije. Pa so modro odgovorili Vrhunci faranom: «Vam jo posodimo, da vas bo po jeziki, ker imate predolge.» To je bilo zopet novo orožje, ki se je bliskalo med Vrhunci in farani. Vsak otrok se ti je znal odrezati. In veliko takih odgovo-rov imajo Vrhunci, ki jih zna vsakdo na pamet in tvorijo najslavnejši del vrhunske zgodovine. Če vprašas na primer: «Zakaj leži Vrh v dolini?» ti bo znal vsak vaški paglavec zabrusiti v obraz: «Joj, kako si neumen, ker to vprašaš, i zato, ker leži dolina v Vrh.»

Pa je prišla nedelja, ko so peljali hri-

zvezan po kamnitem mostu. Je tudi najstarejše mesto Dalmacije ter od tujcev zelo obiskano. Za umetnost ljubečega človeka skoro ni bolj interesantnega kraja, kakor je Trogir s svojimi zgodovinskimi stavbami.

Od Trogirja do Splita vodi ob reviji pot po krasni pokrajini med vinogradi, maslinami, smokvami, mimo sedem gradov.

Split je sedaj glavno mesto Dalmacije z obsežnim pristaniščem v krasni leži ob morju. Zrak je izvanredno zdrav in mil. Mnogo nevarnosti je za

ga kiparja Meštrovića «Gospa od Anđela».

Kdor obišče Dalmacijo, si mora ogle dati tudi kotorski zaliv, ob čigar bregovih je tudi mnogo letovišč. Obiskati je treba Ercegovi, Tivat, Perast in Kotor, ki leži koncem zaliva na vzhodu ju strmege Lovčena. Po preobratu je Kotor mnogo izgubil, ostane pa le še vsled svojih starinskih zgradb in drugih znamenitosti obiska zelo vreden.

Budvo smo že omenili in najjužnejše naše mesto ob Primorju je Bar, ki spada pod Črno goro.

Šibenik s starim gradom.

Kopanje. Znamenitosti Splita si je treba ogledati, kajti popisati jih ne moremo. Celo staro mesto leži znotraj stare Deoklecijanove palače, katero je cesar Deoklecijan 12 let zidal, počeni v letu 103 pred Kristom. Kolikor toliko so te zgodovinske umetnosti še ohranjene, zlasti pa stolna cerkev kakor tudi obzidje z vhodi. Nadev zanimiv je arheološki muzej, v katerem so shranjene po večini tudi izkopnine starejšega Solina. Arheologu don Bulicu je Split dolžan mnogo zahvale — še več pa Solin, kjer se razprostirajo velikanske ruševine stare Salone še za Kristusa vih časov obstoječe. Kdor potuje v Split, ne sme zamuditi oglada Solina.

Otok Brač kakor tudi mesta ob obali Omiš, Makarska ter otok Hvar smo že omenili v prejšnjem spisu.

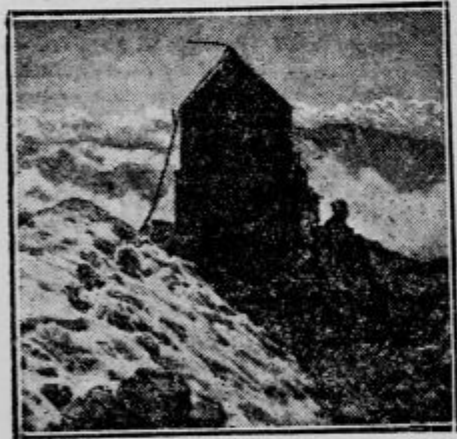
Kot morsko zdravilišče je Hvar najbolj priporočati.

Gruž je pravo pristanišče in takorekoč predmestje Dubrovnika. Ima mnogo dobrih hotelov in penzij in je zelo obiskovano letovišče.

Največji kontingent tujcev v Dalmaciji ima pa na starih umetnih zgradbah najbogatejši Dubrovnik, ki je pravzaprav velikanska srednjeveška trdnjava, obdana od stolpov in starih zidovja, ki je še dobro ohranjeno. Vsled posebnega millega podnebja je postal Dubrovnik najbolj obiskano zdravilišče. Vegetacija je popolnoma južna. Ni naš namen tukaj opisati znamenitosti Dubrovnika, to je treba le videti. Te znamenitosti se lahko merijo, zlasti glede stavb, z vsakim drugim mestom Italije, izvenšim Rim.

Prav v bližini Dubrovnika leži idilični otok Lokrum s svojo floro in gradom, ki ga je zgradil sredi krasnega parka cesar Maksimilijan.

Na potu v Kotski zaliv si je treba ogledati Caviat, o katerem mestu pravijo, da je bilo zgrajeno okoli 1408 let pred Kristovim rojstvom. Poleg tega, da ima Caviat znameniti sanatorij Tih, so še druge znamenitosti, n. pr. knjižnica in muzej dr. Bogašiča, atelje Vlaho Bukovca, našega največjega portretista, mavzolej našega največjega Ponavljali bi še, ako bi ponovno poudarjali važnost, da se spoznamo z naš

Aljažev stolp vrh Triglava

bovski može in fantje in dekleta na bogato ozaljšanem vozu novi oltar na Vrh. Farni zvonovi so lepo pritrkavali in gospod župnik so šli celo Vrhuncem naproti. Ali tudi dolinci farani so bili ganjeni: ali zato, ker so zvonovi tako lepo pritrkavali, ali ker so videli lepo ovenčane vozove, kdo bi to vedel. Se celo z zastavami so hribovce sprejeli. Ali komaj so se vozovi odpeljali, so že zopet padle različne opazke: «Pa le kakšen je modern oltar, kaj če bo celo lepši kot je farni, ko je vendar vrhunska cerkva skoro za polovico manjša kot je farna. Kam ga bodo dejali?»

V nedeljo je letelo mlado in staro na Vrh, ko so gospod župnik blagoslovili oltar. Pa je bila vsa fara na mah potolažena, ko je izrekla enodušno svoj sodb:

«Oltar ni prav nič lep, je res čisto za hribovce.»

Ali tako je človeško srce: zadovoljni in veseli so bili farani, da oltar ni lep, ali kmalu so se jim Vrhunci celo smilili. Ko pa so pridigali gospod župnik in tako lepo razložili, kaj vse predstavlja novi oltar, jim je bil skoraj ugajati. Ko so prišli farani domov, so le zopet zmižavali z glavami in bili mnenja, da oltar vendarle ni lep.

Bil sem na počitnicah in sem jo tudi

šim morjem, ko imamo na našem morju vse one pogoje, zaradi katerih naši ljudje silijo v druge kraje. Komur je količjak mogoče, naj obišče te lepe kraje ob našem morju. Parobrodne zveze so jako udobne in gotovo ni lepšega kakor vožnja po morju, zlasti ker je ravno v Dalmaciji največ sprememb. Okcident in orijent, morska obala in visoko gorovje nam nudijo neprestan kontrast. Pokrajinske lepote Dalmacije, morje, ki v strmih ožinah in skalovjih daleč v deželo sega in romantični zalivi očarajo vsakega obiskovalca, ki se navdušuje za solnčni jug z njegovo vegetacijo. In če še enkrat povdarjamo, da je skoro povsod skrbljivo tudi za udobnost potnikov, smo mnenja, da ne priporočamo zaman našega Primorja.

Njivice na Krku.

S parobrodem iz Sušaka si za 1 in pol uro tam. Že od daleč te pozdravlja prijazen zaliv z zeleno šumo in belim peskom. Vse do morja se raztezajo hladne sence in zelene trate. Prijazna vasica Njivice te valji, obdana od lepih vinogradov in zelenih vrtoč, v katerih poleg oljk rastejo izredno sočne in zgodne smokve. Prekrasen je pogled z obale na prostrano morje. Učko vidiš v daljini in zlasti zvečer se dvigajo na horizont tisočere luči ce Reke, Opatije in ostalega istrskega jadranskega vena — kakor izgubljeni raj. Nekoliko izven vasi stoji sredi krasnega vrta ukusno zgrajeni, še novi hotel «Luka». Lastnik domačin, pravi tip prijazen in simpatičnega Krčana. Hotel ni velik. Ima 20 opremljenih sob, za razmeroma male novce dobiš občudno hrano. Če te tam naše

Rogaška Slatina.

jaz ubral nekega lepega nedeljskega popoldneva na Vrh. Z menoj je šel moj prijatelj Ivan in gospodična Silva. Sredi vasice je bil zbran takorekoč ves Vrh. Zdravje je kar dihalo iz ljudi.

«Dober dan, dober dan, može,» je pozdravljaj Ivan. «Ali bi si mogli ogledati vaš oltar, slišali smo, da je delan na nov način.»

«Oltar,» je odgovoril počasi velik, koščen stavec, raven kot smreka, ki je držal malega otročka v naročju, eh gospodje, to je tako, imamo oltar in ga nimamo.»

«Kako imate in nimate,» sem pobaral jaz.

«Veste, to je tako,» se je posmehljal stavec, «imamo ga, ker ga imamo, nimamo ga, ker ga pa nimamo; ali pa, da nas boste bolje razumeli, naš je, ker je naš, a naš ni, ker ni naš!»

«Tega pa ne razumem,» je vzkliknila nehoti gospodična Silva.

«Kako bo ti hribovsko modrost razumela,» jo je nagajivo zavrnil Ivan.

«Odkod pa je doma gospodična,» je vprašalo mlado, močno in zdravo dekle.

«Z Gorenjskega,» sem ji rekel jaz.

«A, blizu Marije Pomagaj,» je naprej od Marije Pomagaj!

«Joj, joj, kako je to daleč, kaj pravite še naprej od Marije Pomagaj!» se

spoznaš, da te cenijo in radi imajo, ne kot molzno kravo, temveč kot domačega človeka, ki je prišel se oddahniti in se okrepčati, ne pa denar na veliko zapravljati. S hotela vodi krasna pot ob morski obali, na razpolago je prijazno kopališče, tudi za otroke je nizke vode in peska dovolj. V bližini sta Omišalj in Malinska, ter sprehodi po lepi cesti skozi šume na Njivicami. Vsakodnevni parobrod iz Sušaka prista staja nekoliko korakov od hotela.

Kdor ljubi na oddihu ob morju mir, udobnost in nemoteno uživanje lepote morja in prirode, ta naj piše v «Hotel Luka» v Njivicah na Krku.

Dr. P. Andrejka:

20letnica organiziranega trjskega prometa v Sloveniji

Meseca junija tega leta bo 20 let, odkar se je ustanovila »Deželna zveza za pospeševanje tujškega prometa na Kranjskem«, ki ni bila samo predhodnica, ampak rekel bi matica današnji Zvezi za tujski promet v Sloveniji.

Inicijativa za ustanovitev je izšla od svetovno naobraznega in dalekovidnega moža, ki je na svojih obširnih potovanjih po Evropi in po Egiptu opazoval in spoznaval velikanski pomen organiziranega dela drugih, posebno zapadnih držav za smoteno in zavestno pospeševanje tujškega in turističnega prometa. Ta mož, ki živi danes med nami tiho in neopažno, je bil dr. Valentin Kršper.

Videl in spoznal je, da Slovenija, ki so jo tedaj še šteli med pasivne pokrajine, hrani v sebi še nedvignjen zaklad svojih naravnih čudesov in krasot, ki so čakali samo večše roke, da se spremene v narodnogospodarske vire blagostanja in vsestranskega kulturnega napredka.

Njegovi energični naravi se je posrečilo, da je odstranila zapreke, ki mu jih je stavila domača malodušnost in neorientiranost, pa tudi nacionalna neprijaznost in klubovanje elementov, živčih in gospodujočih tedaj še med nami.

Ob razumnem podpiranju tedanjega ljubljanskega župana Ivana Hribarja in ob sodelovanju primarija dr. Vinka Gregorčiča in pokojnega lekarnarja in občinskega svetnika ljubljanskega Ubalda pl. Trnkoczyja so mu je posrečilo izposlovati od deželne vlade potrditev pravil »Deželne zveze za pospeševanje tujškega prometa na Kranjskem«, na kar se je vršil dne 24. junija 1905 ustanovni občni zbor te za razvoj našega tujškega prometa tako važne in zaslužne institucije. Ob sodelovanju države, dežele, mesta Ljubljane, trgovske in obrtniške zbornice, Slov. planinskega društva, državne in južne železnice, jamske komisije v Postojni in zdravniške komisije na Bledu ter velikega števila hotelierjev, gostilničarjev in drugih osebnih interesentov je začela »Deželna zveza« pod predstvom Ubalda pl. Trnkoczyja in pod neumornim, idealno požrtvovalnim vodstvom dr. Kršperja delovati s tako mnogo in takimi uspehi, da si je kmalu pridobila med avstrijskimi deželnimi zvezami spoštovano mesto.

Kot tajniki so sodelovali v tej Zvezi: Hinko Lindtner in Alfonz Menčinger, posebno uspešno in marljivo pa dr. Rudolf Mar, ki je prevzel kmalu (leta 1906.) posel stalnega referenta, in njegov namestnik Fr. Gärtner.

O ogromnem in književnem in propagandnem delu »Zveze« govorim na drugem mestu tega izdaja.

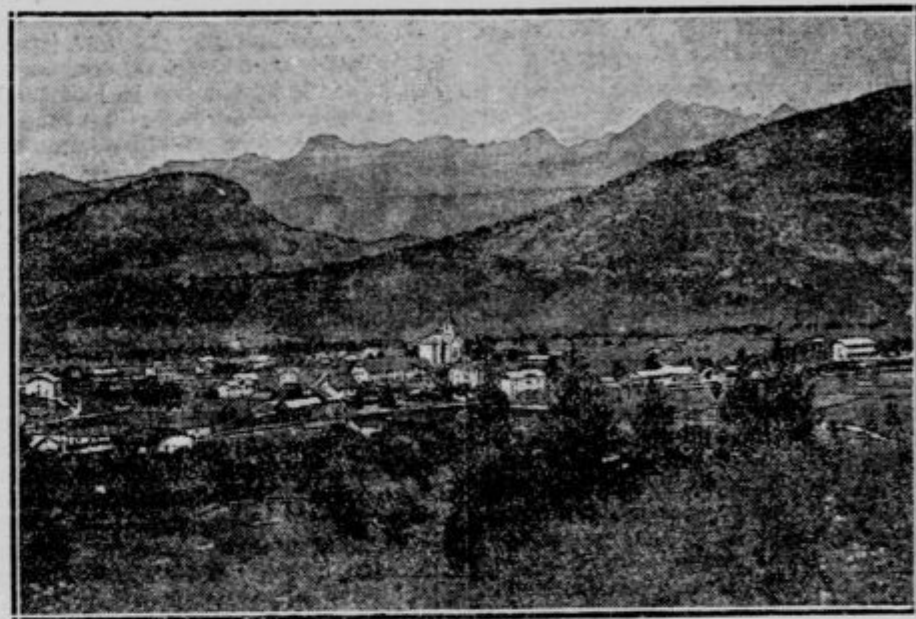
Zveza za tujski promet v Sloveniji, ki je pravna in prava naslednica nekdanje »Deželne zveze za pospeševanje tujškega prometa na Kranjskem«, bi danes ne obstojala ali sploh ne, ali pa ne v tako močni poziciji, ki ji daje prominentno mesto nad drugimi enakimi zvezami v naši državi, ako bi ne bilo 20letnega nesebičnega in požrtvovalnega dela onih mož, ki so ustanovili leta 1905. te trdne temelje našemu tujskemu prometu, Slava jim!

Sur in vodnikov v letih 1906 do 1912 je Zveza v prvih letih svojega obstoja skupno z Zvezo gostilniških zadrug, ki se je 1. 1906. ustanovila v Ljubljani, izdajala svoj strokovni mesečnik »Promet in gostinstvo«, list, ki je poleg bogatega ilustrativnega materiala prinašal vzorne strokovne članke ter mnogo pripomogel do moderniziranja in izboljšanja hotelierstva na Kranjskem in v ostalih slovenskih deželah.

Zveza je izdajala o svojem delovanju tudi tiskana letna poročila, ki so za ona, ki hoče proučevati razvoj tujškega prometa pri nas, dragocene informacije.

Ves ta lepi in mnogo obetajoči razvoj tujsko-prometne literature je 1. 1914. prekinila velika vojna ter ga zadržala do 1. 1918.

Po ustanovitvi naše narodne države so postale razmere na mah drugačne. Goriška in tržaško ozemlje, Notranjska s Postojno,

Bohinjska Bistrica.

Dr. Rudolf Andrejka:

Propaganda v tisku

Naša tujsko-prometna literatura s posebnim ozirom na razvoj tujškega prometa v Sloveniji.

Pričujoči članek je esej v prvotnem pomenu besede, poizkus, ki orje neobdelano ledino in ki si kot tak ne more in ne sme lastiti slovesa absolutne natančnosti in popolnosti. Nasprotno, spopolnila tu podanih navedb so dobro došla.

Tujski promet kot organizirani narodnogospodarski pokret v nas Slovencih je še jako mlad: računati ga je od leta 1905. V tem letu (24. junija) se je ustanovila pod vodstvom in s požrtvovalnim sodelovanjem odvetnika dr. Valentina Kršperja Zveza za tujski promet na Kranjskem. Dr. Kršper je, pazno motrivši narodnogospodarske pojave v širnem svetu, kot prvi spoznal pomen tujškega prometa za Slovenijo, in to spoznanje takoj spremenil v organizirano delo.

Pod njegovim energičnim in podbudnim vodstvom je Kranjska zveza za tujski promet ob podpiranju deželne odbora in mesta Ljubljane začela delovati na vseh poljih, seveda tudi na literarnem in novinarskem. Izdala je tri zelo lično opremljene in bogato ilustrirane brošure: »Das Alpenland Krain« v nemškem, »Bledské jezero« in »Veldes am See« v češkem in nemškem jeziku, poskrbel je za reklamne plakate Bleda ob otvoritvi bohinjske železnice 1. 1906. ter pošiljala propagandne članke v nemške, italijanske in angleške liste ter z njimi mnogo pripomogla do večjega poseta inozemskih tujcev na Bledu. Pa ne samo za Bled, tudi za ostalo Kranjsko so se izdajale propagandne knjižice, in to v češkem, poljskem, francoskem, angleškem in nemškem jeziku. Francoska izdaja »Pays alpestre Carniole« je popolnoma pošla, razen enega beležnega eksemplarja, ki ga hrani Zveza za tujski promet v svoji knjižnici. V angleškem jeziku ste izšli dve izdaji, manjša »Alpine Country Carniola« in večja »The duchy of Carniola«. Obe ste že zelo redki — Zveza jih hrani samo še nekaj izvodov. Posebno »The duchy of Carniola« je delo, katero je še danes brez konkurence zbog preciznega sloga in prekrasnih barvotiskov.

Od češke izdaje »Kranjska alpska zemlja« in od poljske »Alpy Krainskie« je še nekaj izvodov, pač pa je posla nemška izdaja »Veldes am See« in »Krain«, kar je Zveza lani porabila, da izda novim razmeram odgovarjajoče vodnike za Bled v češkem, srbohrvatskem in nemškem jeziku, o katerih še govorimo.

Poleg te za prvi začetek nad vse plodovite delavnosti na polju tujsko-prometnih bro-

Divajo in rakovski naravnimi mostovi, vsa lstra z Opatijo, Volosko, Puljem, brioni, slimi otoki itd. je prišla in žal ostala pod italijansko državno upravo, za Korosko so se bili ljuti boji. Slovenijo je tvorila bivša Kranjska brez Notranjske in vsa prejšnja južna Stajerska s Prekmurjem. Tujski promet je bil vsled vojne skoraj uničen in treba je bilo graditi z nova. Deželni odbor kranjski, ki je preje izdatno pospeševal tujski promet in Zvezo, je bil likvidiran, mesto Ljubljana je imelo čez glavo skrbi in stroškov, da popravi in odstrani posledice vojne.

Na drugi strani je narodno ujedinjenje zahtevalo popolne preorientacije. Tudi v tem za tujski promet usodopolnem trenutku se je izkazala organizacijska sila in preudarnost dr. Kršperja. Posrečilo se mu je, da preko tedanje deželne vlade za Slovenijo pretvori Kranjsko zvezo za tujski promet v »Jugoslovanski komisariat za tujski promet v Sloveniji«. Bil je to državni zavod s sistemiziranim, državnim osebjem, ki je bil za misljen kot prehodni institut za taklo časa, da se razmere normalizirajo in da se pri vatna inicijativa, ki je prvi pogoj za uspešno delovanje, zopet poživijo in ukrepi.

Takoj po ustanovitvi je izdal komisariat v okviru skromne denarne subvencije, ki jo je dobival od države 1. 1919. kot prvo brošuro »Slovenske Alpe« v srbohrvatskem jeziku, ki jo mnogo pripomogla, da so 1. 1919. napolnili jugoslovanski gostje skoraj docela Bled in njegovo okolico. L. 1920., v dobi plebisicita, so sledile brošure »Vrbsko jezero« in »Klopinsko jezero«, ki so zasledovali in tudi dosegli isti cilj, žal le za eno sezono. L. 1921. je izšla knjižica »Jezerstvo«, ki sta jo spisala dr. Rudolf Andrejka in Igo Muri, l. 1922. brošura »Bohinje«, obe v slovenskem in brošurica »Bled pokraj jezer« v srbohrvatskem jeziku. Izdali so se tudi novi plakati Bleda v srbohrvatskem jeziku, zajedno pa tudi letaki za Kranjsko goro v srbohrvatskem in češkem jeziku.

Leto 1922. je mejni kamen poživljenega in okrepljenega tujškega prometa v Sloveniji, posebno na Gorenjskem in na Bledu. V tem letu je naš kralj določil Bled za svojo poletno rezidenco. Posledice tega kraljevega čina za tujski promet v Sloveniji so bile najugodnejše. Bled in Slovenija je postala, za kar se je leta in leta zaman trudilo, na mah svetovno znana. Od tedaj prihaja poleg jugoslovanskega občinstva v Slovenijo vedno bolj in bolj internacionalna publika, in to ne samo iz sorodnih slovenskih, ampak tudi iz zapadnih držav, kakor iz Angleske, Francije, Holandske itd.

Veseli razvoj tujškega prometa je kajpa da vplival tudi na tujsko-prometno litera-

barvane slike, s katerimi so okrasili ljudje sami oltar in ki so bile v živem nasprotju s prvotnimi štirimi kipi in eno sliko.

«Tako prazen se nam je zdel oltar in brez vseh barv, pa smo zbrali različni sami nekaj slik in smo jih razpostavili po oltarju, sedaj je vsaj nekaj življenja,» je razlagal Breznik in nerodno mahal z rokami.

«Ali to vendar ne harmonizira skupaj,» se je vmešala v pogovor gospodična Silva. «Oltar sam brez teh živih, primitivnih, neumetniških slik, je prav za prav lep. Je umetnost!»

«Molči,» jo je osorno zavrnil Ivan. «Poglejte,» je kljub temu nadaljevala, «te lepe, nežne, blede angelje, ali ni tu vpodobljeno hrepenenje, upodobljena molitev sama.»

Pagadaj je zmignil z rameni, Breznik pa je zabrundal: «Saj ne rečemo, je že lepo za katere je, to je kakor je človek, za gospodično je morda lepo, ali mi smo zdravi, gospodična, to morate vpoštevati, vse to je pa bolezen. Če so pri nas ljudje tako suhi in bledi kakor ti angeli, jim pravimo, da so jetični. Mi pa ne maramo bolezni. Vidite torej, to je tako kakor so ljudje.»

«Oh, v farni cerkvi so lepi angeli,» je vzdihnila neka ženica blizu nas,

«majhni, okrogli, rdeči in vsi zlati. Pa tako lepo perutničice imajo, da se ti zdi, da bodo zdaj, zdaj zleteli v nebesa.»

«Pa kakšno obleko jim je napravil ta kipar,» se je oglašil krojač Kušter, «okoli vratu premoale obleke, kakor naša učiteljica, spodaj pa toliko preveč, da bi bilo še za enega zadosti.»

«To si morate znati predstavljati,» ga je zopet podučila gospodična Silva, ki sva ji jaz in Ivan rade volje prepuštala vse razlaganje. «Je že res, da je obleka močno predolga, ali to si morate misliti, da so oblaki, po katerih plavajo angeli.»

«Pa zakaj ni potem naredil oblakov mesto obleke, da bi mi ljudje vsaj to razumeli. V farni cerkvi je tako.»

«To je že obrabljeno, ne razumem zakaj nočete nekaj novega.»

«Če pa nam to v glavo ne gre.»

«Kaj obleka, da bi le drugo bilo prav narejeno, harv ni nič, barv,» se je oglašil z debelim glasom Breznik.

«Pa pogledite kaj na levi strani, ki naj bi bil sv. Jernej,» je spregovoril sedaj Pagadaj. «Pa ni. Recite mi no če je lep in če bi kdo v njem spoznal sv. Jernej? Zakaj neki delajo sedaj tako čudne, podolgovate, šulaste glave, kakršnih ne dobite na vsem božjem svetu ne. Pa vse je tako nekam dolgo in zve-

Radio-termalno kopališče Lasko pri Celju

More, sunce i pijesak

Baška na Krku.

Potpuni oskrbu (hrana, spavanje, dnevno kupanje, takse itd. od Din 70 do 76, daje Hotel Grandić, Baška na Krku.

u tihom zdravom kraju, 1600 m dugim zalom (plaže), živom vodom slobodno od komaraca

je stopila na mesto «Komisarijata», je izdala leta 1922. krasno, bogato ilustrirano knjigo «Visions de Slovénie» v francoskem jeziku, 1. 1923. l. 1. brošuro «Gornja savska dolina», 1. 1924. l. 1. brošuro «Bled», biser Julijskih alp v srbohrvatskem, češkem in nemškem jeziku, istega leta tri prelepe plake Bleda, Bohinja in Kranjske gore ter Rogaske Slatine, 1. 1925. pa češki in nemški vodnik po celi Sloveniji, delo R. Badiure, zajedno lep plakat Pohorja in Savinjske doline.

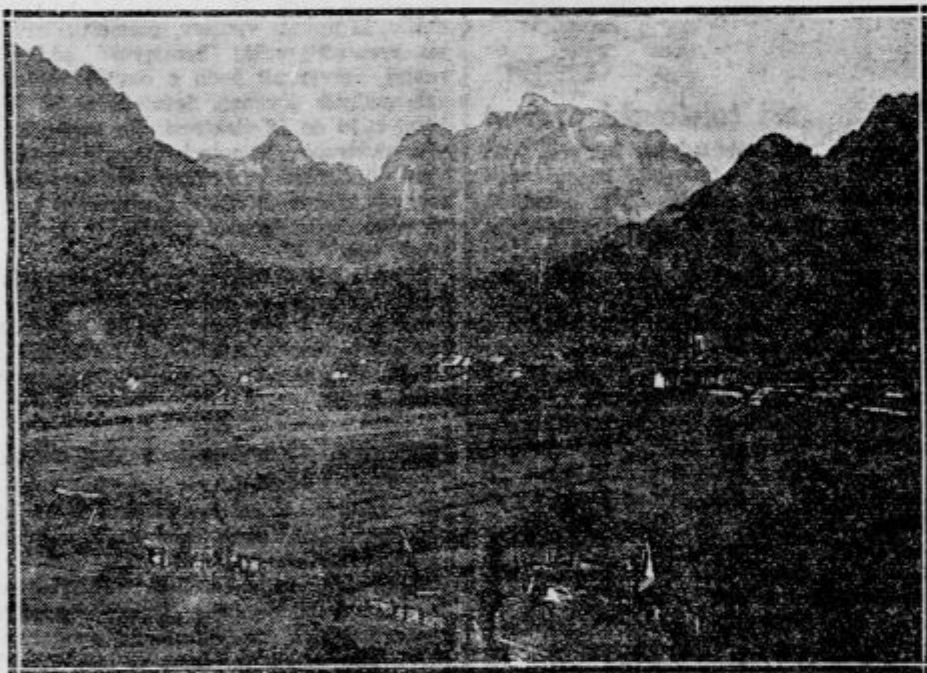
Pa tudi privatna inicijativa turistovskih pisateljev se razvija. L. 1923. izide R. Badiurov «Vodič kroz jugoslovanske Alpe», že preje 1. 1922. druga izdaja Badiurove knjige «Na Triglavu» in 1. 1924. izpod peresa istega pisatelja «Pohorje». Pavel Kunaver izda 1. 1922—1924. knjige «Kraški svet in njegovi pojavi», «Na planini» in «Po gorah in dolinah», 1. 1923. izide knjižica «Pohorje» izpod peresa pokojnega Janeza Koprivnika, 1. 1924. izda dr. Rudolf Andrejka krajepisno monografijo «Kropa in Kamnogorica», M. Kahaj pa 1. 1925. «Cerkniško jezero in njegova okolica».

Pripravlja se, kakor čujemo, tudi še Robert Kermavnerjeva knjižica o «Polhograjskem pogorju» in «Krajepisna monografija škofovskega pogorja» izpod peresa dr. R. Andrejke.

V zvezi s temi knjigami pa ne smemo prezreti dobro urejenega «Planinskega vestnika», ki je začel dve leti po vojni zopet izhajati. Poleg temeljitih člankov o gorah in dolinah prinaša tudi lepe fotografije posnetke naših planin. Ob svoji štiridesetletnici je izdalo Slovensko planinsko društvo tudi čeden album, ki nas uvaža v krasote slovenskih planin in v udobnost slovenskih planinskih koč.

Tako vidimo od 1. 1922. bujen razmah na polju tujsko-prometne in turistične literature, obsegajoče vse poznate točke naše lepote Slovenije.

Naj bi v zvezi z organiziranim delom naših «Zvez» za tujski promet, «Slovenskega planinskega društva» in vseh za to prevažno panogo našega narodnega gospodarstva delujočih oficijelnih in zasebnih činiteljev pripomogla do tega, da postane Slovenija res «Jugoslovanske Švice».

Kranjska gora. — V ozadju Razor in Prisojnik.

Morsko kupališče

VILLA na MORU

Hotel-Pension-Volarč

Baška na Krku.

Udobni i solidni boravak na Jadranu — Na samom morskom žalu — 20 moderno uređenih soba — Izvor zdrave pitke vode u dvorištu vile — Nema malarije ni komaraca — Celodnevna dobra oskrba z vinom i stanom Din 72 — bez ikakvog daljnog doplatka.

Brzoplati: Volarč-Baška.

Katica Volarč, upraviteljica.

CIKLOSTIL kožni, vošteni papir in barvo dobavlja **FRANC BAR**, Cankarjevo nabr. 5

Boj za severni tečaj

Roald Amundsen

Ves kulturni svet se zanima danes za polet Roalda Amundsena na severni tečaj. Slavni raziskovalec polarnih krajev, ki je prvi došel na južni tečaj, si je stavil za cilj, da zavzame tudi najsevernejšo točko naše zemlje v imenu svoje domovine Norveške. Pretekli teden je odletel z dvema letaloma s svoje ekspedicijske ladje Fram proti severu z namenom, da preleti tečaj, preišče pokrajine okrog njega in se potem zopet vrne na varni krov svoje ladje. Že mnogo ekspedicij je odšlo proti severu, da bi došle na pol, a doslej se ni posrežilo menda še nobeni. L. 1909 je pač prišel Američan Peary do par kilometrov pred tečaj, ni pa gotovo, ali ga je tudi res dosegel. Mnenja znanstvenikov so v tem pogledu deljena.

Raziskovanje severnega tečaja

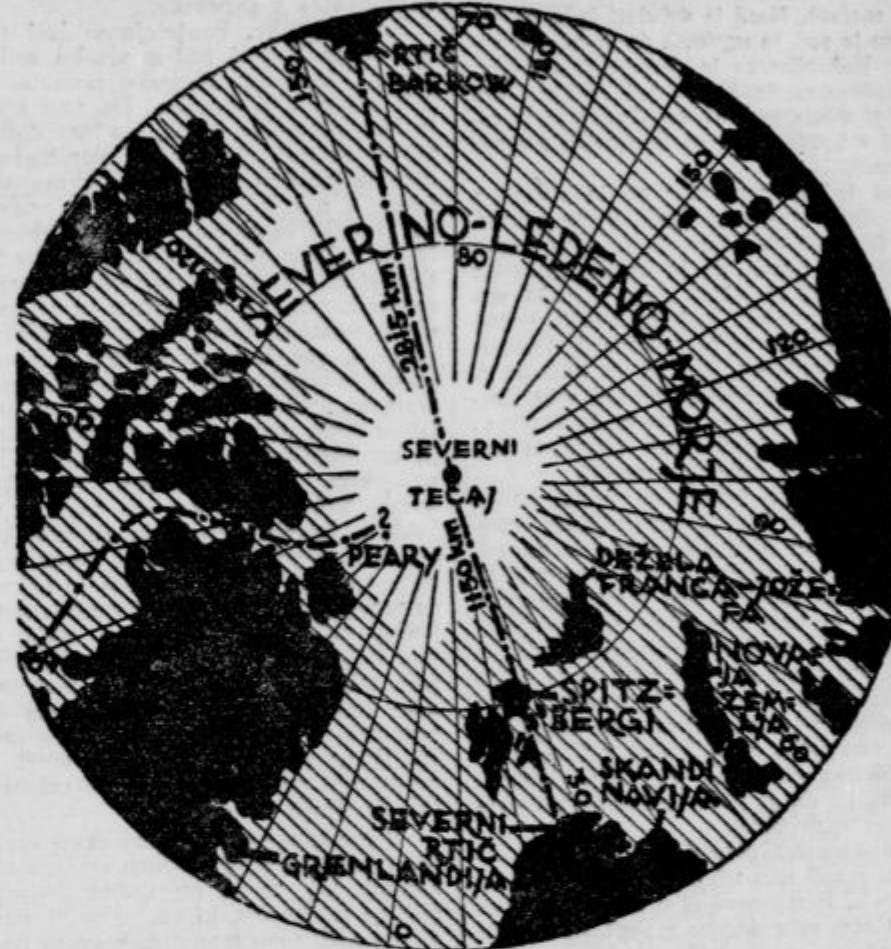
Želja po odkritju severnih polarnih krajev je nekoliko starejša kot južnih. Kmalu po odkritju Amerike leta 1492. so se pričela drzna potovanja vedno bolj proti severu. Izhodišči sta bili pred vsem Skandinavija in Anglija, v zadnjih letih tudi Amerika. Podžig za raziskovanje severnih polarnih krajev so dobili pomorščaki v odkritju, da se razprostira na severu Sibirije in Amerike nepregledno morje med Evropo, Azijo in Ameriko, ki pa je večinoma zamrznjeno. Vendar so kazali razni znaki, da mora biti visoko na severu suha zemlja, na kateri se mora nahajati severni tečaj. Šlo je pred vsem za to, da se najde prehod med Atlantskim in Tihim oceanom, in sicer proti vzhodu in zahodu, do Beringovega preliva, takozvana severno-vzhodni in severo-zahodni prehod. Ako bi se dala najti prosta pot proti vzhodu in zahodu preko severa, bi se s tem skrajšalo pot med Evropo na eni in Vzhodno Azijo in Zaprado Ameriko na drugi strani.

Že v XVI. stoletju so drzni možje odšli z ladjami iz pokrajine okrog dandanašnje New Yorka. Bili so večinoma Angleži, ki so jeli prodirati proti severozahodu. V zgodovini raziskovanj v tem predelu Arktika se bleste imena Cabot, Davis kot (Hudson in Baffin, ki so v svojem stremiljenju, priti m'no zahodne obale Grenlandije in Amerike v Vzhodno Azijo, odkrili nova kraje in morja, kakor Baffinovo deželo in zaliv. Hudsonov preliv in zaliv itd. Vsi pa so se morali prej ali slej vrniti, ker jim ni bilo mogoče nadaljevati poti vsled neprimostljivosti ovir. Morje je dobro tri četrtine leta zamrznjeno in suha zemlja je večinoma pod večnim ledom. Mnogo se jih sploh

ni več vrnilo in so poplačali svojo drznost z življenjem. Šele v XIX. stoletju se je posrežilo najti severozahodni prehod. Več sreče je imela Rossova ekspedicijska, dočim se je Franklinova ponesrečila. Franklin je iskal Mac Clure, ki je moral ugotoviti, da je drzni mornar žalostno poginil v ledenih puščavah. Svojo reševalno ekspedicijsko pa je nastopil z zapada, t. j. iz Tihega oceana preko Beringovega preliva in prišel po neizmernem trpljenju do Grenlandije in Angleske.

Popolnoma gladko se je posrežila vožnja šele v XX. stoletju leta 1906. Norvežanu Roaldu Amundsenu. Problem severozahodnega prehoda je bil rešen. Drugo vprašanje pa je, ali ima praktičen pomen.

Tudi reševanja drugega problema, severovzhodnega prehoda, se je lotil Anglež Cabot leta 1553. Posrežilo se mu je priti precej proti vzhodu na severu Evrope in Azije. Njegovo delo so nadaljevali Burrough, ki je prišel do Nove zemlje, Holandec Barents, ki je odkril Medvedov otok

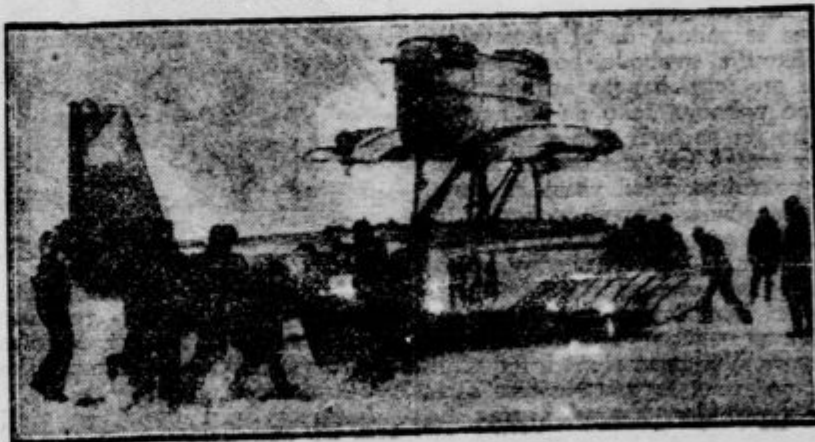

Severni tečaj in njegova okolica

in Spitzberge, in končno Bering, ki je prišel do Amerike in po sebi imenoval ozek preliv med Starim in Novim svetom.

Kakor malo kasneje Amundsen na zapadu, tako se je gladko iztekla ekspedicijska šela Švedu Adolfu Nordenskiöldu leta 1880. Za njim je poskusil isto pot Američan de Long, čigar ekspedicijska pa se je ponesrečila. S tem je rešen tudi drugi problem, severovzhodni prehod, toda je več ali manj ravno tolike praktične vrednosti, kakor oni preko severozahoda.

Pri vseh teh vožnjah se je ugotovilo, da se razprostira na severu naše zemlje veliko morje, Severno ledeno morje, ki je večinoma zamrznjeno. Dognali so, da se v njem nahajajo otoki, ki pa več ali manj izginjajo v večnem ledu.

Amundsenovo letalo

Amundsen se je podal na svoj drzni polet na hidroavionu «N 24», ki ima dva motorja s skupno 720 HP. Letalo vodi norveški pilot Hjalmar Riser-Larsen.

Osvojitev severnega tečaja

Uspehi iskanja obeh severnih prehodov so dali pobudo za raziskovanje pokrajin okoli severnega tečaja. Raziskovanje tečaja samega so začeli šele v drugi polovici preteklega stoletja. Velikih zaslug so si pri tem stekli Američani dr. Kane, Hall in Hayes in Nemca Petermann in Kolde-wey, ki so vsi prišli precej visoko na sever, vendar ni nihče prekorajši 82. vzporednika.

Leta 1872. je opremila Avstrija ekspedicijsko pod vodstvom Payerja in Weyprechta, ki je trajala nad dve leti. Ker je morje v arktičnih pokrajinah, v kolikor ni stalno zamrznjeno, plovno le dva ali kvečjem tri mesece v letu, se morejo raziskovati pokrajine le poleti. Ves ostali del leta morajo prezimiti in se zavarovati proti strašnemu polarnemu mrazu. Avstrijska ekspedicijska je na svojem prodiranju proti tečaju severovzhodno od Spitzbergov našla velik kos zemlje, ki jo je Payer imenoval Franc Jožefovo deželo. Ekspedicijska je dospela do približno 83. vzporednika, potem pa se je morala vrniti. Ladjo je morala ekspedicijska zapustiti in se vrniti s čolnom, deloma pa

na plavajočih ledenih ploščah. Vsi so bili obupani in so že mislili, da so izgubljeni, ko jih je nepričakovano našla ribiška ladja. Avstrijska ekspedicijska šteje precej žrtev.

Izredno veliko srečo je imel Norvežan Fridtjof Nansen, ki je menda največji lunak v boju za odkritje severnega tečaja, poleg Roalda Amundsena. Nansen je pred vsem polagal veliko važnost na dobro ladjo, ki mora vzdržati vsak pritisk ledu. Dal si je zgraditi posebno ladjo »Fram«, ki je spodaj okrogla in tudi sicer izredno močno zgrajena. Konstruirana je tako, da je ogromne ledene plošče, ko morje zmrazva, ne zdrobe, ampak dvignejo. »Fram« je prestala vse preizkušnje in je še danes najboljša polarna ladja, ki ima razen jader tudi parni stroj. Porabili so jo večkrat in tudi sedaj je »Fram« zopet v službi. Amundsen je prodiral z njo severno od Spitzbergov in služil kot baza za njegovi letali.

Nansen je prišel do zaključka, da bi se dalo priti na severni tečaj z močnim morskim tokom, ki vodi od severne sibirske obale proti severu. Leta 1893. je šel na pot in sledil severovzhodnemu prehodu do Novih sibirskih otokov. Tu je njegova ladja zamrznila v plavajočem ledu, s katerim je polagoma dospel v bližino tečaja. Prišel mu je zelo blizu. Nansen je dosegel 84. vzporednik. Slavni raziskovalec je organiziral kasneje še nekaj ekspedicijskih in dosegel v strašnem mrazu do 40 stopinj pod ničlo 86. vzporednik. Našel je tudi, da se nahaja tu suha zemlja, ki pa je večinoma pod večnim ledom.

Sledil Andréjeva ekspedicijska z balonom leta 1897., ki se je ponesrečila. Andréje je izgubil na severnem obzorju, in od takrat ga ni nihče več videl. Kasneje imamo še

riženo, pogledite na primer roke, pa nič moškega in zdravega ni v teh kipih, vse je bolno. Pri nas pravimo ljudem, ki se tako čudno držijo in zvijajo, da so mevs-žasti in cemeravi. Res, vse je tako narejeno, kakor ni v resnici. Sicer pa smo že naredili drug kip, ki bo res sv. Jernej, tega bomo pa sežgali, ker se tudi popraviti ne da. Ne, ne, to ni za nas! Svetniki so bili vendar lepi, ti kipi pa niso.

«Trpljenje izražajo in trpljenje ni lepo», je rahlo ugovarjala Silva.

«Pa kdo pravi, da mora človek postati grd, če trpi», je odgovoril Breznik. «Poglejte slike po zgodbah ali farni oltar. Vsaj človeški morajo biti obrazi.»

«Jei, jei, kako svet dandaneč čudno misli, pa še bolj čudno gleda. Vse nas robe in samo da je narobe, pa je prav. Poglejte na primer na sliki sv. Jurija, ki je premagal zmaja: ne tako ne sme sedeti na konju kakor mi ali kakor od pamtikeva jezditjo ljudje, čisto drugače, narobe, s hrbtno potjo konjevi glavi.»

«Ali pogledjte, zmaja prebada, ki je bolj zadaj, zato se je najbrže svetnik na konju preobrnil, da ga je lažje zadel», je pripomnil Ivan.

«Pa vse bolj grozno je», je vzkliknila Silva, «le pogledjte, konj leti naprej,

svetnik pa prebada zmaja ravno v nasprotni smeri. Kako se to trga, kakšen boj!»

«Ampak nemogoče je vse to,» je živo odvrnil Pagadaj, «pomislite samo tole, da konj dirja v galop, pa boste vse razumeli. Recimo, da je svetnik prijezdil do tiste pošasti, ne razumem zakaj ni nastavljal sulice že od daleč in je ni sunil naravnost v žrelo, ko je imel tako lep zalet, pa čemu neki se je še prej zao-brnil na konju in s tem zgubil zalet in pa kar je glavno, konj bi ga moral odnesti med tem časom vendar že daleč od zmaja, saj tako strašno dirja. Nemogoče, da bi na ta način zadel zmaja. Seveda samo da je nekaj novega.»

«Mogoče pa je najprej zadel zmaja in se je šele nato preobrnil,» je rekel Ivan.

«Če bi konj stal na mestu, ampak konj dirja.»

«Morda pa je svetnik že tako prijezdil do zmaja,» je spregovorila že bolj tiho Silva.

«Ampak kdo pa jezdi tako na svetu? In popreje sem vam že dejal, da bi lažje zadel zmaja, če bi sedel svetnik na konju kakor je prav. Povejte mi, gospodična, ali bi se ne smejali, če bi zagledali takega jezdeca sedajle na vasi. Bi se vam ne zdelo, da je tisti človek znorel?»

«Je že tako res, ali umetnost je nekaj čisto drugega, treba je bolj občutiti in manj misliti, bolj z dušo gledati in manj z očmi.»

«Ampak mi pa mislimo in to je glavno,» je zabundral ponosno Breznik. «Gospodična,» se je zasmejal škodoželjno Kušter, «povejte mi, zakaj vam je Bog oči ustvaril?»

Gospodična ni odgovorila, namesto nje pa sem se pošalil jaz: «Tudi zato, da gleda sedaj le vaš oltar.»

Vsi smo se veselo zasmejali, nato je rekla neka žena: «Pa stebrov ni nič, stebrov, lepo zlatih in pisanih, in nič zrezljanega ni. Vse je tako prazno, blede in žalostno. Človek je pa rad vesel, ko moli.»

«Kako nebeško je, ko posije v farni cerkvi sonce na oltar, kako se vse sveti, kako miglja,» je rekla druga. «Tukaj pa je vse žalostno, mrtvo.»

«Kaj žalostno, saj smo tudi mi večkrat žalostni, bolno je vse bolno, tudi barve in stebri, kar jih je, so ješčini. Vse je blede, to še barve niso.»

«Edini, ki nam je vsaj malo po volji, je sv. Miklavž,» je zopet pričel Pagadaj, «pa tudi ta ni prav nič podooben temu svetniku, je pa vsaj nekaj moškega na njem in drži lepo glavo pokonci. Ampak sv. Miklavž pa ni. Kako naj dopovem otrokom, da je to sv. Miklavž, če pa sem jim vedno pripovedoval, da ima ta svetnik lepo dolgo brado, dolge bele lase in škofovsko palico v roki in kapo na glavi. Tukaj pa vsega tega ne vidite. Suh je, plešast, brz palice in kape in brade, samo krožnik ima v roki in nekaj jabolk na njem. Ali pogledjte jabolka, še ta se cemerasto držijo.»

«Ali pogledjte njegove oči, kako očesovsko in obenem otroško gledajo, tako domače,» se je zopet vrnila v pogovor Silva. «Saj ni treba vedno tiste zunanosti: kape, palice in bogve kaj še vse, ki morijo dušo, in se otrok svetnika skoro boji in se ne upa blizu. Tako domače, preprosto je vendar lepše.»

«Vse mora biti tako, da je prav, gospodična, tudi strah božji je potreben otrokom,» se je oglasil zopet Pagadaj. «Ampak glavno je duša,» je skoro razdraženo ugovarjala Silva.

«Saj to je tisto, gospodična, mi hočemo tak oltar, da bo našim dušam ugajal, da govorim tako kakor vi, mi hočemo takega sv. Miklavža, da bo ugajal našim otrokom.» «No,» se je veselo nasmajal, «sedaj se vendar enkrat uje-namo.»

«In to je glavno,» sem rekel jaz. «Saj ne rečem, ta kip bi že še bil,» je pričel zopet razlagati zgovorni Pagadaj, «ampak predstavljaj bi bolj sv. Petra in tako smo tudi sklenili: krožnik z jabolki mu bomo vzel iz rok in mu bomo dali ključe. Pa tako je tudi bolj prav, Miklavža ni niti enega v naši vasi. Petrov pa je dosti in jim bo patro-noval.»

«Prav imate,» je rekel Ivan, «glavno je, da boste vi zadovoljni.»

«Tako je,» je odločil Breznik, «če kdo za nas kaj dela, naj naredi tako, da bo nam prav, po mestih pa naj delajo tako, da bo prav gospodični Silvi, Kaj ne, gospodična?»

Nič mu ni odgovorila. Jelo se je že mračiti, zato smo se poslovlili od prijaznih ljudi. Ko sem postal rok Pagadaju, mi je smehljaje rekel:

«Pa nič ne zamerite, gospodi!»

Na potu domov je bila Silva ves čas slabe volje; z Ivanom sva jo tako lepo ugovarjala, pa ni nič pomagalo.

Kupite srečko
za zgradbo Sokolskega doma v Siskij

eno ekspedicijo 1. 1900. vojvode Abruškega, ki je dosegel višino 86. stopinj in 33 minut. Vendar tudi vojvodova ekspedicija pod vodstvom Cagnija ni dosegla večjih uspehov kot Nansen.

L. 1908. sta odšli na pot dve ekspediciji. Američana Cook in Pearyja. Peary je šel zelo umno na delo in je že leto poprej načrtoval na svoji bodoči poti proti tečaju več skladišč, ki jih je opremil z vsem potrebnim, zlasti z živili in kožuh. Imel je s seboj razen spremljevalcev — znanstvenikov tudi oddelke Eskimov z večjim številom sami in 236 psov. Preznil je na najsevernejši točki Grenlandije, rti Kolumbiji, od koder je nastopil spomladi 1909. ekspedicijo vsega skupaj nad 70 ljudi. Na tej naporni in izredno nevarni poti so merili mraz 59 stopinj pod ničlo. V dobrih treh tednih je dosegla ekspedicija 86. vzpon. Peary je pustil del ekspedicije na tem mestu in šel dalje proti severu. Na 88. vzponu se je ločil še od ostalih spremljevalcev in nadaljeval je z enim Eskimom in psi pot proti severu. Dne 5. aprila so njegovi instrumenti zaznamovali višino 89 stopinj in 57 minut. Peary trdi, da je šel še 15 kilometrov dalje in zasadil na točki, kjer je izračunal, da stoji na severnem tečaju, ameriško zastavo. Meril je debelost ledu, na katerem je stal, in ugotovil, da je izredno velika. Pod njim se je razprostiralo Severno ledeno morje, ki mu nad 3000 m dolga vrvi ni mogla priti do dna. Peary se je povrnil v London, kjer so ga sprejeli z vsem častmi.

Par tednov pred njim se je povrnil z ekspedicije Američan Cook, ki je tudi trdil, da je bil na tečaju. Ko je prišel Peary domov, je izjavil, da je Cook slepar, ker ni mogel biti na tečaju, sicer bi ga bil moral on sam videti. Tudi opisovanje pokrajine okrog pola se ni strinjalo z Angleževim ugotovitvami. Ker se je nadalje izkazalo, da Cook tudi ni dosegel nekaj preje na Aljaski onega, česar se je hvallal, so ga temeljito razkrinkali kot lažnika, in mož se je od tedaj umaknil v zatuje.

Nemilo je bil presenečen Peary, ko so mu očitali, da tudi njegovo slikanje tečajnih krajev ne odgovarja resnici in da tudi on ni bil na severnem tečaju. Peary je bil res sam na zadnjem delu svoje ekspedicije in zato ni imel zanesljivih prič. Nekateri znanstveniki so priznali njegove uspehe in veljati danes pri njih kot mož, ki je odkril severni tečaj. Drugi pa to zanikajo. Zato je sporno, ali je res dosegel 90. vzpon in s tem točko, skozi katero gre na severni idealni zemeljski os. Brez vsakega dvoma je, da je Peary prišel do par kilometrov blizu tečaja.

Amundsenova ekspedicija na severni tečaj ni zaradi tega nič manj važna. Tudi ako je že bil Peary pred njim na toli zaleženju točki, niso zato njegove zasluge nič manjše. Amundsen ne gre toliko za doseg severnega tečaja kolikor za to, da s pomočjo letala preišče ves Arktik in ugotovi, ali se ne bi dalo doseči krajšo pot iz Evrope ali Amerike v Vzhodno Azijo preko severnega tečaja. On ne išče severovzhodnega ali severozahodnega prehoda, ki sta že oba odkrita, ampak naravnost pot preko tečaja samega, torej najbližjo črto. Ako ne drže popolnoma Pearyjeve izjave, je Amundsen, ako pride na severni tečaj, prvi, ki ga je dosegel.

Največjo ovirno ekspedicij tvori strašen mraz, ki je nakopičil tekom stoletij ob tečaju ogromne ledene plošče, ki kot trdnjava oklepajo obe najkrajnejši točki zemlje. Mraz dosega ponekod 59 stopinj pod ničlo, merili pa so celo še manjšo toplino. V takem mrazu zamre vsako življenje. V polarnih krajih ne vidiš bližje in ne žuželke. V polarnih poletnih časih je ondi polno ptic, raznih galeb, na jugu pingvinov, pa tudi tuljnov, severnih medvedov, ki jih na jugu ni, lisic in drugih živali. Ko pa pritisne mraz, izginejo tudi te živali, in ob tečajih zavladata smrtna tišina, ki jo prekinita le tuljenje viharjev in pokanje ledu.

V naravi vidimo nekako izenačenje sil. Na severni poluti našega planeta prevladuje suha zemlja, na južni pa morje. Da se razmerje izenači, je menda skrbela narava sama za to, da se neenakost v razdelitvi vode in zemlje ob tečajih izravna. Okrog severnega tečaja se razprostira večina morja, okrog južnega pa velik kompleks trde zemlje. Prvotno so domnevali, da se nahaja šesti kontinent v Severnem ledenem morju, vendar je ta teorija sedaj ovržena. Več stoletij so bili učenjaki prepričani, da se nahaja na jugu Avstralije in Amerike še ena celina, ki naj bi bila sedmi kontinent. Po tem naziranju bi imeli na svetu sedem celin: Evropo, Azijo, Afriko, Ameriko, Avstralijo, Arktik in Antarktik. Poslednje ekspedicije v oba polarna kraja so ugotovile, da šestega kontinenta ni, pač pa sedmi, ki ga moramo zato uvrstiti na šesto mesto.

Na severu so naleteči raziskovalci v zemlji na razne rudnine, med njimi tudi na izvrstni premog, kot na Sibiriji in nekaterih sibirskih otokih. Že iz tega se da sklepati, da je moralo biti pred mnogimi milijoni leti tu bujno življenje. Ko je bila zemlja gorkejša, so pokrivali tudi polarne kraje neizmerne gozdovi z orjaškimi drevesi, sicer ne bi našli danes premogovnih ležišč. Živeti je moralo na milijone velikih živali, kar priča dejstvo, da so se v severni Sibiriji in na nekaterih otokih v Severnem ledenem morju našle kosti mamutov in drugih prebetojnih živali. Zemlja se je polagoma ohlajala in bujno življenje je zamrlo. Ista usoda bo tekom milijonov let doletela tudi druge kraje, vedno bolj proti ravnici.

Es-ka so le najboljše
Jogo Torpedo
Bianchi najceneje pri
J. Gorec Palača Ljubljanske
kreditne banke in
Gospodstva c. 14
Vsi na domstni deli in oprema.

Do Ohrida in Bitolja

6. V okolici Skoplja. — Manastir - Sv. Pantelejmon v Nerezih

da je vsaka beseda le slabotno orodje

Dvakrat popoldne smo napravili izlet v okolico Skoplja. Prvikrat sta bili dve varijanti; eden izlet je bil do manastira Sv. Matke, ki je blizu tam, kjer se reka Treska izliva v Vardar, drugi izlet pa do Manastira Sv. Pantelejmona, ki leži kar sto metrov visoko na pobočju Vodnjanske planine nad selom Nerez. Prva varijanta je bila videti mnogo komednejša, ker so se izletniki peljali tjakaj z vlakom, dočim je bilo treba iti do Sv. Pantelejmona peš in navkreber, v vročini ob 2. popoldne. Zato se je vse naložilo na vagonce za Sv. Matko, in na cesti proti Sv. Pantelejmonu nas je ostalo naposled samo šest, dva kolega-domačina kot voditelja in štirje Slovenci. Ali ravno vsled tega se je za izlet razvil v izredno poučen sprehod, dočim se glavna skupina ni pohvalila z uspehom.

Samostan Sv. Pantelejmon leži tik nad vasjo Nerez, 562 m visoko, sedaj okrog 300 m nad Skopsko ravnino, ki leži 250 m nad morjem. Do vasi vodi iz Skoplja dobra cesta, ves čas dokaj zložno po pobočju navzgor. Sprehod po njej je izredno prijeten in hkrati poučen. Z nje je nenavadno lep pogled na Skopje, ki se vidi v polnem obsegu in še lepše nego z Dušanovega gradu. Obenem se vidi, čim višje se vzpenja, moč navzgor, vsa pokrajina; tu se pregleda posebno živo veličasten položaj Skoplja, vsa širna ravan okrog njega in visoki gorski okvir v ozadju. Spodaj malo na levo je Tašino česme, majhen izvor vode, pri velikem topolu, ki pa je za Skopje sila imeniten kraj. Tu se zbira vsako nedeljo popoldne mladi krščanski svet iz mesta, tu hodi na prostem semintja, se razgovarja, šali, prepeva. Zaigrajo ciganišvirači: »Ajde, da se uhitvimo« in nakrat se razvije kolo, sprva 4-5 fantov, nato vedno več, do 30. V brzem ritmu se vije kolo med množico, kakor kača se suče zdaj sem, zdaj tja, zdaj navzgor, zdaj navzdol, dokler se naposled ne razpusti. A kmalu se prične izgra znova. Drugi sedijo in ležijo po travi, ti prepevajo, oni kupujejo bozo, raznjice itd. To traja do mraka.

V predelu, kjer se prične cesta vzpenjati navzgor, stoji ob cesti vrsta novih zidanih hiš, ki so po večini majhne. Kolega iz Skoplja, ki nas je vodil, nam je pokazal v eni izmed njih svojo last; najbližje so last njegovih bratov-obrtnikov, ki so se z njim vred preselili semkaj iz Krusevca ter si postavili tu svoje hišice. Na drugi strani, še nekoliko višje, stoji na pobočju Vodnjanske planine, prve vile, nastale vse v poslednjih letih; razdalja od njih do mesta znaša do 20 minut. Okrog teh vil in hišic nastajajo novi vinogradi, ki smo jih videli precej na daleč v spodnjih legah, vsi skrbno obdelani, vsi novi. In vmes vrtovi, za zelenjavo in sadje, zadaj njive, vse skrbno negovane. Na vsakem koraku vidiš, kako se živahno obnavlja življenje, kako je vse bodro na delu, kako se semkaj vrača kultura. Tu čutiš, da si na pragu dvigajočega se velikega mesta, iz katerega izžareva mlada energija in oživlja vse. Počutimo se izredno dobro sredi teh svežih življenskih kali, ki jih opazujemo na vseh straneh; misli na preteklost, na prihodnost teh krajev in prevzame te radost, da bi prepeval v počast Skoplja, svobode, bodočnosti...

Cesta gre lepo napeto navzgor po števno po pobočju, tako da ni napeta premočno ter se hodi zelo zložno. Tu lahko opazuješ vse značilnosti južnosrbske pokrajine. Pred vsem je cesta sama je značilna. Dovolj je široka in gladka, toda eno opaziš takoj: nikakih tirov ni na njej, nikakih sledov koles. Pač pa opaziš male udrine po njej, jamico pri jamici, sledove stoterih in stoterih nog osličkov, ki prenašajo po njej tovore. Vse promet do hribovskih vasi se vrši tu s tovoru. Na oslu nosi kmet v mesto drva napredaj, prav tako žito, fižol, skratka vse pridelek, ki donaja iz mesta na njem domov vse, kar nakupi tamkaj. In na oslih potujejo naposled ljudje sami. Tovor se naloži prav enostavno; osel ima na hrbtu nekako seko; polovico tovora se naloži na eno, polovico na drugo stran in tako nosi osel vztrajno in dovolj brzo vse, kar mu naložijo. Moram pa pripomniti, da prevladuje tovrstni promet povsod po jugu, ne le po hribovitih krajih, marveč tudi po ravninah, kjer se vidi zelo malo voz. Kmetih voz sem videl več v okolici Bitolja nego v okolici Skoplja. Zato imajo ceste drugačno fizionomijo nego naše in se jim že na zunaj takoj pozna, da je na njih drugačen promet nego pri nas na Slovenskem.

Na obeh straneh ceste so njive, povsod skrbno obdelane, razpoložene po narahlo napetih pobočjih gričev, ki se vzpenjajo iz ravnine v treh velikih terasah v visoko Vodnjansko planino. V spodnjih legah povsod novi vinogradi; kolikor višje prihajamo, toliko redkejši postajajo njive, pobočja so strmejša in manj kultivirana. Osobito oblačajo pozornost nase grape, ki postajajo pogostejše. Te grape pa so precej različne od grap na Slovenskem; zelo so globoke, imajo strmo odrezane robove, kakor da vsaka od njih predstavlja izredno močan hudournik, ki je v mehko pobočje, sestojajo največ iz gline ter lapora, vrezal izredno globoko in strmo svojo nemirno strugo. To prihaja od tega, ker vsled pomanjkanja

gozda ob dežju vsa voda naenkrat zdviža navzdol. In še to: vsa pobočja, kakor tudi vsa ostala pokrajina je brez drevja, brez gozda; tuintam stoji blizu ceste posamezna drevesa, po pobočjih pa se vidi samo nizko grmovje, podobno živozelenemu rastlinju naših vrhov, toda tudi ti grmi so redki, komaj meter visoki in ne tvorijo kompaktnega rasti. Toda ob grapah, po katerih gre voda navzdol, se je naselilo drevje kakor v dolge prirodne drevore, in to visoko, bujno vzraščeno drevje, pod katerim vlada senca in hlad, kaže kot nekaka oaza po pobočju navzgor smer, v kateri se nadaljuje grapa. Toda vse grape nimajo več cele množice svoje vode; kmetje so izkopali od njih vstran male struge, pravzaprav male brazde in jih napeljali po njivah in travnikih, da se namakajo. Tekoča voda je tedaj tu največji blagoslov za pokrajino, ona je skoroda glavno kulturno sredstvo, ki določa značaj letine. Kakor že ime kaže, je Vodnjanska planina z njo dobro založena in po severnih pobočjih navzdol gre vrsta grap in curi voda po njivah ter travnikih.

Na levi nad cesto ostaneta dve vasi Gornje in Dolnje Vodno; Nerez, kamor smo namenjeni, leži najvišje. Vse vasi so tu rapostavljene na pobočju tako, da so hiše na gosto skupaj; to je takomenovano zbijeno selo, ki se tedaj bistveno razlikuje od šumadijskega tipa na široko raztresenih hiš. Tudi tu pa je vas preprežena s sadnim drevjem, dasi seveda ne v toliki meri, kot na severu.

Šli smo podolgem skozi Nerez. Ta vas ima mešano prebivalstvo; 35 hiš je v njej krščanskih, a 76 arnavtskih, in sicer muslimanskih. Hiše so v vasi tipično take kakor v vseh vseh, ki so še iz turške dobe. Gradbeni material je ilovica in les, brez izjeme v vsej vasi. Ker so iz turške dobe vajeni, da ne gledajo na vnanji videz domovališča, napravili vsi boren vtis; tudi džamija sredi vasi je borna, na zunaj kakor napol podrtja. Koliko pa se že kaže napredek v zadnjih letih, smo imeli priliko videti ob drugi priliki. Ljudje so zelo prijazni. Tik pred vasjo sta jih naša dva voditelja spraševala po poti do nekega oddaljenega samostana. Bili so hriščani in so delali na njivah; z obraza se jim je bralo vedro veselje, da lahko postrežejo in povedo domačemu človeku, kod in kam. Po izrazu oči in vsega obraza, po odgovorih morali sklepati, da je to razborita, inteligentna rasa. Tudi Arnavti smo srečevali po cesti; eden naših kolegov-voditeljev, ki je bil rodom iz okolice Debra in je razumel arnavtski, jih je pozdravljaj po arnavtsko: »Tundžata« (skraćeno iz »Tungatijeta«, kar je najobičajnejši arnavtski pozdrav) ter dobival enako prijeten odgovor. Sicer pa prihajajo večkrat Skopljani semkaj na izlet, tudi cel razredi iz šol, tako da vaščani tuincev ne gledajo s posebno radovednostjo.

Posebnost teh vasi so še velikanski psi umazano sive barve, veliki kakor največji ovčarski, zelo hudega videza, ki jih imajo za varstvo čred in živine. Ker sem imel nekoč hude skušnje z

Cestni motiv iz Južne Srbije.

njimi, smo se jih spočetka bali, toda po tem kakor sta jih tretirala našo spremljevalca, smo videli, da so vsi psi, majhni in veliki, ista pasma, ki mnogo več laja, nego napada.

Manastir Sv. Pantelejmon stoji sam zase tik nad vasjo, ograjen z močnim zidom okrog in okrog. Na vratih potolčemo s klavcem iz medi, ki ima obliko roke in je pritrjen na vrata; ta način prigrasitve je doma na vsem jugu. Kdor bi si predstavljaj samostan v Južni Srbiji po tem, kakor se opisujejo samostani na severu, v okolici Beograda ali v Fruški gori, bi bil v Nerezih zelo zelo razočaran. Samostani na jugu so po veliki večini siromašni in majhni; njihov pomen leži v historični znamenitosti. Prav tak je tudi manastir Pantelejmon v Nerezih, katerega glavna posebnost je izredno stara cerkev, ki je eden najstarejših gradbenih spomenikov na jugu sploh. Je še bizantinsko delo, zgrajeno l. 1164. v dobi cesarjev Komnenov. V cerkvi so še razne druge znamenitosti, stari napisi, freske itd. Okrog nje so samostanska poslopja, ki pa niso velika in priča, da tu ni blagostanja. Sprejel nas je menih, visoka črnobradata, zelo krepka postava v mlajših letih, ki je edini v manastiru, pa še on živi borno. Razkazal nam je starinske znamenitosti cerkve, toda sam se ni pokazal posebnega strokovnjaka, čemur pa se ni čuditi, ker je Rus, ruski begunec. Povedel nas je v svojo celico, majhno enostavno sobico z dvema posteljama, — pri njem stanuje tudi vaški učitelj, ki ga na ni bilo doma. Po stenu je imel slike ruskega izvora, sliko varšavske katedrale, na so jo kakor znano. Poljaki po osvoboditvi podrl, itd. Postreči nam ni mogel z drugim kot z dobro vodo; njegovo

življenje je borno, samostan ima le malo ozemlje; največja vrednost mu je še kostanjev gozdič zgoraj nad vasjo, v skopski in tetonski pokrajini uspeva zelo dobro pravi kostanj, ki se prodaja v velikih množinah. Menih nima niti toliko dohodkov, da bi imel samostan svojega slugo; sam opravlja v vasi duhovniško službo in skrbi za samostan. Spredaj pred celico je napravil veliko lopo; tam prenočujejo verniki, kadar pridejo na zbor, prenočujejo pa tudi Skopljanci, ki prihajajo radi v hlad v vročih poletnih mesecih, zadržujoč se v Nerezih po več dni.

Zadrževali se nismo dolgo pri Kaludzeru. Sprva smo hoteli še dalje, zakaj od Nerezov proti zapadu leži po goratem svetu še več starih samostanov, zgrajenih v najslavnejši dobi srbske prošlosti, tako da se ves ta predel imenuje Skopska Sveta gora. Ali pot bi bila predolga, zato smo se vrnili nazaj proti Skoplju. V samostanskem vrtu je sedela stara ženica; menih nam jo je pokazal, da je stara 98 let, njen mož pa jih ima 88. Počasi je koracala preko dvorišča s par polenci suhljadi pod pazduho, naslanjajoč se na krivuljasto palico. Kaj so vse gledale v življenju te stare oči!

Nazaj gredo smo srečevali največ Arnavte, ki so se vračali iz Skoplja — bil je baš popoldan pred bajramom. »Tundžata!« — »Tundžata!« in ogovarjali smo se z njimi kakor da je to najnormalnejše vsakdanje srečanje.

Spodaj, kjer so se med novimi vinogradi pokazale prve skopske vile, sta naju prijazna spremljevalca popeljala v hišo gostoljubnega čiče Pera Ilića, kjer smo našli že nereskega učitelja in nekega kolego šumadijca. Pero Ilić je živl že v turški dobi v Skoplju — njegovi starši so bili rodom od tu nekje; zbiral je narodne melodije in deloval tu kot učitelj. Sedaj si je zgradil hišo

Prekomorski telefonski promet

S problemom telefonskega prometa med Evropo in Ameriko se bavijo že desetletja najodličnejši elektrotehnik. Žični telefonski promet na toliko razdaljo, izpopolnjen seveda z vsemi najmodernejšimi tehničnimi pripomočki, je mogoče samo na kopnem, medtem ko pridejo za prekomorske razdalje v poštev samo kablji, položeni na morsko dno. Kablji pa so veliki kondenzatorji nekeke šrambe električne energije. Električni tok mora najprej napolniti kabel in le neznamenit preostanek električne sile se javlja kot šibek tok na sprejemni postaji. Ako pustimo v kabel električni tok v nasprotni smeri, bo najprej uničil v njem nabrano električno energijo prejšnjega toka in preostanek se bo javil na sprejemni postaji. Ako pa je tok prešlab, se uporabi ves za uničenje energije prejšnjega toka in se sploh ne javi na postaji, kateri je namenjen. Lastnost kabla, da porablja znatno električno energijo za svojo napolnitev, je ogromna zapreka prekomorskemu brzojavljanju ter bi ostala nepremostljiva ovira prekomorski telefoniji, ako bi bili navezani samo na kable. Kajti tudi v telefonskem prometu imamo opraviti z električnimi toki, ki neprestano menjajo smer tekočevnika, ki spaja posamezne postaje. Ti toki so tako šibki, da bi se popolnoma porabili za napolnitev kabla in bi se naj telefonu poslušalca ne odzvali.

Ta problem je siljano rešila brezžična telefonija in danes stojimo pred važnim dogodkom, pred otvoritvijo prekomorskega telefonskega prometa. S tem pa seveda še ni rečeno, da bo človeški glas prvič prenešen brezžičnim putem od kontinenta na kontinent. Že dolgo je od tega, ko se je posrečilo govoriti iz Evrope v Ameriko in obratno. Bili so pa to le poizkusi, ki so se obnesli radi ugodnega vremena in drugih okoliščin, katere igrar pri brezžični telefoniji znatno vlogo.

Znano je tudi, da se je posrečilo brezžični telefonski pogovor med dvema kraljema v največji razdalji, ki je na zemlji sploh mogoča. Sprejemanje ameriških koncertov in njihovo predvajanje celo večjemu auditoriju ni danes v Evropi nobena redkost. Vendar pa je med brezžičnim prenašanjem gošbe in človeškega glasu na velike razdalje znatna razlika. Pri gošbi je na vse zadnje manjšega pomena, ako sprejemač nekatere tone več ali manj povdara ali pa nekatere popolnoma izpusti, glavno je, da ostaneta ritem in karakteristična barva orkestra. Da bi čul vsak instrument posebej pri premostitvi velikih razdalj, navadno ne bo nihče zahteval.

Družačna pa je stvar pri brezžičnem prenašanju govora. Gotovo se je vsakdo, ko je prvič poslušal brezžične koncerte, čudil v isti in različni godbi, medtem ko je predstavljanje, ki je sledilo takoj nato, prav malo ali sploh nič nazumel. In vendar so govorili niki na radiofonskih oddajah postajali ljudje, ki znajo lepše in razločnejše govoriti. Pri pomniti seveda moramo, da brezžični govor niso vedno tako slabi. Ob ugodnem vremenu, posebno včasih pomol, se čuje govor tudi na ogromne razdalje jasno in razločno z najenostavnejšimi sprejemalci.

Za javni brezžični telefonski promet pa se seveda zahteva sigurno sporazumevanje ob vsakem času in vremenu. Polez raznih nedostatkov prihaja v poštev tudi jezik, ki se rabi v brezžičnem telefonskem prometu. Njso namreč vsi jeziki enako sposobni za

tu na prijaznem obronku — 100.000 dinarjev ga je veljala — tako da ima najljepši pogled na Skopje, od katerega je oddaljen dvajset minut. Okrog hiše vrt z mladim vinogradom, mladim sadovnjakom in malim gospodarstvom. Postregla sta nam z ženic, kakor da smo si stari znanci; dobro južnjasto črno vino, pa obilica kolačev, dobrih velikonočnih sladkarij, ki se jim ni prav nič poznalo, da je že peti dan po pričetku Velike noči. V prijetnem in zanimivem razgovoru, v neveliki, na gosto zastavljeni sobi s klavirjem, je prebrzo tekla čas; dobri čiča Pera nam je pripovedoval zgodbe iz turških in osvobodilnih časov, pripovedal čudovite dogodivščine iz dobe arnavtskega pohoda na Skopje v letu 1910; romantične in zanimive zgodbe, ki bi vse zaslužile, da pridejo iz te prijazne gostoljubne sobice tudi med slovenski svet, — spomni se jih o priliki prijatelj Juš.

Padal je mrak, ko smo se spuščali po nalahko upognjeni cesti proti Skoplju. Za nami je prišel nekdo ter nam prinesel pehar piriuhov, ki smo jih morali vzeti; kdorkoli pride v srbsko hišo za velikonočnih praznikov — pa bil je že drugi dan po praznih treh praznikih — vsak je razen z drugim, vinom, rakijo, kolači, pogoščen tudi s pirhi, ki jih imajo pripravljenejše takorekoč v peharjih. V animiranjem razgovoru in slovesu smo jih pozabili vzeti, — poslali so jih za nami. Bodi najiskrenejše pozdravljen, čiča Pero!

Pred prvimi hišami pravega Skoplja smo srečevali kolesarje, — tudi znak moderniziranega Skoplja, — ki so vozili iz mesta v okolico, oziroma na periferijo. V mestu pa je bilo temnačo po ulicah; elektrika ni funkcionirala, nekaj se je bilo pokvarilo in v restoranih smo sedeli pri svečah, dokler ni bila čez dve uri električna razsvetljava zopet v redu. A. M.

brezžično prenašanje. Jezik, bogat na slikovnih in šumskih, se prenaša mnogo težje kot jezik, ki ima pretežno večino »okvalov«.

Kakor poročajo, se je Angležem posrečilo odpraviti vse te nedostatke. Pri poizkusih z brezžičnim telefoniranjem v Ameriko so uporabljal poseben mikrofoni, ki je silno občutljiv za šumlike in slične, medtem ko vokale primerno udusi. Za enkrat se varujejo tajnost njegove konstrukcije.

Telefonirali bodo na precej dolgih valovih Valovna dolžina pa še ni natančno določena, ker je treba prej iz intervala valovnih dolžin, ki prihaja v poštev, premestiti oziroma preurediti nekaj brzolajnih oddajnih postaj. Sprejemalci bodo z okvirno anteno zelo majhnih dimenzij. Sprejemalci bo deloval z 10 do 12 elektroni. To veliko število elektronov je potrebno zaradi mnogih vmesnih čistilnih elektronov, ki absorbirajo motenja zračne elektrike. Pogovori se bodo za enkrat vršili le med oddajno in sprejemno postajo.

Dosedanji poizkusi so potekali zelo zadovoljivo in upajo, da bo mogoče otvoriti reden promet jeseni, najbrže v oktobru. Istočasno otvorijo najbrže tudi še brezžični telefonski promet z Avstralijo, Kanado in južno Afriko.

Brezžični koncerti v Ljubljani

Odličan strokovnjak v brezžični telefoniji nam piše k našemu članku, ki je bil pod gornjim naslovom priobčen v zadnjem nedeljskem »Jutru«:

»V Vašem cenjenem listu št. 120. od 24. t. m. je bil priobčen članek: »Brezžični koncerti v Ljubljani«, ki utegne javnost napačno informirati, ter samo iz tega vzroka prosim, da objavite naslednja pojasnila:

Turki nas v radiofoniji niso prekosili. V Beogradu še skoro leto dni oddaja Broadcasting-drustvo koncerte po postaji v Ras-kovici redno.

Poštno telegrafska uprava v Ljubljani se bavi ne kot taka z oddajo brezžičnih koncertov, ker ne postoji zakonska podlaga za to, pač pa se v tehnično znanstvene svrhe bavijo le službenice omenjene ustanove z radiofonijo, vsled česar ni pripisovati uspehov ali neuspehov poštini upravi.

»Brezžični koncerti«, katerega je članek slišal, je bil prvi primitivni poskus brezžične oddaje na tukaj izdelanem aparatu. Poslušalci so bili naprošeni, da javijo tehničnemu oddelku p. t. direkcije, kako so čuli oddajo, namen je bil izpopolniti oddajno tehniko. Potrebno je bilo dognati, s kakim aparatom se čuje »koncert« v Ljubljani, kako daleč sega delokrog postaje, če je sprejem s kristalnim detektorjem mogoč, če zadostuje za Ljubljano enovečni aparat, kako glasno se postaja čuje v primeru z drugimi postajami kakor Rim, Dunaj in slični tehnični podatki, ne pa umetniška kritika koncerta.

Članek v razvoju kritike ni dosleden, eno in isto stvar enkrat graja, drugič hvali ter vmešava v umetniško kritiko stvorno novanske zadeve, mesto da bi stvarno poročal. Če bi si pred sestavo članka oseba ne ogledal oddajni aparat in prostor, v katerem je aparat postavljen, ne bi začel na kriva pota v kritiki in bi videl, da so njegovi nazori o odmevu popolnoma napačni, ker je aparat montiran v jako skromnem prostoru.

Nastavite ušesa! V katkem bomo čuli iz Anglije zelo zanimive stvari. Radiofonsko bodo razširjali celo pomorsko bitko. Ako bo mogoče dobiti primerne točke za postavljanje mikrofona, bomo čuli velike vaje angleške mornarice. Bitko bodo umetno priredili nalašč za radiofonsko prenašanje. Čulo se bo bučanje morja, pokanje topov in granat, razlivanje streljiva, bruhanje letal, glasovi, ki jih povzroča manevriranje krizark in podmornic, sploh ves hrup in šum pomorskih bitk. Pobožne duše pa bodo lahko poslušale 5. junija verske obrede iz katedrale v Canterburyju ob praznovanju 300letnice Orlanda Gibbonsa. Nastopili bodo ob tej priliki sloviti zbori canterburyjske katedrale in krajeve kapele.

Kraljestvo mode

Sredi poletja

Obrisi ženske mode za vroče poletje so našim čitateljem že znani. Ne bomo jih zato na dolgo in široko ponovno premlevali, pač pa prinašamo par najnovejših pariških vzorcev, ki so značilni za poletno modno silhueto.

Obleke so kljub nasprotnim prizadevanjem še vedno zelo kratke. Komaj da pokrivajo kolena. Rokavi so samo nakazani, ali pa jih sploh ni. Blago je lahko, prosojno; krep vseh vrst prevladuje. Spodaj so obleke razširjene z bogatimi volani, ki prinašajo živahno spremembo v dosedanje enostavne linije.

Poleg malih slamnikov so moderni tudi veliki širokokrajni. V enakih formi se nosijo tudi klobuki iz raznih vrst tančičnega blaga.

Cevlji so raznobarvni, tudi beli zopet vmes. Nogavice morajo seveda harmonizirati z ostalo toaletno.

Kakor rečeno, pa predložimo letošnjo pariško modo za vroče poletje od vseh opisov najnovejših modelov, ki jih danes prinašamo in na katere čitateljce opozarjamo.

Poglavje o modi in lepoticju

Danes, ko priobčujemo vse novine o kozmetiki in blagodejnem vplivu modnih salonov dalje članke (četudi plačane), nego o carini, o vojni o Maroku ali o novih političnih strankah, ki rasto kakor gobe po dežju, ne bo odveč, če spregovorimo o tem problemu, ki zanima najbolj vse ženske svet, tudi moški. Moški gredo navadno preko tega, za njihove žene in hčere tako važnega vprašanja s tem, da se pomilovalno nasmehnejo ali pa spregovore par besed na račun ženske nečimurnosti. Pri tem pa pozabijo, da moška nečimurnost ni nič manjša, temveč čisto še večja. Razlika je samo ta, da si lastne nečimurnosti v svoji domišljivosti pravico predpisovati ženskam, kaj smejo ali ne smejo nositi, kako se smejo in ne smejo frizirati, sami pa počenjajo, ko se postarajo, vse mogoče, da bi se zdeli mlajši in lepši. Vse to delajo skrivaj in vsaka beseda o modi, kozmetiki in drugih sorodnih problemih se jim zdi nedostojna. Zato je treba enkrat spregovoriti resno besedo o modi in kozmetiki z moškega stališča.

Želja, da postane človek lepši, je tako stara, kakor je star človeški rod. Živali krasi narava — bodisi z lepim perjem, z rdečim grebenom, grivo ali drugimi naravnimi okraski — zlasti v času, ko se parijo. Krasi bolj samce, nego samice. In pri divjih narodih so moški še dandanašnji bolj okinčani, nego ženske. V nastarejših izkoplinah iz kamenite, bronaste in železne dobe najdemo poleg orožja že tudi razne

okraske, uhane, zapestnice itd. Tudi zdaj posvečajo vsi primitivni narodi mnogo časa in skrbi negovanju telesne lepote. In čim bolj se je med našimi predniki širila kultura, tem več nahajamo spominov na lepoticje. Rimljani so nam zapustili cele kozmetične laboratorije. Isto velja o Egiptčanih, Indijcih in drugih starih narodih. Moda, ki izvira iz posnemanja, je zanimivo in poučno merilo za civilizacijo, za gospodarske, socialne in politične razmere poedinih narodov. Kakor so imeli v otroški dobi pravico do moške mode samo svobodni možje, tako je bil v času suženjstva in tlačanstva ves narod razdeljen po notranjem ustroju na gospodo in podložno ljudstvo. Znak demokracije naziranja in demokracije ne ureditve socialnega življenja je v tem, da se lahko zdaj vsak človek obleče in češ, kakor hoče, da po obleki, klobukih in frizurah ni razlike med gospodarjem in hlapcem, med delavcem in uradnikom, med gospodično in damo ali med starim in mladim. Kjer je demokracije ni, tam se še danes razlikujejo stanove in kaste po obleki. Tako je bilo na pr. pred vojno v Rusiji, na Madžarskem, Japonskem, Kitajskem in drugod, kjer si lahko takoj spoznal po obleki, kateremu stanu pripada ta ali ona oseba. V Rusiji je imel vsak uradnik, plemič, kupec, mužik ali delavec svojo posebno čepico, suknjič, kufar ali košuljo, ženske pa sarafan ali krolj.

V času stalnih vojn, ko so imeli glavno besedo plemiči in vojak, so dajali modi to vojaški krogi. V galantni dobi zadnjih francoskih kraljev in v času italijanske renesanse so igrali v modi odločilno vlogo dvorini in dvorjanice. Tudi politika in literatura je dajala modi ton. Vedno pa je bila moda tako ali drugače v zvezi s političnimi, socialnimi, gospodarskimi in kulturnimi razmerami vsakega naroda.

Danes je moda »mlada«. To se pravi, da hoče biti vsak čim dalje časa mlad. Zato so v modi mali klobuki, mikado, kratka krila in vitka postava za ženske ter angleško lice, pristrženi lasje, svetlobarvne obleke in kravate ter nizki čevlji za moške. Vsi hočejo biti mladi, vsi se boje starikave zunanosti. Nekaj sličnega, samo v nasprotnem smislu, je bilo v 18. stoletju. Da bi ne bilo toliko razlike med stariji in mladimi, so uvedli za vse enako »staro« modo. Bele lasulje ali napudrani lasje, lepo negovan obraz, široka krila in štrleče grudi pri ženskah, za moške pa kratke hlače in čevlji s pentljami. Stariji so silili mladino, naj se navidez postara, da bi se sami izmuzli med njo.

Danes hoče biti vsak človek čim dlje časa mlad. Zato tudi tak razmah kozmetike, salonov »du beautes«, tovarn za razna lepoticja itd. Vzemite katerikoli veliki inozemski dnevnik, 75% insercij se tiče kozmetike in modnih predmetov. Kozmetika je sicer tudi predmet zdravniške prakse, toda ljudje hodijo žal rajši v modne salone, nego k zdravniku. Zdravnik jim reče, kaj je mogoče in kaj ne, v salonu jim pa pravijo, da je mogoče vse. K telesni lepoti spada v prvi vrsti lepa postava. Torej najprej postava. Danes je moda skrajna vitkost, brez vsakih zaokroženih in preobitih oblik. In to je za moške in ženske prava nesreča. Vprašajte katerekoli modno damo ali gospodično, vsaka vam odgovori, da »ne jé«. »Jaz ne zajtrkujem«, pravi prva, »jaz pa niti ne obedujem.« odgovori druga. Treba pa živi menda sploh samo od zraka. Pri tem hlastno požira pižule, praške in vse, kar ji kdo svetuje, da postane

Obleke za dame

Krep à Din 375.—
Etamin à Din 280.—
Svileno à Din 430.—

Poglejte si brezobvezno!

P. Magdič, Ljubljana.

Na levi: krêp-žoržet v barvi ebenovine s cvetličastim posttrim vzorcem in ovratnim šalom. Na desni: obleka iz krêp - satena čokoladne barve z belim ovratnikom.

ne »šlank«. Pa si kvari zdravje in, kar kar je še najbolj žalostno — obraz izgubi lepoto, ker ostanejo same kosti, tam pa, kjer bi hotela dama shujšati, ostane še vedno lepo okrogla. Pametna »Entfettungskura« se mora vedno delati z razumom in mora biti vedno združena s povečanim duševnim in fizičnim delovanjem. Zgodaj vstajati, gojiti sport, čim manj mesa in čim več zelenjave, mesto sadkorja saharin, nobenega piva in čim več skrbi. Drugače ne pomaga nobeno sredstvo, nobena kura.

K vitki postavi spada lepa hoja. Naše dame mislijo, da je že vse opravljeno, če so lepo oblečene in če nosijo najnovejšo modno klobučko, pa ne pomislijo na to, kakšen vtis napravi njihovo »eracanje«. Nobena obleka ne pomaga dami, če ima kurjo hojo. Lepa noga, lepa roka, okusna prička in graciozna hoja — to nič ne stane, pač pa je za lenoto večjega pomena, nego najdražja obleka in klobuk. Le vprašajte moške, na katerih je vam toliko ležeče!

Zdaj nekaj o koži. Ljudje večinoma mislijo, da je koža odvisno pokrivalo telesa in zato skrbijo zanjo samo na obrazu in rokah. Koža pa je važen organ, od katerega je čisto odvisna ne le telesna lepota, nego tudi zdravje. Mrežkovski piše v svojem »Lenardu da Vinci«, kakó so pozlatili dečka, ki naj bi predstavljal »zlati vek«, pa je umrl, ker njegova koža ni »dihala«. Koži sta potrebna snaga in sveži zrak. Najbolj snažni so Japonci. Tam se koplje po predhodnem umivanju v topli vodi vsak človek, bodisi delavec ali gospod, žena ali dete, najmanj enkrat na dan. Tudi Rusi, ki imajo malone v vsaki vasi svojo »banjo«, so v tem oziru pred nami. Pri nas je navada, umiti si obraz, vrat in roke, včasih še prsa — kopljemo pa se včasih pozimi bolj redkokdaj. Celo tam, kjer imajo kopalnice doma, se ne kopljejo pogosto, ker zahteva to »preveč dela«. In vendar je treba vsak dan umiti vse telo.

Kožo na obrazu razjede čisto razne kožne bolezni. Če si hočemo ohraniti na obrazu zdravo in lepo kožo, moramo paziti, da ni preveč mastna. V ta namen je treba umivati obraz z alkoholnimi tekočinami (kolinsko vodo) ali z bencinom. Če je koža presuha, jo nadrgnemo z mastno kremo (Goldereme). Če milo draži kožo, je treba rabiti drugo milo. Puder navadno ne škoduje, ampak celo varuje kožo vnliva vetra in mraza. Tudi rok je treba negovati, zlasti zato, ker z njimi jemo. Umiti jih je treba pred vsako jedjo in zvečer

Moderna dama
uporablja pri svoji toaleti
Senoform.

pred spanjem. Manikuro si mora delati vsak sam, vendar pa ne povsod, kjer se slučajno nahaja, v tramvaju, v pisarni ali kavarni, temveč vedno samo doma. Čistišči nohte izven doma je nedostojno.

Važno poglavje tvorijo tudi lasje. Koliko truda in denarja zahtevajo, zlasti če jih je že malo. Kjer pa nič ni, tudi vojska ne vzame, pravi pregovor. Kjer ni korenin, tam nič ne raste. Škoda torej denarja. Lase mora negovati človek, dokler jih še ima. Vzrok pleše je večinoma »seborhoea«, ki se pojavlja zlasti v mladosti v času spolne dozrelosti, včasih pa tudi pozneje. To bolezen je treba lečiti. Dvakrat na teden umivati glavo s tekočim milom v topli vodi ter jo namazati s kakim raztvorom. Recept napiše zdravnik. Lasje se nikoli ne smejo pariti pod težkim klobukom. Tudi sedaj moderni, toliko razkričani »mikado« pomaga negovati lasje. Ko las zraste, je mrtve kakor noht. Pripekanje mu potem ne škoduje, zato se ni treba bati vročega solca. Presušenje in premasne lasje je treba mazati z odgovarjajočimi preparati. Glavno pa je, da so lasje vedno snažni in lepo počesani, sicer izgube svoj pomen kot okraske glave. Lase lahko barva samo strokovnjak. Rastlinska barvila niso škodljiva, pač pa nekatera mineralna, če je v njih lapis ali svinec. Lasje se smejo barvati samo do gotove starosti, dokler je obraz še svež. Sicer postane človek smešen. Kakor obraz, ustne, obrvi itd., je treba barvati tudi lasje z okusom in do gotove meje, sicer dosežemo popolnoma negativen rezultat. To velja zlasti za starejše dame. Njihova starost, ki jo hočejo prikriti, postane še očitnejša. Zmerna izpopolnitev narave še gre, če pa človek prekorači mejo, postane smešen.

Proti Korpulenci (debelosti)
učinkuje edino preizkušeno in najnovejšo sredstvo

Lepoform tablete

Glavna zaloga: 208-a
lekarna Bahovec, Ljubljana (in Salus)

Damam

so zopet na izbiro izgotovljene najnovejše promenadne toilete.

Modni atelije

M. ŠARC
Ljubljana
Kongresni trg 4

Inozemski humor

Na policiji.

Janez pove komisariju, da je izgubil svojo denarnico.

«Dve so našli,» mu pravi komisar.

«Katera je vaša?» —

«Ona v kateri je več denarja!»

V družbi.

«Moj sin mora postati dramski igralec. Hočem, da bodo ljudje jokali, ko ga bodo poslušali!»

«Čudna ideja!»

«Zakaj čudna? ... Saj sem vendar tovarnar za žepne robove.»

Polomil.

Bivši francoski minister Chiéron je mnenja, da je pri ljudstvu silno priljubljen, in tako ga včasih polomi. Zadržal je prisel v svoje rodno mesto. Ko je izstopil iz vlaka, ga sreča skupina ljudi in prazničnih oblačil: ženske z avbami in dekletce z velikim šopkom rož.

«Aha, slovesen sprejem!» se veseli minister, stopi k njim, pritise očetovski poljub na čelo dekletca, ji vzame šopek in odpre usta, da se zahvali za častni sprejem; a eden možakov mu hitro zapre sapo: «Kaj se Vam blede, ali pa ste samo tako nesramni? Ali boste takoj vrnili šopek moji hčerki! Kaka predrznost!»

Pod uplivom dvignjene kmečke marle zmedeni minister začelja par besed v opravičilo tem ljudem, ki so šli bogatemu sorodniku voščiti vesel god.

Dober odgovor.

«Velika novica!»

«Kaj pa?»

«Jaka Telček, saj ga poznate, bil je vedno zadnji v šoli, je dobil tri milijone, ker je pravilno odgovoril na eno samo vprašanje.»

«Neverjetno!»

«No, vprašanje ni bilo težko. Zupnik ga je vprašal: Ali hočete to žensko za soprogo? In odgovoril je: Da!»

Razstava Bož Jakca v Parizu.

(V prvi polovici maja 1925.)

Napisal bom nekaj besed o Božidarju Jakcu. Radi daljave bi bil tak članek dovolj zgovern in jase se le če bi se oprl na spremeljajoče slike. Vendar imam, da je naš slikar dovolj znan po svojih delih pred odhodom v Pariz; če bi bil hudomušen, bi pristavil, da vsaj kolikortoliko, in da sta za poteneza Ljubljana Pariz in Jakopce paviljon — enako oddaljena.

Obleka iz filigran-svilne rezedne barve, okrasena z volani rjavkastih čipk z isto-barvnimi vzorci.

Obleka iz krêp-afrikêna v barvi banan, bogato garnirana z volani in velikimi pestrinimi motivi.

Umirajoče gondole

Benetke, v maju.

Polagoma se je nihal večer. Nad lagunami so zablesteli zdajpazdaj žarki lahno naoblacene večernega solca. Sedeli smo v gondoli, ki je tiho rezala valove v smer proti otoku rtvih. Campo santo je ležal pred nami kakor Böcklinova slika. Kroginkrog lagune, zadaj Benetke s kanali, palačami in stolpi, na desni arsenal in začetek Lida, na levi morska daljava z ladjami in čolni. Nad vsem pa večerno razpoloženje, svetlosinje nebo, rumeno obrobjeni oblaki. Treba bi bilo peresa Theofila Gautiera ali Mauricea Barresa, pisca krasnih »Pisem iz Benetke«, da bi opisal to čudovito zmes življenja in pravljice, ki je opajala čustva kakor orientalski hašiš.

Ko je prišel mimo parnik, se je gondola zazibala in lahno kot plesalka šinila po široki brazdi. Gondoljer Camillo je stal ob kljunu in z graciozno pozo pristnega Benečana obračal veslo. Na zagorelem obrazu mu je ležal dobrušen smehljaj. Dolgo je bil čakal na obal, dolgo moledeval tuje, preden je dobil delo.

— Vsi se vozijo s prokletimi parniki, — je pravil v čisti italijanščini. — Pridejo v Benetke, pa se vozijo v poretih. Da jih ni sram,

In nam je pripovedoval o uboštvu gondoljerjev, o propadanju gondole. «La gondola è morta», se mu je izvilo iz prsi, ko je pravil, koliko zasluška požro motorni čolni in parkiri. Kakor da je čital Barresa, je tožil, da gineva poezija Benetk. Motor jo ubija. Glej ga, gondoljera — sem si mislil — kako dobro diagnozo ima. Motor ubija stare, doževske Benetke in jih pretvarja v muzej. Umirajo stari bogovi. Pogreza se svet velikih sanj in globokih strasti. Realizem davi romantiko in jo izpreminja v mumijo. Benetke, najromantičnejše mesto v Italiji, postajajo taka mumija. . . . Gondoljer Camillo ne ve, da motor ubija vso civilizacijo, slovečo na tistih temeljih, kateri so dali tudi Benetkam slavo: na individualizmu in harmoniji s prirodo. Stroj ubija lepoto in zasušnjuje človeka.

Camillo nam je pravil, da se bodo najbrže Benetani spametovali: obstoječi načrt, da zgrade velik predor pod morjem, v katerem bo vozila električna železnica. Potem bodo odpravili motorne čolne in parkire v kanalih; gondoljerji bodo lahko zopet zavladali na beneških vodah.

Gondola, črna kakor rakev in zašiljena na kljunu kakor doždevna kapa, je plula po laguni in se bližala cipresovemu gaju na otoku mrtvih. Počasi smo pristali ter se potihoma napotili skozi

cerkev na grobišča. A prišli smo prepozno: proti večeru zapro pokopališče. Treba je bilo zapustiti romantični bočklinski otok in se vrniti v mesto. Zopet se je zrcalila v vodah tiha, melanholična poezija benečanskega večera.

— Na dan Vseh svetih morate biti tukaj — je pravil Camillo. — Takrat je na laguni med mestom in Campo santo toliko čolnov in gondol, da nastane most. Ljudje lahko pridejo po suhem k svojim mrtvim.

Šinilo mi je v misli: Kaj bi Benečani častili mrtve, ko so vse Benetke zgolj umiranje, lepo, udano umiranje. Mrlič z glorio življenja, kakršnega ne bo nikoli, nikoli več! V današnji prazni dobi je tako umiranje lepše od življenja. Lepše nego naše nazovi življenje, mehancična funkcija telesa in duha, brez strastnih čustev, močnih spoznanj in velikih idej.

Kakor v otroških pravljicah smo prihajali s prvimi večernimi sencami v tih kanal, med visoke hiše z marmornimi stopnicami. Smuknili smo pod lokom mosta, ki veže obalo in zavili v umazano vodo postranskega kanala. Čim dalje smo prihajali, grša je bila voda. Iz hiš, ki jih stotletja miluje ob nogah svetlosiva voda, plazeč se kakor neugnana pohota, in zapuščajoč umazane pege mahu in lišajev — iz ubodih,

zanemarljivih hiš in palač je vel smrad. Pljuskali so valovi in nosili gondolo v blago močanje beneškega večera.

Prosili smo Camilla, da naj nam zapoje kako beneško. Naivni tuje! Kako naj gondoljer poje, ko je kruh tako boren, ko gondola umira! A počasi se mu je vendarle razširil dober smehljaj; udal se je Camillo in zapel beneško romanco. Pel jo je z glasom, ki je utegnil biti nekoč lep tenor in ki je dobival tu pod oboki mostov, na vodi, v tipično beneškem orsedju nepozaben timbre. Toda ta romanca je bila melanholična kakor beneški kanali s propadajočimi palačami in cerkvami.

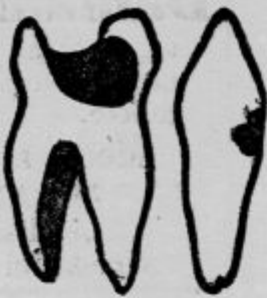
— Vse kakor v podlistku romantičnega potopisca. — je dejal nekdo.

Vse nevsakdanje, vse napol pravljice.

Tedaj smo prispeli v Canal grande. Tu so Benetke najlepše, najponosnejše, najživahnije. Tu utriplje njihova srčna žila, vodeča k srcu: Piazzza san Marco. V večernem somraku se zde palače izrazitejše ko že dan: bolj pride do besede beneški stil, izražajoč neko orientalsko mistiko, duha vod, poezijo morskega obrežja. Tu sem se spomnil Gantierjevih besed, da so Benetke kakor Venera, ki je vstala iz slanege morja. In zares: vsi ti beli stebri, te prelepe fasade, balkoni, vso bogastvo ornamentike in dekoracije

imajo v mehkih večernih bojah značaj morskih pen, svete sile Posejdonove! Na vojni skozi Canal grande, tja na Riva dei Schiavoni doživlja vso zgodovino, vso zašlo veličino »Kraljice modre Adrije«. Tu stoji najlepše palače, katerih vsaka ima svojo zgodovino in kak večer odmev v evropski kulturi: ali sujet v Shakespearjevih dramah, ali Byronove verz, ali mistično godbo vod v Wagnerjevi glasbi ali ljubavno zgodbo v spisih francoskih in italijanskih pripovednikov in — če hočete — našega Ive Vojnoviča v »Gospodji sa suncobranom«. Vse pripoveduje, vse vodi v preteklost. Pred človekom ožive slike Getile Bellinija, slikarja beneških procesij, pa Vittora Carpaccia izza konca quattrocenta, ki je slikal mogočne dožde, ponosne patricije, razkošne lepotic, gondoljere, lunojasne beneške noči v davnih dneh — pred štirimi stoletji.

Ziblje se motna voda, pljuska ob hiše z obeh strani kanala, trepečejo prve luči: stari Ponte di Rialto razteza svojo mračno, masivno podobo nad valovi. Mimo nas piskajo parniki in roptajo motorni čolni, gondola se niha na razsrjenih valovih, ki butajo ob mramorne stopnice patricijskih hiš. A Camillova sigurna roka brzda vodo in vodi gondolo spretno po kanalu, ki je poln prometa.

Slika votlih ozir. razjedjenih zob.

Zoboboli spadajo med najhujše muke, ki se jih pa lahko obvarujemo, ako si redno in pravilno čistimo zobe. V največ slučajih izhajajo bolečine od votlega zoba. Da postanejo zobje votli, temu so vzrok gnilobni procesi v ustih, ker je to prvi povod, da začno zobje gniti. Jasno je, da moramo gnilobne procese v ustih preprečiti, ako se hočemo ubraniti, da nam zobje ne zvotlijo. Dosežemo pa to sigurno na ta način, da rabimo za antiseptično (gnilobo preprečujoče) izpiranje ust Odol. Ne smete pa nas napačno razumeti. Mi ne priporočamo nikakega univerzalnega zdravila proti zobobolu; Odol je za vsakodnevno nego in čiščenje zob in ni nikako zdravilo zoper zobobol. Trdimo le samo to, da povzročajo zobobole v največ slučajih votli zobje in da se votilni zob moremo obvarovati z redno in dosledno nego ust in da se jih samoumevno tudi moramo obvarovati. Važno je pri tem to, da si moramo usta čistiti in negovati vsak dan in to z resnično antiseptično tekočino. Sicer zelo razširjeno čiščenje z zobnim praškom ali zobno kremo samo ne zadostuje, ker ostanejo pri tem najbolj nevarna gnilobna zajedališča nedotaknjena (na notranji strani kočnikov in v zobnih špranjah). V tem slučaju se je izkazal Odol kot najbolj sigurno antiseptično sredstvo. Odol čisti usta in zobe vseh gnilobnih snovi, ki razjedajo zobe. Ako kdo redno zjutraj, opoldne in zvečer rabi Odol za izpiranje ust, se najbolje in za vedno ubrani gnilobnih procesov. Radi tega najnujnejše in z mirno vestjo nasvetujemo vsem, ki si hočejo ohraniti svoja usta in zobe popolnoma zdrave, da se navadijo za čiščenje zob vedno in redno rabiti Odol.

Drugi mednarodni festival v Pragi

III.

Preidem k češki glasbi, katere sicer v oficijelni treh orkestralnih koncertih ni bila posebno močno zastopana, ki pa je v celoti glasbenih prireditvah vendarle zavzemala ne le časovno največ prostora, temveč se je po svoji vsebini posebno še v okrožju drugih internacionalnih del odražala posebno izrazito.

Po svoji razsežnosti in vsebinski pomembnosti je stalo v češki glasbi in moglo tudi med vsemi ostalimi deli na prvem mestu veliko delo Ladislava Vycpálka: «Kantata o poslednjih večerih (rečeh) Sloveka». Tekst za to kantato si je Vycpálek sestavil iz dveh moravskih narodnih pesmi. Snov je razdeljena v pet odstavkov, ki so zvezani med seboj z daljšimi simfoničnimi medigrami. Bolnik premišluje o prijateljih, ki prihajajo in odhajajo, a mu zdravila ne prinesejo; vprašuje kaj mu dajo ko umrje; pogovarja se s smrtjo, kateri se upira, da bi ji odpri sebi; v četrtem odstavku je prejel pogovor duše s telesom, katere očita, da je telo hodilo samo po muzikah, ona pa zato trpi v težkih mukah in zadnji odstavek pa je star ljudski koral: «Ej hle, ko je človek?». Ta skupina narodnih pesmi je čudovito substrat za Vycpálkovo glasbo, substrat polni priproste poezije in globoke, ljudske filozofije. Mogoča sila tega teksta je razumljivo dala izreden zanos tudi glasbi sami.

Vycpálek ni izmed najmlajših skladateljev čeških, dasi je učenec Vitezslava Novaka. Rojen leta 1882. ni skladal mlajše se ga ne more imenovati baš zelo produktivnega. Posvetil se je večinoma vokalni glasbi in je navedena kantata, napisana v letu 1921., njegovo dosedaj največje delo. Vendar smatramo Čehi Vycpálka za eno svojih najbolj izrazitih skladateljskih fiziognomij. Osnovne črte njegovega umetniškega značaja pa so tipično češke in ga vežejo v bistvu z vsemi skladatelji, kojih vođa dela so se izvajala tekom letošnjega festivala, tako, da je na njih celoti videti temeljne poteze češke duševnosti sploh. Za Vycpálka je smetana se je bil oprl na češko narodno pesem in kulturo. Za njim so ubirale pot sledeče generacije. Mogoče spočetka instinktivno. Spodnji skladatelji češki pa so se zavestno ustoličili čedalje globlje h koreninam ljudskega žitja. Te pa jih vedejo daleč nazaj v slavno preteklost, ko se je češki duh moglo vzhidati in pokazal velikanski vspon onih znamenitih moči v svoji narodni veri, v onih znamenitih časih, ki jim daje pečat ime Husovo. Tedanja močujoča sila narodovega duha, da za stoletje potisnena k tlom, nikdar ni izgnila in slavi danes zopet svoje zmoglost, da na izrazit način v Vycpálkovi glasbi. Fantastična gorečnost izraza v tej glasbi, zlasti v mistične filozofije polnem pogovoru trpeče duše z grešnim telesom, me je spomnila božjih bojevnikov Husovih, v svoji pobožni gorečnosti, pripravljenih k svoji žrtvi in za toliko časa zmagovitim.

Za češko umetnost je značilna ta konservativna poteza, konservativna v tem smislu, da je ta umetnost z nečeto ko-

reninami zvezana z njihovo globoko kulturno tradicijo, katere zveze nikdo izmed čeških skladateljev nikdar popolnoma ne pretrga. Ta poteza daje njihovim skladbam zdravo sočnost in neko ustaljenost, katere ne more omajati nikak, še tako daleč v ekstrem človeški časovni okret.

Druga značilna črta češke sodobne glasbe in mogoče češke psihe sploh je njena izredna elastičnost, s katero se ta glasba v svojih izrazih in sredstvih prilagodi vsakemu novemu časovnemu pokretu. Češka glasbena duša z izredno občutljivostjo pozitivno reagira na vsako sodobno gibanje, ne da bi pri tem izgubila kontakt s svojo rodno zemljo in s svojo zdravo, glasbeno tradicijo.

Te dve osnovni njene potezi se tako združita v eno samo značilno črto, tako, da bi mogel kot temeljno lastnost češke psihe imenovati njeno izredno sintetično silo.

To lastnost očituje vsi enako. Vitezslav Novak, Rudolf Karel (oba učenca Dvořaka), Ladislav Vycpálek (učenec Novakova) Bohuslav Martinu, (končnica «u» je fonetična pisava končnice «ov» torej enako «Martinov»), učenec Sukov, kakor nič manj Leoš Janáček, ki je danes že čez 70 let star, vendar ga štejejo po njegovih delih med najmlajše. Vsi ti koreninijo v češki narodni pesmi, Vitezslav Novak, kot tudi Vycpálek zlasti v moravski narodni pesmi. Novakova simfonična pesnitev «Toman in gozdna vila» je vstvarjena pred več kot 20 leti in dasi je ob svojem rojstvu stala na višku tedanjih harmoničnih sredstev, se danes zdi v tem pogledu sicer že nekoliko obledela, vendar čim se začne grandiozno gradacijo v delu, takoj izgine ta utis in zagrabi in odnese s seboj polno in močno čustvo mojstra. Izrazna moč v pesnitvi «Demon» od Karela, enako končno ne pušči, da pomisliš na sodobnost harmoničnega ali sicer tehničnega odela te stvaritve.

Na lanskem festivalu je Francouz Honegger s svojo pesnitvijo «Pacific» opeval ameriško lokomotivo največjega tipa za toverne vlake. Letos je Bohuslav Martinu, s svojim «Haltime» posvetil svoje glasbeno mišljenje in čustvanje nogometu, za katerega se posebno zanima. Dasi je ta stvar, narejena pod vplivom strastivskega, v znatni meri postavljen skoraj na sam ritem, vendar se tudi pri Martinu kaže ona temeljna poteza češke glasbe, da tudi ta ekstremni levčar ni poskušal odrgati se od tal svoje domače melodijske. Njegovo čustveno in izrazno potenco kaže pa še dosti bolj njegov krasni balet «L'histoire d'un soldat» (Zgodovina enega vojaka), ki ima priložnost slišati izven oficijelnih prireditev in ki je name napravil deloma prav čaroben utis.

Da pa je Vycpálek že z ozirom na vzeto snov ostal trdno na domačih tleh, da pri njegovi tenkočutnosti razumljivo, dasi ne zametuje, kadar nanese potreba, niti najnovejših izraznih sredstev. Tako je ta priprosta grandiozna snov Vycpálka zanesla čim bolj narasčajoč čustvena vznesenost krasnega narodnega teksta, v vedno višje sfere, tako da končno v starodavnem koralnem stavku doseže svojo kulminacijo in v resnično veličasten zaključek.

Če kaže Vycpálekovo delo tako po svoji snovi, kot po svoji glasbeni vsebini resno in globoko etično, celo mistično stran češke psihe, odkriva Janáčkov fantastična opera «Liška bistrónska» čisto drugo

stran te duševnosti, namreč živahno fantazijo in iznajdljivost in dobrodušni deloma celo groteskni humor. «Liška bistrónska» nima prav za prav ničesar dramatičnega v sebi, je vrsta poetičnih slik, ki se vrste brez posebne kavzalitete, druga za drugo. Šele konec opere vrhovi v etično drago, ki pa je samo kratko nakazana, namreč v idejo gorke simpatije Sloveškega in živalskega žitja, pokazano s tem, da ob smrti gozdarja okoli njega žalujejo vsa gozdna bitja. Ta konec je odet na izredno učinkovit in presenetljiv čustven način v silno sugestivno glasbo. Človeška in živalska bitja so v tej operi dvignjena v neko transcendentno sfero s tem, da so živali personificirane in postavljene v isto stanje ljudi, dočim so ti s tem zopet približani žitju živalske prirode in dvignjeni na višje sfere. Na fantastičen način je to prikazano s tem, da sta jazbec in pa župnik v operi vsled avtorjevega prepisa ena in ista oseba. Ti transcendenti sfere se je posrečilo Janáčku najti z njegovo izredno plodno glasbeno fantazijo, docela adekvaten in nad vse originalen izraz in tako dati scenam, ki bi vsled postavljanja dramatične poteze, mogle postati dolgočasne vendar toliko zanimivosti sile in moči, da priproste dogodovščine «Liške bistrónske» zanimajo in privlačijo do kraja. Tudi za Janáčka, ki si je ustvaril po vsem oseben, izrazito svoj slog je značilno da je zaslonjen v moravski in slovaški narodni pesmi.

Poleg češke glasbe je v stranskih prireditvah konservatorija zavzemala največ mesta sodobna francoska glasba, namreč dva koncerta moderne francoske glasbe, in pa eno matinejo dramatičnih del, na kateri sta se izvajala Erica Satieja «Socrates» in pa Darius Milhauda balet «Vol na strehi». Deloma, ker nam je češki tip glasbe bližji, deloma ker se je bila češka glasba tudi na tem festivalu pokazala v večji pesti razna, francoska glasba ni imela lahkega stališča. Razum tega je prvi koncert pesmi, ki je poleg H. Duparcja Emanuela Chabrierja, Gabriella Faurēja obsegal zlasti Debussyjeve stvari, trpel na tem, da je primadonna pariške opere Germaine Lubin prednašala stvari dasi z lepim, sladkim glasom, vendar precej mrzlo, tako, da niso prišle do polne veljave. Večjo srečo so imeli skladatelji predvajani na drugem večeru pesmi. Navajam jih imenoma, ker so med njimi skoro vsa najboljša imena sodobne francoske glasbe: Maurice Ravel, André Caplet, Maurice Delage, Albert Roussel, Erik Satie, Darius Milhaud, Artur Honegger, Roland Manuel in François Poulenc. Peta jih je francosko Čehinja Julie Nessyova, izredno muzikalna pevka (oblenem virtuosizma na gosli in na harfi). Izmed teh skladateljev zlasti podčrtam finega in duhovitega Čehja Čegar kultiviranost se ni nič manj poznala v pesmi, kot v njegovi dramatični idili «Socrates» Milhaud in bi mnogo bolj simpatičen v židovski pesmi «Chant de Nourrice» (ki je gniljiv sprev preganjanega židovskega rodu) kot pa v njegovem drznem baletu «Vol na strehi» t. j. ime bara, v katerem se vrši dejanje) ki kaže neko sladko frivolnost, da si je stvar narejena z močnim temperamento.

Končnem naj še omenim, da se je orkester Češke filharmonije pred internacionalnim forum vnovič odel s slavo prvostnega in zlasti za moderno glasbo mogočnega dosežnega orkestra, kar se ima zahvaliti vstranitosti in žarkemu temperamentu Václava Talicha, ki je največji del dirigentskega napora nosil na svojih ramah tudi na tem festivalu.

Drugi knjižni sejem v Firenzi

Priznan strokovnjak v knjigotrštvu nam piše:

Z ozirom na leto in kritično-pregledno poročilo za B. Borko o drugem knjižnem sejmu v Firenzi, objavljeno v št. 116, od 19. t. m. Vašega cenj. lista, sem si dovolil napisati par stvarnih opazk, ki naj bi dale temu dejanskemu poročilu pravilno osvetljuječe ozadje, ki je potrebno, da se to poročilo pravilno razume.

Za 31. marca t. l. je bil sklican po prosvetnem oddelku ljubljanske občine prvi sejem ljubljanskih založb, knjigarn in tiskarn in drugih interesentov, na katerem naj bi se skiciralo o udeležbi na knjižnem sejmu v Firenzi, ki se je prvotno imel otvoriti koncem aprila. Na tem sestanku ni mogel sklicatelj podati bistveno potrebnih pojasnil, ker — sam ni prejel od merodajne strani sklicatelja in udeležnikov, da se je svetni oddelk za hvaljevalno dobro voljo, ki je bila tudi vseskozi glavni faktor s

strani eklicatelja in udeležnikov, da se je sploh izvedla slovenska, če tudi le delna udeležba na knjižnem sejmu. Drugi sestanek je bil 6. aprila, za katerega je sklicatelj po trudopolni, nujni intervenciji na centralnih mestih dobil nekaj bistveno potrebnih podatkov in pojasnil. Na tem sestanku je bilo sklenjeno, da morajo biti predmeti in ves arzenal za slovensko udeležbo pripravljeni in oddani na zbirališču v Ljubljani dne 14. aprila. Slovenskim udeležnikom je bilo torej podan rok — beri in piši — 8 (osem) dni, da pripravijo svojo udeležbo. V to dobo so vrhu tega padli velikonočni prazniki, kar je pomenjalo manko 2 in pol dni (velikonočna sobota popoldne in velikonočna nedelja in ponedeljek), ko obrati niso poslovali. To je bil prvi in glavni razlog, da se več uglednih slovenskih knjižnih in tiskarnih podjetij ni hotelo, bolje ni moglo udeležiti. Ostali pa, ki so vzlic vsemu hoteli vsaj pokazati dobro voljo, ne iz razlogov lastnega ugleda, nego iz čista skupnega moralnega interesa, so mogli le površno, brez pravega navdušenja in še manj smotnosti pripraviti, seveda, popolnoma reducirano udeležbo. Mimogrede bodi kot jugoslovenski kuriozno omenjeno, da je potem, ko je bilo vse, kar je bilo sploh mogoče v tako kratkem času, pripravljeno in oddano na zbirališču, poteklo po nepotrebnem še kakih 10 dni od odpotovanja, ker — vagona se odvoz ni bilo.

Toliko glede priprave, ki so bile pristno jugoslovensko intonirane. Nekatera izvenljubljanska podjetja so imela sploh vsega skupaj le en ali dva dni časa za pripravo in oddajo. A zanimivejše je vprašanje aranžiranja, da je bistveno merodajen za primeren prikaz razstavljenih predmetov. Po raznih skušnjah že pri drugih sličnih prireditvah, na katerih so vpsolani predmeti slovenskih udeležnikov bili omalovaževani in zapostavljeni ali so sploh ves čas razstave ostali v zaboji, kakor so bili odpotni, sem že na prvem sestanku pri prosvetnem oddelku udeležnikov, ki pozna slovensko knjižno in slovensko tiskarsko produkcijo, omogočiti, da intervenira v Firenzi na razstavnem prostoru glede primerne razporeditve slovenskih predmetov. Prosvetni oddelk se je v hvaljevalnem razumevanju važnosti tega vprašanja marljivo potrudil za potrebni kredit. Žalibog je bil določen zastopnik zadržan po svojih poklicnih poslih, da ni mogel ves čas biti priklen pri ureditvi razstave, nego je na lico mesta z glavnimi aranžirji jugoslovenskega oddelka v dobri veri zasnoval načrt za razporeditev slovenskih predmetov, ki pa potem — kakor kaže poročilo — najbrže pri izvedenju ni bil upoštevan. Kaiti g. Borko vprašuje v svojem poročilu: «Čemu so se ostale knjige (razen dveh podjetij) pomešale brez vsakega sistema in reda? Iz tega je razvidno, da so bili vpsolani predmeti brez kakršne čisto, brez kakšne smeri in razporeditve, zlasti še, ako bi zve-

«Beogradsko Narodno delo» in zagrebška «Tipografija», nadaljuje poročilo, imata svoje izdaje zabrane in razvrščene ter napise vrh njih. Kako to, se nehotne vprašujemo; saj so tudi drugi založniki vpsolili svoje zbirke in svoje napise table. Vsiljuje se odgovor, da sta najbrže imenovani dve podjetji imeli svoje posebne zastopnike na sejmu. Najbolj obtežujoče za aranžma pa je ugotovitev poročila: da niso imeli Slovenci na razstavi «nič enega letnika «Dom in Sveta» in «Slovana», ki sta bila vsaj v nekaterih letih grafično na dostojni višini». In vendar je na soglasen sklep sestanka pri tiskalnjem prosvetnem oddelku, katerega so se udeležili poleg zastopnikov založniških in tiskarskih podjetij in bibliografske tiskarne in knjižarna kot naslednja vezane letnike «Slovana», in sicer glasom inventarja, ki ga je prejel in kontroliral tudi prosvetni oddelk, letelke 1907, 1910, 1913 in 1917, torej iz različnih dob. Ali se ne vsiljuje pri tem slutnja, da so ostali ti letniki za časa razstave v — zaboji — in da se ki za marsikaj drugega ni prikazalo iz omotiv in sploh ni bilo razvijeno? Čisto pravilna je torej sklepna konsekvence poročevalca, ki pravi: «Če se knjige ne bi izbrale na hitro roko, ako bi pri izbiri odločevali izključno oziroma na reprezentanco, če bi se pripravila okolišna vezava, bi se bili Slovenci dobro postavili, zlasti še, ako bi bile knjige primerno razvrščene».

Smatram sem potrebno, podati slovenski javnosti ta pojasnila. Ni bil mogoče namen realkimirati, ker bi bilo to brezplodno. Ali pokazati sem hotel na tipičnem slučaju, kako se dela v vseh naših jugoslovenskih pri-

likah, začeti gori od zakonodajnega in nerednega dela pa doli do reprezentančni aranžmajev, povsod površno in enostransko, in zakaj in koliko trpi vsled tega naš ugled na zunan, da ne govorim o naši škodi na znotraj. Naj bi vendar enkrat prodorlo uvaževanje, da je v vseh podjetjih potrebna predvsem natančnost in točnost in da si s povrhnostjo in enostranstvom grizemo sami globoko v svoje meso.

Kino

Kaj igrajo drugod?

V PARIZU:

Poslednji rendez-vous (fantastična povest; v glavnih vlogah Ramon Navarro in Barbara La Marr). — Na tečaj (znanstveni film). — Kapetan Blood (po romanu Rafaela Sabatinija; v glavnih vlogah W. Kerrigan in Jane Paige). — Langealska vodkinja (Norma Talmadge in Adolf Menjou). — Konec sveta (Jack Pickford). — Peter Pan (Paramount film). — Orel morja (veliki zgodovinski film iz dobe gusarjev v XVI. stoletju). — Sumurun (Pola Negri). — Mylord (Arsouille (TV. epizoda). — Jocrisse (Anatole France). — Babilon talisman (Bakina maza; Harold Lloyd). — Potovanje v paradiz (Harold Lloyd). — Richardovi milijoni (Richard Talmadge; ameriški film). — Straža — Strla punčka. Veliki princ Shen.

V BEOGRADU:

Mesto tisočev grohov. — Pratertraum. — Za soprogo žene. — Kadar stan spl. — Mečani zakon. — Kapetan Kid (Eddie Polo).

V ZAGREBU:

Grofica Donelli (Henry Porten). — Tragedija Habsgurcov. — Mister Radio (Luciano Albertini).

V GRADCU:

V Zeppellinu čez Atlantik (Originalni posnetki Z. R. III. in njegovih vožen) po Nemčiji, Švici in čez ocean v Ameriko). — Farneonova maščevanje (avanturistična drama; Sascha film). — Čudesa morja. — Denar na ulici (avanturistična drama z Reinholdom Schünzelom in Liano Haid). — Smelci zdravnik govori? (Seksualni film v 6 delih). — Avanturistična iz Monte Carla (avanturistični film v dveh delih. V glavnih vlogi Ellen Richter). — Prokletstvo človeštva (vo lika ameriške kriminalne navedstvena drama po romanu Kibbena Turnerja. V glavnih vlogah Blanche Sweet in Bessie Love). — Panamska veletržnja (Fox-Corporation; ameriška vlada je za uprizoritev filma dala vse svoje brodoge na razpolago!). — Dr. Jack (Harold Lloyd). — Flandrski otrok (Jackie Coogan). — Tajnostni tiskar (ameriška detektivska drama v 2 delih; v glavnih vlogi Pearl White). — Kralj cirkusa (Pat in Patachon). — Lurdski čudeži (religiozni film).

NA DUNAJU:

Pariski tatovi (senzacionalen avanturističen film). — Sen kresne noči (po Shakespeareovi drami). — Zrtev ljubezni (ameriška navedstvena drama). — Panama prekop (kulturni film, ki kaže gradnjo panamskega prekopa od početka pa do otvoritve). — Bela senira (Lilian Gish). — Punčka (Ossi Oswalda). — Nemi opazovalec. — Teksaški jezdec (Tom Mix). — Pod bičem (Gloria Swanson). — Drugičen kot drugi (Conrad Veidt, Reinhold Schünzel, Anita Berber).

Filmski paberki

Fritz Lang, avtor Nibelungov, pripravlja nov film, ki mu bo naslov «Metropolis». Scenarijo je izdelala pisateljica Thea Harbon, ki jo pri nas poznamo iz «Indijskega nagrobnega spomenika».

V Tempelhofu so začeli snemati film «Tartuffe» (po istoimenskem Molièrovem delu). Glavna vloga je v rokah Emila Janingusa.

Režiser Artur Robinson pripravlja film «Manon Lescaut» (Prévost). V naslovni vlogi igra Lia de Putti, njen partner je Vladimir Gajdarov.

Sloviti ameriški režiser Rex Ingram bo v kratkem dokončal svoj najnovejši film «Mare nostrum». Film je bil posnet v Franciji, na Španskem in v Italiji. Največji in glavni film je bil doslej «Štirje jezdec apokalipse».

Kitajci so poslali v Berlin posebno komisijo, ki naj preštudira nemško kinematografsko industrijo. Tudi na Kitajskem, v carstvu sredine, so se torej — čeprav malce pozno — začeli zanimati za film.

— Kanalje grde, — se huduje Camillo nad preklicanimi «vaporetti» — glejte jih, kako vzburkajo valove. Vse spomenike bodo uničili, vse Benetke razdejali.

Pritrjujemo mu in se smejemo nje-mu, večernem razpoloženju v Benetkah, tihji sreči, da obstoje lepi trenutki v življenju.

Mimo nas plovejo zakrite gondole z zaljubljenici; plovejo v tihe kanale, kjer bodo lahko nemoteno uživali beneško ljubezen. Spominjam se Puškinovega Evgenija Onjeginja in silnega zvihčanja ruskega severnjaka za tople noči na beneških vodah.

Nočej Italiji zlatoj
Ja njegov naslažus na volje,
s veneciankoju mladaj
To govorilivo, to njemaj.

Plivja v tajnstvemno gondolje...

Tedaj so se oglasili beneški zvonovi; zavonil je angelus in zvonilo je po vseh cerkvah, zvonilo čez mesto in nad vodami, zvonilo v somraku, ko že nad morjem ugašala zarja. Kdor je slišal godbo beneških zvonov v mračnem večeru nad vodami, je ne bo pozabil nikoli. Tako nemara zvone zvonovi samo še v severnih Benetkah — v Braggah, Bodenbachovem «Mrtvem mestu».

Šinili smo mimo divne Palazzo Ca-

d'Oro potem mimo hiše, v kateri je Otelu ljubil Dezdemono; na desnici pred nami je bila mogočna opatija San Giovanni z veliko kupolo, ki se vidi daleč čez morje; potem široka laguna do peščenega Lida in onkraj morje — Adrija. Kmalu se je pojavila prekrasna doževa palača, kjer smo izstopili in dali slovo dobremu Camillu.

Mol pred dožvo palačo! Sprehod ob slovanski Riva dei Schiavoni, mestu, kjer so se v davnih dneh izkrcavali dal-matinski mornarji, kjer so bratje Vele-ga Jožeta peli junško pesem, pripravljajoč galeje na daljno pot za beneško slavo in moč!... Pa pristavni Ponte dei Sospiri, most iz palače razkošja v zemeljsko infercijo — v beneške ječe. Večer na morskem obrežju, z luno kot diskretnim mlajnikom nad vodami... Prihajajoče ladje, gondole, parniki... Pomikanje tisočgane elegantne množice na molu...

In potlej — Piazza san Marco. Trg, ki ni trg, ampak fantastična dvorana orientalskega vladarja. Ko obstojiš po zantinsko cervkijo sv. Marka, občutiš, važurni vožnji skozi Benetke pred biz-zarum. Treba je doživljati. Doživljati sebe, sveta, preteklosti; doživljati min-ljivosti in večnosti.
B. Borka.

James Oliver Curwood:

Onstran pragozda

Nedaleč od razklanega in po viharjih bičanega severnega brega Gorenjega jezera, južno od Kaministiquia, vendar ne tako daleč proti jugu, kakor je struga Deževne reke, se sredi divjine razprostira raj — in v tem rajju je kotiček pekla.

Nihče bi ne bil slutil tega raja, stoječ na golem vrhu Craggove višine onega prekrasnega dne, tridesetega maja. Po zimi v snegu je bilo mogoče videti odondod na sto kvadratnih milj zmrzujočega pragozda in močvirnatih planjav, polnih rečic, tu in tam ledeno se lesketajočih jezer, obdanih po temnih hojkah, cedrah in trepetlikah — krajine viharjev, globokih snežnih zametov ter mož in žen, ki jim je plula po žilah kri od groze in muk nikoli prestajajočih pustolovščin divjine.

Zdaj pa je bila že pomlad, in sicer pomlad, kakršna ni dospela do odljudno obmejno ozemlje severne Kanade že mnogo mnogo let. Še pred tremi dnevi je bil tu potop vlažnega dežja, a zdaj je preplavljalo zemljo solnce z zlato svojo toploto. Poslednji piši mraza so izginjali, poslednji kosi zmrzle grude in blata najglobljih in najrnejših močvirij so se tajali. Naenkrat je bil ves ta divji svet poln krasot poganjajočega življenja — pomladi, prehajajoče v poletje. Zolte, zelene in črne pečine so se razprostirale do neznanih daljav, kakor valovi širnega morja se prekopicajoče, in med temi pečinami je ležala dolina, v nji barje, jezera in struge z radostno pesem šumljajočimi vodami, s sladkimi vonji zgodnjih cvetk ter z življenja polnimi glasovi vsega stvarstva, vznemirjenega po nagonih ljubezni.

Ravno pred Craggovim hrbtom je ležal raj, travnata proga loga, ki se je vlekla prav do Jasnega jezera. Sopi topolov, brez in hoj, morje zelenja, štirinajst dni prehitelo cvetje, v baršunastih listih že gnezdeči ptiči... vse je bilo kakor koncem junija, a bilo je šele koncem maja.

Tik gozda je ležal na trebuhu Pik. Hrepenenje po pustolovstvu se je oglašalo v njegovi notranjosti, in danes se je končno z obupno odvažnostjo odpravil na to ekspedicijo. Prvič se je drznil sam k obrežju Jasnega jezera, na pol mišje odtod. Smelo je koračil po beleni bregu, kjer so bile še vedno poznati dekleške stopinje, in lajal je na bleščečo se gladino ter na bele utve, krožeče nad njim in iščeče mrtve ribice, odplavljene na breg.

Pik je imel tri mesece. Še večeraj je bil bojazljivo ščene, ki se je strašilo vsega velikega in nenavadnega; danes pa je že stopal po stezi ob jezeru na lastno pest. In ker se mu vzlic lajanju ni upalo nič približati, sta se mu smelost in hrepenenje po pustolovstvu le še povečala.

Zato se je na povratku ustavil tik pred goščo hojk in trepetlik ter je leže na trebuhu s svojimi malimi očmi zvedavo preiskoval tajnosti gozdnih temin. Kos pragozda se je bil zategnil do te planine, niti pol strela ga ni bilo od konca do konca; Piku pa se je zdel ogromen in strašen, in nekaj ga je sililo neprestano, naj bi šel tja. In ko je tu zdaj ležal ter se je v njem borilo hrepenenje z neodločnostjo, Pik ni vedel, da je nastopil odločilni trenutek v njegovem življenju.

Končno se je dvignil in stal tu na vseh štirih. Tase Pik, Pied — Bot — ali Pik Kopitko, kakor ga je bil nazval Roger Mc. Kay — ki je stanoval tam dalje v cedrovem barju — ko ga je dal tistemu dekletcu, ni bil prav nič lepo ščene. Prišel je na svet slučajno: njegov oče je bil modrokren, bojevit diredale, ki je pozabil na tradicije svojega rodu do te mere, da

se je spustil v mesalianco z miroljubno, okorno psico od reke Mackenzie. In Pik je bil sad tega greha.

Imel je divje naježene brke po svojem očetu, a ušesa je imel velike in plohe, rep debel, a noge neodolne, okorne z velikimi stopali — tako velikimi in težkimi, da se je včasih spodtaknil ob njih in padel na nos. Vsakemu človeku se je Pik spočetka smilil — pozneje pa se mu je prikupil. Zakaj Pik je imel vzlic svoji zunanji grubi v žilah kri dveh najboljših pasjih plemen. Bil je nekaka mešanica nitroglycerina z olivnim oljem ali dinamita in sladoleda z mlekom in medom.

Silno je razbijalo Pikovo srce, ko je napravil korak v temne gozdne sence. Težko je požiral, kakor bi se hotel iznebiti nekega vozla na svojem suhem požiralniku. Toda že se je bil odločil. Nekaj ga je gnalo naprej in zato pojde tjakaj.

Neprijazne sence so začele obdajati Pika; naostril je ušesa in naježil na hrbtu svojo debelo dlako. A lajal ni, kakor je bil lajal prej na bregu jezera in na zeleni loki. Dvakrat se je ozrl po trepetajočih solnčnih žarkih, ki so postajali zdaj bolj in bolj močni. Dokler jih je še videl in je vedel, da ima svoboden povratek, mu je ostajalo še vedno nekoliko poguma. Čim bolj pa se je mračilo okoli njega, tem bolj se mu je krčilo pogum, a ko se je ozrl tretjič, ni bilo solnčne svetlobe nič več. Za trenutek se mu je grlo stisnilo znova, kakor bi ga dušilo, oči pa so mu bile zdaj kakor majhni ognjeni krogi, s katerima je naporno skušal pro-nikniti temo.

Celo to dekletce, ki se je balo le ene reči na svetu, bi se bilo ustavilo, kjer je zdaj stal Pik in čutilo bi bilo hitrejšo utripanje svojega srca. Zakaj vsa svetloba tega jasnega, žarkega dne je, kakor se je zdelo Piku, naenkrat umrla. Nad njegovo glavo so se vrhovi jelk in cedar ter balzamovih topolov zgostili tako, da so spominjali na nočni baldahin. Skozi ta obok ni prodrli pozimi nikoli sneg in žar pripekaajočega solnca je bil pod njim le kakor pošten polmrak.

In zdaj, ko je Pik tu stal in mu je plula po duši edino hrepenenje, izginiti odtod, je začel posebno čudne zvoke. Najčudnejše med temi zvoki in tudi najgroznejše pa je bilo nekakšno sikanje, ki se je oglašalo in zopet utišalo, včasih čisto blizu, spremljano vedno po škrtajočem, škripajočem zvoku, da je ledena kri po žilah. Pri tem je Pik zagledal dvakrat senco velike sove, kako je težko vztrepetala nad njegovo glavo. Pik se je vselej skrčil in je čutil, kako se mu še huje stiska grlo, kakor bi ga kdo davil. Ko pa je napravil okret, mu je ledena groza zgrabila srce. Tesno za seboj, prav na stezi, po kateri je prišel, je opazil dvoje kroglic zelenkastega plamena.

Instinkt, nikakor ne razum ali skušenost, je rekel Pik, da je to pretnja in opasnost, kar se skriva v teh dveh malih pegah, plapolajočih v temi. Ni pa vedel, da so njegove lastne oči, skoraj štrleče mu iz glave, prav tako pošastne v tem grobu tišine, niti ne, da puhti iz njega še nekaj groznejšega — puh pasji. Tresel se je na svojih okornih nogah, ko so se vpirale vanj te zelene oči in hrbet kakor bi se mu naenkrat zlomil na dvoje, tako da je brez odpora omahnil na mehko igličje, pričakujoč svojo obsodbo. V tem pa sta tisti dve mali kroglici zelenkastega ognja ugasnili ter se trenutek nato pojavili zopet nekaj dalje. In zopet sta izginili in se zablješčali tretjič proti njemu — a že tako oddaleč, da sta bili videti le še kot dve ognjeni točki v tej temi.

Nekaj strašnega se je tedaj oglasilo v Pikovi notranjosti. Bila je duša njegovega očeta airedala in mu povedala, da tisto «nekaj» beži. In v navalu zmagovalne radosti je Pik zalajal.

V pošastni tišini, sredi skritih, nevidnih živih bitij, je zbudil njegov lajež skrivnostno praskekanje po omrežju vejevja, čudne godrnjave glasov in zlovesče klopotanje kljunov, dovolj silnih,

da bi lahko raztrgali Pikovo telo na sto kosov. V globini goščave je zahreščalo pod nekim težkim telesom in zraven se je odzval hehetajoči glas ježevca in vprašajoči «hu — hu — hu» z glasom, ki ga je bil Pik spočetka smatral za človeškega.

In zopet je ležal prihlujen in tresoč se na mehkem igličju in čutil, kako mu srce bije prav do reber in kako se mu brki ježijo v smrtnem strahu.

Potem je bilo zopet pošastno zlovesče tiho — in Pik je zaman oprezoval, da bi zagledal solnčne žarke, ki jih je izgubil tako nepričakovano.

In nato je negotovo, a z novim dojemom zaslísal nov zvok. Bilo je tiho, oddaljeno žuborenje tekoče vode. Poznal je ta zvok. Zvenel je prijateljsko. Pik se je čisto igral med skalami in peskom, odkoder je tak zvok prihajal. Zdaj je zopet čutil pogum, dvignil se je na noge in odšel v smeri, odkoder se je oglašal zvok. Nekaj v notranjosti mu je prigovarjalo, naj stopa tiše, a imel je preveč silne in nemotorne noge in vsaj desetkrat v dveh minutah se je spodtaknil in padel na nos. Končno pa je dospel k virčku, ki je bil komaj širši nego korak, in je videl, kako šumi in žubori med golimi koreninami dreves.

In dalje pred seboj je Pik zagledal svetlo. Pospešil je korake, naposled je tekel ter se naenkrat začutil na travnati loki, med sladkimi vonji cvetic, med zeleno travo in pod pojočimi pticami, pod krasoto modrega nebesa in solnca.

Na strah je pozabil. V varni oddaljenosti je obstal, se ozrl, in ker ga ni zasledoval nihče, si je domišljal, da je zmagovalec ter je izivajoč začel lajati z vso divjostjo malega ščeneta. Visoko je držal glavo ter prvič v svojem trimesečnem življenju občutil hrepenenje, da bi se bojeval z nečim, kar je bilo živo. In nato je stopal vkreber na pobočje ter lajal navzdol, pripravljen celo vrniti se v temni pragozd ter odondot preganjati vse, kar leze in gre. Potem se je okrenil k Craggovemu hrbtu. Kar pa je zagledal ondi, mu je udušilo vso bojevitost in njegov napeti rep se je povesil do zemlje.

Tri do štiristo sežnjev odtod, sredi tega rajskega kotička, se je dvigal krog belega dima, in obenem je Pik zaslísal temno zvonjenje sekire. Vztrepetal je, vendar se je namenil tja, odkoder je prihajal zvok. S tem zvokom se mu je družila vedno predstava moža mačjih kretenj, suhega obraza s kosmatimi, rdečkastimi brkami in z očesom, ki je bilo vedno zatisnjeno. Pik se je bal tega enookiga moža bolj, nego katerekoli teh pošastnih nestvorov, skrivajočih se v sencah pragozdovih.

Toda sove, ježevci in lisjaki z ognjenimi očmi, ki so pobegnili pred njim, so v Piku vzbudili nekaj, česar v njem večeraj še ni bilo. In ni se zdaj več plazil po trebuhu, nego je lezel navzdol v dolino pokonci, stoječ na svojih krivih nogah ter je gledal predse.

Na koncu doline je bila skupina vitkih cedar, zelenih topolov in belih brez, a pod njihovim varstvom je stala tam koča iz obtesanih tramov. Razkošnejšega mesta ni bilo mogoče izbrati za človeško bivališče. Dolinca se je zdela z mesta, kjer je zdaj stal Pik, kakor baršunasta preproga zelenja, gosto pretkanega s cvetkami in praprotjo, s sladko dišečimi vijolicami in zeleniko ter veselim petjem ptičev. Po njeni sredi se je vil potok, ob njem pa je stala koča lesenih sten, porastlih z bogato krasoto divje trte.

Toda Pikova smešno majhna očesca niso uživala lepote tega mesta, njegova ušesa niso poslušala ptičjega petja, niti kričanja veverice na drevesnem štoru, le nekaj sežnjev dalje. Gledal je za hišo, h kredasto beli skali, dvigajoči se kakor velikianski hrib ob drevju ter je poslušal zvenčanje sekire, napenjajoč svoj sluh, da bi zaslísal zvok nekega glasu.

Ta glas je imel najrajši, in ker se zdaj ni javil, je Pik zatrl v sebi nevoljno cviljenje, stopil navzdol k potoku, ga prebrodil

Blanchi
Jogo
Torpedo
Es-ki
Motocikli
Blanchi

KOLESA

3074-a

J. GOREC
Ljubljana
Palača Ljubljanske kreditne banke

Pirelli
avtomobilna
palačija, obroč
Michelin
avtomobilna
EXCELLA
šivalni stroji

15.000 km jamstva

ZASTOPSTVO
kake industrije za Slovenijo prevzame
vsestransko naobražen trgovec v Mariboru.
Ugodno ležeči uradni in poslovni pro-
stori so na razpolago. — Cenj. ponudbe
na upravo Jutra, Maribor pod „Industrija.“

„VESNA“ združene tovarne d. z o. z.
Industrija kovinskih, galanterijskih
izdelkov, kartonaže, molkega perila
in lesenih zabojev.

Moži: Ločitev zakona
je neizogibna, ako doblim v jedi še enkrat ščurka!
Žena: Bog! Saj mi pijejo ščurki že ves čas kri. Pa kaj pomaga, če pa
ni sredstva zoper nje!
Moži: Prej ga res ni bilo. Toda koncesionirani zavod „Pana“ v
Ljubljani na Poljanski c. 12 je iznašel sredstvo, ki po-
mori brez vsake nadležnosti in brez vseh posledic vse ščurke,
miši in podgane. Poiđi ali pa piši takoj tja!

Elektrotehnične tvornice
ŠKODOVIH
ZAVODOV v Plzni
Zastopstvo za Jugoslavijo:
Ljubljana, Selenburgova ul.
št. 7, hiša Jadranske banke.
Dobavljajo:
najsolidnejše in najcenejše elektro-mo-
torje, turbogeneratore in vse ostale
električne stroje.
Grade:
električne centrale, električne železnice,
cukrarnice, pivovarne, rudniške naprave itd.
Obrazložite vsi v vsaki pripravi na glasno v Ljubljani.
Poset inženirja je brezplačen na razpolago.

HLODI
smrekovi ali jelovi od 3 do 7 m dolžine
se kupijo v vsaki množini.
Ponudbe za zdrav in suh les franko
vagon ali za svež les franko žaga z
navedbo cene in množine na „Kon-
zervno tovarno Globus d. d., Vrhnika.“

Strojne tovarne in livarne d. d.,
LJUBLJANA VI., Dunajska cesta šte. 35

Zvonarna
IV. Karlovska cesta šte. 1.

Prvovrstne bronaste zvonove
priznane krasnih glasov po konkurenčnih cenah. Zaradi izdat-
nega razširjenja obrata so dobavni roki zelo kratki.
Zahtevajte cenike! — Oglejte si zvonarno! — Cene konkuren-
čne! — Izdelki umetniško mojsterski! — Kulantni pogoj!

GALANTERIJA
Liubljančani!
Spominjajte se preurejene in novo-
založene tvrdke
Lud. DOLENC, Sv. Petra c. 8
(nasproti hotela Loyd).
GALANTERIJA

IVAN ZAKOTNIK LJUBLJANA
DUNAJSKA C. 48
Telefon št. 379
MESTNI TESARSKI MOJSTER
Vsakovrstna tesarska dela, moderne lesene stavbe,
ostreža za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in
zvonike; stropi, razna tla, stopnice, ledenice, pavi-
ljoni, verande, lesene ograje l. t. d.
Gradba lesenih mostov, jezer in mlinov.

Prometni zavod za premog, d. d.
v LJUBLJANI
prodaja premog
iz slovenskih premogovnikov
vseh kakovosti, v celih vagonih po origi-
nalnih cenah premogovnikov za domačo
uporabo kakor tudi za industrijska podjetja
in razpečava na debelo
inženirski premog in koks
vse vrste in vsega izvora ter pripo-
roča posebno prvovrstni češkoslovaški in
angleški koks za livarne in domačo upo-
rabo, kovski premog, črni premog in bričke
Naslov: Prometni zavod za premog, d. d. v Ljubljani
Miklošičeva cesta šte. 15/1.

ter se plazil previdno k hiši. Napenjal je oči in slušal ter bil pripravljen dvigniti svoje nerodne noge na utek, kakor hitro bi se pokazal najmanjši znak nevarnosti. Rad bi izbruhnil v svoj navadni, prodirni lajež, da bi nase opozoril tisto dekle, a udarci sekir so zadrževali njegovo željo. Tik ob hišnem vogalu, kjer je bila trta posebno gosta, si je Pik odkopal skrovišče in zlezal vanje kakor podgana, bežeča pred sovražniki.

Iz tega zelenega kritja je molel svoj brkati obraz in ugibal, kako bi najlepše dospel do kakšne jedi in potem na varno domov.

Ko pa je tako zrl predse, mu je srce naenkrat poskočilo: dekle je bilo in ne mož, ki je danes uporabljalo sekuro. Poleg velike grmade drv na pol lučaja je opazil lesk njenih rjavih kodrov na solncu in njena bela lica, ko se je za trenotek okrenila k hiši. V svoji radosti bil je skočil naprej, ko ga je zadržal osorni glas, ki se ga je naučil tako zelo bati.

Neki mož je stopil iz hiše in za njim je prišla ženska. Mož je bil visoke vitke postave, mrtvaškega obraza, in Pik je vedel, da je to sam hudič. Njegov diš je smrdel po cohiskeyu. Tobačna žlindra mu je silila ob kotih ust na dan in njegovo edino oko se je zabliskalo v zverskem navdušenju, ko je pomignil z glavo v smeri, kjer so se svetlikali dekleški kodri.

«Mooney je rekel, da mi da zanj sedemstopenetdeset, ko prejme denar od urada, in dal mi je takoj petdeset,» je dejal «Torej bo vsaj nekaj odškodnine za to, kar me je stal ta meh tekem desetih let. Mogoče pa ga, ko pride na to, pritiskam za cel tisočak!»

Žena ni odgovorila. Že davno se je odvadila odgovarjati tako, kakor bi hotela. Zgrbljena, uničena, le še človeška razvalina je bila, z obrazom brez sledu žive duše, z motnimi očmi, srce skrušeno, a roke otrdele od dela pod krutostmi tega lopova.

Tudi Pik, ki je ležal tiho kakor miš, je čutil razliko med tema dvema. Često je videl, kako sta se dekle in žena ihteč objemali; često se je krčilo ob nogah te žene, včasih ga je pobožala ali mu dala jesti. Le malokdaj pa je začul njen glas, ko je bil v bližini ta mož.

Mož si je odgriznil čik tobaka in naenkrat vprašal:

«Liza, koliko je stara?»

In žena mu je odgovorila s posebnim, hripavim glasom:

«Dvanajstega tega meseca ji je bilo sedemnajst let.»

Mož je pljunil. «Mooney mora plačati tisočak. Imela sva jo nad deset let, in Mooney je kakor nor, da bi jo dobil v roke. Naj le plača!»

«To ni prav!» se je odzval ženin glas mehkeje.

Mož se je zasmel. Široko je odprl usta da so se zaleskli njegovi rumeni zobje. V tistem trenutku je dekle prestalo sekati in ozrši se, ju je zagledalo ob hišnih durih.

«Ni prav?» se je zarežal mož. «Ni prav? To mi pripoveduješ že celih deset let tudi glede žganja, in vendar ga prodajam. In tudi to se izvrši, kakor sem sklenil, ako mi Mooney plača tisočak.»

Naenkrat se je obrnil k nji in napol dvignil pest, kakor bi jo hotel udariti.

«Ako izdaš le besedico o tem — ako mi samo poskusiš delati oviro — ti polomim vse kosti, Bog mi je priča! Razumeš? Ne rečeš ji nič?»

Zgrbljena žena je klonila še niže.

«Ne rečem — obetam ti to.»

Mož je spustil iztegnjeno pest in zagrozil znova: «Ubijem te!» Dekle je medtem odložilo sekuro in prihajalo k njima. Bila je slabotna kakor ptiček. Toda glavo je držala pokonci in njene čeljusti so bile stisnjene tako trdo, da je bilo očitno, da surovina nje še ni izmučil do te stopnje, kakor ženo. Imela je na sebi

obleko iz obledelega kulika, razcefranega in razdejanega, rokave zavahane nad lehti svojih krhkih, belih rok, nogavice zašite na mnogih mestih, a čevlje stare, na koncih odrte.

Toda Pik, ki je pobožno strmel nanjo iz svojega skrovišča, se je zdel najkrajše bitje na svetu. Tudi Roger — in večina mož in tudi žensk je soglašala v tem, da je bilo to slabo dekelce obdarjeno s krasoto, ki bi je niti doba nesreč in muk ne mogla zatreti docela. Kakor vijolice so ji bile oči, prekrasni lasje, ki so se ji med delom osvobodili izpod obledelega traku, so ji zdajle padali do pasu v povodnji rujavih zvitih kodrov, da so napolnili celo edino oko Jeda Hacokinsa z občudovanjem.

In vendar jo je lopov tudi v takih trenutkih sovražil in često so se zakopali njegovi koščeni prsti divje med povodenj krasnih las. A le redkokdaj se mu je posrečilo, izsiliti z Nadinih ustnic bolesten vzrok. Tudi sedaj, ko je ujela vražji, zlovesči zablisk v njegovem svetlikajočem se očesu, je bilo le njeno telo — nikakor pa ne njena duša — ki se ga je bala.

Vendar je začelo to bridko življenje tudi na nji pojavljati svoje znake. V njenih modrih očeh je bil pogled človeka, ki se nikoli ne more osvoboditi ostudnih prizorov, lica so ji bila bleda in preveč upadla in živa rdečica njenih ustnic ni bila barva zdravja in sreče.

Obstala je lice v lice pred tem možem nekako v razdalji njegove roke.

«Rekla sem ti že, da se je ne smeš dotakniti!» je vzkliknila divje s svojim slabotnim glasom, a z očmi, ki so plamtele v gnusu in mrznji do njega. «Ako jo udariš še enkrat — se nekaj zgodi. Ako že hočeš koga pretepati, tepi mene. Jaz to vzdržim. Toda poglej njo! Dovolj si jo zmučil — smrt si si zaslužil!»

Mož je stopil korak bliže k nji in jo je gledal besno.

Pik je v tem trenutku občutil nekaj, kar mu je bilo dosihmal neznano. Prvič v življenju si ni želel utesiti pred tem možem. V njegovih koščeni prstih je nekaj zavalovalo ter mu je obtičalo v grlu, da je zagrejal, a toli tiho, da bi to človeško — jedva zaslišalo. Toda zobje, tenki kakor igle, so se mu zabliskali med režečimi ustnami.

Ali mož ni udaril Nade in ni segel po nji, da bi zakopal prste v svilene mase njenih las. Le zasmel se je, kakor bi ga nekaj dušilo. Nato se je okrenil in zamahnil z rokami.

«Saj še nisi videla, Nada, da bi jo bil kdaj zopet udaril,» je rekel in izginil za voglom hiše.

Dekle je položilo roko starki na ramo. Oči so se ji ublažile, a tresla se je še zmerom.

«Rekla sem mu, kaj bi se zgodilo, in zato si ne upa več tepsti te,» jo je tolažila. «Ako stori to vendarle, nahujskam nanj policijo. Pokažem, kje ima skrito žganje. Zgrabijo ga — vržejo v ječo, pa čeprav bi morala zato umreti!»

Ženine koščene roke so objele Nadino roko.

«Ne, ne! Tega ne smeš storiti!» je prosila. «Saj mi je bil dober, Nado, nekaj... že davno je tega... Jed sam ni tako hudoben — takega ga dela le žganje. Zato ga ne smeš izdati, Nada, — ne smeš!»

«Obljubila sem ti že: ne storim tega, ako te ne bo pretepal. Naj vlačijo mene za lase, če hoče. Ako pa udari tebe —»

Globoko je zasopla in tudi odšla okoli hišnega vogla.

Pik je nekaj trenutkov še poslušoval. Potem je prilezel iz skrovišča pod živo trto in hitel za Nado. Šla je med skalami in je bila že na drugem pobočju, ko je začutila njegovo prisotnost. Z vzkrikom radosti si ga je dvignila v naročje ter si ga pritiskala na prsi.

«Pik, Pik, kje si bil?» ga je vpraševala. «Mislim sem že, da se ti je kaj pripetilo. Iskala sem te in tudi Roger — namreč veseli gospod Roger —»

Se bolj ga je pritiskala k sebi, in Pik ji je medel v naročju, dokler ni dospela k mali skupini trepetlik, skritih med skalami. To je bilo njeno «tajno mesto», in Pik je vedel, da te tajnosti ne sme izdati. Nada si je bila tu naredila udobno in je sedla zdaj na nekako rogozino jelkovo vejico, držeč pred seboj Pika, ki je sedel na zadku. Njene oči so se zdaj svetile zopet v drugem lesku in so bile jasne kakor zvezdice; lici sta ji zardeli, ustnice so se ji odprle, in Pik, zroč jo tako pred seboj — saj je bil le psiček! — je mogel jedva razumeti vso njeno krasoto. Toda vedel je, da se je nekaj zgodilo, in se je silno trudil, da bi to razumel.

«Pik, dancs je bil zopet tukaj — gospod Roger — veseli gospod Roger,» je rekla tiho in rdečica na njenih licih je stegnena še bolj. «In rekel mi je, da sem lepa.»

Globoko se je oddehnila ter pogledala preko skalovja po dolini in za črni pragozd. In njeni prsti so objeli Pika tako tesno, da je zacvilil.

«In prosil me je, se li sme dotakniti mojih las — samo pomisli, Pik, prosil je! — In ko sem mu rekla, da, se jih je jedva doteknil. Kakor bi se bal. In rekel je, da so krasni in da si jih moram negovati.»

Pik je čutil, da se ji stiska grlo.

«Rekel je, da me noče žaliti, in da si rajši odseka roko. Da, tako je rekel. In je rekel — naj nikar ne mislim, da je to kaj hudega — ker bi me rad poljubil —»

Zopet si je še huje privila Pika k prsom.

«In — in jaz sem mu rekla, da mislim, da to ni nič hudega, ker ga imam rada in da me doslej še ni nihče, nihče poljubil, in — Pik! — on me ni poljubil! — In ko je odhajal, je bil tako čuden — tako blede — in meni je zdaj tako dobro! Ne vem, kaj je to, Pik, a čutim to v svojem srcu.»

In nadaljevala je:

«Pik,» je šepetala, «rada bi, da bi naju gospod Roger odvedel odtod!»

Pri tej misli je stisnila ustnice, namršila zamišljeno čelo, posadila Pika poleg sebe in se je zagledala preko doline k črnemu pragozdu, kjer se je skrivala kočja Rogera, vsesplošno znanega Veseli.

«To je zares smešno, da noče, da bi kdo vedel, da je tu. Mar ne, Pik?» je premišljala glasno. «Živi v tisti stari bajti, v kateri je lani pozimi umrl Indjanec Tom. Obljubila sem mu, da tega ne izdam. Baje je to velika tajnost in le ti in jaz in misijonar tam na Sucker Creeku vemo o tem. Hotela bi enkrat oditi tja in nekoliko pospraviti v tisti bajti. Storim to enkrat.»

Pik, ki je vohal pravkar med skalnimi kladami, ni opazil čudnega ognja, ki se je pojavil v njenih modrih očeh. Gledala je na svoje raztrgane čevlje, na izprane, zakrpane nogavice, na sirova masčino svoje pobledele, razcandane obleke ter je sklenila roke na kolenu.

«To storim — odtod pojdem! — kamorkoli! In ne vrnem se. Stori la bila to že, ako bi nje ne bilo,» je zavzdihnila. «Često se vede k meni kakor čarovnica. A tega je kriv Jed. Hacokins, Spominjam se —»

Naenkrat je planila pokonci, izzivalno vrgla glavo vznak, da so ji zaplapolali lasje kakor oblak v vetru.

«Nekega dne ga ubijem!» je zakričala k črnemu pragozdu preko planine. «Nekega dne storim tako...»

(Dajte prthodnjč.)

Najcenejše in največje skladišče dvokoles, motorjev, otroških vozičkov, šivalnih strojev, vsakovrstnih nadomestnih delov, pnevmatik. Poseben oddelak za popravila, emaliranje in poliranje dvokoles, otroških vozičkov, šivalnih strojev itd. — Prodaja na obroke — Cenik franka.

TRUBONA, F. R. L. tovarna dvokoles in otroških vozičkov

Ljubljana, Karlovska cesta št. 4. 106a

M. Alešovec

tvornica perila

Ljubljana

Izdeluje vsakovrstno perilo po najnižjih cenah.

Specialiteta: Oprema za žene, neveste in novorojenčke. Reformno perilo.

Veliko kegljanje na dobitke!

Binkoštno nedeljo se prične veliko kegljanje na dobitke in sicer za eleganten pokrit voz ter več drugih lepih dobitkov. Kegljače vabi vladno pircjevalec

3106a **A. Högenwarth, gostilničar, Fram.**

Na drobno! Brez konkurence! Na debelo!

Oglejte si specialno detaljno in engros trgovino

vrvarskih lastnih izdelkov

Prepričali se boste, da je blago napravljeno iz prave dolge konoplje, garantirano in sicer: Vrvi za vozove, transmisije, dvigala in za telovadno orodje vseh dimenzij. Po ebno močne oprti za transmisije (Müllergurten), oprti navadne vsch širokosti, vrvi in mreže za seno, ribje mreže, gugalne mreže (Hängematten), bombaževne mrežice za otroške postelje v vseh barvah, tržne torbice, ognjegasne cevi, striki za perilo, vrtno vrvice, štrange, uzde, špaga, dretna, zidarske in tesarske vrvice, trakovi in vrvice za žaluzije. Velika zaloga pravih tržaskih bičevnikov, bičev, gož, jermenov, morske trave, žime vsch vrst, konjskih krtac, konjskih odel, nepremočljivih vozniških plaht, juta, platna, ribarice itd. po najnižji ceni.

— **špecialno montiranje (šplajsanje)** —

vrvi za transmisije in dvigala se izvrši solidno in točno

Prva kranjska vrvarna in trgovina s konopnino

IVAN N. ADAMIČ, Sv. Petra cesta šte. 31.

Telefon št. 441. 3109a

Podružnici: Maribor, Vetrinjska ulica 20, telef. 454 - Kamnik, Sotna 4.

Naročila in popravila se točno in vestno izvršujejo!

Za sezijo!

Brusilce za kose „Swatyn“ iz najboljšega brusilnega sredstva nudi za preprodajo **Fran Swaty**, tvornica umetnih brusilnih in posnemalnih kamenov, Maribor, Jugoslavija. 2745a

Savez kupališta i ljetovališta

za promet stranaca na Gornjem Jadranu

Tel. interurb. 2-52 **Sušak** — Srednja ulica

otvorio je 20. maja o. g. na Sušaku biljetarnicu Putnik

gdje se dobiju željezničke karte svih vozova i klasa za čitavu Kraljevinu S. H. S., kao i za inozemstvo. Isto tako dobiju se karte JADRANSKE PLOVIDBE D. D.

SVE UZ ORIGINALNE CIJENE.

Posreduje za vizume, daje informacije o svim kupalištima na 2988a Gornjem Jadranu.

Jabilo k subskripciji.

V mesecu juniju t. l. izide v samozaložbi:

Dr. Albin Ogris: POLITIČNE STRANKE.

Študija o njihovem bistvu, njih funkcijah in razvoju.

Vsebina:

1. Sociologija politične stranke.
2. Strankotvorni činitelji; ali je politika veda ali je umetnost? gospodarstvo in politika; katoliške stranke.
3. Idejna in tehnična organizacija; tvorjenje in desintegracija političnih ideologij; programi, propagandna tehnika, tisk, javno mnenje, disciplina in traktioniranje, horizontalna in vertikalna strankarska organizacija, politično vodstvo, strankarska birokracija, oligarhične tendence v strankah, poklicni politiki, finančna podlaga.
4. Funkcije politične stranke v parlamentarni državi; organizacijska moč volilnih redov; vloga politične stranke v zakonodaji, upravi, državnem gospodarstvu in zunanji politiki.
5. Glavne tendence v zgodovinskem razvoju političnih strank.
6. Ideologija „gospodarskega parlamenta“ in njena kritika.
7. Stališče in funkcije političnih strank v demokraciji.

Knjiga bo obsegala 250 strani velike osmerke in bo stala v subskripciji 45 Din, po subskripcijskem terminu pa 63 Din (brez poštne).

Subskripcijska naročila se sprejemajo **do najdalje 25. junija 1925.** Naročilo brez sočasne nakazila ustreznega zneska se ne smatra za subskripcijo, ostane pa kot naročilo knjige za normalno tržno ceno v veljavi.

Naročila naj se naslovijo na:

Dr. Albin Ogris, Ljubljana, Ciril-Metodova ul. št. 19 (št. ček. rač. 14.045).

Splošno se govori, da se najceneje in najbolj oblači v detaljni trgovini na Erjavčevi c. št. 2

Konfekcijske tovarne Fran Derenda & Cie.

Prepričajte se tudi Vi! 3014a

ZAHVALA.

Dne 28. aprila 1925 je bilo pri podpisnem vlogileno in sem bil visoko oškodovan. ZAVAROVALNA DRUŽBA „VARDAR“, pri kateri sem bil zavarovan, je vlogilno škodo v mojo popolno zadovoljnost ocenila ter faktično odškodninsko svoto najkulantneje izplačala. Smatram vsled tega za dolžnost, da se ji tem potom zahvalim in imenovano zavarovalno društvo vsakemu najtopleje priporočam. Istočasno dovoljujem si objaviti, da sem v znak zahvale prejel zastopstvo zavarovalne družbe „Vardar“.

Grosuplje, dne 26. maja 1925.

3077a **Vinko Narat.**

J. JOSEK, CELJE, Glavni trg št. 2

Atelje za moderno pohištveno opremo lastnega izdelka, kakor tudi pohištvo iz inozemstva. Lastna tapetarska delavnica. Izdelujem madrace (žimnice), otomane in druga tapetarska dela po najnižjih cenah. 3004a

Znižane cene!

Na obroke in posode prve svetovne fabrike: **STEINWAY, FÜRSTER, BÖSEKOW, FÜRSTER, Original STEINWAY** itd. dobil let pri muziko-strokovnjaku (divnem učitelju Glasbene Matic)

ALFONZ BREZNIK

Ljubljana, Metulj trg 3, poleg magistrata.

Istotam najbogatejša izbira vsakovrstnih godal, mojstrskih violon in najfinjših strun.

Najpopolnejša svrdka Jugoslavije! 61a

Lepa moderna 3 nadstropna hiša

v sredi Ljubljane, s štirimi lokali in šestimi stanovanji se radi izselitve po skrajno ugodni ceni

proda

Interesenti naj se blagovolijo zgledati na „Poštni predal 35“, Ljubljana. 3003a

Suhe gobe

(foto: S. J.)

kupeje

M. Geršak & Co.
Ljubljana, Kongresni trg 10

Za žejo

naiboljši pravi
Maršnerovi
šumeči limonadni
bonboni
'Brause'.
Zastopstvo in to-
varniško skladišče
za Jugoslavijo
Josip Vitek,
Ljubljana, Krekov
trg 8. 2434a

Ponikluje

dele koles avtomobilov,
otroških vozičkov,
zdravniške instrumente
itd. 2893-a

'Bistra' Domžale
največji galvanizacijski
zavod v SHS.

galanterijska in

drobnarijska trgovina
na Aleksandrovi cesti
tik glavnega kolodvora,
se radi okolnosti z vsem
inventarjem in zalogo
ceno prodaja.
Pojasnila daje pod:
'Največji promet 59' —
potrebno Din 50.000 —
Novinska agencija
Maribor, Vrbanova 19
3054-a

Prima dirkop
šivalni stroji
in
kolesa pri
ALOJS USSAR,
Krekova ulica 14, II.
MARIBOR

J. Stjepušin

Sisak
priporoča
bolje tam-
burice, stru-
na, pasture
in ostale po-
trebitve za
vsa
glasila
40-a

Zimnice

matrace, posteljne mre-
že, železne postelje zlo-
žljive, otomane, divane
in tapetne izdelke
izdeluje najceneje
Rudolf Radovan,
tapetnik
Krekov trg št. 7
(poleg Mestnega doma)

Sifon in platno

za perilo, najboljše ka-
kovosti, priporoča trgo-
vina perila

Hed. Sarc
Ljubljana, Selenbor-
gova ulica 5. 183-al

Znanje jača

in razvedruje v življen-
skem boju. Znanje si
pridobite iz strokovnih
in poučno razvedrilnih
časopisov in modnih li-
stov, ki jih naročite po
priznani izvirni založ-
niški cenar pri
Novinski agenciji
VORSIČ, Maribor,
Vrbanova 19.
Ljubljanci, zahtevajte
daljnih pojmil pri
P. BITENC, na Vi-
dovdanski c. 2 II

TEČAJI ZA STROJEPISJE.
SLOVENSKO IN NEMŠKO STENOGRAFIJO
se začnejo na Ant. Rud. Legatovem zasebnem
učnem zavodu v Mariboru
dne 2. junija 1925.
Vpisovanje in prospekti v trgovini s
pisarniškimi stroji Ant. Rud. Legat & Co.,
Maribor, samo Slovenska ulica št. 7. Nobene
podružnice! Telefon 100.

JUGOSLOV. DRUŠTVO ZA ZAŠČITO UPNIKOV V ZAGREBU

Tajništvo za Slovenijo, Ljubljana, Anton Knezova ul. 3

IZPELJUJE:

1. Prostovoljne izvensodne poravnave.
2. Pri konkurzi zastopa najenergičnejše svoje člane.

Pojasnila daje drage volje

TAJNIŠTVO ZA SLOVENIJO Telefon 952

Strojne tovarne in livarne d. d. Ljubljana

Stroji za obdelovanje lesa — Turbine — Transmisije —
Železne konstrukcije — Armature — Sesalke — Brizgalnice

Železolivarna

ZVONOVI

Kovinolivarna

VOIKA-čevlji

najboljši in najcenejši. Ne da jih mora kupiti, se
o tem lahko vsako prepriča v

Prodajalni „VOIKA“-čevljev
Krekov trg 10 (I. nadstropje). 3124a

TOVARNA TRIKOTAŽE
GASPARI & FANINGER - MARIBOR

Skladišče in pisarna: ALEKSANDROVA CESTA ŠTEV. 43.

Izdeluje:

zš prihodnjo zimsko sezijo vse vrste moških srajc, hlač in jopic; ženskih srajc,
hlač in jopic; otroških oblek (ekok) in oblek za deklice iz trikotlaga, moške
telovnike, jumperje, vestje, dokolenice, rokavice ter otroške hlaubice in garniture.
Samo za trgovce.

Spretno prodajalko,

obenem izložbeno aranžerko modne

in galanterijske stroke,
sprejme modna in galaterijska
trgovina Anton Adamič,
Kranj. 2888a

Parketne deščice
Trstje za strope

Bakula (leseno pletivo) za strope in stene
Strešno lepenko in lesni cement

dobavlja takoj v vsaki množini najceneje

Tel. Inter. 513 Jos. R. Puh Tel. Inter. 513
Ljubljana, Gradaška ulica št. 22

Velika prodaja bluz!

Pleteni jumper Din 30,
kambrik sp. bluz Din 62,
panama športna Din 68,
modna celtr Din 75,
modna „Kasak“ Din 90,
imantirna sur. svila Din 120,
opal-batist Din 130,
perlini crepe georgette
Din 140,
surova svila Din 260,
triko-crepe Din 290,
svileni crepe marocain
Din 330,
svilene triko bluze Din 100
do Din 150.

Veletrgovina R. Stermecki, Celje.
Cenik zastoni! Cenik zastoni!

Prva slovenska parna vul-

kanizacija vseh vrst

gumija

P. ŠKAFAR

LJUBLJANA, Rimska c. 11

K. WESIAC, Maribor J.

Dnevne, poštne in železniške poštnice.

245a

naprej

od Din 170

Mirtne vence in šopke

za birmo, umetno cvetlično
listje, nagrobne vence kakor se-
stavne, dele nudi po konkurenčni
ceni Rado Prograd, cvetličarna
Podčetrtek. — Lastni izdelki. 2812-a

Kamnoseška industrija

ALOJZII VODNIK

LJUBLJANA, Kolodvorska ulica 28-34

Stalna zaloga žez 300 modernih spomenikov.

Izdelava rodinskih grobnic, mavzolejev,

altarjev in vseh cerkvenih ter stavbnih

del. Marmorne plošče v vseh barvah za

pohištvo, trgovine, mesnice. Stikalne

plošče za elektriko, obloga sten i. t. d.

po zmerni ceni. 177-a

Teod. Korn, Ljubljana

Poljanska cesta št. 3

Krova, stavlak, galanterijski in okrasni klop,

instalacije radiatorov, naprava strobov,

Kopalnice in klosetne naprave,

Izdelovanje posod in ploščine za žirne, barve, tisk

in med vsake velikosti kakor tudi posod (kafije) za

konzerve. 73-a

Pomladanska
prodaja!

BLUZE: športne bele, ceru, moderne Din 98—
iz opal batista Din 165—
iz pralne svile Din 320—
iz surove svile Din 390—
iz črbe de China Din 225—
JUMPER: volnen z dolžimi rokavi Din 390—
svilen z kratkimi rokavi Din 48—
svilen z dolžimi rokavi Din 118—
svilen z kratkimi rokavi Din 153—
od Din 179— naprej
APASKE RUTE od Din 162— naprej
ROKAVICE od Din 19—, modne z štulpo od Din 34— naprej
VELIKA IZBIRA OTROŠKIH MAJIC in NOGAVIC po zni-
žanih cenah

A. Šinkovec nasl. K. Soss, Ljubljana Mestni trg 19.

POZOR! Ali že veste POZOR!

da se 2410-a

trgovina Marija Rogelj

sedaj nahaja na

SV. PETRA CESTI 26. poleg Kolodvor. ulice

Priporoča svojo krasno pomladansko zalogo štof, calgov, klota, cefirja, oksforda, delena, kambrika, sifona, bele in ružave kotenine, platna za rjuhe, dalje moško in žensko perilo, svilene jumperje, krasne rute in črne, kravate, nogavice, pavolo in drobnarije.

Povsod se javno govori, da se pri meni dobro
in naiceneje dobi!

Marija Rogelj.

Zdravnika

sprejme s 1. avgustom 1925 „Bratov-
ska skladnica v Trbovljah“. Gospodje
zdravniki — in sicer le samci, — ki
se za to mesto interesirajo, naj izvolijo
vložiti prušnje, opremljene s potreb-
nimi dokazili o kvalifikaciji in zahtevno
plače, najkasneje do 15. junija 1925.

Modistka
Z. Gorjanc
& Co.

Ljubljana, Sv. Petra c. 27
poleg hotela Tratinik
priporoča svoje veli-
ko zalogo vsako-
vrstnih

najmodernejših
damskih
klobukov
in slamičkov

Sprejema slamičnike v
prekrojevanju ter vsa
popravlila. Zaloga
špaterie oblik
Postrežba točna

Cene najnižje

164-a

Krasna

oprema

za 4 sobe iz najfinej-
šega lesa (Zirbelholz)
z izčiganimi slikami se
proda. Jožef Ogrizec,
Maribor, Prešernova ul. 1
3058-a

Dobrega krojaške-

ga pomočnika sprej-

me krojaški moj-

ster Pučnik v

Kranju. 3112a

Najnovejša iznajdba!

Brez kvarjenja blaga ke-
mično snižanje in
vsakovrstno barvanje
oblek

ANTON BOC

Ljubljana, Selenborgova ul. 6

I. nadst. Glinca-Vit 46.

Hotel Strgulc na Bledu

Vijudno vabim obiskovalce Bleda, kakor tudi domačine na
obilen poset. Skrbela bom vsestransko za točno in solidno
postrežbo. — Se priporoča

3001-a
Josipina Šmid,
bivša večletna najemnica
Hotela Malnar na Bledu.

Morsko kopališče Baška
na otoku Krku.

Divno ležeči hotel „Velebit“ z novo
dependanso na najlepšem obrežju
Kvarnera — Prvovrstna slov. kuhinja
Električna razsvetljava — Zdravnik v
hiši — Komoditeta v vsakem oziru
Cene od 50 do 60 Din za hrano
Pijače ohlajene na ledu. —

Priporoča se Slovencem ter daje brezplačno pojasnila
lastnik hotela Ante Tudor. 3002a

3001-a
Priporoča se Slovencem ter daje brezplačno pojasnila
lastnik hotela Ante Tudor. 3002a

3001-a
Priporoča se Slovencem ter daje brezplačno pojasnila
lastnik hotela Ante Tudor. 3002a

3001-a
Priporoča se Slovencem ter daje brezplačno pojasnila
lastnik hotela Ante Tudor. 3002a

3001-a
Priporoča se Slovencem ter daje brezplačno pojasnila
lastnik hotela Ante Tudor. 3002a

3001-a
Priporoča se Slovencem ter daje brezplačno pojasnila
lastnik hotela Ante Tudor. 3002a

3001-a
Priporoča se Slovencem ter daje brezplačno pojasnila
lastnik hotela Ante Tudor. 3002a

3001-a
Priporoča se Slovencem ter daje brezplačno pojasnila
lastnik hotela Ante Tudor. 3002a

3001-a
Priporoča se Slovencem ter daje brezplačno pojasnila
lastnik hotela Ante Tudor. 3002a

3001-a
Priporoča se Slovencem ter daje brezplačno pojasnila
lastnik hotela Ante Tudor. 3002a

3001-a
Priporoča se Slovencem ter daje brezplačno pojasnila
lastnik hotela Ante Tudor. 3002a

3001-a
Priporoča se Slovencem ter daje brezplačno pojasnila
lastnik hotela Ante Tudor. 3002a

3001-a
Priporoča se Slovencem ter daje brezplačno pojasnila
lastnik hotela Ante Tudor. 3002a

3001-a
Priporoča se Slovencem ter daje brezplačno pojasnila
lastnik hotela Ante Tudor. 3002a

3001-a
Priporoča se Slovencem ter daje brezplačno pojasnila
lastnik hotela Ante Tudor. 3002a

3001-a
Priporoča se Slovencem ter daje brezplačno pojasnila
lastnik hotela Ante Tudor. 3002a

3001-a
Priporoča se Slovencem ter daje brezplačno pojasnila
lastnik hotela Ante Tudor. 3002a

3001-a
Priporoča se Slovencem ter daje brezplačno pojasnila
lastnik hotela Ante Tudor. 3002a

3001-a
Priporoča se Slovencem ter daje brezplačno pojasnila
lastnik hotela Ante Tudor. 3002a

3001-a
Priporoča se Slovencem ter daje brezplačno pojasnila
lastnik hotela Ante Tudor. 3002a

3001-a
Priporoča se Slovencem ter daje brezplačno pojasnila
lastnik hotela Ante Tudor. 3002a